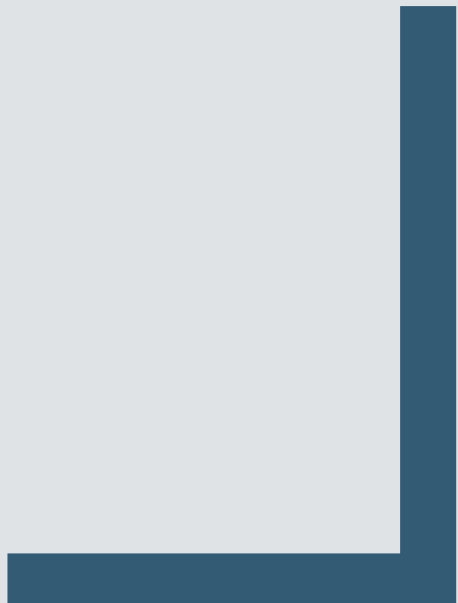

2026-2030

SİVAS TURİZM MASTER PLANI

Sivas Turizm Master Planı

2026-2030

Haziran 2026

Hazırlayanlar:

Funda Firuz Aktan
Prof. Dr. Hasan Ali Karasar
Prof. Dr. Bilgehan Gülcan
Doç. Dr. Halil Burak Sakal
Öğr. Gör. Dr. Avşin Ayhan
Öğr. Gör. Dr. Burcu Tezcan

Katkıda Bulunanlar:

Doç. Dr. Mehmet Bahar
Arş. Gör. Şeymanur Başgöze
Dr. Öğr. Üyesi Erol Dönek
Dr. Arş. Gör. Beste Nisa Demir
Prof. Dr. Mehmet Gül
Arş. Gör. Duran Can Gazioğlu
Şefika Günyel
Doç. Dr. Mustafa Işkın
Prof. Dr. Şükran Karaca
Prof. Dr. Mustafa Kaya
Arş. Gör. Berat Can Köse
Prof. Dr. Gülpınar Akbulut Özpay
Prof. Dr. Evrim Ölçer Özünel
Prof. Dr. Canan Tanrısever
Prof. Dr. Erkan Sağlık

Kapadokya Üniversitesi Sosyal ve Stratejik Çalışmalar Uygulama ve Araştırma Merkezi

Kapadokya Üniversitesi Sosyal ve Stratejik Çalışmalar Uygulama ve Araştırma Merkezi tarafından hazırlanmıştır.
50420 Mustafapaşa Ürgüp Nevşehir
sscm.kapadokya.edu.tr
sscm@kapadokya.edu.tr

İçindekiler

İÇİNDEKİLER	iii
ŞEKİLLER LİSTESİ	vii
TABLolar LİSTESİ	viii
KISALTMALAR LİSTESİ	x
ÖN SÖZ	12
YÖNETİCİ ÖZETİ	13
GİRİŞ	20
1 DÜNYA VE TÜRKİYE TURİZMİNE BAKIŞ VE EĞİLİMLER	24
1.1 DÜNYA TURİZMİ	24
1.2 DÜNYA TURİZMİNİ ETKİLEYEN UZUN VADELİ EĞİLİMLER	28
1.2.1 ÇEVRESEL VE KÜRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK.....	28
1.2.2 EKONOMİ VE SİYASET.....	29
1.2.3 SAĞLIK VE GÜVENLİK.....	30
1.2.4 TEKNOLOJİ VE DİJİTALLEŞME.....	31
1.2.5 KÜLTÜR VE DENeyİM.....	32
1.2.6 ŞEHİR TURİZMİNE ARTAN TALEP.....	33
1.3 TÜRKİYE TURİZMİ	34
2 SİVAS TURİZMİNE GENEL BAKIŞ VE TURİZM ALTYAPISI	37
2.1 SİVAS'A GENEL BAKIŞ	37
2.1.1 FİZİKİ COĞRAFYA.....	37
2.1.2 BEŞERİ COĞRAFYA.....	40
2.1.3 EKONOMİK COĞRAFYA.....	41
2.2 MARKA ANALİZİ	43
2.2.1 MARKA DEĞERİ VE MARKA KİMLİĞİ.....	43
2.2.2 MEVCUT MARKA UNSURLARI.....	45
2.2.3 POTANSİYEL MARKA UNSURLARI.....	46

2.3	TURİZM TALEBİ	49
2.4	TURİZMİN MEVSİMSELLİĞİ	50
2.5	KONAKLAMA ALTYAPISININ ANALİZİ	51
2.6	ULAŞIM ALTYAPISININ ANALİZİ	53
2.6.1	ŞEHİR İÇİ ULAŞIMI.....	53
2.6.2	HAVA YOLU ULAŞIMI	54
2.6.3	KARA YOLU ULAŞIMI.....	54
2.6.4	DEMİR YOLU ULAŞIMI.....	55
2.7	DİJİTAL İMKÂNLAR VE İNTERNET ALTYAPISI	55
3	DİJİTAL GÖRÜNÜRLÜK VE ARANMALAR ANALİZİ	58
4	SİVAS TURİZMİNİN GZFT ANALİZİ	62
5	DESTİNASYON İŞ BİRLİKLERİ VE KÜMELENME	71
5.1	ROTA TEMELLİ İŞ BİRLİKLERİ VE ÇOKLU TURİZM TÜRLERİNİN ENTEGRASYONU	74
5.1.1	ÖNERİLEN ROTA VE İŞ BİRLİĞİ MODELLERİ	75
6	SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK ANALİZİ	78
6.1	ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK	79
6.2	SOSYAL VE EKONOMİK SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK	80
6.3	KÜLTÜREL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK	80
6.4	DESTİNASYON YÖNETİMİ	81
7	İL TURİZM RİSK YÖNETİM PLANI VE RİSK ANALİZİ	90
8	STRATEJİK AMAÇLAR VE HEDEFLER	96
8.1	ZİYARETÇİ SAYISINI ARTIRMAK	96
8.2	TURİZM GELİRLERİNİ ARTIRMAK	98
8.3	ORTALAMA KALIŞ SÜRESİNİ ARTIRMAK	100
8.4	TURİZMİ SİVAS'IN EKONOMİK VE MARKA KİMLİĞİNİN TEMEL BİLEŞENİ HÂLINE GETİRMEK	101
9	POLİTİKALAR	104
10	ÖNCELİKLİ ALANLAR	106
10.1	KIRSAL TURİZM VE EKOTURİZM	107
10.2	SPOR VE MACERA TURİZMİ	109

10.3 Kış Turizmi	111
10.4 Konaklama	113
10.5 Gastronomi	115
10.6 Termal ve Sağlık Turizmi	117
10.7 Somut Olmayan Kültürel Miras	119
10.8 Somut Kültürel Miras	121
10.9 Ulaşım ve Seyahat	124
11 Sivas Turizminde Gelecek Kurgusu: Projeler	126
11.1 Kızılırmak ve Yaşayan Sivas: Doğa, Macera ve Spor Turizmi	127
11.1.1 Tematik Doğa Rotaları ve Kırsal Miras Deneyimi	128
11.1.2 Doğa/Su Sporları, Macera Parkurları ve İşletmecilik	128
11.1.3 Geleneksel ve Elit Spor Organizasyonları Yönetimi	129
11.2 Yıldız Dağı 365: Dört Mevsim Kış ve Dağ Rekreasyonu	129
11.2.1 Yıldız Dağı Mekanik Altyapı ve Fiyatlandırma Stratejileri.....	130
11.2.2 Alternatif Kış Deneyimleri ve Kar Festivalleri Yönetimi	130
11.2.3 Kış Turizminde Şehir Entegrasyonu ve Dijital Pazarlama.....	131
11.2.4 Hizmet Standartları, “Yıldız 365” ve Bölgesel Koridor	132
11.3 Şifalı Sivas: Termal, Dermatoloji ve Geriatri Merkezi	132
11.3.1 Kangal Uluslararası Dermatoloji Merkezi ve Akreditasyon	132
11.3.2 Çermikler Bölgesi Rehabilitasyon ve “Şifa Sürekliliği”	133
11.3.3 Jeotermal Kaynak Yönetimi ve Tek Su Sistemi	134
11.3.4 Sağlık Turizmi Yürütme Kurulu ve VIP Karşılama Ağı.....	134
11.4 Kadim Sivas’ın Lezzet Hafızası: Gastronomi Hareketi	135
11.4.1 Ürün Tescili, Reçete Arşivi ve Coğrafi İşaretler.....	135
11.4.2 İlçe Gastronomi Destinasyonları ve Slow Food Ekosistemi.....	136
11.4.3 Sivas Mutfak Sanatları Merkezi (MSM) ve Deneyim Atölyeleri.....	136
11.4.4 Restoran Sertifikasyonu, Markalama ve Dijital Tanıtım.....	137
11.5 Yaşayan Miras: Soküm, Sözlü Kültür ve Zanaat İhyası	138
11.5.1 Soküm Envanteri ve Yaşayan İhtisas Müzeleri.....	138
11.5.2 Usta-Çırak Ekosistemi ve Zanaat Odaklı Ticari Dönüşüm	139
11.5.3 Âşıklık, Masal Rotaları ve Hikâyeli Kadın Üretimi.....	139
11.5.4 Soküm Dijital Hikâyeleştirme ve Akıllı Yönlendirme.....	140
11.6 Sultan Şehir: Somut Miras, Arkeoloji ve Gurbetçi Ağı	140
11.6.1 Tarihî Yapıların Restorasyonu ve Arkeolojik İhya	140
11.6.2 Tarihî Meydan Yönetimi, Divriği Koruma Planı ve Gece Ekonomisi	141
11.6.3 3B Belgelenme, Dijital Deneyim ve Görsel Yayın Planı	142
11.7 Konaklama Arzının Nitelikli Dönüşümü ve Ekolojik Standartlar	143
11.7.1 Otel Yatırımlarında Verimlilik ve Dijital Görünürlük	144
11.7.2 Hizmet Kalitesi Sertifikasyonu ve Personel Standardizasyonu	144
11.7.3 İlçe Butik Otelleri, Ekolojik (Bungalov) ve Karavan Altyapısı.....	145
11.8 Kesintisiz Sivas: Entegre Ulaşım ve Akıllı Turizm Lojistiği	146
11.8.1 YHT, Havalimanı ve Şehir İçi Turistik Ring Seferleri	146

11.8.2	BÖLGESEL MİRAS OMURGASI VE SON KİLOMETRE BAĞLANTILARI.....	147
11.8.3	SİVAS CITY PASS, KAREKOD YÖNLENDİRME VE AKILLI BİLETLEME	147
11.9	CUMHURİYET ŞEHİRİ SİVAS: MİLLÎ MÜCADELE VE KÜLTÜREL HAFIZA KORİDORU	148
11.9.1	CUMHURİYET VE KONGRE MİRASININ DİJİTALLEŞTİRİLMESİ.....	148
11.9.2	KONGRE DÖNEMİ MUTFAĞI VE GASTRONOMİK HAFIZA.....	148
11.10	BÜYÜK SİVAS BULUŞMASI: GURBETÇİ VE MEMLEKET TURİZMİ	149
11.10.1	SILAYIRAHİM TURLARI VE AİDİYET AĞI	149
11.10.2	GARDAŞ KART VE GURBETÇİ AVANTAJ EKOSİSTEMİ	149
11.11	SULTAN ŞEHİRİN ÜRETEK KADINLARI: KIRSAL KALKINMA, ZANAAT VE GASTRONOMİ AĞI	150
11.11.1	KADIN GİRİŞİMCİLER, SLOW FOOD VE ÜRETİM AĞI.....	150
11.11.2	HİKÂYELİ HEDİYELİK EŞYA VE KADIN ZANAAT İHYASI.....	150
12	EYLEM PLANI	152
EK-1	153	
EK-2	157	
EK-3	ETKİLEŞİMLİ ARAMA KONFERANSI ÖZET RAPORU	162

Şekiller Listesi

Şekil Y.1. Türkiye'nin dünya turizm gelirlerinden aldığı pay (Kaynak: UN Tourism, TÜİK, KTB)	14
Şekil Y.2. Türkiye ve Sivas karşılaştırmalı mevsimsellik durumu (2017-2025). Kaynak: KTB	15
Şekil Y.3. Sivas'ta yıllara göre tesislerin doluluk oranları (%). Kaynak: KTB	15
Şekil Y.4. Sivas ili yabancı (sol) ve yerli (sağ) turist sayıları ile hedefleri. Kaynak: KTB, Kapadokya Üniversitesi	17
Şekil Y.5. Sivas ili ortalama konaklama süreleri (gün) ve hedefler. Kaynak: KTB, Kapadokya Üniversitesi	17
Şekil 1.1.1. Dünya Turist Sayısı ve Tahminleri	25
Şekil 1.1.2. Dünya Turizm Gelirleri ve Senaryo Bazlı Tahminler	26
Şekil 1.3.1. Türkiye'nin Yabancı Turist Sayısı (milyon kişi): Gerçekleşme, Hedefler ve Projeksiyon	34
Şekil 1.3.2. Türkiye'nin Turizm Geliri (milyar ABD doları): Gerçekleşme, Hedefler ve Projeksiyon	35
Şekil 1.3.3. Türkiye'nin Dünya Turizm Gelirlerinden Aldığı Pay	35
Şekil 2.1.1.1. Sivas İli Lokasyon Haritası	37
Şekil 2.1.1.2. Sivas İlinin Topografya Haritası	38
Şekil 2.2.1.1. Sivas ili mevcut ve potansiyel marka unsurları	45
Şekil 2.4.1. Türkiye ve Sivas Karşılaştırmalı Mevsimsellik Durumu (2017-2025)	51
Şekil 2.5.1. Sivas'ta Yıllara Göre Tesislerin Doluluk ve Ortalama Konaklama Oranları	52
Şekil 6.4.1. Tesis Denetimi	83
Şekil 6.4.2. Tesis Bakım ve Onarımı	83
Şekil 6.4.3. Sivas Turizminin Geleceği	84
Şekil 6.4.4. Yerel Ürün ve Esnafın Desteklenmesi	85
Şekil 6.4.5. Nitelikli İş ve Eğitim	85
Şekil 6.4.6. Acil Durum Planı	86
Şekil 6.4.7. Yerel Halk Katılımı	87
Şekil 6.4.8. Turist Şikâyet ve Beğenileri	87
Şekil 8.1.1. Sivas İli Yabancı ve Yerli Turist Sayıları ve Hedefleri	96
Şekil 8.1.2. Sivas İli Yerli ve Yabancı Turist Sayıları (Yıllıklandırılmış)	97
Şekil 8.2.1. Sivas İli Yabancı ve Yerli Turist Harcamaları ve Hedefler	99
Şekil 8.3.1. Sivas İli Ortalama Konaklama Süreleri (Gün) ve Hedefler	101

Tablolar Listesi

Tablo Y.1. Sivas'ta tesise geliş, geceleme, ortalama kalış ve doluluk. Kaynak: KTB	14
Tablo Y.2. Turizmin Sivas ekonomisine katkısı ve hedefler. Kaynak: TÜİK.....	18
Tablo 1.1.1. Ülkelerin Turist Sayısı Büyüklükleri (Milyon Kişi)	26
Tablo 1.1.2. Ülkelerin Turizm Geliri Büyüklükleri (Milyar ABD Doları).....	27
Tablo 1.1.3. Yıllara Göre En Fazla Turizm Harcaması Yapan İlk 10 Ülke (Milyar ABD Doları)	27
Tablo 2.3.1.Sivas'ta Yerli ve Yabancı Turistlerin Tesise Geliş Sayıları.....	49
Tablo 2.3.2. Sivas'ta İlçeler Bazında Tesislere Gelen Turist Sayısı, Geceleme Sayısı, Ortalama Kalış ve Doluluk Oranı (2024)	49
Tablo 2.3.3. Sivas Taşınmaz Kültür Varlıkları Listesi (2025)	50
Tablo 2.5.1. Sivas'ta Konaklama Tesislerinin Oda Sayısı ve Kapasiteleri (Mayıs 2026).....	52
Tablo 2.6.3.1. Sivas Şehirlerarası Otobüs Terminali Verileri (2024)	55
Tablo 2.6.4.1. Sivas Demir Yolu Hattından Günlük İşleyen Yolcu Trenleri ve Rotaları (2024)....	55
Tablo 3.1. Türkiye ve Dünya Geneli Dijital Görünürlük Karşılaştırması (2019-2025)	58
Tablo 3.2 Uluslararası Dijital Görünürlük (World, 2019-2025)	60
Tablo 3.3. Sivas'a Ait Öne Çıkan Instagram Etiketleri.....	60
Tablo 5.2. Sivas ve İş Birliği Yapılabilir İllerin Turizm Tesisleri ve Konaklama Kapasitelerine İlişkin Göstergeler (Mayıs 2026).....	73
Tablo 5.3. Sivas ve İş Birliği Yapılabilir İllerde Yerli Ziyaretçi Hareketlerine İlişkin Göstergeler	73
Tablo 5.5. Sivas ve İş Birliği Yapılabilir İllerde Ortalama Kalış Süreleri	74
Tablo 7.1. Küresel, Ulusal ve Sivas'a Özel Yerel Riskler	90
Tablo 7.2. Risk Skorları Hesaplama Matrisi.....	92
Tablo 7.3. Risk Skoruna Göre Yorum ve Eylemler.....	92
Tablo 8.4.1. Turizmin Sivas Ekonomisine Katkısı ve Hedefler.....	102
Tablo 9.1. Sivas Turizm Master Planı Politika Listesi.....	104
Tablo 10.1. KÜNGülcan's Politika Değer Matrisi	106
Tablo 10.2. Stratejik Amaç ve Hedefler ile İlişkili Politikalar	107
Tablo 10.3. Öncelikli Alanlar ile İlişkili Politikalar	107
Tablo 11.1. Sivas Turizminin Gelecek Kurgusunu Oluşturan Projeler.....	126

Kısaltmalar Listesi

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AR	Artırılmış Gerçeklik
DYÖ	Destinasyon Yönetim Örgütü
GSTC	Küresel Sürdürülebilir Turizm Konseyi
GZFT	Güçlü Yönler, Zayıf Yönler, Fırsatlar, Tehditler
IATA	Uluslararası Hava Yolu Taşımacılığı Örgütü
IoT	Internet of Things
KTB	Kültür ve Turizm Bakanlığı
IMF	Uluslararası Para Fonu
MICE	Toplantı-Teşvik-Kongre-Fuar
MSM	Mutfak Sanatları Merkezi
PR	Public Relations
OSB	Organize Sanayi Bölgesi
OTA	Online Seyahat Acenteleri
RSV	Relative Search Volume
SCÜ	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
SKA	Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları
SEO	Arama Motoru Optimizasyonu
SOKÜM	Somut Olmayan Kültürel Miras
TC	Türkiye Cumhuriyeti
TGA	Türkiye Turizm Tanıtım ve Geliştirme Ajansı
TL	Türk Lirası
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TTDI	Travel & Tourism Development Index
UCCN	UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağı

UGC	User Generated Content
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
UNEP	Birleşmiş Milletler Çevre Programı
UN Tourism	Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü
VR	Sanal Gerçeklik
WEO	World Economic Outlook
WEF	World Economic Forum
WTTC	World Travel & Tourism Council

Ön Söz

Sivas'ın sahip olduğu köklü tarihi birikim, kültürel zenginlik ve doğal değerler, şehrimizi yalnızca Anadolu'nun değil, ülkemizin en önemli medeniyet merkezlerinden biri hâline getirmektedir. Binlerce yıllık geçmişiyle pek çok medeniyete ev sahipliği yapan Sivas; stratejik konumu, tarihî eserleri, kültürel dokusu ve insan kaynağıyla her dönem önemli bir cazibe merkezi olmayı sürdürmüştür.

Başta Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası olmak üzere Selçuklu döneminden günümüze ulaşan anıtsal eserler, tarihî medreseler, köprüler, hanlar ve kültürel şahsiyetlerimiz, şehrimizin sahip olduğu güçlü turizm mirasının en önemli göstergeleridir. UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alan bu eşsiz eser, Sivas'ın uluslararası düzeydeki kültürel değerinin de en somut nişanelerinden biridir. Bunun yanında termal kaynaklarımız, doğal güzelliklerimiz, yaylalarımız ve gelişen kış turizmi imkânlarımız sayesinde Sivas; kültür, sağlık, doğa ve spor turizmini bir arada sunabilen önemli bir destinasyon olma özelliği taşımaktadır.

Günümüzde turizm sektörü; ekonomik kalkınmanın, şehirlerin marka değerinin artırılmasının ve kültürel mirasın gelecek nesillere aktarılmasının en önemli araçlarından biri hâline gelmiştir. Bu kapsamda Sivas'ın sahip olduğu potansiyelin planlı, sürdürülebilir ve yenilikçi bir anlayışla değerlendirilmesi büyük önem arz etmektedir. Turizmde kalıcı başarı; yalnızca tanıtım faaliyetleriyle değil, aynı zamanda güçlü bir vizyon, kurumsal iş birliği ve ortak akıl anlayışıyla mümkün olacaktır.

İşte bu anlayışla hazırlanan Sivas Turizm Master Planı; ilimizin turizm potansiyelini bütün yönleriyle ele alan, mevcut durumu analiz eden, güçlü yönlerini ortaya koyan ve geleceğe yönelik stratejik hedefleri belirleyen kapsamlı bir yol haritası niteliğindedir.

İnanıyorum ki; katılımcı bir anlayışla ve bilimsel yöntemler doğrultusunda hazırlanan bu plan, Sivas'ın turizmde rekabet gücünü artıracak, ekonomik ve sosyal kalkınmasına katkı sunacak ve şehrimizi ulusal ve uluslararası ölçekte daha görünür hâle getirecektir.

Bu düşüncelerle, bu kıymetli çalışmanın hazırlanmasında emeği geçen tüm akademisyenlere, kamu kurum ve kuruluşlarına, yerel yönetimlere, sivil toplum temsilcilerine ve katkı sunan tüm paydaşlara teşekkür ediyorum; Sivas Turizm Master Planı'nın ilimize, bölgemize ve ülkemize hayırlı olmasını diliyorum.

Dr. Yılmaz ŞİMŞEK

Sivas Valisi

Yönetici Özeti

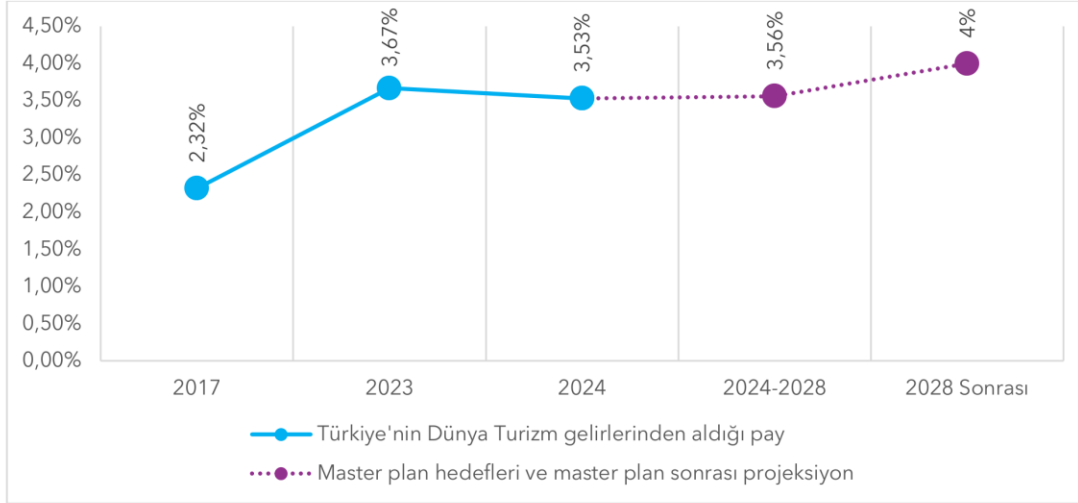
Sivas Turizm Master Planı (2026-2030); Sivas'ın doğal, beşerî, kültürel, tarihî ve gastronomik değerlerini bütüncül bir kalkınma bakışıyla değerlendiren stratejik bir yol haritasıdır. Planın temel amacı, Sivas turizminin mevcut durumunu çok boyutlu biçimde çözümlemek; turizm alanındaki güçlü ve zayıf yönleri, fırsat ve tehditleri ortaya koymak; öncelikli alanları tanımlamak, ziyaretçi sayısı, turizm geliri, ortalama kalış süresi ve turizmin ilin ekonomik yapısı ve marka kimliğindeki rolü ekseninde 2026-2030 dönemine ait vizyon, stratejik amaç ve politikaları belirlemektir.

Plan; 12. Kalkınma Planı (2024-2028), Kültür ve Turizm Bakanlığı 2024-2028 Stratejik Planı ile ORAN Kalkınma Ajansı TR72 Bölge Planı'nın hedef ve öncelikleriyle tam uyumlu olarak hazırlanmıştır. Hazırlık sürecinde çok kaynaklı, katılımcı ve karma yöntemli bir yaklaşım izlenmiştir. Bu kapsamda 6 Ocak 2026 tarihinde, kamu kurumları, yerel yönetimler, özel sektör, akademi ve sivil toplumdan yaklaşık 270 paydaşın katılımıyla bir arama konferansı ve etkileşimli çalıştay düzenlenmiş; çalıştay dokuz tematik masa üzerinden yürütülmüştür. 5-7 Ocak 2026 tarihlerinde şehir merkezi ve ilçelerde kapsamlı bir saha çalışması gerçekleştirilmiş; istatistiksel veriler, dijital görünürlük analizleri ve risk değerlendirmeleri sürece bütünleştirilmiştir.

Plan, birbirini tamamlayan iki belge olarak okunmalıdır: Master Plan makro düzeydeki stratejik yönü ve gelecek kurgusunu ortaya koyarken; Eylem Planı bu çerçeveyi kısa, orta ve uzun vadede uygulanabilir somut adımlara dönüştürmektedir.

Dünya ve Türkiye Turizmine Bakış: Küresel turizm, Covid-19 salgını kaynaklı daralmanın ardından yapısal bir sıçrama göstermiştir. 2025 yılı itibarıyla uluslararası turist sayısı yaklaşık 1,5 milyar kişiye, turizm gelirleri ise yaklaşık 1,88 trilyon ABD dolarına ulaşarak tarihsel zirvesini görmüştür. Temel senaryoya göre 2030 yılında turist sayısının yaklaşık 2 milyar kişiye, gelirlerin ise 2,5 trilyon ABD dolarının üzerine çıkması beklenmektedir. Sektörün geleceğini; çevresel sürdürülebilirlik, dijitalleşme ve yapay zekâ, sağlık ve iyi yaşam (wellness), kültür ve özgün deneyim arayışı ile şehir ve iş turizmine yönelik artan talep gibi uzun vadeli eğilimler şekillendirmektedir.

Türkiye, 2025 yılında yaklaşık 63,9 milyon ziyaretçiyle dünyada en fazla turist ağırlayan dördüncü ülke konumuna yükselmiştir. Aynı yıl turizm geliri, TÜİK verilerine göre ise yaklaşık 65,2 milyar ABD doları (beşinci sıra) düzeyinde gerçekleşmiştir. Türkiye'nin dünya turizm gelirlerinden aldığı pay, 2017'de %2,32 iken 2024'te %3,53'e yükselmiştir. Planın öngörüsü bu payın 2028'de %3,8'e, sonrasında %4 düzeyine ulaşmasıdır.

Şekil Y.1. Türkiye'nin dünya turizm gelirlerinden aldığı pay (Kaynak: UN Tourism, TÜİK, KTB)

Sivas Turizmine Genel Bakış ve Altyapı: 28.488 kilometrekarelik yüzölçümüyle Türkiye'nin ikinci büyük ili olan Sivas, 1.285 metre rakımda, on yedi ilçeli ve Kızılırmak'ın doğduğu bir İç Anadolu kentidir. Hitit'ten Roma ve Bizans'a, Selçuklu ve Osmanlı'dan Cumhuriyet'e uzanan çok katmanlı bir tarihsel sürekliliğe sahiptir. İlin toplam ekonomik büyüklüğü (GSYH) yaklaşık 227 milyar TL olup, Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması'nda (SEGE) 81 il içinde 45'inci sırada ve dördüncü kademede yer almaktadır.

Sivas, güçlü bir sembolik ve kültürel sermayeye sahip olmakla birlikte, bu birikimi henüz yeterince ekonomik ve marka değerine dönüştürememiştir. İlin mevcut marka unsurları Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası (1985'te UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne giren ve Türkiye'den listeye dâhil edilen ilk eser), Kangal köpeği, Sivas köftesi ve Sivasspor; potansiyel marka unsurları ise termal turizm, Kızılırmak, gastronomi, Yıldız Dağı Kış Sporları Merkezi ve Kangal Balıklı Göl Tabiat Parkı olarak öne çıkmaktadır.

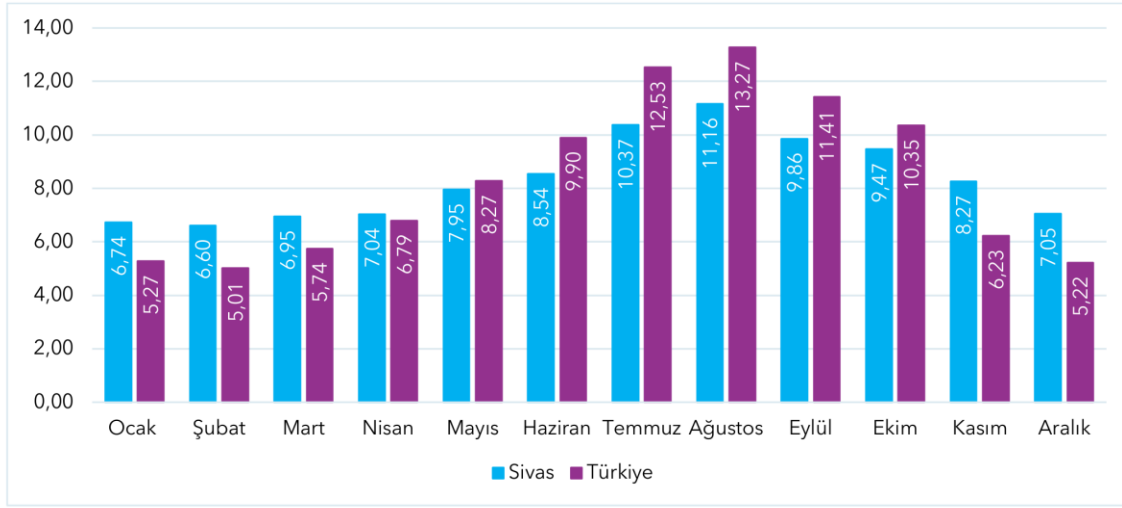
İlin turizm talebi, büyük ölçüde yerli ziyaretçilere ve güçlü gurbetçi/akraba ziyareti bağına dayanmaktadır; yabancı ziyaretçilerin payı yaklaşık %3,1 düzeyindedir. 2025 yılında tesise geliş sayısı 320.164, geceleme sayısı 501.938, ortalama kalış süresi 1,57 gün ve doluluk oranı %31,0 olarak gerçekleşmiştir. İl genelinde 965 adet taşınmaz kültür varlığı (480 sivil mimarlık örneği, 171 dinsel ve 153 kültürel yapı başta olmak üzere) bulunmaktadır.

Yıl	Yabancı	Yerli	Toplam Geliş	Geceleme	Ort. Kalış / Doluluk
2019	7.878	325.140	333.018	519.606	1,56 gün / %24,2
2022	10.903	334.100	345.003	561.253	1,63 gün / %33,5
2023	10.126	262.468	272.594	434.411	1,59 gün / %26,0
2024	12.022	305.819	317.841	485.113	1,53 gün / %28,8
2025	9.888	310.276	320.164	501.938	1,57 gün / %31,0

Tablo Y.1. Sivas'ta tesise geliş, geceleme, ortalama kalış ve doluluk. Kaynak: KTB

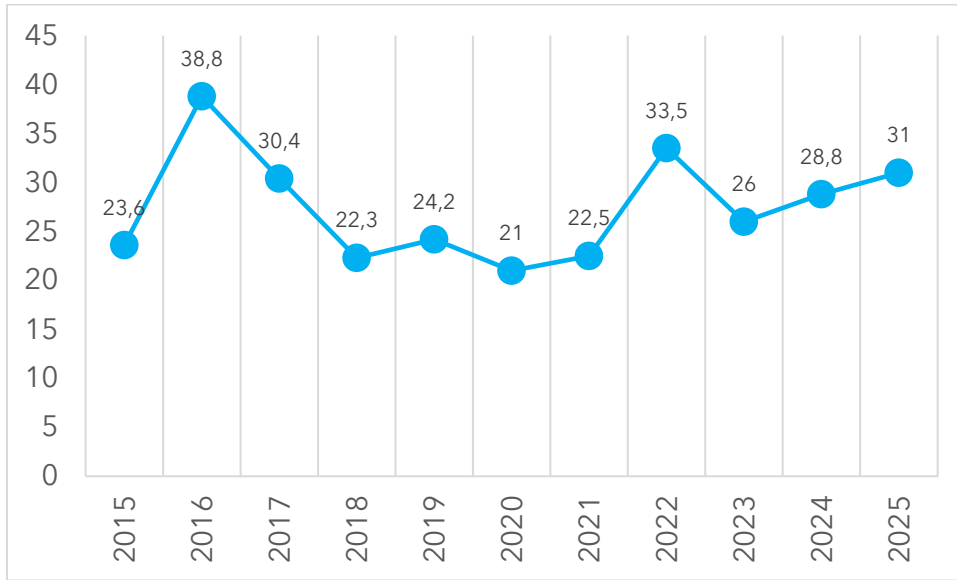
Türkiye genelinin aksine Sivas turizmi yaz sezonuna sıkışmamakta, ziyaretçi hareketi yıla daha dengeli yayılmaktadır. İlde en yüksek değerlere Ağustos (%11,16) ve Temmuz (%10,37) aylarında ulaşılmakla

birlikte; Kasım, Aralık ve ilkbahar aylarında tesise geliş oranları Türkiye ortalamasının üzerinde seyretmektedir. Bu yapı, dört mevsime yayılan bir turizm potansiyeline işaret etmektedir.

Şekil Y.2. Türkiye ve Sivas karşılaştırmalı mevsimsellik durumu (2017-2025). Kaynak: KTB

Mayıs 2026 verilerine göre Sivas'ta toplam 27 işletme belgeli, 2 yatırım belgeli ve 37 basit belgeli olmak üzere toplam 66 tesis, 2.061 oda ve 4.145 yatak kapasitesi bulunmaktadır. Tesislerin yıllık ortalama doluluk oranı 2015-2024 döneminde %21 ile %31 arasında seyretmiş; 2025 yılında %31'e yükselerek talebin yeniden güçlendiğine işaret etmiştir.

Şekil Y.3. Sivas'ta yıllara göre tesislerin doluluk oranları (%). Kaynak: KTB

Sivas; kara yolu, demir yolu ve hava yolu ile çok yönlü erişime sahiptir. 27 Nisan 2023'te açılan Ankara-Sivas yüksek hızlı tren hattında 2024 yılında yaklaşık 770 bin yolcu taşınmış; 2024'te devreye giren İstanbul-Sivas hattı erişilebilirliği daha da güçlendirmiştir. Sivas Nuri Demirağ Havalimanı'nda 2024 yılı yolcu trafiği 424.600 kişi, şehirler arası terminalde ise yıllık yaklaşık 1,1 milyon yolcu düzeyindedir. Bu güçlü erişim avantajının kentte kalış süresine ve harcamaya dönüşmesi, planın temel önceliklerindendir.

Dijital Görünürlük: Google Trends ve sosyal medya çözümlemeleri, Sivas'ın dijital algısının büyük ölçüde genel şehir aramaları ve spor odaklı içerikler üzerinden oluştuğunu göstermektedir. Sosyal medyada #sivas etiketi 4,3 milyonun üzerinde paylaşımla baskın bir çatı oluştururken, tematik etiketler oldukça geride kalmaktadır. Uluslararası ölçekte en güçlü ve istikrarlı kültürel unsur, UNESCO statüsü sayesinde Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası'dır; Sivasspor yüksek fakat yüzeysel bir görünürlük üretmektedir. Genel tablo; kültür, tarih, gastronomi ve doğa unsurlarının bütüncül bir destinasyon hikâyesi altında birleştirilmesine ve çok dilli, hedefli bir dijital stratejiye duyulan ihtiyacı ortaya koymaktadır.

Güçlü ve Zayıf Yönler, Fırsatlar ve Tehditler (GZFT): Plan kapsamında dokuz öncelikli alanın her biri için ayrı bir GZFT çözümlemesi yapılmıştır. Öne çıkan ortak bulgular aşağıda özetlenmiştir.

- Güçlü yönler: UNESCO mirası Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası, çok katmanlı kültürel-tarihî birikim, termal ve doğal kaynak çeşitliliği, yüksek hızlı trenle artan erişilebilirlik ve güçlü gurbetçi ağı.
- Zayıf yönler: tanıtım, pazarlama ve markalaşma eksikliği; kısa ortalama kalış süresi; nitelikli ve yabancı dil bilen personel açığı; ilçelerde konaklama ve erişim altyapısının sınırlılığı.
- Fırsatlar: kültür, gastronomi, termal-sağlık, doğa ve kış turizmine yönelik artan küresel talep; çevre illerle rota temelli iş birlikleri, UNESCO ve sürdürülebilir turizm programlarına entegrasyon.
- Tehditler: kırsalda nüfus kaybı ve göç, iklim değişikliği ile mevsimsellik etkileri, çevre illerle rekabet ve plansız tanıtımın marka kimliğini aşındırma riski.

Destinasyon İş Birlikleri ve Kümelenme: Sivas, İç Anadolu'nun merkezinde, bölgesel turizm ağları içinde bağlayıcı ve tamamlayıcı bir konumdadır. Konum yakınlığı, ulaşım olanakları ve turizm çeşitliliği esas alındığında öncelikli iş birliği illeri Tokat, Kayseri, Erzincan, Amasya ve Yozgat olarak belirlenmiştir. Bu çerçevede beş rota önerilmektedir: kültür-inanç-tarih; termal-sağlık-dinlenme; doğa-göl-yayla; kış-spor-gençlik; ve gastronomi-âşıklar-yerel kültür. Çok duraklı seyahat modelleri, ziyaretçilerin bölgede daha uzun süre kalmasına, turizmin yıla yayılmasına ve uluslararası görünürlüğün artmasına katkı sağlayacaktır.

Sürdürülebilirlik ve Destinasyon Yönetimi: Sürdürülebilirlik analizi, Küresel Sürdürülebilir Turizm Konseyi (GSTC) ölçütleri ile paydaş görüşleri ışığında dört boyutta ele alınmıştır. Çevresel boyutta; Gökpınar ve Tödürge gölleri ile Kangal Balıklı Göl gibi hassas ekosistemler için taşıma kapasitesi çözümlemeleri, jeotermal kaynaklarda yeniden basım (reenjeksiyon), sıfır atık uygulamaları ve güneş enerjisi yatırımları öne çıkmaktadır. Sosyal ve ekonomik boyutta, hizmet kalitesi, nitelikli personel ve yerel tedarik zinciri belirleyicidir. Kültürel boyutta, Sivas Kongresi ve Cumhuriyet mirası ile Divriği temelli anlatılar vurgulanmaktadır.

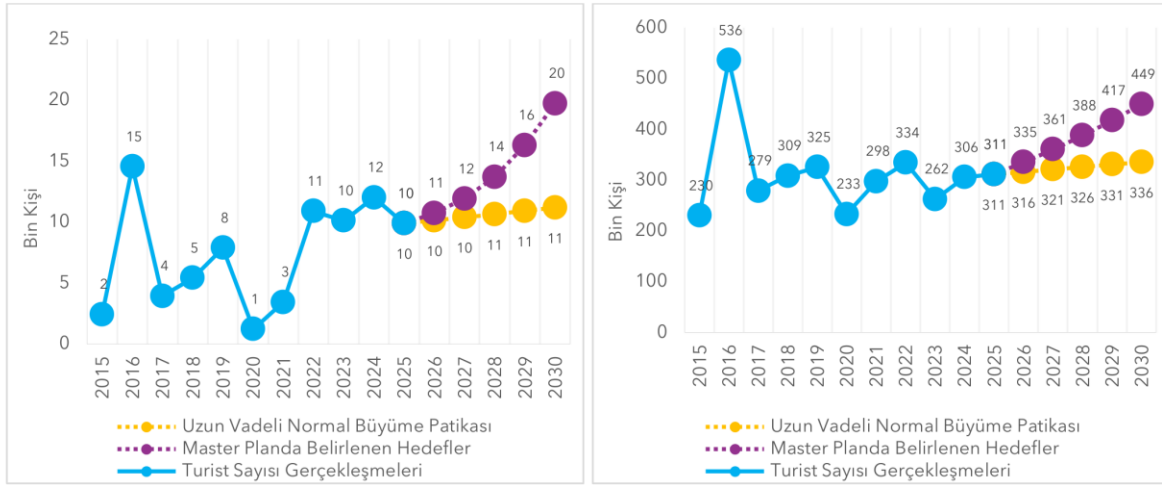
Paydaş anketlerinde misafir memnuniyeti için en öncelikli başlık "hizmet kalitesi" olarak belirlenmiş; turizmin gelişiminin önündeki birinci engel ise "tanıtım, pazarlama ve reklam eksikliği" olarak öne çıkmıştır. Katılımcıların yaklaşık üçte ikisi turizmi kapsayan bir acil durum planından habersiz olduğunu, çoğunluğu ise karar süreçlerine yeterince dâhil edilmediğini belirtmiştir. Bu nedenle Valilik, Belediye, Üniversite, Kalkınma Ajansı ve sivil toplumun katılımıyla yetkin bir Destinasyon Yönetim Örgütü (DYÖ) kurulması önerilmektedir.

Risk Yönetimi: Sivas turizmini etkileyebilecek küresel, ulusal ve yerel riskler; olasılık ve şiddet boyutlarıyla puanlanarak değerlendirilmiştir. Ulusal ölçekte en yüksek puanlı riskler doğal afetler (25) ve iklim değişikliği (20) iken; yerel ölçekte "dikkate değer" risk kategorisinde heyelan, çığ ve kaya düşmesi tehlikesi, kuraklık ve su kaynaklarının azalması ile yoğun kış ve kar yağışına bağlı ulaşım riskleri öne çıkmaktadır. Plan, bu riskler için duyarlılık haritaları, erken uyarı sistemleri, su verimliliği önlemleri ve turizme özel bir risk yönetimi ile acil durum eylem planının hazırlanmasını öngörmektedir.

Stratejik Amaçlar ve Hedefler: Plan, 2026-2030 dönemi için birbirini tamamlayan dört stratejik amaç tanımlamaktadır: ziyaretçi sayısını artırmak, turizm gelirlerini artırmak, ortalama kalış süresini uzatmak ve turizmi ilin ekonomik ve marka kimliğinin temel bileşeni hâline getirmek.

Ziyaretçi sayısı

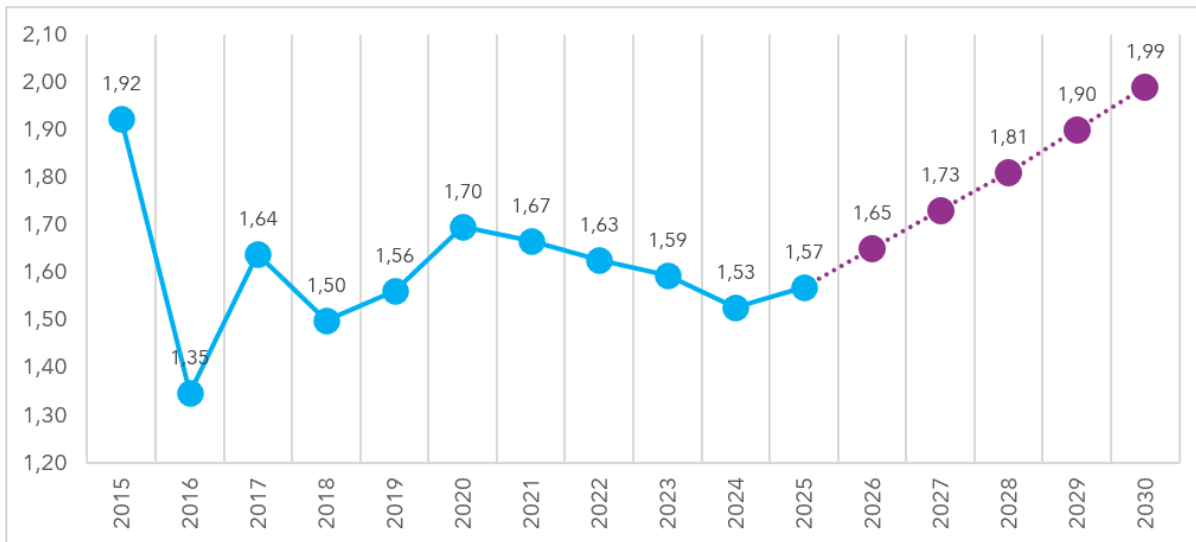
Yerli turist tesise geliş hedefi 2030 yılı için 450 bin, yabancı turist hedefi ise 20 bin olarak belirlenmiştir. Yabancı turist artışının, istatistiksel olarak “yabancı” sayılan gurbetçilerden değil, gurbetçi dışı gerçek yabancı ziyaretçilerden oluşması hedeflenmektedir.

Şekil Y.4. Sivas ili yabancı (sol) ve yerli (sağ) turist sayıları ile hedefleri. Kaynak: KTB, Kapadokya Üniversitesi

Turizm gelirleri ve ortalama kalış süresi

Hedef, toplam turist sayısından bağımsız olarak kişi başı harcamayı yükseltmektir. 2025'te yaklaşık 13,7 milyon ABD doları olduğu değerlendirilen yabancı turist harcamalarının, 2030'a kadar yaklaşık 3,3 katına çıkarılarak 39,1 milyon ABD dolarına ulaştırılması öngörülmektedir. Ortalama kalış süresinin ise 1,53 günden 2,0 güne yükseltilmesi hedeflenmektedir; bu hedef, Divriği, termal-sağlık, kış-doğa ve gastronomi ürünlerinin çok günlük entegre rotalarda bir araya getirilmesine dayanmaktadır.

Şekil Y.5. Sivas ili ortalama konaklama süreleri (gün) ve hedefleri. Kaynak: KTB, Kapadokya Üniversitesi

Turizmin ekonomik ve marka kimliğindeki rolü

Turizmin Sivas ekonomisine toplam katkısının 2024 itibarıyla 12-19 milyar TL aralığında, ilin GSYH'si içindeki payının ise %5-8,5 düzeyinde olduğu tahmin edilmektedir. 2030 yılına kadar bu payın %12 bandına, geniş tanımlı turizm istihdamının ise %10'un üzerine çıkarılması hedeflenmektedir.

Gösterge	2024	2030 Hedef
Turizm katkısı (TL)	12 - 19 milyar	25 - 30 milyar
Kişi başı harcama (yerli, \$)	197	373
Kişi başı harcama (yabancı, \$)	982	1.984
Turizmin GSYH içindeki payı	%5 - %8,5	%12
Geniş tanımlı turizm istihdamı (kişi)	9.500 - 11.700	15.000 - 18.000
Turizmin toplam istihdamdaki payı	%6 - %7,5	%10+

Tablo Y.2. Turizmin Sivas ekonomisine katkısı ve hedefler. Kaynak: TÜİK

Politikalar ve Öncelikli Alanlar: Stratejik amaç ve hedeflere ulaşmak üzere dokuz öncelikli alan altında 54 politika belirlenmiştir. Politikaların stratejik amaçlara ve öncelikli alanlara katkısı puanlanarak öncelikli alanlar sıralanmıştır. Bu sıralamada en yüksek katkıyı sağlayan alanlar sırasıyla Somut Kültürel Miras, Konaklama, Ulaşım ve Seyahat ile Termal ve Sağlık Turizmi olmuştur. Dokuz öncelikli alan; kırsal turizm ve ekoturizm, spor ve macera turizmi, kış turizmi, konaklama, gastronomi, termal ve sağlık turizmi, somut olmayan kültürel miras, somut kültürel miras ile ulaşım ve seyahattir.

Gelecek Kurgusu: Vizyon Projeleri: Belirlenen 54 politikadan beslenen 11 ana proje ve 34 alt proje, Sivas turizminin gelecek kurgusunu oluşturmaktadır. Ana projeler şunlardır:

1. Kızılırmak ve Yaşayan Sivas: Doğa, Macera ve Spor Turizmi
2. Yıldız Dağı 365: Dört Mevsim Kış ve Dağ Rekreasyonu
3. Şifalı Sivas: Termal, Dermatoloji ve Geriatri Merkezi
4. Kadim Sivas'ın Lezzet Hafızası: Gastronomi Hareketi
5. Yaşayan Miras: SOKÜM, Sözlü Kültür ve Zanaat İhyası
6. Sultan Şehir: Somut Miras, Arkeoloji ve Gurbetçi Ağı
7. Konaklama Arzının Nitelikli Dönüşümü ve Ekolojik Standartlar
8. Kesintisiz Sivas: Entegre Ulaşım ve Akıllı Turizm Lojistiği
9. Cumhuriyet Şehri Sivas: Millî Mücadele ve Kültürel Hafıza Koridoru
10. Büyük Sivas Buluşması: Gurbetçi ve Memleket Turizmi
11. Sultan Şehrin Üreten Kadınları: Kırsal Kalkınma, Zanaat ve Gastronomi Ağı

Eylem Planı ve Uygulama: Sivas Turizm Geliştirme Eylem Planı, Master Plan'ın ayrılmaz eki ve tamamlayıcı uygulama belgesidir. Eylem Planı'nda her bir eylem için; ad, ilişkili olduğu öncelikli alan ve politika, uygulama basamakları, hayata geçirileceği yer, yürütücü ve denetimden sorumlu kurumlar, performans göstergeleri, izleme-raporlama yöntemleri, sürdürülebilirlik uyarıları ve stratejik amaçlara katkısı tanımlanmaktadır. Planın başarısı; Valilik koordinasyonunda kamu kurumları, yerel yönetimler, özel sektör,

akademi, sivil toplum ve yerel halkın ortak sahiplenmesine ve düzenli izleme-değerlendirme süreçlerine bağlıdır.

Sivas Turizm Master Planı (2026-2030); ilin güçlü tarihsel ve kültürel mirasını, doğal ve termal kaynaklarını, gastronomik zenginliğini ve ulaşım avantajlarını, daha nitelikli, daha görünür, daha sürdürülebilir ve daha yüksek katma değer üreten bir turizm ekosistemine dönüştürmeyi amaçlamaktadır.

Giriş

Dünyada ve Türkiye’de turizm anlayışı, ziyaretçi ve gelir odaklı bir yaklaşımdan; yerel kalkınmayı destekleyen, kültürel mirası koruyan, doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımını önceleyen, istihdam yaratan ve şehirlerin ulusal/uluslararası marka değerini güçlendiren stratejik bir gelişme alanına doğru evrilmektedir. Küresel ölçekte turizm talebinin çeşitlenmesi, ziyaretçi beklentilerinin deneyim, özgünlük, erişilebilirlik, dijitalleşme ve sürdürülebilirlik ekseninde yeniden şekillenmesi; destinasyonların plansız büyüme yerine veriye dayalı, katılımcı ve uzun vadeli yönetim modellerine yönelmesini zorunlu kılmaktadır. Bu çerçevede turizm master planları, destinasyonların mevcut potansiyelini bütüncül biçimde değerlendiren, gelişme yönünü belirleyen, öncelikli alanları tanımlayan ve kamu, özel sektör, akademi, sivil toplum ile yerel halk arasında ortak bir yol haritası oluşturan temel planlama araçları hâline gelmiştir.

Türkiye’de son yıllarda turizm master planı çalışmalarının giderek yaygınlaşması, ülke turizminin daha planlı, sürdürülebilir ve destinasyon yönetimi odaklı bir yapıya doğru evrildiğini göstermektedir. Türkiye’nin turizmde ulaştığı güçlü ziyaretçi ve gelir performansı, artık yalnızca kitle turizmi veya belirli kıyı destinasyonları üzerinden değil; kültür, gastronomi, sağlık, termal, doğa, kırsal turizm, kış turizmi, ileri yaş turizmi, spor ve macera turizmi gibi farklı temalar üzerinden çeşitlenen, yıl geneline yayılan ve ülke sathında dengeli kalkınmayı destekleyen bir yaklaşımı gerekli kılmaktadır. Bu dönüşüm, şehirlerin özgün değerlerini ortaya koymasını, destinasyon kimliklerini güçlendirmesini ve turizmi sürdürülebilir biçimde yönetmesini zorunlu hâle getirmektedir. Bu nedenle master planlar, kalkınma, destinasyon markalaşması, kurumsal koordinasyon, yatırım önceliklendirmesi ve izleme-değerlendirme süreçleri için stratejik yönetim rehberleri niteliğindedir.

Sivas Turizm Master Planı 2026-2030, bu yaklaşım doğrultusunda Sivas’ın sahip olduğu doğal, beşeri, kültürel, tarihî, gastronomik değerleri bütüncül bir turizm kalkınma perspektifi içinde değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Sivas; Anadolu’nun tarihsel sürekliliğini yansıtan güçlü kültürel mirası, UNESCO Dünya Mirası Listesi’nde yer alan Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası, Selçuklu ve Osmanlı İmparatorluğu dönemine ait anıtsal yapıları, Cumhuriyet tarihindeki kurucu rolü, Kangal Balıklı Kaplıcası ve çermikleriyle sağlık ve termal turizm potansiyeli, Yıldız Dağı ile kış turizmi imkânları, Fırat ve Kızılırmak havzası, gölleri, yaylaları ve kırsal peyzajıyla doğa ve ekoturizm kaynakları, güçlü âşıklık geleneği, zanaatları, yöresel mutfağı ve coğrafi işaretli ürünleriyle Türkiye’nin en büyük yüzölçümüne sahip ikinci ili olarak çok katmanlı bir destinasyon kimliğine sahiptir. Bununla birlikte, bu zengin potansiyelin artan turizm gelirine, güçlü bir destinasyon markasına, uzun konaklama süresine ve yerel kalkınma etkisine dönüşebilmesi; ancak planlı, katılımcı, ölçülebilir ve uygulanabilir bir yönetim modeliyle mümkündür.

Bu planın temel amacı, Sivas turizminin mevcut durumunu çok boyutlu biçimde analiz etmek; ilin güçlü ve zayıf yönlerini, fırsatlarını ve tehditlerini ortaya koymak; öncelikli turizm alanlarını belirlemek; Sivas’ın 2026-2030 dönemine ilişkin turizm vizyonunu, stratejik amaçlarını, politika çerçevesini ve uygulama yönünü tanımlamaktır. Plan; ziyaretçi sayısının artırılması, turizm gelirlerinin yükseltilmesi, ortalama kalış süresinin uzatılması ve turizmin Sivas’ın ekonomik ve marka kimliğinin temel

bileşenlerinden biri hâline getirilmesi hedefleri doğrultusunda kurgulanmıştır. Planın hazırlanmasında çok kaynaklı, katılımcı ve karma yöntemli bir metodoloji izlenmiştir. Planda dünya ve Türkiye turizmine ilişkin güncel eğilimler, uluslararası kuruluşların yayınları, ulusal strateji belgeleri, mevcut planlar, akademik literatür, TÜİK ve Kültür ve Turizm Bakanlığı verileri, konaklama ve ziyaretçi istatistikleri, ulaşım ve altyapı göstergeleri, dijital görünürlük verileri, sürdürülebilirlik kriterleri ve destinasyon yönetimi yaklaşımları birlikte değerlendirilmiştir. Bunun yanında Sivas'a ilişkin mevcut akademik ve teknik çalışmalar, raporlar, saha gözlemleri ve paydaş görüşleri planlama sürecine dâhil edilmiştir.

Çalışmanın katılımcı boyutu, arama konferansı, etkileşimli çalıştay, tematik masa toplantıları, paydaş görüşmeleri, dijital oylama uygulamaları ve geniş katılımlı anketlerle desteklenmiştir. Sivas'ın merkez ve ilçelerinden kamu kurumları, yerel yönetimler, özel sektör, akademi, sivil toplum kuruluşları, meslek örgütleri ve turizm paydaşlarının katılımıyla gerçekleştirilen arama konferansı ve çalıştay süreci, planın yerel sahiplenme düzeyini güçlendirmiştir. Çalıştay kapsamında 9 tematik masa oluşturulmuştur. Bu masalar, Gastronomi, Kış Turizmi, Somut Kültürel Miras, Somut Olmayan Kültürel Miras, Termal ve Sağlık Turizmi, Kırsal Turizm ve Ekoturizm, Spor ve Macera Turizmi, Konaklama, Ulaşım ve Seyahat masaları olarak planın öncelikli alanlarını oluşturmuştur. Bu masalarda her bir öncelikli alan için mevcut durum, GZFT analizi, politika önerileri ve uygulanabilir eylem fikirleri, eylem adımları ile birlikte, ortak akılla geliştirilmiştir.

Planlama sürecinde ayrıca kapsamlı bir saha çalışması yürütülmüş; Sivas şehir merkezi ve ilçelerde doğal, kültürel ve turistik varlıklar yerinde incelenmiştir. Saha çalışmasında müzeler, tarihî yapılar, kamusal alanlar, doğal çekicilikler, termal alanlar, kırsal destinasyonlar, ulaşım bağlantıları, yönlendirme altyapısı, ziyaretçi deneyimi, dijitalleşme kapasitesi, çevresel sürdürülebilirlik gibi konular gözlemlenmiştir. Bunun yanında tüm ilçelere resmî yazılar gönderilerek belediye ve kaymakamlıklardan turizmle ilişkili mevcut, planlanan ve önerilen projelere ilişkin bilgi talep edilmiş; gelen dönüşler planın il sathında derinleşmesini sağlamıştır.

Metodolojinin nicel boyutunda, eylem ve politika önceliklendirmesi yapılmıştır. Bu çalışma, Sivas turizmi için tematik masalarda geliştirilen eylem ve eylem adımlarının önem, etki ve uygulanabilirlik düzeylerinin paydaş ve hedef kitle algısı üzerinden değerlendirilmesi yoluyla gerçekleştirilmiştir. Ayrıca plan kapsamında Sivas turizmini etkileyebilecek küresel, ulusal ve yerel risklere ilişkin kapsamlı bir risk analizi yapılmış; riskler olasılık ve şiddet boyutlarıyla değerlendirilmiş, istatistiksel yöntemlerle yorumlanmış ve planlama sürecine entegre edilmiştir. Böylece Sivas Turizm Master Planı, yalnızca fırsat ve potansiyelleri değil, aynı zamanda kırılganlıkları, çevresel ve yönetsel riskleri, altyapı sorunlarını, iklim ve mevsimsellik etkilerini, ziyaretçi güvenliği ve kaynak sürdürülebilirliği gibi kritik başlıkları da dikkate alan bir planlama anlayışıyla hazırlanmıştır.

Bu plan, birbirini tamamlayan bölümlerden oluşmaktadır. İlk bölümde dünya ve Türkiye turizmine ilişkin güncel eğilimler ele alınmakta; turizm talebi, turizm gelirleri, uzun vadeli projeksiyonlar, Türkiye'nin orta vadeli hedefleri ve dünya turizmini etkileyebilecek uzun vadeli eğilim ve tercihler ele alınmaktadır. İkinci bölümde Sivas'ın fiziki, beşerî ve ekonomik coğrafyası, marka değeri, turizm talebi, mevsimsellik yapısı, konaklama altyapısı, ulaşım olanakları ve dijital imkânları incelenmektedir. Üçüncü bölümde Sivas'ın dijital görünürlüğü ve çevrimiçi platformlarda arama eğilimleri analiz edilmekte; ilin dijital ortamda hangi turizm temaları üzerinden temsil edildiği ortaya konulmaktadır. Dördüncü bölümde Sivas turizminin güçlü yönleri, zayıf yönleri, fırsatları ve tehditleri öncelikli alanlar temelinde değerlendirilmektedir.

Beşinci bölümde destinasyon iş birlikleri ve kümelenme yaklaşımı ele alınmakta; Sivas'ın çevre illerle birlikte oluşturabileceği rota, koridor ve tamamlayıcı turizm ağları kümelenme yaklaşımı ile birlikte değerlendirilmektedir. Altıncı bölümde sürdürülebilirlik analizi kapsamında çevresel, sosyal, ekonomik ve kültürel sürdürülebilirlik boyutları incelenmekte; destinasyon yönetimi açısından temel gereklilikler ortaya konulmaktadır. Yedinci bölümde il turizm risk yönetim planı ve risk analizi yer almakta; Sivas turizminin karşılaşılabileceği riskler sınıflandırılarak risk yönetim önerileri geliştirilmektedir. Sekizinci bölümde stratejik amaçlar ve hedefler tanımlanmakta; ziyaretçi sayısı, turizm gelirleri, ortalama kalış süresi ve turizmin Sivas'ın marka kimliğindeki rolüne ilişkin hedefler ortaya konulmaktadır.

Dokuzuncu bölümde Sivas Turizm Master Planı'nın politika çerçevesi sunulmakta; onuncu bölümde ise kırsal turizm ve ekoturizm, spor ve macera turizmi, kış turizmi, konaklama, gastronomi, termal ve sağlık turizmi, somut olmayan kültürel miras, somut kültürel miras ile ulaşım ve seyahat olmak üzere 9 öncelikli alan ayrıntılı biçimde değerlendirilmektedir. On birinci bölümde Sivas turizminin gelecek kurgusunu oluşturan, daha önceki bölümlerde ele alınan öncelikli alan, politika ve eylemlerden oluşturulan proje başlıkları ele alınmakta; doğa, kış, termal, gastronomi, kültürel miras, konaklama, ulaşım, Cumhuriyet mirası, gurbetçi turizmi ve kadın üretimi gibi temalar altında stratejik vizyon projeleri önerileri destinasyon yöneticilerine sunulmaktadır.

Sivas Turizm Geliştirme Eylem Planı ise bu Master Plan'ın ayrılmaz bir eki ve tamamlayıcı uygulama belgesidir. Master Plan, Sivas turizminin makro düzeydeki stratejik yönünü, öncelikli alanlarını, politika çerçevesini ve gelecek kurgusunu ortaya koyarken; Eylem Planı bu stratejik çerçeveyi kısa, orta ve uzun vadede uygulanabilir somut adımlara dönüştürmektedir. Eylem Planı'nda her bir eylemin adı, ilişkili olduğu öncelikli alan ve politika, uygulama basamakları, hayata geçirileceği yer, yürütücü kurumlar, denetimden sorumlu kurumlar, performans göstergeleri, izleme ve raporlama yöntemleri, sürdürülebilirlik uyarıları ve stratejik amaçlara katkısı tanımlanmaktadır. Bu nedenle Master Plan ve Eylem Planı birlikte okunmalı; biri stratejik yönü, diğeri ise uygulama mimarisini ortaya koyan iki bütünleşik belge olarak değerlendirilmelidir.

Sivas Turizm Master Planı (2026-2030), Sivas'ın turizm potansiyelini sürdürülebilir, katılımcı, veriye dayalı ve uygulanabilir bir kalkınma perspektifiyle değerlendiren stratejik bir yol haritasıdır. Planın başarısı; kamu kurumları, yerel yönetimler, özel sektör, akademi, sivil toplum kuruluşları, meslek örgütleri, yerel halk ve turizm paydaşlarının ortak sahiplenmesine bağlıdır. Bu belge, Sivas'ın sahip olduğu güçlü tarihsel ve kültürel mirası, doğal ve termal kaynakları, gastronomik zenginliği, ulaşım avantajları ve toplumsal hafızasını, 2026-2030 döneminde daha nitelikli, daha görünür, daha sürdürülebilir ve daha yüksek katma değer üreten bir turizm ekosistemine dönüştürmek amacıyla hazırlanmıştır.

10.07.2018 tarihli ve 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 277. maddesi uyarınca, Kültür ve Turizm Bakanlığının görev ve yetkileri arasında; "b) Kültür ve turizm konuları ile ilgili kamu kurum ve kuruluşlarını yönlendirmek, bu kuruluşlarla işbirliğinde bulunmak, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör ile iletişimi geliştirmek ve işbirliği yapmak; yerel yönetimler, kamu kurum ve kuruluşları tarafından veya kamu personelini desteklemek için kurulan dernekler ve aynı amaçlarla 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanununa göre kurulan vakıflar dışındaki asıl amacı kültür, sanat, turizm ve tanıtım faaliyeti olan dernek ve vakıflar ile özel tiyatrolar tarafından gerçekleştirilecek projelere nakdi yardımda bulunmak," ve "d) Kültür ve turizm alanlarında her türlü yatırım, iletişim ve gelişim potansiyelini yönlendirmek," görevleri sayılmaktadır. Ayrıca, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü; kültür ve turizm koruma ve

gelişim bölgelerinde planlı gelişimin sağlanması, her ölçekte plan yapılması veya yaptırılması ve yatırımların yönlendirilmesi görevleriyle ilişkilidir. Bu kapsamda, ulusal düzeyde turizm politika ve stratejilerinin belirlenmesinde temel yetkili kurum Kültür ve Turizm Bakanlığıdır. Bakanlığın güncel turizm strateji ve politikaları ise başta 12. Kalkınma Planı olmak üzere üst politika belgelerinde yer almaktadır. Sivas Turizm Master Planı, 12. Kalkınma Planı'nda ortaya konulan hedef ve önceliklerle tam uyumlu olarak hazırlanmıştır.

İl Kültür ve Turizm Müdürlükleri, Kültür ve Turizm Bakanlığının il ve ilçe düzeyindeki görevlerini planlamak, yönetmek, denetlemek, geliştirmek ve değerlendirmek amacıyla kurulmuştur. Turizm bakımından da ilde turizm politikalarının oluşturulmasına ve yatırımların yönlendirilmesine imkân sağlayacak araştırmaları yapmak veya yaptırmak, kültür ve turizm envanteri hazırlamak, turizmin çeşitlendirilmesi ve sürdürülebilirliğine yönelik çalışmalar yürütmek ve yıl sonunda Bakanlığa raporlama yapmak gibi görevleri bulunmaktadır. Bu kapsamda il düzeyinde plan hazırlıklarından teknik düzeyde sorumlu kurum, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğüdür. Kültür ve Turizm Müdürlükleri, ilin en üst idari amiri olan Valilik Makamına karşı sorumludur.

5393 sayılı Belediye Kanunu'na göre belediyeler, mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla turizm ve tanıtım hizmetlerini yapmak veya yaptırmakla görevlidir. Ayrıca belediyeler, turizmi geliştirecek projelere altyapı ve arsa tahsisı gibi destekler sağlayabilmektedir. 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'na göre ise büyükşehir statüsünde olmayan illerde, belediye sınırları dışındaki kültür ve turizm hizmetleri bakımından il özel idaresinin görev ve yetkileri bulunmaktadır. İl özel idaresinin görev alanı il sınırlarını kapsamakta olup, belediye sınırları dışındaki kültür ve turizm hizmetlerini yapmakla görevli ve yetkilidir.

Bu çerçevede, Sivas Turizm Master Planı'nın hazırlanması aşamasında, Valilik koordinasyonunda ve İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü sekretaryasında; Sivas Belediyesi, İl Özel İdaresi, kalkınma ajansı, üniversite, meslek kuruluşları ve sektör temsilcilerinin katılımıyla oluşturulan yönetim modeli uygulanmıştır. Planın uygulama ve gözetim aşamalarında da benzer bir yaklaşım benimsenmektedir. Bu kapsamda, Valilik koordinasyonunda, Sivas Turizm Master Planı ve planın ayrılmaz bir parçası olan Eylem Planı'nda yer alan ilgili kurum ve kuruluşlara, planın uygulanmasına yönelik çeşitli görev ve sorumluluklar tanımlanmaktadır.

Sivas Turizm Master Planı (2026-2030), ulusal kalkınma hedefleri ve bölgesel stratejilerle tam bir uyum içerisinde, üst ölçekli politika belgelerinin yerel düzeydeki uygulama aracı olarak kurgulanmıştır. Bu kapsamda plan, T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından yayımlanan 12. Kalkınma Planı (2024-2028) bünyesindeki turizm ürünlerinin çeşitlendirilmesi, yüzeye yayılması ve sürdürülebilirlik makro hedefleriyle tam olarak örtüşmektedir. Aynı zamanda, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı 2024-2028 Stratejik Planı'nda yer alan kültürel mirasın korunarak ekonomiye kazandırılması ve destinasyon odaklı yönetim modeli ile Orta Anadolu Kalkınma Ajansı TR72 Bölge Planı'nda (2024-2028) Sivas için tanımlanan kırsal kalkınma, eko-turizm altyapısı ve yerel girişimciliğin desteklenmesi odakları planın stratejik eksenini oluşturmaktadır.

1

Dünya ve Türkiye Turizmine Bakış ve Eğilimler

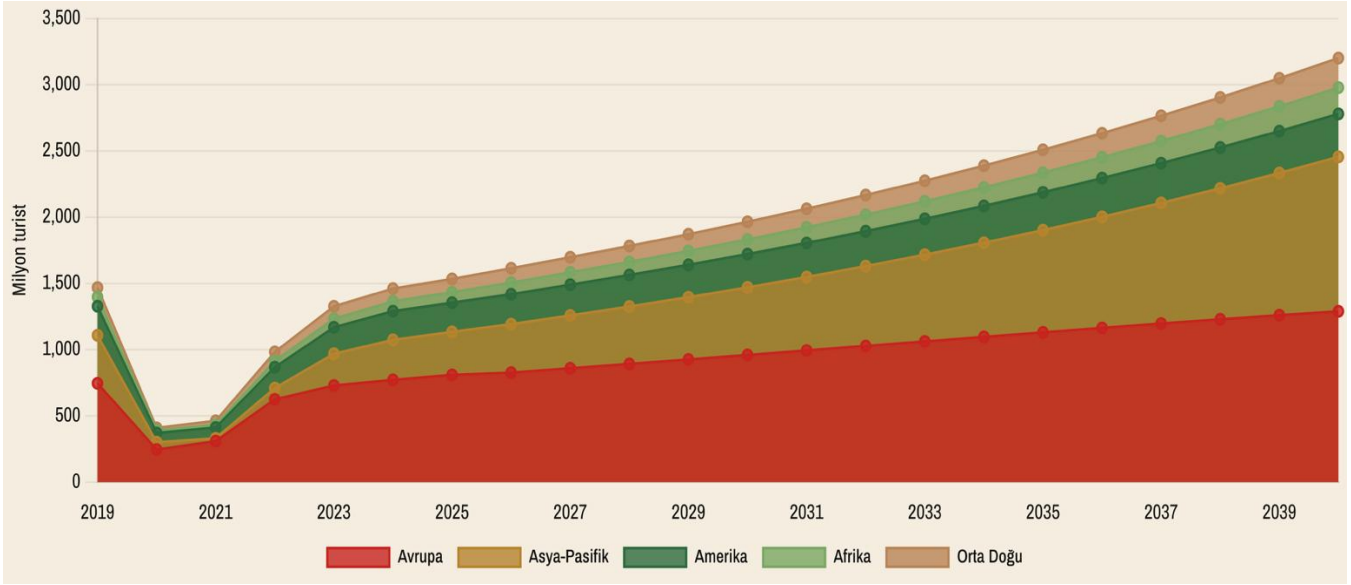
1.1 Dünya Turizmi

Turizm, istihdam yaratma kapasitesi, döviz kazandırıcı etkisi ve güçlü çarpan mekanizması sayesinde dünya ekonomisinin en önemli sektörlerinden biridir. Küresel çapta artan gelir seviyeleri, ulaşım olanaklarındaki gelişmeler ve seyahat talebinin çeşitlenmesi, turizmi birçok ülke için uzun vadede yüksek büyüme potansiyeline sahip stratejik bir sektör hâline getirmektedir. Bu özellikleriyle turizm, ekonomik büyümenin yanı sıra bölgesel, yerel ve kırsal kalkınma ile toplumsal refah üzerinde de belirleyici bir rol oynamaktadır.

Küresel turizm hareketliliğine ilişkin uzun dönemli eğilimler incelendiğinde, sektörün yapısal olarak dünya nüfus artışının ve küresel ekonomik büyümenin üzerinde bir genişleme potansiyeline sahip olduğu görülmektedir. UN Tourism verileri esas alınarak oluşturulan senaryo analizleri, COVID-19 salgınının 2020 ve 2021 yıllarında yarattığı tarihsel ölçekteki daralmaya rağmen küresel turizm talebinin kısa sürede güçlü bir toparlanma sürecine girdiğini ortaya koymaktadır.

Şekil 1.1.1’de yer alan senaryolar ve UN Tourism tarafından yayımlanan veriler, 2025 yılı itibarıyla küresel turizm hareketliliğinin salgın öncesi zirveyi kalıcı biçimde aşacağını ve uzun vadede artan bir ivme kazanacağını göstermektedir. Temel (baz) senaryoya göre uluslararası turist sayısının, 2030 yılına gelindiğinde yaklaşık 2 milyar kişiye ulaşması öngörüldürken iyimser senaryoda, bu artışın daha yüksek bir hızla devam ederek 2034 yılı itibarıyla 2,4 milyar seviyesini aşması beklenmektedir. Buna karşılık, düşük büyüme senaryosunda dahi küresel turizm talebinin artış eğilimini koruduğu ve 2030 yılı sonrasında istikrarlı bir yükseliş sergilediği görülmektedir.

Grafikte ayrıca COVID-19 öncesi uzun dönemli eğilimle karşılaştırıldığında, salgın sonrası dönemde küresel turizmin yalnızca toparlanmakla kalmayıp yapısal bir sıçrama sergilediği dikkati çekmektedir. Bu durum, artan orta sınıf nüfus, ulaşım ve dijitalleşme alanındaki gelişmeler, seyahat motivasyonlarının çeşitlenmesi ve küresel ölçekte deneyim odaklı turizm talebinin güçlenmesiyle açıklanmaktadır. Dolayısıyla küresel turizm sektörü, önümüzdeki dönemde de dünya ekonomisi açısından stratejik önemini koruyacak; hacim, coğrafi yayılım ve ekonomik etki bakımından büyümeye devam edecektir.

Şekil 1.1.1. Dünya Turist Sayısı ve Tahminleri

Kaynak: UN Tourism Kasım 2025; T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kapadokya Üniversitesi.

Kapadokya Üniversitesi tarafından yapılan tahminler ve senaryo analizleri 2025 yılından başlamakta olup tahminler yapılırken ve senaryolar oluşturulurken UN Tourism verileri, Avrupa Seyahat Komisyonu öngörülleri ve uluslararası kuruluşların dünya ekonomisine yönelik büyüme beklentileri esas alınmıştır.

Küresel turizm gelirleri, COVID-19 salgınının yol açtığı sert daralmanın ardından hızlı bir toparlanma sürecine girmiş ve 2024 yılı itibarıyla yaklaşık 1,7 trilyon ABD doları seviyesine ulaşarak tarihsel olarak en yüksek düzeyine çıkmıştır. Şekil 1.1.2’de sunulan senaryo analizleri, küresel turizm gelirlerindeki artışın önümüzdeki dönemde de devam edeceğini ve temel (baz) senaryoya göre 2030 yılı itibarıyla 2,5 trilyon ABD doları seviyesini aşacağını göstermektedir. İyimser senaryoda, artan küresel talep, gelir düzeylerindeki yükseliş ve turizm ürünlerinde katma değer artmasıyla birlikte küresel turizm gelirlerinin daha yüksek bir ivme kazanacağı; düşük büyüme senaryosunda ise artış hızının görece sınırlı olmakla birlikte pozitif seyrini koruyacağı öngörülmektedir. Bu çerçevede, turizm gelirlerinin yalnızca ziyaretçi sayısındaki artışa değil, kişi başı harcama düzeylerindeki yapısal yükselişe de bağlı olarak büyümesini sürdürmesi beklenmektedir.

COVID-19 öncesi dönemde kişi başı turizm harcaması, görece yatay bir seyir izlerken 2020 ve 2021 yıllarında uluslararası seyahat hacmindeki sert daralmaya bağlı olarak kişi başı turizm harcamasında geçici ve olağanüstü bir artış yaşanmıştır. Salgın sonrası normalleşme sürecinde harcama düzeyi, yeniden dengelenmiş ve 2022-2024 döneminde kademeli bir toparlanma eğilimine girmiştir. İleriye dönük senaryolar, kişi başı turizm harcamasının tüm durumlarda artışını sürdürdüğünü ancak artış hızının senaryolara göre farklılaştığını göstermektedir. Bu anlamda, küresel turizm gelirlerinin gelecekteki seyri, yalnızca turist sayısına değil, kişi başı harcama düzeyindeki yapısal değişime de güçlü biçimde bağlıdır.

Şekil 1.1.2. Dünya Turizm Gelirleri ve Senaryo Bazlı Tahminler

Kaynak: UN Tourism Kasım 2025; T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı; IMF WEO 2026; Kapadokya Üniversitesi hesaplamaları (2025 sonrası).

Küresel turizm geliri tahminleri, uluslararası turist sayısı projeksiyonları ile kişi başı turizm harcamasına ilişkin senaryo bazlı varsayımların birlikte değerlendirilmesi yoluyla oluşturulmuştur. Modelleme sürecinde, UN Tourism baz senaryosu, Avrupa Seyahat Komisyonu öngörülleri, Uluslararası Para Fonu (IMF) World Economic Outlook tahminleri ve küresel ekonomik büyüme beklentileri esas alınmıştır. Uluslararası turizmde kişi başı harcamaya projeksiyonları, UN Tourism tarafından yayımlanan *World Tourism Barometer and Statistical Annex*'te yer alan ve küresel dış turizm harcamalarının büyük bölümünü temsil eden ilk 20 kaynak pazar esas alınarak hazırlanmıştır (UN Tourism, Kasım 2025). Bu ülkelerin uluslararası turizm harcamalarındaki payları kullanılarak bir ağırlıklandırma yapılmış; her bir ülke için IMF Dünya Ekonomik Görünümü (WEO) kapsamında yayımlanan kişi başı gayrisafi yurt içi hasıla (GSYH) büyüme tahminleri dikkate alınmıştır (IMF, 2025; IMF, 2026). Turizm talebinin gelir artışına duyarlılığına ilişkin kişi başı gelir artışının kişi başı turizm harcamasına sınırlı ve kademeli şekilde yansıdığı varsayılmıştır (OECD, 2020). Bu çerçevede temel (baz) senaryo, ağırlıklı ortalama kişi başı gelir artışına dayandırılmış; iyimser ve kötümser senaryolar ise küresel ekonomik belirsizlikler, fiyatlamaya gücü ve pazar bileşimindeki olası değişimler dikkate alınarak baz senaryonun üstünde ve altında tanımlanmıştır.

2025 yılı itibarıyla Fransa, İspanya ve ABD, uluslararası turist sayısında lider konumlarını korurken Türkiye, güçlü toparlanma performansı ve 60 milyonun üzerindeki ziyaretçi sayısı ile dördüncü sıraya yükselmiştir. Japonya Asya destinasyonlarında toparlanmanın görece daha geç başladığı, buna karşın Avrupa ülkeleri ve Meksika'nın salgın öncesi seviyeleri büyük ölçüde aştığı görülmektedir. (Tablo 1.1.1.).

Tablo 1.1.1. Ülkelerin Turist Sayısı Büyüklükleri (Milyon Kişi)

Sıralama	Ülkeler	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
1	Fransa	90,9	41,7	48,4	93,2	100	102	102
2	İspanya	83,5	18,9	31,2	71,7	85,2	93,8	96,8
3	ABD	79,4	19,2	22,3	50,8	66,5	72,4	68,2
4	Türkiye	51,2	15,9	29,9	50,5	55,2	62,2	63,9
5	İtalya	64,5	25,2	26,9	49,8	57,2	57,7	61,3
6	Meksika	45	24,3	31,9	38,3	41,9	45	47,2
7	Japonya	31,9	4,1	0,2	3,8	25,1	36,9	42,6
8	Birleşik Krallık	39,4	10,7	6,3	30,7	37,2	37,9	38,2
9	Almanya	39,6	12,4	11,7	28,5	34,8	37,5	37,4
10	Çin	65,7	8	5,7	7,7	23,1	41,2	16,5
	Dünya	1.469	409	462	979	1.322	1.462	1.051

Kaynak: UN Tourism Kasım 2025. İlk 10 ülke sıralaması 2025 yılı baz alınarak yapılmıştır.

Turizm gelirleri bakımından ABD, yüksek ziyaretçi harcaması ve geniş ürün çeşitliliği sayesinde küresel ölçekte lider konumunu sürdürmektedir. Avrupa'nın önde gelen destinasyonları olan İspanya, Birleşik Krallık, Fransa ve İtalya hem turist sayıları hem de kişi başı harcaması düzeyleriyle dünya turizm gelirlerinde üst sıralarda yer almaya devam etmektedir. Türkiye, 2021-2025 döneminde turizm gelirlerinde istikrarlı bir artış eğilimi sergilemiş, 2025 yılı itibarıyla UN Tourism verilerine göre 65,2 milyar ABD doları turizm geliriyle dünya genelinde beşinci sıraya yükselmiştir. Bu gelişme, Türkiye'nin küresel turizm pazarında artan rekabet gücüne ve gelir odaklı büyüme yönündeki dönüşümüne işaret etmektedir (Tablo 1.1.2.).

Tablo 1.1.2. Ülkelerin Turizm Geliri Büyüklükleri (Milyar ABD Doları)

Sıralama	Ülkeler	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
1	ABD	199	72,5	71,7	142,9	189,1	215,0	213,0
2	İspanya	79,7	18,5	34,5	72,9	92,0	106,5	118,8
3	Birleşik Krallık	60,4	29,0	37,3	68,0	72,0	82,5	89,6
4	Fransa	63,5	32,6	40,8	59,7	71,2	77,0	87,5
5	Türkiye	34,3	14,3	28,1	45,8	50,1	56,3	65,2
6	İtalya	49,5	19,9	25,0	43,7	55,9	58,7	64,0
7	Japonya	46,1	10,7	4,9	9,2	38,6	54,7	64,0
8	Avustralya	45,5	25,8	17,0	24,6	46,1	52,0	55,4
9	Çin	35,8	99,5	11,3	13,4	25,0	39,8	55,1
10	Kanada	29,8	13,9	15,4	32,0	45,4	49,9	51,3
	Dünya	1.498	562	647	1.145	1.539	1.748	1.641

Kaynak: UN Tourism Kasım 2025. İlk 10 ülke sıralaması 2025 yılı baz alınarak yapılmıştır.

Almanya, İngiltere, Fransa ve İtalya gibi Avrupa ülkelerinin yanı sıra Asya ve Amerika kıtalarından Çin, ABD, Kanada, Hindistan, Rusya ve Güney Kore, dünya genelinde en yüksek turizm harcaması yapan ülkeler arasında yer almaktadır. COVID-19 salgını nedeniyle getirilen kısıtlamaların kaldırılmasının ardından Çinli turistler, hızla uluslararası seyahatlerine geri dönmüştür (Tablo 1.1.3.).

Tablo 1.1.3. Yıllara Göre En Fazla Turizm Harcaması Yapan İlk 10 Ülke (Milyar ABD Doları)

Sıralama	Ülkeler	2019	2020	2021	2022	2023	2024
1	Çin	254,6	131,1	109,4	114,8	194,4	250,6
2	ABD	132	34,4	59	118,6	158,7	177,8
3	Almanya	93,2	38,9	51	89,7	115,4	116,8
4	Birleşik Krallık	86,7	27,4	32,7	80,3	99,5	103,2
5	Fransa	54	31,5	38,3	46,6	56	59,8
6	Avustralya	35,3	7,6	1,2	19,6	42,4	45,6
7	Kanada	35,3	12,1	8,1	28,6	39,3	43,4
8	Rusya	36,2	9,1	11,4	20,8	34,8	38,9
9	İtalya	30,3	10,9	14,9	26,9	34,2	35,7
10	Hindistan	22,9	12,6	14,3	25,9	33,3	35,0
	Dünya	1.498	562	647	1.145	1.539	1.738

Kaynak: UN Tourism Kasım 2025. İlk 10 ülke sıralaması 2025 yılı baz alınarak yapılmıştır.

Diğer taraftan, ülkelerin turizm gelirlerinden turizm harcamaları çıkarılarak hesaplanabilecek “net turizm gelirleri” temelli yapılan değerlendirme, ülkelerin turizmi yalnızca ziyaretçi hacmiyle değil, döviz kazandırma kapasitesiyle değerlendirmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. 2024 yılı itibarıyla İspanya ve Türkiye, görece sınırlı yurt dışı turizm harcamasına karşılık yüksek gelir üretme kapasiteleri sayesinde dünyanın en güçlü net turizm geliri yaratan iki ülkesidir. Buna karşılık Almanya, Birleşik Krallık ve Çin gibi ülkeler yüksek yurt dışı harcama düzeyleri nedeniyle net turizm açığı veren ekonomiler konumundadır. Bu durum, turizmin cari denge üzerindeki etkisinin ülkeden ülkeye önemli ölçüde farklılaştığını göstermektedir.

Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın 2024-2028 Stratejik Planı, turizmin ülke geneline dengeli biçimde yayılması, destinasyonların özgün kimlikleriyle markalaştırılması ve yerel kalkınmaya daha fazla katkı sağlaması hedeflerini öncelikli politika alanları arasında tanımlamaktadır. Bu doğrultuda kültür, gastronomi, kırsal turizm, doğa turizmi, inanç turizmi, sağlık turizmi ve spor turizmi gibi alternatif turizm ürünlerinin geliştirilmesi; turizm faaliyetlerinin yılın tamamına yayılması ve az bilinen destinasyonların turizmden daha fazla pay alması amaçlanmaktadır. Aynı zamanda destinasyon bazlı yönetim anlayışı çerçevesinde yerel yönetimler, kamu kurumları, özel sektör, sivil toplum kuruluşları ve yerel halk arasında iş birliğinin güçlendirilmesi, katılımcı yönetim modellerinin geliştirilmesi ve destinasyonların rekabet gücünün artırılması hedeflenmektedir. Sivas Turizm Master Planı, söz konusu stratejik plan ve stratejik önceliklerle uyumlu olarak ilin turizm potansiyelinin sürdürülebilir şekilde değerlendirilmesini, paydaş katılımına dayalı destinasyon yönetim mekanizmalarının güçlendirilmesini ve uzun vadeli bir turizm gelişim vizyonunun oluşturulmasını hedeflemektedir.

1.2 Dünya Turizmini Etkileyen Uzun Vadeli Eğilimler

Orta ve uzun vadede turizm sektörünün geleceğini, çeşitli eğilimler, beklentiler ve tercihlerin şekillendireceği öngörülmektedir. Sektörün ve ziyaretçilerin sürdürülebilirlik konusundaki artan talepleri ve farkındalık düzeylerinin yanı sıra değişen tüketici algıları, yapay zekâ ve akıllı cihaz teknolojisindeki ilerlemeler, sağlık turizmi, gastronomi ve iş seyahatleri gibi alanlarda görülen yükseliş, uzaktan çalışma olanaklarının artması ile seyahat ve çalışmanın bir arada yürütülebilmesi, akıllı ve erişilebilir destinasyonlardaki ilerlemeler turizm üzerinde etki yaratmaktadır. Bu bölümde, küresel turizmin ve Türkiye turizminin geleceğini şekillendirmesi beklenen eğilimler ve gelişmeler detaylı olarak ele alınacaktır.

1.2.1 Çevresel ve Küresel Sürdürülebilirlik

İklim değişikliği ve küresel ısınma, tüm dünyayı etkileyen, en önemli sorunlar arasında yer almaya devam etmektedir. Paris İklim Anlaşması ile ülkeler ve sektörler, çevreye olan olumsuz etkileriyle orantılı olarak iklim değişikliği ile mücadeleye daha fazla katkıda bulunma baskısı altında kalmaktadır. Avrupa Birliği’nin Sınırdaki Karbon Düzenlemesi mekanizması, çevresel ayak izi konusunda paydaşlarına yükümlülükler getirmektedir. 2000’li yılların ikinci yarısından itibaren turizm sektöründe tüketici tercihlerini şekillendiren kültürel, sosyal ve çevresel duyarlılık, Glasgow Deklarasyonu ile sektörün taahhüdü hâline gelmiştir.

UN Tourism (Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü) ve UNEP (Birleşmiş Milletler Çevre Programı), 2005 yılında sürdürülebilir turizme yönelik standartları belirlemek amacıyla uluslararası bir örgütün

kurulmasının gerekliliğine vurgu yapmıştır. Bu vurgu sonucunda, 2007 yılında Küresel Sürdürülebilir Turizm Konseyi (GSTC) kurulmuştur. Kâr amacı gütmeyen GSTC, turizm endüstrisi, destinasyonlar ve turizm aktivitelerine yönelik uluslararası standartlar belirlemekte ve bu kriterleri yönetmektedir. GSTC ile iş birliği yapan, bilinen büyük arama motorları ve çevrim içi seyahat acenteleri, sürdürülebilirlik taahhütleri olan tesisleri ön plana çıkarmaktadır.

Türkiye, sürdürülebilir politikalarla turizmde uluslararası arenada rekabetçiliğini artırmaktadır. Paris İklim Anlaşması'nın onaylanması, sıfır atık düzenlemeleri, akıllı şehirler alanındaki gelişmeler, sürdürülebilir gastronomi deneyimleri ve standartları, sürdürülebilir destinasyonlara ve yenilenebilir enerjiye yapılan yatırımlar bu çabaları desteklemektedir. Türkiye, GSTC ile yaptığı anlaşma ile tüm konaklama tesislerinin 2030 yılına kadar GSTC Sürdürülebilir Turizm Sertifikası almasını zorunlu hâle getirmiştir. Ayrıca destinasyonların, restoranların, müze ve kütüphane gibi turizm cazibe unsurlarının ve iş seyahatlerinin küresel kabul görmüş sürdürülebilirlik standartlarına uyumlu olması için gerekli çalışmalar yürütülmektedir.

Karbon ayak izini azaltma odaklı sürdürülebilir ulaşım seçenekleri, elektrikli araçlar, yüksek hızlı trenler (YHT) ve çevre dostu hava yolu teknolojileri/karbon kredisi uygulamaları turizmde sürdürülebilirlik eğilimlerini belirlemektedir. Sürdürülebilirlik farkındalığı artan turistler, yerel toplulukları destekleyen, çevre dostu konaklamaları tercih etmektedir. Seyahati, engelli bireyler dâhil herkes için daha kapsayıcı ve erişilebilir hâle getirme çabaları artmaktadır. Dünya çapında özel gereksinimli bireylerin ihtiyaçlarını karşılayan altyapı ve hizmetlerin geliştirilmesi, turizmin erişilebilirliğini artırmaktadır.

İklim değişikliği, seyahat modellerini ve destinasyonların sürdürülebilirliğini de etkilemektedir; yükselen deniz seviyeleri ve aşırı hava olayları turistik bölgeleri tehdit etmektedir. Bu nedenle, iklime dirençli turizm uygulamaları kritik önem taşımaktadır. Kentsel turizme yönelik ilgi artmakta, şehirler kültürel ve modern cazibe merkezleriyle turistlerin ilgisini çekmekte, altyapı yatırımları yerel ekonomilere katkıda bulunmaktadır.

1.2.2 Ekonomi ve Siyaset

Küresel ekonomi, siyaset ve devletler arası ilişkiler, turizm sektörünü belirgin biçimde etkilemeye devam etmektedir. UN Tourism verileri, 2024'te uluslararası turizmin pandemi öncesi düzeylere neredeyse tamamen yaklaştığını; 2025'te ise uygun ekonomik koşullar ve gerileyen enflasyon varsayımı altında %3-5 aralığında ek büyüme beklendiğini göstermektedir. Turizm gelirlerinin 2024'te 1,7 trilyon ABD dolarını geçmesi, geleceğe yönelik turizm geliri büyüme tahminlerini olumlu yönde güncellemektedir. IMF, küresel büyüme tahminlerini %3 seviyesinde tutarken turizm harcamalarının artışı, bu seviyenin üzerindedir. Ekonomik büyüme, gelir artışı ve enflasyon gibi temel verilerde dünyada bölgesel farklılıklar sürmekte; kimi bölgelerde büyüme ivmesi korunurken diğerlerinde daha temkinli bir patika izlenmektedir. Türkiye turizmi, kaynak pazar çeşitlendirmesini ve risklere dayanıklı yapı inşasını bu çerçevede sürdürmektedir.

COVID-19 sonrası dönemde, turistlerin deneyime ve değere yönelik harcama iştahının arttığı gözlemlenmektedir. Lüks ve "kişiselleştirilmiş" seyahat segmentlerinde talep güçlü seyretmekte; otellerin, turizm cazibe merkezlerinin ve destinasyonların kalite standartlarını yükseltmeye yöneldiği görülmektedir.

Bölgesel jeopolitik gelişmeler, turizm akımlarını etkilemeye devam etmektedir. Rusya-Ukrayna Savaşı ile Kafkasya ve Orta Doğu'daki gerilimler, Ege ve Doğu Akdeniz'deki dalgalanmalarla birlikte Akdeniz Havzası'nda belirsizlik yaratmaktadır. Buna karşın Orta Doğu ve Kuzey Afrika bölgelerinin, çatışma risklerine rağmen 2024'te küresel turizm büyümesinde öne çıktığı ancak görünümün yüksek belirsizlik içerdiği belirtilmektedir. Türkiye, bu tabloyu dikkate alarak ürün portföyünün zenginleştirilmesi ve

güven-erişilebilirlik standartlarının güçlendirilmesi yoluyla riskleri yönetmeye odaklanmaktadır. Bu plan dâhilinde küresel ve ulusal riskler de analiz edilmekte, politika yapıcılara uygun bir çerçeve sunulmaktadır.

Politika düzeyinde Türkiye, 2019'da kurulan Türkiye Turizm Tanıtım ve Geliştirme Ajansı (TGA) ile veri ve analiz temelli pazarlama stratejileriyle yeni hedef pazarlara yönelmekte, marka iletişimini çeşitlendirmekte ve destinasyon dayanıklılığını artırmayı amaçlamaktadır. Önümüzdeki dönemde yapılacak tanıtım, markalaşma ve tutundurma çalışmaları, sürdürülebilirlik odaklı kalite standartlarının yaygınlaştırılması ile jeopolitik ve ekonomik dalgalanmalara karşı Türkiye turizminin dayanıklı bir yapıya kavuşturulması hedeflemektedir.

Bu bağlamda *Sivas Turizm Master Planı*, küresel görünümdeki ihtiyatlı iyimserliği ve bölgesel riskleri dikkate alarak yerli pazar odaklı olgunlaşma, nitelikli ürün geliştirme, geceleme deneyim tasarımı ve çok dilli dijital görünürlük yoluyla talebi derinleştirmeyi; eş zamanlı olarak uluslararası pazarlara kademeli ve nitelik odaklı bir açılımı amaçlamaktadır. *Plan*, sürdürülebilirlik standartlarını, risk yönetimini ve veriyle yönetilen destinasyon modelini esas almakta; böylece Sivas'ın turizm ekosisteminin hem küresel konjonktüre uyum sağlamak hem de yerel düzeyde kalıcı değer üretmekte olduğunu vurgulamaktadır.

1.2.3 Sağlık ve Güvenlik

Turistler, seyahat ettikleri destinasyonlarda güvenliklerini ve sağlıklarını tehlikeye atabilecek durumlardan kaçınmaya devam etmektedir. Dünya Ekonomik Forumu'nun Seyahat ve Turizm Gelişmişlik Endeksi (TTDI-2024), "Güvenlik ve Emniyet" ile "Sağlık ve Hijyen" sütunlarını rekabetçiliğin belirleyicileri arasında konumlandırmakta; bu iki alanda altyapısı güçlü destinasyonların turizmde öne çıkacağını vurgulamaktadır. Bu nedenle destinasyon yönetimleri, acil durum hazırlığı, sağlık hizmetlerine erişim, hijyen standartları ve risk yönetimi gibi alanlara sistematik yatırım yapmayı önceliklendirmektedir.

Asayiş ve güvenlikle ilgili olumsuz algılardan uzak destinasyonlar, gece eğlencesi, kırsal ve doğa temelli ürünler ile macera turizmi gibi harcama potansiyeli yüksek segmentlerde talep çekmekte; saha güvenliği ve risk yönetimi uygulamalarının görünür olduğu yerlerde, ziyaretçi güveninin güçlendiği gözlemlenmektedir. Macera turizmi tarafında sektörün büyük bölümünün, belgelenmiş güvenlik ve risk yönetim planlarına geçtiği görülmektedir. Gastronomi ve sağlık bağlantılı deneyimlerde ise hijyen ve gıda güvenliği standartları, ziyaretçi memnuniyetinin temel bileşenleri olarak öne çıkmaktadır.

Sağlıklı yaşam (wellness) turizmi pazarı; stres azaltma, yenileyici tatil deneyimleri, önleyici-bütünsel sağlık arayışı gibi motivasyonlarla hızla genişlemektedir. Küresel Wellness Enstitüsü (GWI), wellness turizmi harcamalarının 2022'de 651 milyar ABD doları seviyesinden güçlü artış eğilimiyle 2027'ye kadar iki kattan fazlasına yükselmesinin öngörüldüğünü; wellness seyahatlerinin tüm turizm harcamaları içindeki payının giderek büyüdüğünü bildirmektedir. Sağlık ve hijyen şartlarını yükselten, bilim temelli ve kişiselleştirilebilir wellness içerikleri geliştiren destinasyonların, üst gelir gruplarında daha yüksek katma değer elde ettiği görülmektedir.

Sağlık, hijyen, güvenlik ve asayiş şartlarının sağlanması, yüksek gelir hedefleyen destinasyonlar için asgari bir eşik oluşturmaktadır. Destinasyonların bu eşğin ötesine geçerek risk yönetimi-acil durum hazırlığı-hijyen protokolleri-çok dilli bilgilendirme gibi unsurları standartlaştırması; wellness, gastronomi, kırsal/doğa ve macera gibi ürünlerde deneyimi sürekli iyileştirmesi ve belgelendirmesi, rekabet avantajını kalıcı hâle getirmektedir. Bu yaklaşım hem TTDI tarafından tanımlanan rekabetçilik bileşenlerinde yükselmeyi hem de toparlanan küresel talep içinde nitelik odaklı gelir artışını mümkün kılmaktadır.

1.2.4 Teknoloji ve Dijitalleşme

Teknoloji ve dijital olanaklar, turizmde hem arz hem de talep tarafında belirleyici bir güç hâline gelmektedir. Destinasyon yöneticileri, veri analitiği, büyük veri ve yapay zekâ destekli araçlar sayesinde ziyaretçi akışını izleyebilmekte, ürün-pazar uyumunu test edebilmekte ve kararlarını iyileştirebilmektedir. UN Tourism'ın dijital dönüşüm çerçevesi, WEF ve WTTC gibi kurumların yapay zekânın kişiselleştirme, fiyatlama ve talep öngörüsündeki rolünü vurgulayan raporları, dijitalleşmenin rekabet gücünün temeline yerleştiğini göstermektedir. WEF'in 2024 Seyahat ve Turizm Gelişmişlik Endeksi, dijital hazırlık ve politika ortamını, sürdürülebilir gelişimi mümkün kılan temel etkenler arasında konumlandırmaktadır.

Yapay zekâ ve veri analitiği, destinasyon yöneticilerine karar destek sistemleri üzerinden çok boyutlu bir görünürlük sunmaktadır. Yapay zekâ destekli analiz araçları; ziyaretçi akışını, pazar hedeflemesini ve fiyatlandırma stratejilerini optimize edebilmektedir. Otomasyon ve kişiselleştirme ölçeğinde gelişen teknolojiler, turist deneyimini yeniden tanımlamaktadır. Rezervasyon süreçlerinden destinasyon içi rehberliğe kadar birçok temas noktası, artık veri temelli ve kişiye özel hâle gelmiştir. Bu durum, WEF'in 2024 Seyahat ve Turizm Gelişmişlik Endeksi'nde de vurgulandığı üzere, dijital hazırlık düzeyinin bir destinasyonun rekabet gücüyle doğrudan ilişkili olduğunu göstermektedir.

UN Tourism'ın dijital dönüşüm çerçevesi ile WTTC ve Deloitte'un yapay zekânın turizmdeki etkisine dair raporları, kişiselleştirme, fiyatlama, talep öngörüsü ve sürdürülebilirlik entegrasyonunun geleceğin turizm modelinin merkezinde yer aldığını ortaya koymaktadır. Expedia'nın "Unpack 2025" araştırması ise sosyal medya etkisiyle şekillenen "tek tıkla rezervasyon" davranışının yaygınlaştığını ve seyahat karar döngüsünün giderek daha fazla dijital izler bıraktığını göstermektedir.

Yapay zekâ destekli asistanlar ve sohbet botları, kişiselleştirilmiş öneriler ve gerçek zamanlı destek sağlayarak işletmelerin hizmet kalitesini yükseltmektedir. Sanal ve artırılmış gerçeklik gibi immersive teknolojiler, uzak ve erişim kısıtlı olan kullanıcılar için kapsayıcı deneyim üretmekte; kültürel miras, müze ve rota anlatılarını zenginleştirmektedir. Akademik çalışmalar, VR/AR uygulamalarının deneyim kalitesi, öğrenme ve etkileşim üzerinde olumlu etkiler yarattığını; destinasyon pazarlamasında tutum ve davranışları etkileyebildiğini göstermektedir. Bu nedenle destinasyonlar, VR/AR tabanlı tanıtım ve rehberlik yatırımlarını arttırmakta ve dijital hikâye anlatımını ürün geliştirme sürecine entegre etmektedir.

Türkiye, TGA'nın kurulmasıyla birlikte veri odaklı ve çok katmanlı dijital tanıtım dönemine girmiş bulunmaktadır. GoTürkiye markası, sosyal medya ve dijital içerik stratejileriyle küresel erişimini genişletmekte; TGA ise hedef pazar seçimi, segment bazlı konumlandırma ve kampanya optimizasyonunda büyük veri ve analitikten yararlanmaktadır. Bu yaklaşım, destinasyonların markalaşmasını hızlandırmakta ve kaynak pazar çeşitlendirmesi hedeflerine hizmet etmektedir.

Akıllı şehir ve akıllı destinasyon yaklaşımları, IoT, akıllı ulaşım ve dijital hizmetlerin ziyaretçi deneyimine entegre edilmesini mümkün kılmaktadır. Avrupa Komisyonu'nun "European Capital of Smart Tourism" girişimi erişilebilirlik ve dijitalleşmeyi destinasyon gelişiminde temel kriterler arasında saymaktadır. Genç ve dijital olarak yetkinliği yüksek turist profili, çok dilli ve kapsayıcı dijital hizmetleri tercih unsuru hâline getirmekte; destinasyonların bu alanlarda sürekli iyileştirme yapmasını zorunlu kılmaktadır. Dijital olanaklardan sistematik biçimde yararlanan destinasyonlar, tanıtım-pazarlama-markalaşma süreçlerini veriye dayalı yönetebilmekte, sürdürülebilirlik performansını görünür kılabilmekte ve farklı kuşakların beklentilerine hızla uyum sağlayabilmektedir. *Sivas Turizm Master Planı*'nın dijitalleşme ve akıllı destinasyon bileşenleri, bu küresel eğilimlerle uyumlu bir dönüşüm zemini sunmakta; yerel paydaşlara rekabet gücünü kalıcı biçimde artıracak araçlar sağlamaktadır.

1.2.5 Kùltür ve Deneyim

Pazar araştırmaları ve akademik çalışmalar, turistlerin seyahatlerinde giderek deneyime daha fazla önem verdiklerini göstermektedir. Turistler, ziyaret ettikleri destinasyonlarda otantik yerel kùltür, yaşam tarzı, yerel gastronomi, somut ve Somut Olmayan Kùltürel Miras (SOKÜM), modern kùltür ve sanata ilgi duymaktadır. Geleneksel ve modern kùltür, turizmin önemli arz kaynaklarından biri olmaya devam etmektedir. Ancak kırsal alanlar ve düşük nüfuslu bölgelerdeki gelenekler ve yerel yemekler, kaybolma riskiyle karşı karşıyadır. Bu bağlamda, turizmde sürdürülebilirlik ilke ve politikalarının benimsenmesi, otantik ve geleneksel kùltürlere zarar vermeden fayda sağlanması açısından büyük önem taşımaktadır.

Yerel gastronomi, sağlıklı beslenme ve yüksek kalitede yemek gibi özellikler, destinasyon ve turizm işletmesi tercihlerinde giderek daha belirleyici hâle gelmektedir. Özellikle üst gelir grubunu hedefleyen işletmeler, yerel, geleneksel ve modern gastronomiye özel önem vermektedir. Gastronomi turizmine ilgi duyan turistlerin genellikle yüksek harcama potansiyeline sahip olduğu gözlemlenmektedir. Türkiye, kùltür açısından rekabet avantajına sahip bir destinasyon olarak öne çıkmaktadır. Ancak Türkiye’de kùltür turizmi ve bu alandan elde edilen gelirler henüz hedeflenen seviyelere ulaşmamıştır. Kùltür, gastronomi ve gündelik yaşam deneyimleri, turistlerin deneyim kalitesini artırmakta ve turizm gelirlerini yükseltmektedir. Bu nedenle TGA ve diğery paydaşlar, kùltüre ve özellikle gastronomi turizmine yönelik tanıtım ve sürdürülebilirlik faaliyetlerine ağırlık vermektedir.

Veri analitiği, yapay zekâ ve makine öğrenimi, seyahat şirketlerinin daha özelleştirilmiş hizmetler sunmasını sağlamaktadır. Önceki davranışlar ve tercihlere dayalı öneriler, seyahat deneyimini iyileştirmektedir. Gezinler ise kişiselleştirilmiş deneyimleri giderek daha fazla tercih etmektedir. Gezinler, tarihî yerler, geleneksel uygulamalar ve yerel âdetleri keşfetmeye çalıştıkça kùltür ve miras turizmine olan ilgi artmaktadır. Bu eğilim, kùltürel mirasın korunmasını desteklemekte ve farklı kùltürlerin anlaşılmasını teşvik etmektedir.

Günümüzde macera seyahatleri de popülerlik kazanmaktadır. Gezinler, doğayla bağlantı kurmalarına ve alışılmışın dışındaki destinasyonları keşfetmelerine olanak tanıyan deneyimler aramaktadır. Konaklama tercihleri de değişmekte; tatil amaçlı kiralık evler, butik oteller ve ekolojik pansiyonlar gibi alternatif seçenekler ilgi görmektedir. Gezinler, konfor ve sürdürülebilirlik sunan otantik konaklama deneyimlerini tercih etmektedir.

Solo turizm, bireysel seyahat edenlerin artan ilgisiyle dünya turizmini etkilemektedir. Teknolojinin gelişimi ve güvenlik önlemlerinin artması, bireylerin tek başına seyahat etmelerini cazip hâle getirmiştir. Sosyal medya ve dijital platformlar, solo gezinlerin rotalarını planlayıp deneyimlerini paylaşmalarını kolaylaştırmaktadır. Bu eğilim, turizm sektöründe daha kişiselleştirilmiş hizmetlerin ve güvenlik önlemlerinin önemini artırmaktadır. Oteller ve turizm acenteleri, solo gezinlere yönelik özel paketler ve deneyimler sunmaya başlamıştır.

Sosyal medya trendlerinde ve dijital içerik tüketim alışkanlıklarında nicelikten niteliğe doğru bir evrilme gözlemlenmektedir. Ziyaretçiler ve içerik üreticileri, aşırı düzenlenmiş ve kurgusal görseller yerine destinasyonun ruhunu yansıtan, samimi ve otantik deneyimlere yönelmektedir. Bu değişim, sosyal medya paylaşmalarının etkisini azaltmamakta, aksine Kullanıcı Türevli İçeriklerin (UGC-User Generated Content) önemini artırmaktadır. TGA öncülüğünde yürütölen profesyonel influencer ağırlamaları ve ziyaretçi paylaşmaları da bu doğrultuda; destinasyonun doğal güzelliklerini hikâyeleştirerek anlatan, şeffaf ve güvenilir bir iletişim stratejisine evrilmektedir. Dolayısıyla estetik kaygılı yapay içerikler yerini, potansiyel ziyaretçilere güven veren, gerçekçi deneyim paylaşmalarına bırakmaktadır.

Gastronomi turizmi de bu otantik deneyim arayışının en güçlü tamamlayıcısı olarak destinasyonların yerel mutfak kùltürleriyle tanınmasını sağlamakta ve dünya turizmini olumlu etkilemektedir. Gezinler,

sadece bir yeri görmek için değil, o yerin yemek kültürünü yerinde deneyimlemek ve bu deneyimi dijital mecralarda paylaşmak için de seyahat etmektedir. Bu trend, yerel ekonomileri desteklemekte ve sürdürülebilir turizm uygulamalarını teşvik etmektedir. Restoranlar, pazarlar ve yemek festivalleri gibi gastronomik etkinlikler, turistlerin ilgisini çekmekte ve destinasyonların küresel turizm haritasında öne çıkmasını sağlamaktadır.

1.2.6 Şehir Turizmine Artan Talep

İş seyahatleri, uluslararası ticaretin, yatırımların, tedarik zincirlerinin ve turizmin vazgeçilmez bir parçası olmaya devam etmektedir. 2019 yılında küresel iş seyahati harcamasının, yaklaşık 1,3 trilyon ABD doları düzeyinde gerçekleştiği ve toplam seyahat-turizm harcamalarının yaklaşık %21'ini oluşturduğu raporlanmaktadır. Pandemiyle birlikte 2020'de iş seyahati harcamaları, yaklaşık olarak yarı yarıya gerilemiş; küresel iş seyahati harcaması, 2022'de güçlü bir toparlanma ile yeniden 1 trilyon doların üzerine çıkmıştır. Küresel iş seyahati harcamaları, pandemi sonrası dönemdeki toparlanma dinamiklerini tamamlayarak 2024 yılı sonunda 1,48 trilyon dolar seviyesine ulaşmış ve böylece pandemi öncesi tarihi rekoru geride bırakmıştır. Küresel İş Seyahati Derneği (GBTA) tarafından konsolide edilen veriler, 2025 yılı genelinde ise harcamaların 1,57 trilyon dolar düzeyine erişerek yeni bir tarihi zirve kaydettiğini ortaya koymaktadır. Sektörel hacimde yakalanan bu istikrarlı büyüme trendi; küresel enflasyonist baskıların kademeli olarak hafiflemesi ve makroekonomik pazarlarda endişe duyulan sert resesyon senaryolarının şimdilik sınırlı kalmasıyla rasyonel bir zemine oturmuştur.

COVID-19 sonrası dönemde sektör, "yeni normal" uygulamalara uyum sağlayarak yüz yüze etkileşimin iş seyahatleri ve etkinlikler açısından kritik olmaya devam ettiğini teyit etmektedir. 2025 yılı ve sonrasına yönelik kurumsal pazar araştırmaları; konferans, kongre, seminer ve yüz yüze eğitim gibi canlı organizasyonların küresel seyahat talebinin başlıca itici gücü haline geldiğini doğrulamaktadır. Bu dönemde şirketlerin önemli bir bölümü operasyonel seyahat bütçelerinde yapısal artışlara gitmiş olsa da eş zamanlı olarak tırmanışa geçen jeopolitik gerilimler ve küresel ekonomik kırılganlıklar sebebiyle kurumsal aktörlerin pazar payı dağılımlarında ihtiyatlı ve temkinli duruşlarını korudukları gözlenmektedir. Bölgesel toparlanmanın hızı ise farklılaşmaktadır. GBTA 2023 verileri, Asya Pasifik'te güçlü bir büyüme ivmesine işaret ederken Reuters analizleri, Çin kaynaklı gecikmeler nedeniyle bölge genelinde tam toparlanmanın Avrupa'ya benzer şekilde görece yavaş ilerlediğini not etmektedir. Bu çerçevede iş seyahati talebi, Kuzey Amerika'da hızla normalleşmekte, Avrupa'da ise daha kademeli güçlenmektedir.

Uzaktan ve hibrit çalışma düzenleri, iş-tatil birleşimi (bleisure) ve "workstation" gibi yeni kullanım biçimlerini yaygınlaştırmaktadır. Konaklama platformu verileri 28 gün ve üzeri uzun konaklamaların pandemi öncesine kıyasla iki kattan fazla arttığını ve toplam gecelemelerin yaklaşık beşte birini oluşturduğunu göstermekte; dijital göçebeler daha az destinasyona gidip daha uzun süre kalma eğilimi sergilemektedir. Saha araştırmaları, 2024-2025 döneminde iş amaçlı seyahat edenlerin önemli bir kısmının gezilerini eğlenceyle harmanladığını ve uzaktan çalışmaya elverişli, güvenilir internet ve uygun çalışma alanları sunan destinasyonların özellikle cazip hâle geldiğini ortaya koymaktadır. Bu eğilim, sezonun uzamasına katkı vermekte ve destinasyonların harcama yapısı içinde yüksek katma değerli kalemlerin payını artırabilmektedir.

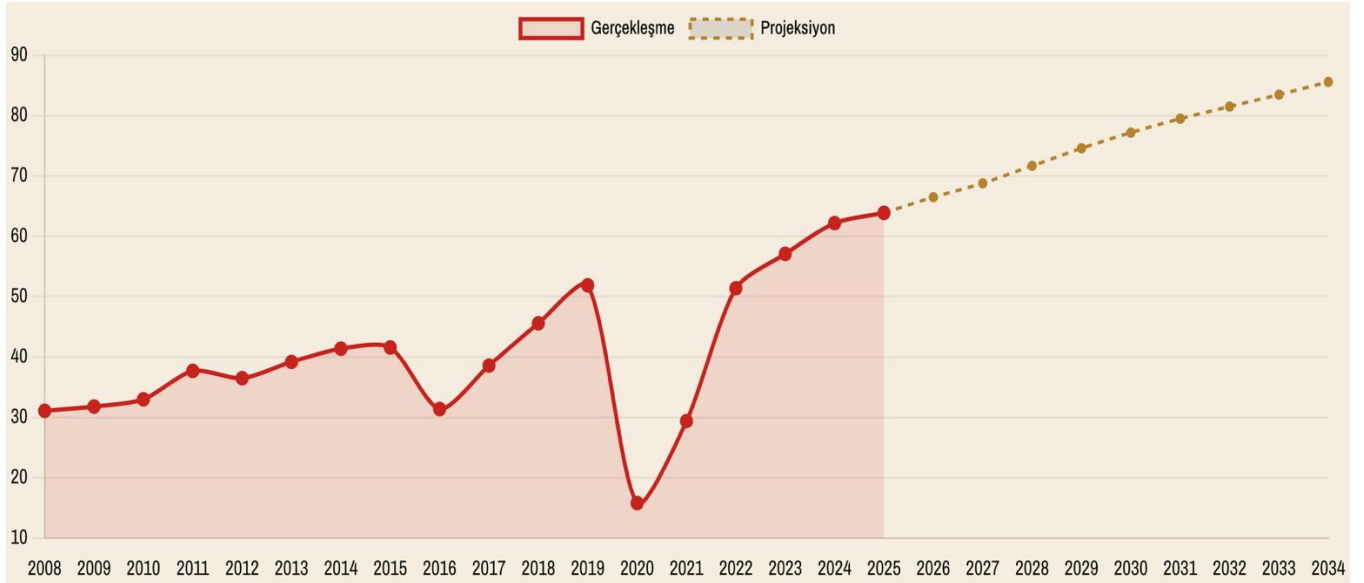
İş seyahatleri ve şehir turizmi yüksek harcama profili, talebi yıl içine yayma etkisi ve yerel hizmet altyapısını güçlendirme kapasitesiyle turizm ekosisteminin stratejik bir bileşeni olmayı sürdürmektedir. Destinasyonların bu fırsatı değerlendirebilmesi; erişilebilir ulaşım, güvenli ve hijyenik konaklama-mekân altyapısı, nitelikli etkinlik tesisleri, dijital bağlantı ve çalışma alanları ile çok dilli hizmet

standartlarını güvence altına almaktadır. Destinasyon yönetimleri tarafından kurumsal müşterilere ve uzaktan çalışan profesyonellere yönelik esnek fiyatlandırma ve uzun konaklama çözümleri geliştirilmekte; veriyle yönetilen tanıtım ve dağıtım kanalları üzerinden iş-tatil birleşimi ürünleri ölçeklenmektedir. Böylelikle iş seyahatleri, toparlanan küresel talep içinde dayanıklı ve sürdürülebilir bir büyüme eksenini oluşturmaktadır.

1.3 Türkiye Turizmi

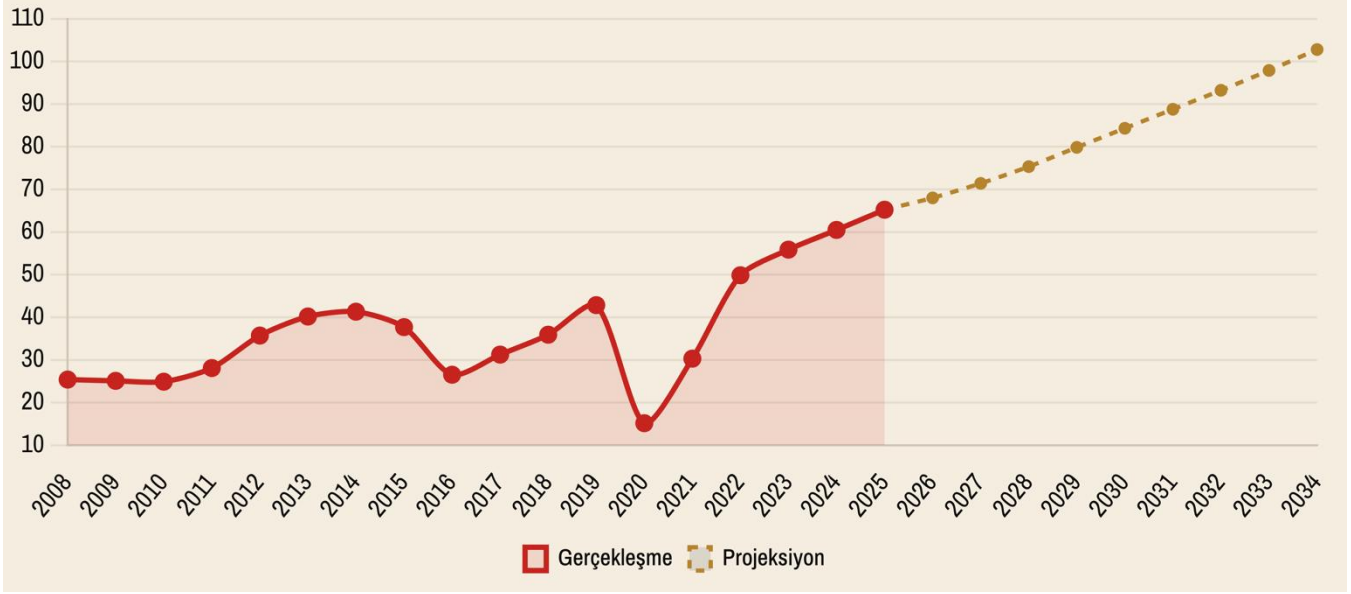
Türkiye turizmi, 2019-2021 dönemini kapsayan, küresel salgın kaynaklı geçici duraklamanın ardından ziyaretçi sayısı bakımından 2025 yılında tüm zamanların en yüksek ziyaretçi hacmine ulaşarak bir yılda 63,9 milyon yabancı turist sayısına ulaşmıştır (Şekil 1.3.1). Bu performans ile Türkiye, 2025 yılında dünyada en fazla turist ağırlayan dördüncü destinasyon konumuna gelmiştir. Turizmin rekor kırdığı 2025 yılında yaklaşık 65,23 milyar ABD doları gelir elde edilmiş, bu gelir seviyesi ile Türkiye, dünyada yedinci sırada yer almıştır (Şekil 1.3.2).

Türkiye, küresel salgın sonrası toparlanma döneminde Güvenli Turizm ve Türkiye Çevresel ve Kültürel Sürdürülebilirlik Programı gibi yaratıcı politikalarla fark yaratmıştır. Pazar çeşitlendirmesi, yenilikçi ve hedef odaklı tanıtım stratejileri, turizm yönetiminde yapay zekâ ve büyük veriden faydalanma gibi uygulamalar sayesinde Türk turizmi, 2025 yılında yeni rekorlara ulaşmıştır.

Şekil 1.3.1. Türkiye'nin Yabancı Turist Sayısı (milyon kişi): Gerçekleşme, Hedefler ve Projeksiyon

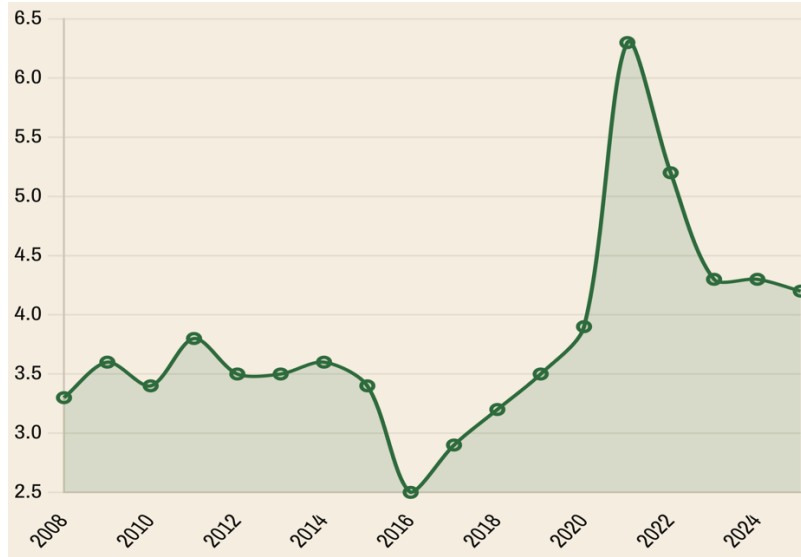
Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Sınır İstatistikleri, Mayıs 2026. Hedefler 2026 yılından başlamaktadır.

Şekil 1.3.2. Türkiye'nin Turizm Geliri (milyar ABD doları): Gerçekleşme, Hedefler ve Projeksiyon

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Sınır İstatistikleri, Mayıs 2026. Hedefler 2026 yılından başlamaktadır.

Türkiye'nin dünya turizm gelirlerinden aldığı pay artmaktadır. 2017 yılında dünya turizminden alınan pay, %2,3 seviyesindeyken 2024 yılında bu pay, %3,53'e yükselmiştir. 2028 yılı öngörümüz, dünya turizminden alınan payın %3,8 seviyesine geleceği, ilerleyen dönemde ise alınan payın %4 seviyesinde devam edeceği yönündedir (Şekil 1.3.3).

Şekil 1.3.3. Türkiye'nin Dünya Turizm Gelirlerinden Aldığı Pay

Kaynak: UN Tourism, TÜİK, KÜN ve T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.

Türkiye'nin turizm hedeflerine ulaşabilmesi doğrultusunda; paydaş katılımına dayalı bir turizm yönetim modelini esas alan, sürdürülebilir turizme öncelik veren, hızla dönüşen teknolojiye, uzun vadeli turizm eğilimlerine ve değişen turist profillerine uyum sağlayan bir yapı geliştirilmektedir. Bu yapı; uluslararası

rekabet gücünü odağına almakta, iklim değişikliği ve diğer küresel risklere karşı dirençli bir turizm sistemi oluşturmayı hedeflemektedir.

Türkiye turizminin risk analizi ve kriz yönetimini esas alan, uzun vadeli yönetim sistemi, turizmle ilgili hızla devreye alınan etkili uygulamaların geliştirilmesini sağlamaktadır. TGA'nın 2019 yılında kurulmasının ardından etkili tanıtım, belgelendirme ve markalaşma çalışmaları ile Türkiye'nin turizm potansiyeli ve hedefleri, dünya çapında fark yaratmaya başlamıştır.

Türkiye turizminin sürdürülebilirlik ilkeleri çerçevesinde belirlediği politikalar olan doğal ve kültürel kaynakların sürdürülebilirliğine öncelik verilmesi, yerel halkın ve işletmelerin turizmden en üst seviyede faydalanmalarının sağlanması, destinasyonlar için yeni bir yönetim anlayışına geçilmesi, etkin ve sürdürülebilir tanıtım yapılanması, ulaştırma altyapısı, kapasitesi ve kalitesinin geliştirilmesi, turist ve personel sağlığının korunmasına yüksek derecede öncelik verilmesi, turizme nitelikli insan kaynağı kazandırılması, sağlık ve gastronomi turizmine öncelik verilmesi, turizmin bisiklet, inanç, macera, eğitim, kongre turizmi gibi turizm türleri odağında çeşitlendirilerek yıl geneline ve ülke sathına yayılması, farklı odak pazarlara yönelinerek pazar çeşitlendirilmesinin sağlanması, konaklama kapasitesi ve kalitesinin artırılması, yeni ve sürdürülebilir destinasyonlar oluşturulması, rekabetçilik esaslı uygulamalara öncelik verilmesi gibi başlıklar, Türkiye'nin uzun vadeli turizm stratejisinin önemli yapı taşlarını oluşturmaktadır.

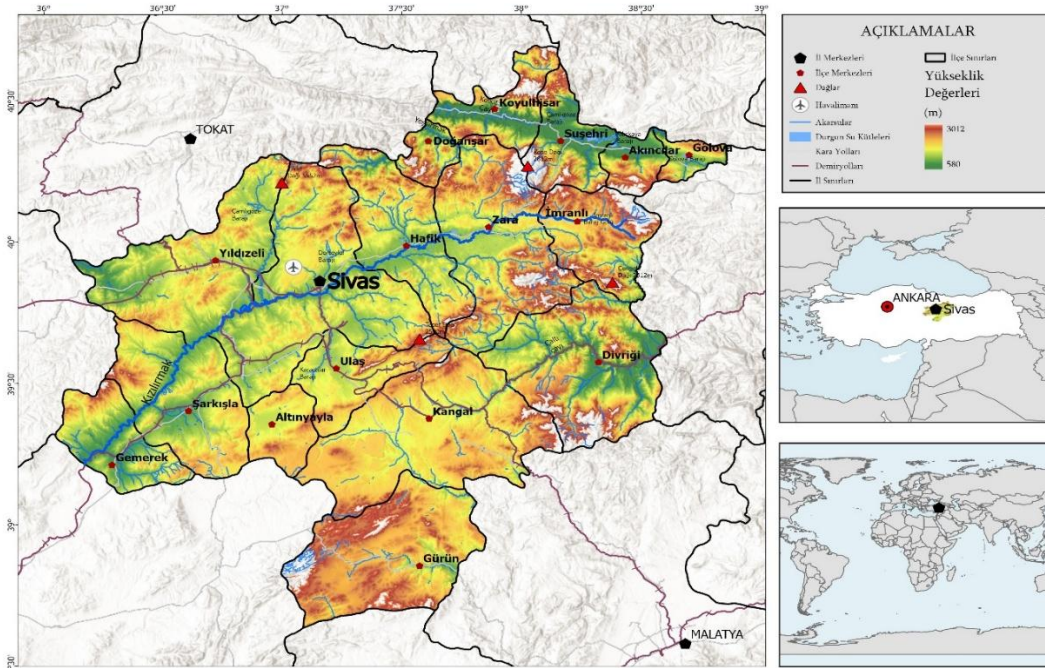
2

Sivas Turizmine Genel Bakış ve Turizm Altyapısı

2.1 Sivas'a Genel Bakış

2.1.1 Fiziki Coğrafya

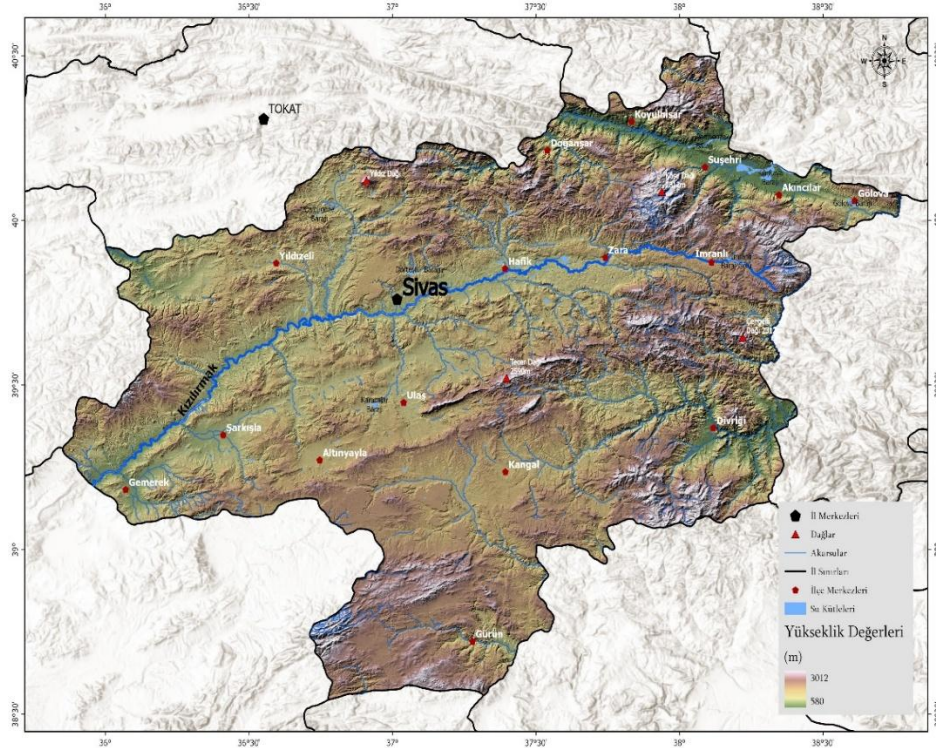
Sivas; İç Anadolu Bölgesi'nde Yukarı Kızılırmak Bölümü'nde deniz seviyesinden 1.285 metre yükseltide yer alır (Şekil 2.1.1.1). Sivas; kuzeyde Tokat, Giresun ve Ordu; güneyde Kayseri ve Kahramanmaraş, batıda Yozgat; doğuda Erzincan, güneydoğuda ise Malatya ile komşudur. Yüzölçümü 28.488 kilometrekare olan Sivas, Türkiye'nin ikinci büyük ilini oluşturur. Merkez ilçe ile birlikte Akıncılar, Gölova, Koyulhisar, Suşehri, Doğanşar, Hafik, Zara, İmranlı, Altınyayla, Ulaş, Şarkışla, Gemerek, Yıldızeli, Divriği, Gürün ve Kangal olmak üzere 17 ilçeden oluşmaktadır.

Sivas, farklı jeolojik dönemlere ait birimlerin varlığı ve tektonik süreçlerin belirleyici etkisiyle şekillenmiş karmaşık bir jeolojik yapıya sahiptir. İlin kuzeyinde Pontid Tektonik Kuşağı ile Kuzey Anadolu Ofiyolit Kuşağı, güney sınırında ise Toros Tektonik Kuşağı yer almakta; bu tektonik kuşakların birleşim

noktasında Sivas Tersiyer Havzası bulunmaktadır. Eski bir okyanusun kapanma sahası olan bu havza, kuzeydoğu-güneybatı yönünde yaklaşık 250 km uzunluğa ve 50 km genişliğe sahip büyük bir jeolojik birimdir. Havzada, geçmişte etkili olan kurak ve yarı kurak iklim koşullarında sıg deniz ve göl tabanlarında gerçekleşen yoğun buharlaşma süreçleri sonucunda çökelmiş, sülfat fazı yüksek jips türü evaporitik kayaçlar yaygındır. Havzanın batısında, ilin en yaşlı jeolojik birimi Akdağ metamorfik kayaçları bulunur. Dördüncü jeolojik zamana (Kuvaterner) ait alüvyonlar ise akarsu boyları ve taşkın sahalarda biriken en genç jeolojik birimlerdir.

Sivas jeolojik açıdan karmaşık yapısı ve tektonik hareketler ile akarsu sistemlerinin etkisiyle şekillenen platolar, vadiler, dağlık alanlar ve ovalardan oluşan dikkat çekici jeomorfolojik özelliklere sahiptir. Kızılırmak Nehri, Sivas'ın morfolojik yapısının şekillenmesinde belirleyici bir unsurdur. Tersiyer Havzası'nda jipsli seriler üzerinde akış gösteren nehir ve kolları, karstik oluşumlara ve göllere neden olmuştur. Ayrıca Sivas-Gemerek hattında karstlaşma ve tektonizmanın ortak etkisiyle Dişkayalıkları, Emirhan-Eğribucak Kayalıkları ve mantarkayalar gibi nadir ve bilimsel açıdan değerli jeomorfolojik şekiller gelişmiştir. Sivas şehir merkezine 20 km uzaklıktaki Emirhan-Eğribucak Kayalıkları'nın turizm amaçlı alan yönetim planı tamamlanmıştır. Bu sahanın turizm bölgesi ilan edilmesi ve yerel halkın sürece katılımı, il turizmüne önemli katkı sağlayacaktır. Sivas ilinin topografya haritası Şekil 2.1.1.2'de verilmiştir.

Şekil 2.1.1.2. Sivas İlinin Topografya Haritası

Sivas'ın başlıca morfolojik üniteleri arasında platolar öne çıkmaktadır. Meraküm Platosu, tektonik süreçlerle yükselmiş yatay yapısı ile dikkat çekmekte; Kızılırmak ve kollarının aşındırmasıyla derin vadilerle parçalanmış bir görünüm sergilemektedir. Bu plato, ilin iklimi, bitki örtüsü, tarımsal faaliyetleri ve yerleşme düzenini doğrudan etkilemiş; Sivas şehri, platonun yamaçlarında Kızılırmak Havzası'nda konumlanmıştır. İlin en büyük platosu ise Gürün, Ulaş, Şarkışla ve Gemerek arasında 1.500-1.600 m yükseltide yer alan Uzunyayla Platosu'dur.

Sivas, Kuzey Anadolu Fay Zonu'nun etkisi altında olup Yıldızeli-Gürün-Tecer hattındaki aktif faylar ise termal turizm açısından potansiyel sunmaktadır. Sivas morfolojisinde platolardan sonra en önemli üniteler, dağlık alanlardır. Kuzey Anadolu ve Toros Dağları'nın kesişiminde yer alan ilde kıvrımlı ve volkanik dağlar geniş bir yayılım gösterir. Kuzeyde Yıldız, Tekeli, Köse ve Kızıldağ; batıda Akdağ; güneyde Tecer, Gürlevik ve Çengelli öne çıkan zirvelerdir. Volkanik kökenli Yıldız Dağı, kış turizmi açısından önem taşıırken Köse dağ ve Tekeli Dağı, zengin bitki örtüsü ve yaban hayatıyla dikkat çeker. Ayrıca Köse Dağları çevresinden doğan Yeşilirmak ve kollarının oluşturduğu vadiler mikro havzalar oluşturur. Güneyde Torosları kuzey uzantılarına bağlı Bey, Tahtalı ve Hezanlı dağları ile Şuğul Kanyonu çevresindeki yükseltiler, jeomorfolojik çeşitliliği artırmaktadır. Güneydoğuda ise Fırat Havzası'nda Deli Dağ ve Yama Dağı yer almaktadır. Bu dağlık alanlar, doğa sporları ve ekoturizm açısından önemli çekicilikler sunmakta olup planlı yönetim gerektirmektedir.

Sivas'ta üçüncü önemli morfolojik ünite, vadiler ve ovalardır. Bu birimlerin oluşumunda akarsular, özellikle Türkiye'nin en uzun akarsuyu olan Kızılırmak, belirleyici rol oynar. Kızıldağ'dan doğan Kızılırmak, İmranlı-Zara arasında dar vadiler oluştururken, Zara'dan itibaren yatağını genişleterek Sivas, Şarkışla ve Gemerek çevresinde küçük ovalar meydana getirmiştir. Nehirle bağlantılı olarak yürütülen "Yukarı Kızılırmak Kültür ve Doğa Yolu" projesine bağlı rota geliştirme çalışmaları sürmektedir.

Sivas'ın güneydoğusunda Divriği ve Kangal çevresinde Fırat'ın önemli kollarından olan Çaltı Çayı, morfolojiyi şekillendirir. Gürün'deki Tohma Çayı'nın oluşturduğu Şuğul Kanyon Vadisi endemik türlere ev sahipliği yapar.

Sivas'ın iklim özellikleri, kuzeyden güneye doğru değişiklik göstermektedir. Sivas'ın kuzeyinde Karadeniz iklimi ve bitki örtüsünün özellikleri görülürken güneye doğru karasal iklim özellikleri ve step vejetasyonu hakimiyet gösterir. Kışın soğuk ve kar yağışlı, yazların kurak geçtiği ilde ortalama sıcaklık değeri, 9,1 santigrat derece ve ortalama yağış değeri, 430,1 mm'dir. Kuzeyde iklim değerleriyle bağlantılı olarak yaylacılık faaliyetleri gelişmiştir. Koyulhisar ilçesinin Kızılelma köyündeki Oymalık Tabiat Parkı, sarıçam ve köknar ağaçlarıyla öne çıkmaktadır. Yörede yetişen doğal otlar, yemek kültürünün gelişmesinde etkili olmuştur (madımak, evelik, yaban sarımsağı, ebemgümeci).

Sivas, göl varlığı açısından özellikle Hafik-Zara-İmranlı hattında gelişmiş jips karstı nedeniyle dikkat çekmektedir. Bu sahada yer alan Hafik ve Tödürge karstik çöküntü gölleri ile çok sayıda dolin gölü (Lota, Vaska, Akgöl, Karagöl, Mağara Gölü, Çimenyenice ve Canova vb.) ilin önemli hidrojeomorfolojik unsurlarını oluşturmaktadır. Türkiye'nin önemli jips karst gölleri arasında olan Tödürge ve Hafik gölleri, "kesin korunacak hassas alan" statüsündedir ve çok sayıda kuş ile balık türüne ev sahipliği yapmaktadır. Ayrıca Hanzar ve Gökcin kaynakları ile Bingöl Tuzlası hattı, turna kuşu göç güzergâhı üzerinde bulunmakta ve leylek ile kızıl şahin popülasyonları açısından dikkat çekmektedir. Bunun yanında Sızır, Dipsiz, Kızılmezra, Suçatı, Değirmenaltı ve Çalgan gibi şelaleler ekoturizm açısından önemli doğal çekicilikler sunmaktadır.

Sivas'ta toprak türlerini iklim ve bitki örtüsü belirlemekte; genelde kahverengi bozkır toprağı yaygın bulunmaktadır. Akarsu boylarında ve taşkın sahalarda alüvyonlar, dağlık alanlarda kolüvyal topraklar, kireçsiz kahverengi topraklar, ormanlık alanlarda kahverengi orman toprakları başlıca toprak türleridir. Hâkim bitki örtüsü bozkır olup yüksek kesimlerde meşe, ardıç, karaçam ve sarıçam görülür. İl kuzeyinde Karadeniz ikliminin etkisiyle karışık orman örtüsü görülmektedir.

Sivas zengin biyoçeşitliliği, özgün jeolojik oluşumları ve su kaynaklarını barındıran geniş korunan alanlara sahiptir. İl genelindeki doğa turizmi ve eko-turizm potansiyelinin en önemli odak noktalarından olan Gürün Gökpinar Gölü Tabiat Parkı ve Kangal Balıklı Göl Tabiat Parkı, kentin ulusal düzeyde tescilli ve koruma altındaki başlıca tabiat parkları arasında yer almaktadır. Divriği Millî Parkı, ilin tek millî parkıdır. Dipsizgöl Şelalesi Tabiat Parkı, Oymalık Tabiat Parkı, Canköy Tabiat Parkı, Karşıyaka

Tabiat Parkı, Gürün ve Gökpınar tabiat parkı ise tabiat parkı statüsündedir. Önemli sulak alanlar ve sürekli göller arasında Hafik Gölü, Tödürge Gölü, Kaz Gölü, Tecer Gölü, Lota Gölü, Çimenyenice ve Ulaş Gölü bulunmaktadır.

2.1.2 Beşerî Coğrafya

Sivas, tarihsel geçmişi itibarıyla Anadolu'nun en önemli kentlerinden biri olarak öne çıkmaktadır. İlk çağlardan itibaren Hitit, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı gibi pek çok devletin egemenliği altında kalan şehir, kimliğini bu tarihsel miras üzerine inşa etmiştir. Hitit kenti olan Sarissa Antik Kenti ve Süpürgeli (Suppitassu) Gölü (Altınyayla-Başören Köyü), Anadolu'nun en değerli kültürel ve arkeolojik miraslarından biridir.

Sivas şehrinin gelişim yönünün tayininde Kızılırmak ve kolları etkili olmuş, şehir buna uygun bir organik gelişme göstermiştir. Sivas şehrinin ilk kuruluş yeri, bugün Sivas Kalesi olarak bilinen jips tepesidir. Roma Dönemi'nde batıdan doğuya yapılan yollar nedeniyle şehir gelişmeye başlamış, iç ve dış kale surları inşa edilmiştir. İlçelerde Roma ve Bizans dönemlerine ait köprüler, kiliseler, mezar taşları, lahitler, konutlar ve çeşitli mimari yapıların kalıntıları günümüze ulaşmıştır. Selçuklu ve bu devlete bağlı Beylikler Dönemi'nde inşa edilen eserler ise Sivas'ın güçlü tarihsel kimliğini yansıtmaktadır. Bu bağlamda Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası, Gökmedrese, Buruciye Medresesi, Çifte Minareli Medrese ve Sivas Ulu Camii gibi yapılar öne çıkmaktadır. Ayrıca ilçelerde çok sayıda han, kervansaray, köprü ile Tuğut Evleri ve Çobandurağı Evleri gibi Selçuklu köy mimarisini temsil eden örnekler bulunmaktadır. Osmanlı Dönemi'nde ise Kale Camii, hanlar ve köprüler kentin mimari dokusuna eklenmiştir.

Sivas, Cumhuriyet'in temellerinin atıldığı şehir olarak da ayrı bir öneme sahiptir. Bu dönemin toplumsal hafızasını günümüze taşıyan başlıca yapılar arasında Atatürk ve Kongre Müzesi, Sivas Valilik Binası, Jandarma Binası, Sivas Cer Atölyesi, Demir Yolu Lojmanları ve Atölye Saat Kulesi yer almaktadır.

Bizans hâkimiyeti sonrasında Sivas'ta Danişment Devleti kurulmuş; bu devlet, daha sonra Selçuklu himayesine girmiştir. Selçuklu Dönemi'nde yıkılan yapılar yeniden inşa edilmiş ve bir yol teşkilatı kurulmuştur. Batıda Kayseri Kapı; doğuda Palas, Tokmak; kuzeyde Cancun ve Salpur kapısı şehri dışarıya bağlayan yollardı. Selçuklu Dönemi'nde Sivas, altın çağını yaşamış ticaret yollarının merkezi konumunda yer almış, Ahilik teşkilatı güçlü bir şekilde gelişmiştir.

Cumhuriyet Dönemi'nde Sivas şehir planı (1930) hazırlanmış, 1939 yılında Sivas Cer Atölyesi'nin ve Demir Yolu Lojmanları'nın yapılmasıyla şehrin gelişim yönü batıya doğru gelişmiş, Hükümet Binası ve atölye arasında bugün şehrin merkezini oluşturan İnönü Bulvarı (İstasyon Caddesi) ve bu hat üzerinde yeni mahalleler ortaya çıkmıştır. Atölye sayesinde şehre ağırlıklı Eskişehir ilinden gelen işçiler ve yurt dışından gelen Alman mühendis ve teknik elemanlar, şehrin kültürel dokusu üzerinde etkili olmuş; atölyenin saati ve borusu, şehrin hareketliliğini belirleyici rolü ile önemli bir kültür değeri hâline gelmiştir.

Cumhuriyet Dönemi'nin önde gelen girişimcilerinden Nuri Demirağ, Sivas'ın Divriği ilçesinde bir havaalanı inşa etmiş, böylece Türk havacılık tarihinde önemli bir rol üstlenmiştir. Divriği'de demir madenciliği için inşa edilen ve Sivas-Divriği demir yolu hattının merkezinde yer alan Cürek, zamana tanıklık eden konutları, sosyal alanları ve altyapısı ile dönemin örnek sanayi yerleşkesi olarak bugün, kültürel miras özelliğini korumaktadır. 1938 yılında Divriği Demir Madenleri İşletmesi çalışanlarının ikamet ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan Cürek Kampüsü, mimari açıdan dönemin kübik formlu, süslemesiz ve fonksiyonel betonarme lojman yapılarıyla erken Cumhuriyet mimarisinin nitelikli birer temsilcisi olarak ortaya çıkmaktadır. Bölgeye nitelikli iş gücünü çekebilmek amacıyla planlı bir şehir modeli olarak tasarlanmış olan yerleşke; merkezi ısıtma sistemi, elektrik üretim merkezi, hastane, okul, postane ve cami gibi gelişmiş altyapı olanaklarının yanı sıra sinema salonu, yüzme havuzu, tenis

kortu ve spor sahaları gibi dönemin çok ilerisinde sosyal donatılara sahip bir yerleşke olma özelliği taşımıştır. Sahip olduğu bu modern görünüm nedeniyle geçmişte yerel halk tarafından "Küçük Paris" olarak adlandırılan Cürek, zamanla tahliye edilerek derin bir sessizliğe bürünmüştür. Günümüzde atıl durumda bulunan bu alan, taşıdığı yüksek sosyo-ekonomik hafıza ve korunan bütüncül yerleşim planıyla, Sivas'ın ve Türkiye'nin nitelikli koruma odaklı endüstriyel miras ve hafıza turizmi potansiyellerinden biri olarak değerlendirilmektedir.

1927 yılı nüfus verilerine göre Sivas'ta şehir nüfusu, 57.053; kır nüfusu 272.688 olup toplam nüfus 329.741 kişidir. Kafkasya ve Balkan göçleriyle 1935 yılında nüfus artmış; şehir nüfusu, 65.118'e, kır nüfusu, 367.878'e ulaşmıştır. 1927'den günümüze şehir nüfusu artarken kır nüfusu, özellikle 1965 sonrası azalma eğilimine girmiştir. Bu süreçte kırsal kesimden büyük şehirlere ve yurt dışına göç etkili olmuştur. Sivas'tan göç edenler, bulundukları iller ve ülkelerde dernekler aracılığıyla kültürlerini yaşatmakta ve ilin tanıtımına katkı sağlamaktadır. Sivas Platformu ile İstanbul Sivas Konfederasyonu'nun düzenlediği "Sivas Tanıtım Günleri" etkinlikleri, ilin görünürlüğünü artırmaktadır.

Sivas; iklimi, coğrafyası, tarihsel geçmişi ve insanıyla kültürel zenginlik sunmaktadır. Özellikle Doğanşar, Koyulhisar ve Divriği gibi saklı kalmış ilçelerde geleneksel giysiler, folklorik zenginlik, efsaneler ve hikâyeler, mesken tipleriyle dikkat çekicidir. Doğanşar ilçesinin tamamı, doğası ve kültürel dokusu ile çekicilik sunmaktadır. Kadınlar, köylerde üç etek adında geleneksel kıyafetler giymektedir. Divriği ilçesinde UNESCO tescilli Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası bulunmaktadır. Buradaki motifler ve geleneksel kıyafetler, çağdaşlaştırılarak kadın kooperatifleri tarafından turistik ürüne dönüştürülmüştür. İlçede yer alan Tuğut (Çiğdemli) ve Çobandurağı köyleri, taş evlerden oluşan özgün kırsal mimarileriyle dikkat çekmektedir. Tavanlarda kök boyalarla yapılmış bezemeler, geleneksel kapı tokmakları, çeşmeler, köprüler ve Dördüncü Murat Yolu'na ait kalıntılar, bölgenin önemli kültürel peyzaj ve turizm çekicilikleri arasında yer almaktadır.

Sivas ve ilçeleri, çok farklı kültürlerle ev sahipliği yapmakta, halk müziği ve ozan geleneği açısından zenginlik sunmaktadır. Âşık Veysel, Âşık Kaptani, Ali İzzet Özhan gibi çok sayıda âşık bulunmaktadır ve 2023 yılında UNESCO tarafından "Âşık Veysel Yılı" ilan edilmiştir. Sivas müziğinin UNESCO tarafından tescillenmesi için çalışılmıştır. Sözlü kültürün ilin en önemli enstrümanı saz ile aktarımının sağlanması ve bu şekilde günümüze kadar ulaşması değerlidir. Yaşayan halk bilimciler, Sivas'ın somut ve somut olmayan kültürel değerlerine katkı sağlamaktadır. Özellikle yer şekilleri, iklim özelinde efsane ve masalların sayısının çok fazla olduğu Sivas'ta bu hikâyeler ile yer şekilleri oluşumları, somut turistik ürüne dönüştürülebilir.

2.1.3 Ekonomik Coğrafya

Sivas'ın temel geçim kaynakları, tarım, hayvancılık ve madencilik faaliyetleridir. Karasal iklim koşullarının yaşandığı ve jipsin geniş alanlarda dağılım gösterdiği ilde, buğday ve arpa tarımı; son yıllarda Şarkışla, Ulaş, Altınyayla ve Gemerek ilçelerinde patates ve şeker pancarı tarımı yapılmaktadır. Koyulhisar domatesi, Kangal koyunu, Suşehri kuru fasulyesi, Gürün dut pekmezi ve Gemerek Gilaburusu coğrafi işaretli ürünlerdir. Sivas köftesi, Divriği pilavı, Zara balı ve sac ekmeği, Yenihan bebekleri, Ulaş yaprak döner ve etli pidesi, Tonus köftesi, Sivas pezik turşusu, Sivas katmeri, Sivas pastırması, Kangal balıklı kaplıca, Şarkışla kilimi, Sivas el halısı, Sivas bıçağı ve Sivas kemik tarağı, diğer coğrafi işaretli ürünlerdir.

Sivas mutfağı; madımak, peskütan çorbası, hingel, kelle tatlısı ve patatesli içli köfte gibi yerel yemekleriyle öne çıkmaktadır. Tarımsal üretim kapsamında Koyulhisar domatesi, ilçe ve çevre köylerinde salçalık ve sofralık olarak yetiştirilmektedir. Hayvancılık faaliyetleri içinde Kangal köpeği yetiştiriciliği önemli bir yer tutmaktadır. Suşehri Kılıçkaya Barajı çevresinde balıkçılık yapılmakta; Zara

ve Hafik çevresinde yaylacılık faaliyetleri sürdürülmektedir. Sivas'ın marka ürünlerinden olan Zara balı, yüksek rakım, az yerleşme, kekik, geven, nane ve çiçek çeşitliliğinin fazla olduğu alanlardan elde edilmektedir ve organik bal üretiminde önemli bir yere sahiptir.

Sivas, madencilik açısından zengindir. Divriği Demir Madeni, sadece ekonomik bir kaynak değil, aynı zamanda maden turizmi açısından önemli bir çekiciliğe sahiptir. Önemli bir maden kaynağı olan traverten yatakları, özellikle traverten sırtları ve basamaklarının oluşturduğu şekiller ilgi çekicidir. Doğal ve beşerî müdahalelerle yapılan Altinkale Travertenleri, Sıcak Çermik'te limonit ve hematit minerallerinin çökmesiyle ve teraslı yapısıyla sağlık turizmi ve doğa turizminin birleştiği bir alandır.

Sivas, köklü bir sanayi kültürüne ve özellikle demiryolu taşımacılığı altyapısına dayalı stratejik bir üretim geçmişine sahiptir. Kent merkezinde 1939 yılında kurulan tarihî Sivas Cer Atölyesi, bugün TÜRASAŞ (Türkiye Raylı Sistem Araçları Sanayii A.Ş.) Sivas Bölge Müdürlüğü adıyla yük vagonu üretimi ve onarımında Türkiye'nin lider kuruluşlarından biri olarak endüstriyel miras ve ekonomik canlılık boyutunda merkezî rolünü sürdürmektedir. İlin mevcut sanayi yapısı incelendiğinde; Sivas Çimento Fabrikası, Sivas Demir Çelik Fabrikası (SİDEMİR) ile tarım ve hayvancılık altyapısını destekleyen modern yem ve un fabrikaları geleneksel üretim omurgasını oluşturmaktadır.

İlin makro-ekonomik yapısı incelendiğinde, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre Sivas'ın toplam gayrisafi yurt içi hasılası (GSYH) yaklaşık 227 milyar TL büyüklüğe ulaşmıştır. Kentin dış ticaret profili incelendiğinde; zengin yer altı kaynaklarına dayalı madencilik, demir-çelik imalatı, makine, tekstil ve son yıllarda Sivas Bilim ve Teknoloji Üniversitesi öncülüğünde gelişen savunma sanayii/optik yatırımları ihracatın lokomotif sektörlerini oluşturmaktadır. Sivas Merkez Organize Sanayi Bölgesi ve cazibe merkezi programı kapsamında hızla büyüyen Demirağ Organize Sanayi Bölgesi, özel sektör yatırımları ve uluslararası düzeyde üretim yapan savunma, medikal, döküm ve vagon sanayii kuruluşları ile kentin endüstriyel istihdam tabanını genişletmektedir. Ekonomik faaliyetlerdeki bu kurumsal yapı, iş turizmi (MICE) ve kurumsal seyahat talebini yıl geneline yayma potansiyeli taşımaktadır.

Sosyal ve kültürel altyapı kapasitesi bakımından Sivas, güçlü bir bölge merkezi kimliğine sahiptir. Sağlık altyapısı ekseninde; Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Uygulama ve Araştırma Hastanesi, modern tıp teknolojileriyle donatılmış Numune Hastanesi, Devlet Hastanesi ve Tam Teşekküllü Ulusal Özel Sağlık Kuruluşları gibi tam teşekküllü özel sağlık kuruluşları, kentin sadece yerel halka değil çevre illere de hizmet veren bir tanı-tedavi ve sağlık üssü olmasını sağlamaktadır. Bu güçlü medikal kapasite, ilin jeotermal kaynaklarıyla birleştirildiğinde medikal-termal entegrasyonuna dayalı uluslararası sağlık turizmi için meşru bir güven zemini inşa etmektedir. Spor altyapısı tarafında ise kent; modern 4 Eylül Stadyumu, tam olimpiik yüzme havuzları, kapalı spor salonları, Sivasspor'un modern antrenman tesisleri ve Yıldız Dağı Kış Sporları Merkezi bünyesindeki sporcu kamp üniteleriyle ulusal ve uluslararası düzeyde elit spor organizasyonlarına, federasyon kamplarına ve yüksek irtifa yaz antrenmanlarına ev sahipliği yapabilecek çok yönlü bir kurumsal çevre sunmaktadır.

Sivas doğal, kültürel ve arkeolojik kaynaklarıyla zengin bir turizm potansiyeline sahiptir. Somut ve somut olmayan kültürel miras unsurları arasında medreseler bölgesi, çeşitli müzeler (Atatürk ve Kongre Müzesi, Şehir Müzesi, Arkeoloji Müzesi, Âşık Veyse Müzesi vb.), arkeolojik alanlar (Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası, Sarissa Antik Kenti) ve geleneksel mimari örnekleri öne çıkmaktadır. İlde inanç turizmi (Ulu Camii, Kale Camii, türbeler ve kiliseler), termal turizm (Sıcak ve Soğuk Çermik, Kangal Balıklı Göl Tabiat Parkı), kış turizmi (Yıldız Dağı Kayak Merkezi), jeoturizm ve ekoturizm (Yukarı Kızılırmak, Emirhan-Eğribucak Kayalıkları, Altinkale Travertenleri, kanyonlar, göller ve yaylalar) önemli çekicilikler sunmaktadır. Ayrıca Sivas Uluslararası Film Festivali ve Gardaşlık Festivali gibi etkinlikler, ilin turizm ve kültürel görünlüğünü artırmaktadır.

Sivas kent merkezi; kara yolu, demir yolu ve hava yolu gibi ulaşım yolları bakımından kolay erişilebilir bir konumdadır. Karadeniz ile Akdeniz'e D-850 kara yolu; doğu ile batıya D-200 kara yolu ile bağlamaktadır. 2023 yılında Sivas-Ankara yüksek hızlı tren hattının faaliyete geçmesiyle büyük şehirlere kolay erişebilirlik sağlanmış, Ankara-Konya ve Ankara-İstanbul bağlantıları kurulmuştur. Sivas-Divriği arasında raybüs seferleri düzenlenmektedir. Turistik Doğu Ekspresi, Sivas-Divriği güzergâhını takip etmektedir. Sivas Nuri Demirağ Havalimanı, Türkiye'nin yüksek rakımlı havalimanlarından olup (1550 m), iç hat seferleri mevcuttur.

Divriği'de Nuri Demirağ tarafından 1936 yılında yapımına başlanan ve uzun yıllar âtil durumda kalan tarihî uçak iniş pisti, yürütülen fizibilite ve izin süreçlerinin ardından yeniden işlevlendirilmiştir. Sivil Havacılık Genel Müdürlüğünün izin süreçleri sonrasında altyapı çalışmaları tamamlanmış, 2025 yılında Divriği Nuri Demirağ Hava Kampüsü hizmete açılmıştır. Bu tesis, görerek uçuş kuralları kapsamında amatör ve sportif havacılık faaliyetlerine hizmet verecek şekilde planlanmıştır.

2.2 Marka analizi

2.2.1 Marka Değeri ve Marka Kimliği

Bir şehrin marka gücünün belirlenmesinde şehrin sosyoekonomik gelişmişliği önemli bir faktör olarak değerlendirilmektedir. T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından çeşitli değişkenlerin analiz edilmesiyle oluşturulan il ve ilçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması (SEGE) verileri, Sivas'ın yaşam koşulları ve marka gücü hakkında ipuçları sunmaktadır. Sivas, son yapılan il SEGE sıralamasında 81 il içinde 45. sırada ve 4. kademede yer almaktadır. 2022 yılında yapılan ve Türkiye'deki 973 ilçenin altı kademeye göre sıralandığı SEGE ilçe sıralamasında ise Sivas ilinin ilçeleri; Merkez (2. Kademe), Şarkışla, Divriği, Suşehri, Zara, Kangal, Gürün ve Gemerek (4. Kademe), Akıncılar, İmranlı, Gölova, Ulaş, Doğanşar, Altınyayla, Hafik, Koyulhisar ve Yıldızeli (5. Kademe) olarak yer almaktadır (T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2025).

Marka değeri, destinasyonun hedef kitlelerin zihninde oluşturduğu algılar bütünü üzerinden ortaya çıkan maddi ve manevi değeri ifade etmektedir. Şehirler açısından marka değeri; farkındalık düzeyi, çağrışımlar, algılanan kalite, sadakat ve deneyimsel memnuniyet gibi unsurlar üzerinden şekillenmektedir. Bu çerçevede Sivas'ın marka değeri; tarihsel birikimi, kültürel derinliği, inanç ve sağlık turizmi potansiyeli ile özgün gastronomik unsurlarına rağmen ulusal ve uluslararası ölçekte henüz tam anlamıyla realize edilememiş bir değer olarak değerlendirilmektedir. Sivas, özellikle Selçuklu ve Osmanlı mirası ve Cumhuriyet tarihindeki rolüyle önemlidir. UNESCO Dünya Miras Listesi'nde yer alan Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası, Sivas'ın uluslararası tanınırlığı açısından en güçlü kültürel varlığıdır. Ancak bu tanınırlık, ziyaretçi deneyimi ve destinasyon çekiciliğine yeterince yansımamaktadır. Sivas algısı, ağırlıklı olarak tarih, kültür ve geleneksel kimlik üzerinden şekillenmekte; bu güçlü mirasın çağdaş turizm deneyimleriyle bütünleştirilmesi gerekmektedir. Sivas, güçlü bir tarihsel ve kültürel birikime sahip olmakla birlikte bu birikimin ekonomik ve kurumsal çıktılara dönüşmesi sınırlı kalmaktadır. Kentin marka değeri; sembolik ve kültürel sermayesi güçlü ancak iletişim, deneyim yönetimi ve bütüncül marka yönetimi açısından geliştirilmesi gereken bir yapı göstermektedir. Bu durum, stratejik planlama ve tutarlı iletişim süreçlerinin önemini ortaya koymaktadır.

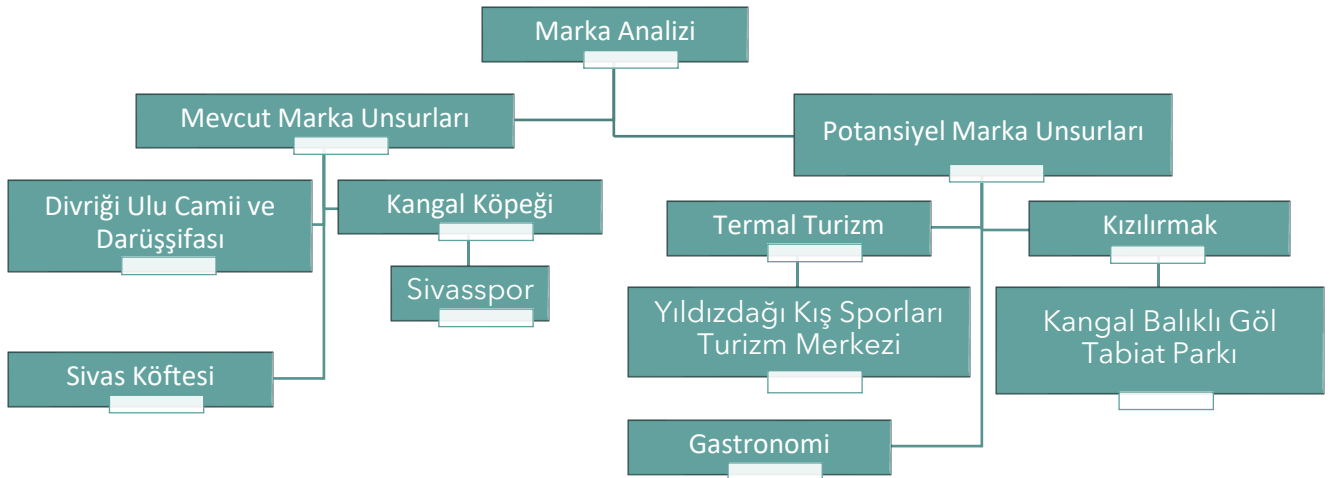
Sivas'ın marka kimliğinin temelini, çok katmanlı tarihsel miras oluşturmaktadır. Hititlerden Selçuklulara, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e uzanan süreklilik, kente "Anadolu'nun tarihsel omurgası" niteliği kazandırmaktadır. Özellikle; Selçuklu Dönemi anıtsal mimarisi, Cumhuriyet'in kuruluş sürecindeki kritik

rolü, halk kültürü ve ozanlık geleneği, Sivas'ın kimliğini güçlü, köklü ve otantik bir zemin üzerine oturtmaktadır. Şehir, heyecanlı ve modern bir metropolden ziyade, köklü ve güven veren bir figür olarak konumlanmalıdır. Bu kişilik, Cumhuriyet'in temellerinin atıldığı kararlılık ruhuyla ve Selçuklu'nun ilim merkezi olma özelliğiyle örtüşmektedir. Bu durum, kenti yüzeysel turizm deneyimlerinden ayıran önemli bir farklılaştırıcı unsur olarak değerlendirilebilir. Sivas'ın merkezindeki Tarihî Kent Meydanı ve çevresindeki yapılar (Buruciye, Şifaiye, Çifte Minareli Medrese, Sivas Atatürk ve Kongre Müzesi), şehir-müze-kent kimliğini vurgulamaktadır.

Sivas'ın sahip olduğu termal kaynaklar, kentin sağlık temalı marka kimliğini destekleyen, önemli unsurlar arasında yer almaktadır. Bu kaynakların bütüncül bir anlatı ve planlama yaklaşımıyla değerlendirilmesi gerekmektedir. Âşık Veysel ve Pir Sultan Abdal gibi önemli kültürel figürler, Sivas'ın sözlü kültür ve halk edebiyatı geleneğini temsil eden temel unsurlar arasında yer almaktadır. Bu miras, kentin kültürel kimliğinin önemli bileşenlerinden biridir. Sivas Kongresi, Selçuklu medreseleri, Âşık Veysel figürü ve Balıklı Kaplıca gibi unsurlar; doğru bir anlatı kurgusu ile birleştirildiğinde güçlü bir şehir hikâyesi ortaya çıkmaktadır.

Sivas'ın marka kimliği; güçlü tarihsel miras, zengin kültürel birikim, güven ve sağlık temalı kaynaklar üzerine inşa edilmiş, sağlam bir temele sahiptir. Kent, sahip olduğu çok katmanlı tarihsel süreklilik, köklü kültürel değerler ve özgün doğal varlıklar sayesinde güçlü bir sembolik ve kültürel sermaye üretmektedir. Bu birikim, Sivas'ın bütüncül bir marka yaklaşımı geliştirmesi için önemli bir fırsat sunmaktadır. Kültürel, doğal ve tarihsel değerlerin ortak bir anlatı çerçevesinde ele alınması, kentin marka kimliğinin daha görünür ve güçlü biçimde ortaya konmasına katkı sağlayacaktır. Stratejik planlama, tutarlı iletişim ve paydaşlar arası iş birliği ile desteklenen bir marka yaklaşımı, Sivas'ın sahip olduğu değerlerin sürdürülebilir biçimde öne çıkarılmasına imkân tanımaktadır. Etkili bir marka hikâyesi anlatımı ile Sivas; "Anadolu'nun karar veren, iyileştiren ve yaşatan şehri" gibi üst anlatılar etrafında yeniden konumlandırılabilir.

Sivas'ın marka kimliği; kentin tarihsel misyonunu koruyan, kültürel özgünlüğünü ön plana çıkaran ve güven temelli bir destinasyon algısı yaratan, güçlü bir çekirdeğe sahiptir. Bu çekirdeğin çağdaş turizm beklentileriyle uyumlu, deneyim temelli ve anlatı odaklı stratejilerle desteklenmesi, Sivas'ın marka değerini sürdürülebilir biçimde artıracaktır. Bu bağlamda, Sivas gastronomisi, termal turizm kaynakları, Kızılırmak gibi değerler, Sivas'ın gelecekteki marka unsurlarını oluşturma yolunda önemli fırsatlar sunmaktadır (Şekil 2.2.1.1).

2.2.2 Mevcut Marka Unsurları

Farklı ilgi gruplarının katılımıyla gerçekleştirilen yaklaşık 270 paydaşın katıldığı arama konferansı sonuçlarına göre Sivas'ın mevcut marka bileşenleri, Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası, Kangal köpeği ve Sivas köftesi başlıkları altında değerlendirilmektedir. Bu bölümde, söz konusu marka unsurlarının sunduğu imkânlar ele alınmaktadır.

Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası

Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası, yalnızca Sivas'ın değil, dünya kültürel mirasının en seçkin yapılarından biri olarak öne çıkmaktadır. 1985 yılında UNESCO Dünya Miras Listesi'ne dâhil edilen Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası, Türkiye'den listeye giren ilk mimari eser olma özelliğini taşımaktadır. Bu yönüyle yapı, Sivas'ın şehir markalaşması sürecinde uluslararası tanınırlık sağlayan, en güçlü somut varlık konumundadır. Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası'nı benzer tarihsel yapılardan ayıran temel unsur, özgün mimarisini yansıtan bezeme dili ve sembolik anlatım gücüdür. Taş işçiliğindeki benzersiz süslemeler, her kapının farklı bir kompozisyon sunması ve yapının "taşta işlenmiş hikâye" niteliği, güçlü bir marka anlatısı için önemli bir zemin oluşturmaktadır. On binlerce motifin birbirini tekrar etmeyen yapısı, "eşsizlik" ve "özgünlük" kavramlarıyla ilişkilendirilebilecek önemli bir marka unsurudur. Güneş ışığının ikindi vakti oluşturduğu namaz kılan insan silüeti, yapının gizem ve merak duygusunu güçlendiren bir gerçeklik anı, simgesel bir unsur olarak değerlendirilebilir. Bu özellik, iletişim çalışmalarında yapının özgün mimari karakterini vurgulayan, dikkat çekici bir görsel öge olarak kullanılabilir.

Darüşşifa yapısı ise Anadolu'daki erken dönem sağlık yapıları arasında önemli bir yere sahip olup, Sivas'ın tarihsel sağlık mirasını temsil eden, güçlü bir referans niteliği taşımaktadır. Bu bağlamda Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası, Sivas'ın marka kimliğinde uluslararası görünürlük sağlayan, temel kültürel simge olarak öne çıkmaktadır. Marka değeri yüksek olmasına rağmen Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası'nın turizm performansı; erişilebilirlik, yönlendirme, deneyim tasarımı ve ziyaretçi hizmetleri açısından geliştirilebilir niteliktedir. Alan içerisinde, taş işçiliğinin detaylarını ziyaretçilere üç boyutlu olarak sunan dijital deneyim alanlarının geliştirilmesi mümkündür. Bütünleşik destinasyon yönetimi kapsamında Divriği'nin, Sivas merkezdeki Selçuklu yapılarıyla başlayan bir "Selçuklu Tarih ve Sanat Koridoru"nun final noktası olarak konumlandırılması değerlendirilebilir.

Kangal Köpeği

Kangal köpeği, Sivas ile özdeşleşmiş, kökeni ve karakteristik özellikleri bakımından coğrafi, kültürel ve biyolojik aidiyeti son derece güçlü bir değer olarak öne çıkmaktadır. Bu yönüyle Kangal köpeği, yalnızca bir hayvan türü değil, Sivas'ın doğa ile kurduğu ilişkinin, kırsal yaşam kültürünün ve Anadolu insanının değer dünyasının somut bir yansımasıdır. Güçlü ama sakin, sert ama güven veren, gösterişten uzak ama etkili bir karakter sergileyen Kangal köpeği, Sivas'ın ağırbaşlı, güvenilir ve köklü şehir imajının doğal bir tamamlayıcısıdır. Bu bağlamda Kangal köpeği, şehir markası içinde kişilik aktarımı açısından son derece işlevsel bir unsurdur. Doğru bir iletişim stratejisiyle kangal üzerinden Sivas'a; güvenli bir destinasyon, doğal ve otantik bir yaşam alanı ve geleneksel değerlerini koruyan bir şehir mesajları aktarılabilir.

Kangal köpeği, mevcut durumda Sivas turizmi içinde sınırlı ve çoğunlukla sembolik bir yer tutmaktadır. Oysa bu unsur, deneyim temelli turizm ürünleri geliştirme kapsamında; kırsal turizm, doğa temelli deneyimler, çocuklu aileler ve eğitim amaçlı ziyaretler odaklı turizm açısından güçlü bir çekim unsuru oluşturabilir. Mekânsal planlama kapsamında, Sivas İl Merkezindeki tesislerin sokak hayvanları rehabilitasyon merkezine dönüştürülmesi realitesinden hareketle, turizm kurgusu doğrudan Kangal İlçesinde yer alan Kangal Köpeği Araştırma, Üretim ve Koruma Merkezi üzerine odaklanmalıdır.

Kangal ilçesindeki bu merkez, ırkın genetik saflığının korunması ve bilimsel araştırma misyonunun yanı sıra, bir 'Miras Deneyim Merkezi' olarak yeniden konumlandırılmalıdır. Turistler, kangalların tarihini, zekâlarını ve çevikliklerini bu asıl coğrafyasında, ilçede kurulacak kontrollü alanlarda yerinde gözlemleyebilmeli ve bu canlılarla güvenli etkileşim kurabilmelidir. Bu yaklaşım, Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası'na giden kültür rotası ile Kangal Balıklı Göl Tabiat Parkı'na giden sağlık/termal rotasını kullanan turistlerin Kangal ilçe merkezinde duraklamasını sağlayarak, turizmin il geneline dengeli yayılması hedefini doğrudan destekleyecektir.

Sivas Köftesi

Sivas köftesi, kent yaşamıyla en güçlü bağ kuran marka unsurlarından biridir. Yerel halk tarafından yaygın biçimde tüketilmesi ve şehirle özdeşleşmiş olması, bu ürünü günlük yaşamın doğal bir parçası hâline getirmekte ve yaşayan bir marka niteliği kazandırmaktadır. Ziyaretçiler açısından Sivas köftesi, şehirle kurulan temasın en erişilebilir ve somut deneyimlerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Bu yönüyle gastronomi, Sivas deneyiminin hafızada kalıcılığını artıran, önemli bir unsur niteliği taşımaktadır.

Gastronomi unsurları, şehir markalaşmasında duygusal bağ kurma açısından önemli bir rol üstlenmektedir. Türkiye genelinde köfte çeşitlerinin yaygınlığı, Sivas köftesinin özgün kimliğinin daha belirgin biçimde ortaya konulmasını gerekli kılmaktadır. Sade içerik, geleneksel üretim anlayışı ve yerel ustalık vurgusu, ürünün ayırt edici nitelikleri arasında yer almakta; bu özellikler Sivas'ın yerellik ve özgünlük temelli marka kimliğiyle uyumlu bir yapı sergilemektedir. Sivas köftesi, sade ve gösteriştan uzak yapısıyla kentin samimi, güven veren ve geleneksel karakterini yansıtan bir sembol niteliği taşımaktadır. Bu nedenle Sivas köftesi, şehir markası içinde misafirperverlik, yerellik ve günlük yaşam kültürü gibi değerlerin temsilcisi olarak değerlendirilmektedir.

Sivasspor

Sivasspor, kent yaşantısıyla ve yerel kimlikle güçlü bir bağ kuran, Sivas'ın dinamik marka unsurlarından bir tanesidir. Şehir sakinleri tarafından çok güçlü bir aidiyet duygusuyla sahiplenilmesi, spor kulübünü yalnızca bir spor organizasyonu olmaktan çıkararak kentin gündelik yaşam şeklinin, toplumsal birleştiriciliğinin ve yaşayan marka değerinin merkezine yerleştirmektedir. "Yiğidolar" unvanıyla özdeşleşmiş olan kulüp, Sivas'ın mücadeleci, samimi ve dirençli karakterini yeşil sahada temsil eden somut bir sembol niteliği taşımaktadır.

Ziyaretçiler ve spor kamuoyu açısından Sivasspor, kentin ulusal ve uluslararası ölçekte yüksek görünürlüğe sahip vitrinidir. Kulübün Türkiye Kupası şampiyonluğu gibi tarihi başarıları ve Avrupa kupalarındaki mücadeleleri, Sivas'ın marka değerini ve şehir vizyonunu yukarıya taşıyan güçlü birer kaldıraç görevini görmektedir. Kulübün modern stadyumu ve gelişmiş altyapı tesisleri, kentin spor turizmi potansiyelini ve büyük organizasyonlara ev sahipliği yapma kapasitesini doğrudan destekler niteliktedir. Bu algısıyla Sivasspor, Sivas imajının modern, sportmen ve dünyaya açık yüzünü temsil ederken; misafirperverlik, yerel gurur ve kentsel bütünleşme gibi temel kültürel değerlerin de büyük bir temsilcisi olarak görülmektedir.

2.2.3 Potansiyel Marka Unsurları

Termal Turizm

Termal turizm, şehir markalaşması bağlamında sürdürülebilirlik, yıl boyu turizm ve yüksek katma değer üretme kapasitesi nedeniyle stratejik öneme sahip bir turizm türüdür. Doğal kaynak temelli olması, sağlık ve iyi yaşam trendleriyle örtüşmesi termal turizmi destinasyon markaları açısından güçlü bir araç

hâline getirmektedir. Sivas'ın termal turizm potansiyeli, yalnızca güncel sağlık turizmi trendleriyle değil; tarihsel şifa kültürüyle de ilişkilendirilebilecek bir derinliğe sahiptir. Divriği Darüşşifası örneğinde olduğu gibi Sivas coğrafyasında sağlık ve iyileştirme kavramı, tarihsel bir süreklilik göstermektedir. Bu bağlamda termal turizm, Sivas için yalnızca fiziksel iyileşmeyi değil; zihinsel ve kültürel iyilik hâlini de kapsayan, çok katmanlı bir marka anlatısına dönüştürülebilir. Bu anlatı, Sivas'ı modern termal destinasyonlardan ayırarak daha anlam yüklü ve özgün bir konuma taşıma potansiyeline sahiptir.

Sivas'ın termal turizm potansiyeli, marka kimliği açısından üç temel başlık altında değerlendirilebilir.

- İlk olarak Kangal Balıklı Göl Tabiat Parkı, özgün doğal özellikleri ve özellikle sedef hastalığıyla ilişkilendirilen bilinirliği sayesinde sağlık temalı marka kimliğinin en güçlü unsurlarından biridir. Bu özellik, Sivas'ın sağlık odaklı destinasyon algısının oluşmasında önemli bir referans oluşturmaktadır.
- İkinci olarak Sıcak Çermik bölgesinde yer alan Altinkale travertenleri, kentin termal kaynaklarının görsel ve estetik boyutunu temsil etmektedir. Sarı renkli traverten oluşumları, Sivas'a özgü ayırt edici bir doğal simge niteliği taşımakta ve termal kaynakların görsel kimliğini güçlendirmektedir.
- Üçüncü olarak Yıldız Dağı Kış Sporları Merkezi ile termal kaynakların aynı destinasyon içinde yer alması, farklı turizm türlerinin birlikte değerlendirilebileceği bütünleşik bir yapı sunmaktadır. Bu durum, Sivas'ın çok yönlü turizm kimliğini destekleyen önemli bir potansiyel olarak öne çıkmaktadır.

Kızılırmak

Kızılırmak, Türkiye'nin en uzun nehri olması ve Anadolu'daki tarihsel rolü sayesinde güçlü bir anlatı üretme kapasitesine sahiptir. "Anadolu'yu besleyen nehir" anlatısı, Sivas'ın merkezî ve kurucu kimliğiyle örtüşmektedir. Nehrin Sivas'tan doğması, kentin tarihsel ve coğrafi anlamda bir "başlangıç noktası" ve "bereketin ve hayatın kaynağı" olarak konumlandırılmasına imkân tanımaktadır. Nehrin doğduğu yer olan İmranlı/Kızılbaş bölgesi, "Türkiye'nin Can Damarının Başlangıcı" temasıyla doğa ve keşif turizmi kapsamında sembolik bir ziyaret noktasına dönüştürülebilir. Kızılırmak'ın markalaşma sürecindeki temel risk alanı, nehrin dağınık yönetim yapısı ve şehir yaşamı ile yeterince bütünleşememiş olmasıdır.

Kızılırmak, şehir yaşamıyla bütünleşme potansiyeli yüksek bir doğal omurga niteliği taşımaktadır. Modern şehir markalaşmasında nehirler, kent yaşamını birbirine bağlayan kamusal odaklar olarak değerlendirilmektedir. Bu çerçevede Kızılırmak koridorunun kamusal kullanım, rekreasyon ve kültürel etkinliklerle ilişkilendirilmesi, kentin sosyal yaşamını güçlendirecek, önemli bir fırsat sunmaktadır. Nehir çevresinin yürüyüş, bisiklet, kültür-sanat etkinlikleri ve açık alan kullanımlarıyla desteklenmesi; tarihî köprüler ve kıyı alanlarıyla birlikte ele alındığında bütüncül bir kentsel deneyim alanı oluşturma potansiyeli taşımaktadır. Bu yaklaşım, Kızılırmak'ın doğal bir unsur olmanın ötesine geçerek şehir kimliğinin aktif bir parçası hâline gelmesini sağlayabilecek bir çerçeve sunmaktadır.

Gastronomi

Gastronomi, çağdaş destinasyon markalaşması literatüründe ziyaretçilerle duygusal bağ kurma, yerel kimliği görünür kılma ve deneyim temelli değer üretme açısından önemli bir araç olarak değerlendirilmektedir. Yerel mutfaklar yalnızca beslenme ihtiyacını karşılayan unsurlar değil; bir destinasyonun tarihini, coğrafyasını ve yaşam biçimini yansıtan kültürel anlatı alanlarıdır. Gastronomi turizminde "terroir" kavramı, bir yiyeceğin yetiştiği coğrafyanın iklimi, toprağı ve geleneksel üretim biçimleriyle kazandığı özgün karakteri ifade etmektedir.

Sivas mutfağı, bozkır ekosisteminin sunduğu doğal ürünler ve mevsimsel üretim pratikleriyle şekillenmiş, özgün bir gastronomi kimliği sunmaktadır. Sivas steplerinden toplanan yabani bir bitki

olan madımak, bu kimliğin en güçlü sembollerinden biridir. Madımak yalnızca bir yemek değil; doğayla kurulan ilişkinin ve baharın gelişini simgeleyen mevsimsel bir ritüelin parçası olarak değerlendirilmektedir. Bu yönüyle Sivas mutfağı, doğallık ve yerellik temalarıyla güçlü bir bağ kurmaktadır.

Sivas mutfağının bir diğer ayırt edici yönü, kışa hazırlık ve gıda saklama tekniklerine dayanan zengin üretim kültürüdür. Yoğurdun kurutulmasıyla elde edilen peskütan, uzun süreli saklama geleneğinin önemli örneklerinden biri olup geleneksel beslenme pratiklerinin sürekliliğini yansıtmaktadır. Pancar sapından yapılan pezik turşusu ise mutfakta ürünün bütüncül kullanımına dayanan geleneksel bilgi birikimini ortaya koymaktadır. Bu tür üretim teknikleri, Sivas mutfağının sürdürülebilirlik ve kaynakların verimli kullanımıyla ilişkilendirilebilecek, güçlü bir kültürel arka plana sahip olduğunu göstermektedir.

Kete, çörek, peskütan, süzme bal ve yöresel peynirler gibi ürünler, Sivas mutfağının günlük yaşamla bütünleşmiş karakterini yansıtan unsurlar arasında yer almaktadır. Bu ürünler birlikte değerlendirildiğinde Sivas gastronomisi; doğallık, mevsimsellik, geleneksel üretim bilgisi ve yerel yaşam kültürü temaları etrafında şekillenen, güçlü bir marka bileşeni olarak öne çıkmaktadır.

Yıldızdağı Kış Sporları Turizm Merkezi

Yıldız Dağı Kış Sporları ve Turizm Merkezi, Sivas'ın gelecek vizyonunda şehrin makro turizm kimliğini dönüştürme potansiyeline sahip güçlü bir kış doğa ve macera turizmi markasıdır. Mekanik ve teknik altyapısının yeniliğiyle öne çıkan merkez, Türkiye'deki benzer kayak destinasyonlarına kıyasla ekonomik ve fiyat-performans oranı yüksek kış tesisi olma özelliğini taşımaktadır. Bu rekabetçi fiyat politikası ve kentsel lojistik imkanlar, merkezi özellikle bütçe odaklı yerli turistler, sporcu kabileleri ve üniversite gençliği için kitlesel bir cazibe merkezi haline getirmektedir.

Ziyaretçi deneyimi açısından Yıldız Dağı, yalnızca kış sporlarıyla sınırlı kalmayan aynı zamanda yenilikçi ve tematik bir turizm imajı sunan bir tesistir. Tesis bünyesinde bulunan dağ oteli altyapısının yanı sıra, bozkır ekolojisiyle bütünleşik mimari kimliğe sahip "Doğal Yaşam Evleri", doğayla baş başa izole bir tatil arayışında olan modern gezginler için destinasyonda yüksek bir farkındalık ve ürün çeşitliliği yaratmaktadır. Sivas turizminde mevsimsellik bariyerini yıkmaya ve geceleme sürelerini yapısal olarak artırma hedeflerinde önemli bir rolü olan Yıldız Dağı; kentin modern, dinamik ve alternatif turizme açık yeni yüzünün güçlü potansiyel marka temsilcilerinden bir tanesidir.

Kangal Balıklı Göl Tabiat Parkı

Kangal Balıklı Göl Tabiat Parkı (Kangal Balıklı Kaplıcası), dünyada sedef hastalığı ve dermatolojik rahatsızlıkların tedavisinde alternatifi bulunmayan benzersiz hidrojeolojik kaynağı ve hassas su ekosistemiyle, Sivas'ın uluslararası ölçekteki en prestijli sağlık turizmi markasıdır. Kaplıca suyunda yaşayan ve "doktor balıklar" olarak bilinen endemik canlılar, destinasyona küresel düzeyde ayırt edici bir şifa ve termal turizm kimliği kazandırmaktadır. Sahip olduğu bu benzersiz ekolojik değer, alanı yalnızca bölgesel değil, makro düzeyde bir çekim merkezi haline getirmektedir.

Ziyaretçi yönetimi ve gelecek vizyonu açısından Tabiat Parkı, Sivas'ın beş yıllık sürdürülebilir kalkınma stratejisinin en kritik doğal miras unsurlarından biridir. Alanın mevcut operasyonel kapalılık durumundan bağımsız olarak, taşıma kapasitesi sınırlarının şimdiden planlanması ve hassas ekosisteminin korunması, gelecekteki nitelikli ve proaktif turizm hareketliliğinin güvencesidir. Uluslararası standartlarda sağlık, wellness ve şifa odaklı seyahat eden kitleler için öncelikli olabilecek destinasyon niteliği taşıyan Kangal Balıklı Göl Tabiat Parkı; Sivas'ın sürdürülebilir, ekolojik ve bilimsel turizme dayalı küresel marka vizyonunun güçlü potansiyel temsilcisidir.

2.3 Turizm Talebi

Sivas'a yönelik konaklamalı turist talebi, 2025 yılında toplam 320 bin 164 turist olarak gerçekleşmiştir. Toplam turist sayısı içinde yabancı turistlerin yaklaşık %3,1 olduğu görülmektedir (Tablo 2.3.1.).

Tablo 2.3.1.Sivas'ta Yerli ve Yabancı Turistlerin Tesise Geliş Sayıları

Tesise Geliş Sayısı				Geceleme sayısı			Ortalama kalış süresi	Doluluk oranı (%)
Yıl	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam		
2019	7.878	325.140	332.978	12.510	507.096	519.606	1,56	24,2
2020	1.221	232.970	234.191	3.500	393.534	397.034	1,70	21,0
2021	3.438	297.613	301.051	8.226	493.306	501.532	1,67	22,5
2022	10.903	334.100	345.003	25.188	536.065	561.253	1,63	33,5
2023	10.126	262.468	272.594	31.536	402.875	434.411	1,59	26,0
2024	12.022	305.819	317.841	30.122	454.991	485.113	1,53	28,8
2025	9.888	310.276	320.164	25.809	476.129	501.938	1,57	31,0

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.

2025 yılı içerisinde ilçelere gelen yerli ve yabancı turistlere ilişkin T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığının verileri incelendiğinde, Merkez ve Suşehri'nde tesise geliş sayılarının diğer ilçelere kıyasla daha fazla olduğu ve sırasıyla en fazla doluluk oranına Gürün, Yıldızeli ve Zara'nın sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 2.3.2. Sivas'ta İlçeler Bazında Tesislere Gelen Turist Sayısı, Geceleme Sayısı, Ortalama Kalış ve Doluluk Oranı (2025)

İlçeler	Tesise Geliş Sayısı			Geceleme sayısı			Ortalama kalış süresi	Doluluk oranı (%)
	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam		
Divriği	187	8.261	8.448	213	14.302	14515	1,72	13,62
İmranlı	17	414	431	19	980	999	2,32	16,82
Kangal	-	846	846	-	6 865	6 865	8,11	34,78
Merkez	6 759	230 013	236 772	21 296	328 894	350 190	1,48	33,28
Suşehri	311	20 747	21 058	400	27 672	28 072	1,33	33,61
Yıldızeli	10	10 337	10 347	20	22 813	22 833	2,21	49,88
Zara	2 362	11 591	13 953	2 856	30 739	33 595	2,41	46,66
Altınyayla	-	263	263	-	4 863	4 863	18,49	27,02
Gemerek	76	9 968	10 044	299	12 525	12 824	1,28	43,44
Gürün	89	7 969	8 058	629	16 157	16 786	2,08	51,24
Koyulhisar	-	2 287	2 287	-	2 287	2 287	1,00	39,70
Sarkışla	77	7 580	7 657	77	8 032	8 109	1,06	18,17
Toplam ve Ortalama	9 888	310 276	320 164	25 809	476 129	501 938	1,57	33,10

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.

Sivas'ın mevcut turizm potansiyelini güçlendiren unsurların başında şehrin tarihsel derinliğini yansıtan müze ve ören yeri varlığı gelmektedir. İl genelinde tamamlanarak ziyarete açılmış olan müzeler hem Selçuklu ve Osmanlı dönemlerine ait eşsiz bir mirası sergilemekte hem de turizme önemli katkılar sağlamaktadır. İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü bünyesinde faaliyet gösteren Sivas Arkeoloji Müzesi ve Atatürk ve Kongre Müzesi, kentin arkeolojik, etnografik ve Milli Mücadele Dönemi'ne ait değerlerini

kapsamlı biçimde ziyaretçilere sunmaktadır. Özellikle Orta Anadolu'nun en büyük arkeoloji müzelerinden biri olan ve Kalkolitik Çağ'dan günümüze uzanan, geniş bir koleksiyonu barındıran Sivas Arkeoloji Müzesi, uluslararası bir çekim merkezi niteliğindedir.

Kentin tarihsel zenginliği, yalnızca arkeolojik mirasla sınırlı kalmayıp farklı temalar aracılığıyla çeşitli ziyaretçi profillerine hitap eden, çok katmanlı bir yapı göstermektedir. Atatürk ve Kongre Müzesi, Millî Mücadele'nin temel kararlarının alındığı 4 Eylül Sivas Kongresi'ne ev sahipliği yapması ve Mustafa Kemal Atatürk ile Heyet-i Temsiliye'nin çalışmalarını burada yürütmesi nedeniyle kentin tarihsel kimliğinde merkezî bir konuma sahiptir.

Sivas'ın Selçuklu Dönemi'nde önemli bir bilim ve kültür merkezi olması da kentin tarihsel mirasını güçlendirmektedir. UNESCO Dünya Miras Listesi'nde yer alan Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası ile Gök Medrese gibi anıtsal yapılar, bu tarihsel birikimin en güçlü temsilcileri arasında yer almaktadır.

Ayrıca Sivas'ta kültürel altyapıyı güçlendirmek amacıyla arkeolojik kazı ve geliştirme çalışmaları da devam etmektedir. Bu kapsamda Sarissa (Kuşaklı) ve Kayalıpınar (Samuha) gibi antik yerleşimlerde yürütülen bilimsel kazılar öne çıkmaktadır. Bu çalışmaların derinleştirilmesiyle birlikte Sivas'ın kültür turizmi alanındaki kapasitesi daha da artacak, ziyaretçi deneyimi zenginleşecek ve şehrin marka değeri yükselecektir. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı verilerine göre il genelinde sivil mimarlık örnekleri (480), dinsel yapılar (171) ve kültürel yapılar (153) başta olmak üzere toplam 965 adet taşınmaz kültür varlığı bulunmaktadır (Tablo 2.3.3.).

Tablo 2.3.3. Sivas Taşınmaz Kültür Varlıkları Listesi (2025)

Taşınmaz Kültür Varlıkları	Adet
Anıt ve Abideler	2
İdari Yapılar	57
Kültürel Yapılar	153
Şehitlikler	2
Askerî Yapılar	3
Endüstriyel ve Ticari Yapılar	11
Dinsel Yapılar	171
Mezarlıklar	59
Sivil Mimarlık Örneği	480
Kalıntılar	27
Toplam	965

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.

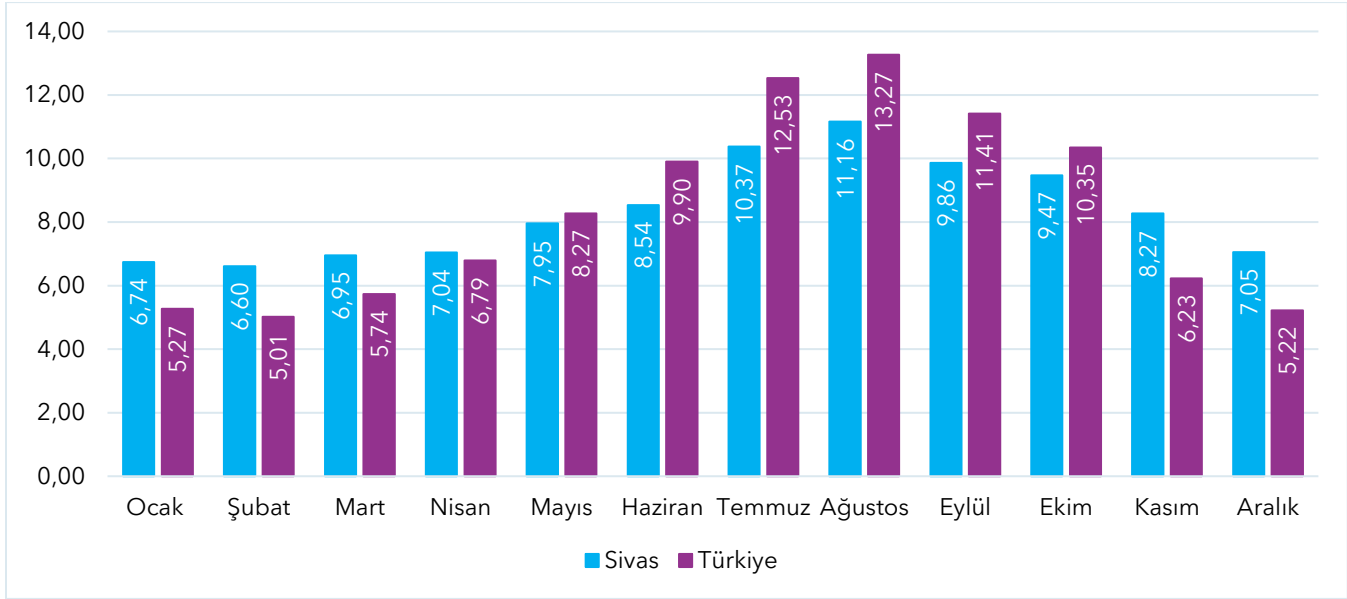
2.4 Turizmin Mevsimselliği

Turizmin 12 aya yayılma hedefi, turizm arz kaynaklarının etkin kullanımı ve etkili tanıtım çabalarıyla doğrudan ilişkilidir. Bu hedef, Türkiye Turizmi Ana Planı'nda üzerinde önemle durulan bir başlıktır. Türkiye turizmi ile Sivas turizminin mevsimsellik analizi Şekil 2.4.1'de karşılaştırmalı olarak görülmektedir. Grafik 2.4.1 incelendiğinde, Türkiye ile Sivas'ın mevsimsellik yapısının belirgin biçimde farklılaştığı görülmektedir. Türkiye genelinin aksine Sivas'ta Ocak (%6,74), Şubat (%6,60), Mart (%6,95), Nisan (%7,04), Kasım (%8,27) ve Aralık (%7,05) aylarında tesise geliş oranlarının Türkiye ortalamasının

üzerinde gerçekleştiği dikkati çekmektedir. Bu durum, Sivas turizminin yalnızca yaz sezonuna bağlı olmadığını, yılın kış ve bahar aylarında da önemli bir talep üretebildiğini göstermektedir.

Haziran-Eylül dönemini kapsayan yaz sezonunda Türkiye genelinde deniz-kum-güneş turizminin etkisiyle oranlar, belirgin biçimde yükselmekte (özellikle Ağustos'ta %13,27); bu nedenle Sivas, bu aylarda Türkiye ortalamasının gerisinde kalmaktadır. Bununla birlikte Sivas'ın kendi içindeki en yüksek değerleri, yine yaz döneminde gerçekleşmekte; özellikle Ağustos (%11,16) ve Temmuz (%10,37) aylarında zirveye ulaşmaktadır. Bu dönemde görülen artışın önemli bir bölümünün, yaz aylarında memleket ziyaretlerinin yoğunlaşmasına bağlı olarak akraba ve yakınlarını ziyaret eden yerli ve yurt dışı kaynaklı ziyaretçilerden kaynaklandığı değerlendirilmektedir.

Genel tablo değerlendirildiğinde, Türkiye turizminin yaz aylarında keskin bir tepe yapan, kış aylarında ise belirgin biçimde düşen bir yapı sergilediği; Sivas'ın ise yıl geneline daha dengeli dağılan bir ziyaretçi hareketine sahip olduğu görülmektedir. Özellikle Kasım ve Aralık aylarında Türkiye ortalaması hızlı biçimde gerilerken Sivas'ın görece yüksek seviyesini koruması, ilin turizm talebinin yıl içine daha dengeli yayıldığını ortaya koymaktadır.

Şekil 2.4.1. Türkiye ve Sivas Karşılaştırmalı Mevsimsellik Durumu (2017-2025)

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. Veriler, destinasyondaki yıllık toplam konaklama sayısının yüzdesel dağılımı olarak verilmiştir. Hesaplama yapılırken normal eğilim dışında değerlendirilen salgın dönemi (2020-2021) çıkarılmış, yerli ve yabancı turistlerin toplam tesise geliş verileri esas alınmıştır.

2.5 Konaklama Altyapısının Analizi

Sivas'ın turizm altyapısının değerlendirilmesinde konaklama kapasitesi önemli bir gösterge niteliği taşımaktadır. Mayıs 2026 verilerine göre Sivas'ta toplam 27 işletme belgeli, 2 yatırım belgeli ve 37 basit belgeli olmak üzere toplam 66 tesis, 2.061 oda ve 4.145 yatak kapasitesi bulunmaktadır. Basit konaklama turizm işletme belgeli tesisler turizm işletme belgeli tesisler ve kamu misafirhanelerine göre sayıca azınlıkta olsa da toplam kapasitenin önemli bir kısmını tamamlayarak il genelindeki konaklama arzını desteklemektedir (Tablo 2.5.1.).

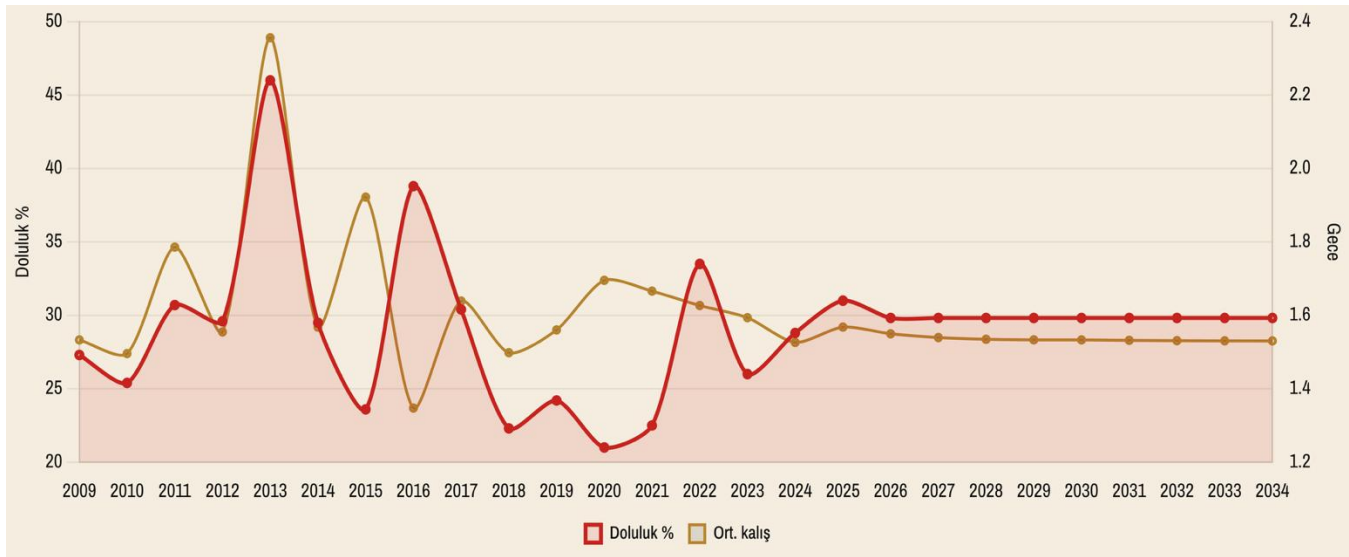
Tablo 2.5.1. Sivas'ta Konaklama Tesislerinin Oda Sayısı ve Kapasiteleri (Mayıs 2026)

Tesis Türü	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Kapasitesi
Turizm İşletme Belgeli Tesisler	27	980	1.983
Basit Konaklama Turizm İşletme Belgeli Tesisler	37	1.026	2.052
Yatırım Belgeli Tesisler	2	55	110
Toplam	66	2.061	4.145

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.

Sivas'taki konaklama tesisleri, ağırlıklı olarak şehir merkezinde yoğunlaşmakta olup iş, kültür ve doğa turizmi amaçlı gelen ziyaretçilere hizmet vermektedir. 2015-2025 döneminde tesislerin yıllık ortalama doluluk oranlarının genel olarak %21 ile %31 aralığında seyrettiği görülmektedir.

2020 yılında COVID-19 salgınının etkisiyle doluluk oranı, %21,0 seviyesine gerileyerek dönem içindeki en düşük değerlerden birini oluşturmuştur. Salgın sonrası dönemde ise doluluk oranlarında yeniden artış eğilimi gözlenmiş; 2021-2025 yılları arasında istikrarlı bir toparlanma süreci yaşanmıştır. 2025 yılında doluluk oranının %31,0'e yükselmesi, Sivas turizminde talebin yeniden güçlendiğine işaret etmektedir (Şekil 2.5.1).

Şekil 2.5.1. Sivas'ta Yıllara Göre Tesislerin Doluluk ve Ortalama Konaklama Oranları

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. 2025 yılı sonrası Kapadokya Üniversitesi tahminleridir.

Sivas'ta günlük konaklamaya uygun, pek çok daire, müstakil ev, villa ve şehir merkezinde bazı rezidans tipi konut seçenekleri de bulunmaktadır. Konut satış ve kiralama alanında Türkiye'nin önde gelen internet sitelerinden olan Ulusal Çevrim İçi Gayrimenkul ve İlan Platformları verilerine göre 2026 Ocak ayı itibarıyla Sivas'ta yaklaşık 900 kiralık konut ilanı bulunmaktadır. Bu ilanlar, farklı büyüklük ve özellikte olup, ziyaretçilere esnek konaklama imkânı sunmaktadır.

Buna ek olarak, Paşabahçe Piknik ve Mesire Alanı'ndaki "hobit evleri" doğayla iç içe konaklama arayan ziyaretçilere otel konforunda bir deneyim sunmaktadır. Ayrıca Sıcak Çermik bölgesinde yer alan bungalov evler, termal turizm ile entegre şekilde kısa dönem konaklamalar için cazip bir seçenek oluşturmaktadır. Bu alternatif ve tematik konaklama ekosistemini tamamlayan en stratejik yatırımlardan biri de Yıldız Dağı Kış Sporları ve Turizm Merkezi bünyesinde yer alan dağ oteli altyapısı olup, kış ve doğa turistlerine yüksek hizmet standartlarında hitap etmektedir. Ayrıca destinasyonda alternatif

konaklama algısında farkındalık oluşturan ve özgün bir mimari kimliğe sahip olan “Doğal Yaşam Evleri” (Bungalov evler), modern dağ rekreasyonunun ve sürdürülebilir konaklama modelinin en nitelikli örnekleri olarak öne çıkmaktadır. Ziyaretçilere izole, konforlu ve bozkır ekolojisiyle bütünleşik bir geceleme deneyimi sunan bu bungalov yapılar, Yıldız Dağı'ndaki yatak kapasitesini desteklemenin yanı sıra Sivas'ın yenilikçi turizm imajını da yapısal olarak güçlendirmektedir. Bu alternatif konaklama alanları, Sivas'ta yalnızca turizm işletme belgeli tesislerle sınırlı kalmayan, çeşitli ve esnek konaklama imkânlarının bulunduğunu göstermektedir.

2.6 Ulaşım Altyapısının Analizi

Sivas, Orta Anadolu'nun doğu kesiminde yer almakta ve Doğu Anadolu ile Karadeniz bölgeleri arasında doğal bir geçiş alanı oluşturmaktadır. Kuzey-güney ve doğu-batı ulaşım koridorlarının kesişiminde bulunan bu konum, tarih boyunca kentin ticaret ve ulaşım açısından önemli bir merkez olmasını sağlamıştır.

Günümüzde Sivas; kara yolu, demir yolu ve hava yolu altyapısıyla çok yönlü ulaşım imkânlarına sahiptir. Yüksek hızlı tren hattının devreye girmesiyle Ankara ve İstanbul başta olmak üzere büyük şehirlere erişim süreleri kısalmış; bu durum, kentin erişilebilirliğini önemli ölçüde artırmıştır. Sivas Nuri Demirağ Havalimanı üzerinden sağlanan hava ulaşımı da kentin ulusal ve uluslararası bağlantılarını desteklemektedir.

Sivas ayrıca Kapadokya, Erzurum ve Karadeniz gibi önemli turizm bölgelerine yakın konumu sayesinde bölgesel turizm rotaları içinde tamamlayıcı bir destinasyon niteliği taşımaktadır. Bu çerçevede kentin coğrafi konumu ve gelişen ulaşım altyapısı, Sivas'ın turizm açısından erişilebilir ve bağlantılı bir merkez olarak konumunu güçlendirmektedir.

2.6.1 Şehir İçi Ulaşımı

Günümüzde şehir içi ulaşım, ağırlıklı olarak otobüs ve taksi ile sağlanmaktadır. Ancak şehir merkezinde yoğun kullanılan alanların dar ve sıkışık yapısı, zaman zaman trafik yoğunluğuna yol açabilmektedir. Son yıllarda kırsal alanlardan şehir merkezine yönelen iç göç hareketi, merkez nüfusunun artmasına ve ulaşım talebinin yükselmesine neden olmaktadır. Buna ek olarak yaz aylarında yurt dışında ve şehir dışında yaşayan Sivaslıların kente gelmesi, trafik yoğunluğunu belirgin biçimde artırmaktadır. Bu ziyaretçi hareketliliği şehir ekonomisi ve turizmi açısından önemli bir değer oluşturmakta ancak yaz döneminde ulaşım ve trafik yönetiminin daha etkin planlanmasını gerekli kılmaktadır.

Bu ihtiyaç doğrultusunda Sivas Belediyesi tarafından bir ulaşım master planı hazırlık süreci başlatılmıştır. Plan kapsamında toplu taşıma sisteminin yeniden düzenlenmesi, kavşakların iyileştirilmesi, alternatif ulaşım güzergâhlarının oluşturulması, akıllı ulaşım uygulamalarının yaygınlaştırılması ve otopark kapasitesinin artırılması hedeflenmektedir.

Şehir içi toplu taşıma hizmetleri, yaklaşık 250 otobüsten oluşan bir filo ile 20'den fazla güzergâhta yürütülmektedir. Günlük sefer sayısı binin üzerinde olup, toplu taşıma araçlarını kullanan yolcu sayısı yılda 25 milyonun üzerinde gerçekleşmektedir. Yoğun saatlerde sefer sıklığı artırılmakta ve havalimanı bağlantılı servisler de şehir içi ulaşım sistemini desteklemektedir. Trafik akışı, kavşaklar ve duraklarda kurulu kamera ve izleme sistemleriyle takip edilmektedir.

Sivas şehir merkezinden ilçe, belde ve köylere ulaşım ise İlçe, Belde ve Köy Araçları Terminali aracılığıyla sağlanmakta; bu terminalden yılda on binlerce araç çıkışı gerçekleşmektedir. Bu yapı, kırsal yerleşimlerle kent merkezi arasındaki ulaşımın sürekliliği açısından önemli bir işlev görmektedir.

2.6.2 Hava Yolu Ulaşımı

Sivas şehir merkezinde bulunan Sivas Nuri Demirağ Havalimanı, onlarca yıldır sivil havacılığa hizmet vermekte olup, bölgenin hava ulaşım altyapısının önemli bir bileşenini oluşturmaktadır. Havalimanı, Uluslararası Hava Taşımacılığı Birliği (IATA) kodu VAS ve Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü (ICAO) kodu LTAR altında faaliyet göstermektedir. Artan yolcu talebine ve gelişen havacılık standartlarına yanıt verebilmek için havalimanı, yıllar boyunca periyodik olarak yenileme ve modernizasyon çalışmalarına tabi tutulmuştur. Havalimanının tarihindeki en önemli gelişmelerden biri, operasyonel kapasitesini ve hizmet kalitesini önemli ölçüde artıran, yeni terminal binasının inşası olmuştur. Çağdaş mimari tasarımı, gelişmiş teknik altyapısı ve genişletilmiş yolcu tesisleri ile yeni terminal, havalimanının hem iç hat hem de dış hat yolcularını daha verimli bir şekilde ağırlama kapasitesini güçlendirmiştir. Bu yatırımlar, modern havacılık gerekliliklerine uyumu sağlarken yolcu konforunu artırmada önemli bir rol oynamıştır.

Sivas Nuri Demirağ Havalimanı, sadece Sivas şehrine değil, çevre ilçelere ve yakın turizm destinasyonlarına da hizmet vermektedir. Ulaşım kolaylığı sayesinde havalimanı; bölgenin zengin kültürel mirası, tarihî yerleri ve Divriği Ulu Camii ve Darüşşifa gibi doğal güzellikleri, termal turizm alanları ve kış turizmi destinasyonları ile ilgilenen ziyaretçiler için önemli bir giriş kapısı işlevi görmektedir. Özellikle yerli turistler için Sivas Nuri Demirağ Havalimanı üzerinden yapılan hava yolculuğu, uzun mesafeli kara ulaşımına göre zaman açısından verimli ve rahat bir alternatif sunmaktadır.

Sivas'tan haftanın her günü İstanbul'a uçak seferleri bulunmaktadır. Ayrıca 2025 yılı Kasım ayı itibarıyla haftanın 2 günü (Cuma ve Pazar) İzmir'e uçak seferi düzenlenmektedir. Sivas Nuri Demirağ Havalimanı 2025 yılında yolcu trafiği iç hatlarda 492.976, dış hatlarda 9.654 olmak üzere toplamda 502.630 olarak gerçekleşmiştir. Aynı yılda dış hat ticari uçak sayısı 56'dır.

2.6.3 Kara Yolu Ulaşımı

Sivas, yüzölçümü bakımından Türkiye'nin en geniş illerinden biri olup Konya'dan sonra ikinci sırada yer almaktadır. Bu geniş coğrafya, kara yolu ağının da oldukça gelişmiş ve yaygın olmasını gerekli kılmaktadır. Karayolları Genel Müdürlüğü (KGM, 2026) resmî verileri incelendiğinde; Sivas il sınırları içerisindeki devlet yolları ve il yollarının toplam net uzunluğunun tam olarak 2.435,8 km (yaklaşık 2.500 km) olduğu görülmektedir. Karayolları 16. Bölge Müdürlüğü sorumluluk alanında bulunan bu geniş yol ağının büyük bölümünün asfalt kaplamalı olması, ilin hem şehirler arası entegrasyonunun hem de kırsal yerleşimler ile stratejik turizm odaklarının (kültür, doğa ve termal merkezleri) bağlantısının güçlü ve kesintisiz bir kara yolu altyapısı ile desteklendiğini açıkça ortaya koymaktadır.

Sivas Şehirler Arası Otobüs Terminali, şehir merkezinin önemli ulaşım noktalarından biri olarak yoğun bir yolcu hareketliliğine sahiptir. Kuzey-güney ve doğu-batı yönlerinde faaliyet gösteren seyahat firmaları, terminali aktif olarak kullanmaktadır. Son verilere göre terminalden yılda yaklaşık 1-1,2 milyon yolcu yararlanmakta, terminali kullanan otobüs sayısı ise yıllık 8.090 bandında gerçekleşmektedir. Yıllara göre Sivas Şehirler Arası Otobüs Terminali'nin faaliyetlerine ilişkin veriler, Tablo 2.6.3.1'de verilmiştir.

Tablo 2.6.3.1. Sivas Şehirlerarası Otobüs Terminali Verileri (2024)

Şehirlerarası Otogardan Yapılan Çıkışlar	2021	2022	2023	2024
Yolcu sayısı	925.000	1.145.000	1.215.000	1.140.000
Merkez çıkışlı araç sayısı (adet)	11.556	13.542	13.963	11.360
Transit çıkışlı araç sayısı (adet)	59.720	70.256	76.823	74.665

Kaynak: Sivas Belediyesi.

2.6.4 Demir Yolu Ulaşımı

Demir yolu ulaşımında Sivas, Türkiye’de yüksek hızlı tren seferlerinin yapıldığı şehirlerden biridir. Bu yönüyle önemli bir avantaja sahiptir. Yüksek hızlı tren seferleri, her gün Ankara ve İstanbul rotasında gerçekleştirilmektedir. Yüksek hızlı tren, Ankara rotasında günde üç sefer gerçekleştirmektedir. İstanbul rotasında ise günde bir sefer düzenlenmektedir. Türkiye’de bulunan demir yolu ağlarının kavşak noktalarından biri olan Sivas’ın kuzeyde Samsun, güneyde Adana, doğuda Erzurum Kars, Malatya, Elâzığ ve Van, batıda ise İstanbul ve Ankara ile demir yolu bağlantısı bulunmaktadır.

Tablo 2.6.4.1. Sivas Demir Yolu Hattından Günlük İşleyen Yolcu Trenleri ve Rotaları (2024)

Yolcu Treni	Rotalar	
YHT	Ankara-Sivas	Sivas-Ankara
YHT	İstanbul-Sivas	Sivas-İstanbul
Doğu Ekspresi	Ankara-Kars	Kars-Ankara
Güney Ekspresi	Ankara-Kurtalan	Kurtalan-Ankara
Van Gölü Ekspresi	Ankara-Tatvan	Tatvan-Ankara
4 Eylül Mavi Treni	Ankara-Malatya	Malatya-Ankara
Samsun Bölgesel Tren	Sivas-Samsun	Samsun-Sivas
RAYBÜS	Sivas-Divriği	Divriği-Sivas

Kaynak: T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı.

27 Nisan 2023’te işletmeye açılan Ankara-Sivas yüksek hızlı tren hattı, kısa sürede önemli bir yolcu talebine ulaşmıştır. 2024 yılı boyunca hatta yaklaşık 770 bin yolcu taşınmış ve 1.700’ün üzerinde sefer gerçekleştirilmiştir. Ankara-Sivas hattı, farklı demir yolu hatlarıyla entegre şekilde işletilmekte; Malatya yönüne bölgesel tren bağlantıları, Ankara üzerinden İstanbul ile Konya-Karaman hatlarına aktarmalı ulaşım imkânı sunulmaktadır. Bu bağlantılar sayesinde hat, bölgesel ve ulusal ölçekte demir yolu ağının önemli bir parçası hâline gelmiştir. Aynı dönemde YHT ve konvansiyonel tren aktarmalarıyla on binlerce yolcu taşınmış; Yıldızeli üzerinden sağlanan otobüs bağlantılarıyla Tokat yönünde de kombine ulaşım hizmeti sunulmuştur.

2024 yılında İstanbul-Sivas YHT hattının da devreye girmesiyle demir yolu erişilebilirliği daha da güçlenmiştir. Bu hat üzerinde yıl içinde yaklaşık 370 bin yolcu taşınmış ve yüzlerce sefer gerçekleştirilmiştir. Bu gelişmeler, Sivas’ın demir yolu ulaşımındaki rolünün giderek güçlendiğini göstermektedir.

2.7 Dijital İmkânlar ve İnternet Altyapısı

Dijital dönüşümün, turizm sektöründe destinasyonların rekabet gücünü belirleyen temel unsurlardan biri hâline geldiği kabul edilmektedir. Dijital altyapının yalnızca tanıtım faaliyetlerini değil; ziyaretçi deneyimini, kamu hizmetlerinin etkinliğini, kriz yönetimini ve destinasyon yönetiminin bütüncül

yapısını da doğrudan etkilediği ifade edilmektedir. Bu çerçevede, Sivas'ın sahip olduğu tarihî-kültürel miras, doğa temelli turizm alanları, termal kaynaklar ve güçlü şehir kimliği unsurları dikkate alındığında, dijital turizm altyapısının bütüncül ve stratejik bir yaklaşımla ele alınması gereken iller arasında yer aldığı değerlendirilmektedir.

Sivas'ın turizm potansiyelinin; Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası gibi evrensel değere sahip kültürel miras alanları, Kangal Balıklı Kaplıca gibi sağlık ve termal turizm unsurları, Yıldız Dağı Kış Sporları Turizm Merkezi gibi mevsimsel turizm odakları ile Sivas kangalı gibi güçlü semboller üzerinden şekillendiği ifade edilmektedir. Bununla birlikte yapılan dijital görünürlük analizlerinde, bu unsurların dijital ortamdaki temsillerinin eşit ve dengeli bir dağılım göstermediği; bazı değerlerin yüksek görünürlüğe sahipken bazılarının oldukça sınırlı bir dijital ilgi ürettiği tespit edilmiştir. Özellikle tarihî-kültürel miras unsurlarının ve termal turizm değerlerinin ulusal ölçekte belirli bir görünürlüğe sahip olduğu, buna karşılık doğa temelli turizm alanları ve şehir merkezindeki tarihî yapılar için dijital ilginin düşük kaldığı görülmektedir.

Google Trends verilerine dayalı analizler, Sivas'a yönelik dijital ilginin büyük ölçüde genel şehir aramaları ve spor odaklı içerikler üzerinden şekillendiğini ortaya koymaktadır. Sivasspor ve şehir adı üzerinden oluşan bu ilginin yüksek hacimli ancak dönemsel ve yüzeysel bir nitelik taşıdığı anlaşılmaktadır. Buna karşılık Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası gibi kültürel miras unsurlarının daha düşük hacimli fakat istikrarlı bir dijital ilgi ürettiği; bu ilginin özellikle uluslararası ölçekte nitelikli bir potansiyel barındırdığı değerlendirilmektedir. Gastronomi ve doğa temalarının ise ürün bazlı ve parçalı bir görünürlük sergilediği, çatı bir destinasyon anlatısı oluşturmakta yetersiz kaldığı tespit edilmiştir.

Sosyal medya ve özellikle Instagram etiket analizleri incelendiğinde, Sivas'ın dijital anlatısının büyük ölçüde #sivas etiketi etrafında yoğunlaştığı görülmektedir. Tarihî-kültürel miras, gastronomi ve doğa temalarına ait etiketlerin ise görece düşük hacimli ve dağınık bir yapı sergilediği anlaşılmaktadır. Bu durumun, dijital tanıtım faaliyetlerinde tematik yönlendirme ve hikâyeleştirme eksikliğine işaret ettiği değerlendirilmektedir. Aynı zamanda şehir kimliğine ait sembollerin, turizm bağlamından bağımsız biçimde öne çıktığı ancak bu görünürlüğün turistik deneyime dönüştürülemediği görülmektedir.

Dijital altyapı ve internet erişimi bakımından Sivas'ta şehir merkezi ile kırsal alanlar arasında belirgin farklılıklar bulunmaktadır. Şehir merkezinde sabit ve mobil internet erişiminin genel olarak yeterli olduğu; buna karşın Divriği, Kangal, Yıldız Dağı ve göl çevreleri gibi turistik alanlarda bağlantı kalitesi ve kapsama alanının sınırlı kaldığı tespit edilmektedir. Bu durumun, dijital yönlendirme, çevrim içi biletleme, sanal rehberlik ve artırılmış gerçeklik gibi uygulamaların yaygınlaşmasını olumsuz etkilediği değerlendirilmektedir. Turistik alanlarda ücretsiz ve kesintisiz internet erişimi sağlayacak Wi-Fi altyapısının yetersizliği, dijital turizm uygulamalarının etkin kullanımının önündeki temel dezavantajlardan biri olarak öne çıkmaktadır.

Yapılan analizler doğrultusunda, Sivas'ta dijital turizm altyapısının güçlendirilmesine yönelik bir dizi çalışmanın hayata geçirilmesinin gerekli olduğu değerlendirilmektedir. Öncelikle dijital tanıtım faaliyetlerinin, genel şehir algısından ziyade tematik turizm ürünleri etrafında yeniden yapılandırılması gerektiği ortaya çıkmaktadır. Tarihî-kültürel miras, termal turizm, gastronomi ve doğa temalarının her biri için ayrı dijital anlatılar oluşturulması; bu anlatıların ortak bir destinasyon kimliği altında bütünleştirilmesi önerilmektedir. Bu kapsamda çok dilli dijital içerik üretiminin artırılması, uluslararası platformlarla entegrasyonun güçlendirilmesi ve hedef kitle odaklı dijital kampanyaların geliştirilmesi önem taşımaktadır.

Bununla birlikte turistik alanlarda internet altyapısının güçlendirilmesi, ücretsiz Wi-Fi noktalarının yaygınlaştırılması ve bu alanlarda karekod destekli dijital bilgilendirme sistemlerinin kurulması

önerilmektedir. Sanal ve artırılmış gerçeklik uygulamalarıyla müze, ören yeri ve doğal alan deneyimlerinin dijital araçlarla zenginleştirilmesi, ziyaretçi deneyimini artırabilecek önemli bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca yerel işletmeler ve turizm paydaşları için dijital okuryazarlık, çevrim içi rezervasyon sistemleri, dijital ödeme altyapıları ve sosyal medya yönetimi konularında eğitim programlarının yaygınlaştırılmasının, Sivas'ın dijital turizm kapasitesini güçlendireceği öngörülmektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde yapılan dijital görünürlük analizleri ve altyapı incelemeleri, Sivas'ın güçlü bir turizm potansiyeline sahip olduğunu ancak bu potansiyelin dijital ortamlarda bütüncül ve sürdürülebilir bir şekilde temsil edilemediğini ortaya koymaktadır. Dijital altyapının güçlendirilmesi, tematik dijital tanıtım stratejilerinin geliştirilmesi ve destinasyon yönetiminde dijital araçların etkin biçimde kullanılmasıyla Sivas'ın ulusal ve uluslararası ölçekte rekabetçi, erişilebilir ve sürdürülebilir bir turizm destinasyonu olarak konumlandırılabilmesi değerlendirilmektedir.

3

Dijital Görünürlük ve Aranmalar Analizi

Bu başlık, Sivas'ın turizm potansiyelinin dijital ortamdaki görünürlüğünü ortaya koymak amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmada, çevrim içi arama davranışlarını yansıtan Google Trends verileri kullanılmış; Sivas'a ilişkin turistik temaların Türkiye ve dünya ölçeğinde nasıl algılandığı analiz edilmiştir. Analizde kullanılan anahtar kelimeler, yerel paydaş algısı ve saha verilerine dayalı bir ön çalışmanın sonuçları doğrultusunda belirlenmiştir.

Söz konusu çalışma; Sivas'ın mevcut turizm algısı, güçlü ve zayıf yönleri, önceliklendirilmesi gereken turizm türleri, mekânsal odak noktaları ve marka unsurlarına ilişkin kapsamlı veriler sunmuştur. Elde edilen bulgular, Sivas turizminin özellikle somut kültürel miras, termal/sağlık, kış turizmi, gastronomi ve doğa temelli turizm eksenlerinde öne çıktığını göstermiştir. Bu doğrultuda, dijital analiz için anahtar kelimeler dört ana kategori altında yapılandırılmıştır: Doğa, Tarihî-Kültürel Miras, Gastronomi, Şehir Kimliği. Bu kategoriler hem arama konferansında ortaya çıkan öncelikler hem de Sivas'ın özgün turizm kimliği dikkate alınarak belirlenmiştir. Çalışmada kullanılan temel ölçüt, Google Trends tarafından sunulan Relative Search Volume (RSV) değerleridir. RSV, belirli bir anahtar kelimenin seçilen zaman aralığında ve coğrafyada aldığı göreceli arama ilgisini 0-100 ölçeğinde ifade etmektedir. 100 değeri, ilgili terimin analiz dönemindeki en yüksek arama ilgisini; 0 değeri ise anlamlı düzeyde arama hacminin bulunmadığı dönemleri temsil eder. Ortalama RSV değerleri, analiz dönemine ait haftalık verilerin aritmetik ortalaması alınarak hesaplanmıştır. Böylece kısa süreli dalgalanmaların etkisi azaltılmış, her bir anahtar kelimenin uzun dönemli dijital görünürlük düzeyi ortaya konulmuştur. Türkiye ve dünya verileri, aynı tarih aralığında toplanarak karşılaştırmalı biçimde değerlendirilmiştir. Tablo 3.1'de Sivas'ın dijital görünürlük karşılaştırılması gösterilmektedir.

Tablo 3.1. Türkiye ve Dünya Geneli Dijital Görünürlük Karşılaştırması (2019-2025)

Kategori	Anahtar Kelime	Ortalama RSV (Türkiye)	Ortalama RSV (Dünya)	Analiz Dönemi	En Çok İlgili (Türkiye)	En Çok İlgili (Dünya)
Doğa	Kangal Balıklı Kaplıca	9.8	7.6	2019-2025	Sivas, Yozgat, Kayseri	Türkiye, Almanya, Suudi Arabistan
Doğa	Sivas Kaplıcaları	6.1	4.2	2019-2025	Sivas, Ankara, Kayseri	Türkiye, Almanya
Doğa	Gökpınar Gölü	5.4	3.9	2019-2025	Sivas, Tokat, Ordu	Türkiye, Almanya, Fransa
Doğa	Tödürge Gölü	2.7	1.6	2019-2025	Sivas, Yozgat, Kayseri	Türkiye
Doğa	Hafik Gölü	1.9	1.2	2019-2025	Sivas, Tokat	Türkiye
Doğa	Yıldız Dağı Kış Sporları Turizm Merkezi	4.8	3.1	2019-2025	Sivas, Kayseri, Ankara	Türkiye, Almanya, Fransa

Tarihî-Kültürel	Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası	8.6	6.9	2019-2025	Sivas, Ankara, İstanbul	Türkiye, Fransa, Almanya
Tarihî-Kültürel	Sivas Kongresi	7.2	5.8	2019-2025	Sivas, Ankara, Erzurum	Türkiye, Azerbaycan, Almanya
Tarihî-Kültürel	Sivas Kongre Binası	4.9	3.4	2019-2025	Sivas, Ankara	Türkiye
Tarihî-Kültürel	Gök Medrese	3.6	2.9	2019-2025	Sivas, Tokat, Kayseri	Türkiye, Hollanda
Tarihî-Kültürel	Çifte Minareli Medrese (Sivas)	3.1	2.4	2019-2025	Sivas, Erzurum, Tokat	Türkiye, Almanya
Tarihî-Kültürel	Buruciye Medresesi	2.4	1.8	2019-2025	Sivas, Yozgat	Türkiye
Tarihî-Kültürel	Sivas Kalesi	2.1	1.5	2019-2025	Sivas, Tokat	Türkiye
Gastronomi	Sivas Köftesi	6.7	4.3	2019-2025	Sivas, Ankara, İstanbul	Türkiye, Almanya
Gastronomi	Sivas Etli Ekmek	4.1	2.6	2019-2025	Sivas, İstanbul, Ankara	Türkiye
Gastronomi	Mis Kebap	2.9	1.7	2019-2025	Sivas, Kayseri	Türkiye
Gastronomi	Sivas Mutfağı	1.8	1.1	2019-2025	Ankara, İstanbul, Sivas	Türkiye
Şehir Kimliği	Sivas Kangalı	5.9	4.8	2019-2025	Sivas, Ankara, Kayseri	Türkiye, Almanya
Şehir Kimliği	Âşık Veysel	7.4	6.1	2019-2025	Sivas, Ankara, İzmir	Türkiye, Almanya, Fransa
Şehir Kimliği	Sivas Ozanlar	1.6	0.9	2019-2025	Sivas, Tokat	Türkiye
Şehir Kimliği	Sivasspor	11.3	9.2	2019-2025	Sivas, İstanbul, Ankara	Türkiye, Almanya, Hollanda

Kaynak: Google Trends

Tablo 3.1.'de yer alan veriler, Sivas'ın dijital görünürlüğünün çok katmanlı bir yapı sergilediğini ortaya koymaktadır. İlk bulgular, ilin dijital algısının tarihî-kültürel miras ve termal/doğa temelli unsurlar etrafında yoğunlaştığını göstermektedir. Özellikle Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası hem Türkiye hem de dünya ölçeğinde istikrarlı bir arama ilgisine sahip olup, Sivas'ın en güçlü dijital marka unsuru olarak öne çıkmaktadır. Bu durum, arama konferansında Divriği'nin en öncelikli kırsal odak alanı olarak tanımlanmasıyla doğrudan örtüşmektedir. Doğa kategorisinde Kangal Balıklı Kaplıca, Gökpınar Gölü ve Tödürge Gölü gibi unsurlar, özellikle Türkiye ölçeğinde belirgin bir dijital ilgiye sahiptir. Bu ilgi, sağlık-termal turizm ve rekreasyon temalarıyla ilişkilidir ve Sivas'ın alternatif turizm türlerinde önemli bir potansiyel barındırdığını göstermektedir. Yıldız Dağı Kış Sporları Turizm Merkezi ise mevsimsel dalgalanmalar göstermekle birlikte kış turizmi bağlamında dijital görünürlük kazanan bir diğer önemli odaktır. Gastronomi kategorisinde Sivas köftesi ve Sivas etli ekmek, ilin mutfak kimliğini temsil eden, en güçlü anahtar kelimeler olarak öne çıkmaktadır. Buna karşılık, Sivas mutfağı gibi daha genel ifadelerin dijital görünürlüğünün görece düşük olması, gastronomi markalaşmasının henüz ürün bazında kaldığını, çatı bir mutfak kimliğinin yeterince yerleşmediğini düşündürmektedir. Şehir kimliği başlığı altında değerlendirilen Âşık Veysel, Sivas kangalı ve Sivasspor, Sivas'ın kültürel ve sembolik değerlerini dijital ortama taşıyan unsurlar olarak dikkat çekmektedir. Bu unsurların arama eğilimleri, dönemsel ve gündem odaklı dalgalanmalar göstermekle birlikte Sivas'ın somut olmayan kültürel mirasının dijital temsili açısından önemlidir.

Tablo 3.2., dünya genelinde Sivas şehri için uluslararası görünürlük analiz sonuçlarını sunmaktadır.

Tablo 3.2 Uluslararası Dijital Görünürlük (World, 2019-2025)

Anahtar Kelime	Ortalama RSV (Dünya)	Analiz Dönemi	En Yüksek İlgı Gösteren Ülkeler
Sivas	12.4	2019-2025	Türkiye (100), Küba (82), Almanya (61), Fransa (58)
Divriği Great Mosque	4.1	2019-2025	Türkiye (100), Fransa (73), Almanya (66), Hollanda (52)
Kangal Fish Spa	2.6	2019-2025	Türkiye (100), Almanya (48), Birleşik Krallık (41)
Sivasspor	18.9	2019-2025	Türkiye (100), Almanya (69), Hollanda (64), Avusturya (51)
Yıldız Mountain Ski Center	1.3	2019-2025	Türkiye (100), Almanya (37), Fransa (29)

Kaynak: Google Trends

Tablo 3.2., Sivas'ın uluslararası dijital görünürlüğünün büyük ölçüde genel şehir aramaları ve spor odaklı içerikler üzerinden oluştuğunu göstermektedir. "Sivas" ve "Sivasspor" anahtar kelimeleri, küresel ölçekte en yüksek arama hacmine sahip olup bu görünürlük çoğunlukla dönemsel ve yüzeysel bir nitelik taşımaktadır. Buna karşılık Divriği Great Mosque, UNESCO Dünya Mirası statüsü sayesinde Sivas'ı uluslararası alanda temsil eden, en güçlü ve en istikrarlı kültürel unsur olarak öne çıkmaktadır. Kangal Fish Spa ve Yıldız Mountain Ski Center ise sağlık ve kış turizmi potansiyeline rağmen dünya genelinde sınırlı bir dijital görünürlüğe sahiptir. Genel değerlendirme, Sivas'ın küresel algısının güçlü bir kültürel çekirdeğe sahip olduğunu ancak turizm temelli uluslararası tanıtımın henüz yeterince derinleşmediğini ortaya koymaktadır.

Tablo 3.3.'te Sivas şehrini sosyal medyada öne çıkaran etiketler ifade edilmektedir.

Tablo 3.3. Sivas'a Ait Öne Çıkan Instagram Etiketleri

Etiket (Hashtag)	Yaklaşık Gönderi Sayısı	Tematik Alan
#sivas	4.300.000+	Genel/Şehir kimliği
#sivascumhuriyetuniversitesi	101.000+	Eğitim/Gençlik
#divriği	86.100+	İlçe-Tarihî miras
#sivaskangalı	72.900+	Şehir sembolü/Hayvan kültürü
#gemerek	45.400+	İlçe/Yerel yaşam
#sivasköftesi	13.100+	Gastronomi
#divriğiulucamii	5.000+	Tarihî-kültürel miras
#sivasmeydan	5.000+	Şehir merkezi/Kamusal alan
#gökpinargölü	5.000+	Doğa/Rekreasyon
#sivaskongrebinası	1.000+	Tarih/Cumhuriyet mirası

Kaynak: Instagram

Instagram etiket analizine göre Sivas'ın sosyal medya görünürlüğü, açık biçimde genel şehir kimliği etrafında yoğunlaşmaktadır. #sivas etiketi, 4,3 milyonun üzerindeki paylaşım hacmiyle dijital temsilde baskın bir çatı oluşturmakta; diğer tüm tematik etiketler bu ana etiketin oldukça gerisinde kalmaktadır. Tarihî-kültürel miras unsurları içerisinde #divriği ve #divriğiulucamii, görece sınırlı ancak istikrarlı bir görünürlüğe sahiptir. Bu durum, Divriği Ulu Camii'nin Google Trends analizinde ortaya çıkan güçlü dijital algısıyla uyumludur. Buna karşın şehir merkezi tarihî unsurlarının (#sivasmeydan, #sivaskongrebinası) sosyal medyada daha düşük hacimde temsil edildiği görülmektedir. Gastronomi alanında #sivasköftesi etiketi, ürün bazlı bir dijital görünürlük üretirken doğa teması, #gökpinargölü etiketiyle sınırlı kalmaktadır. #sivaskangalı etiketi ise Sivas'ın ulusal ölçekte en bilinen sembollerinden biri olarak turizm dışı bir bağlamda dahi güçlü bir dijital temsil oluşturmaktadır.

Genel olarak değerlendirildiğinde, Instagram verileri, Sivas'ın dijital anlatısının dağınık ve tematik olarak parçalı bir yapı sergilediğini göstermektedir. Bu durum, Sivas'a ait kültür, tarih, gastronomi ve

doğa unsurlarının bütüncül bir destinasyon hikâyesi altında birleştirilmesine yönelik dijital strateji ihtiyacını ortaya koymaktadır.

Sosyal medyada 4,3 milyonluk bir hacme sahip olan genel #sivas etiketinin gücünü turizme kanalize etmek amacıyla TGA, Valilik, Belediye ve Kalkınma Ajansı koordinasyonunda yüksek kaliteli görsel ve video içeriklerin bu etiket altında sistematik olarak paylaşılması sağlanmalıdır. Google Trends verilerinde küresel karşılığı zayıf çıkan "Kangal Fish Spa" ve "Yıldız Mountain Ski Center" gibi yüksek potansiyelli ürünler için başta Almanya, Hollanda ve Fransa olmak üzere hedef pazarların dillerinde (İngilizce, Almanca, Fransızca) özel açılış sayfalarının (landing page) oluşturulması ve hedefli dijital reklam kampanyalarının yürütülmesi gerekmektedir. Ayrıca "Sivas köftesi" olarak sıkışan arama hacmini genişletmek için "Sivas mutfağı" (Sivas Cuisine) çatı markası altında dijital içerik üreticileri (food vlogger/blogger) ile iş birlikleri yapılması ve geleneksel tariflerin (peskütan, pezik vb.) kısa, modern video formatlarıyla (reels, shorts) ulusal dolaşıma sokulması da Sivas'ın gastronomi turizminin gelişimine katkıda bulunacaktır.

Sivas'ın akıllı destinasyon vizyonunun operasyonel omurgasını oluşturacak dijitalleşme hamlesi, teorik bir teknoloji anlatımının ötesine geçerek ölçülebilir, sürdürülebilir ve entegre bir veri yönetimi ekosistemi olarak kurgulanacaktır. Bu doğrultuda destinasyon genelinde, ilin anlık turizm arz-talep grafiklerini ve ziyaretçi profillerini konsolide edecek bir Merkezi Turizm Veri Sistemi ile yerel paydaşların hizmet ve biletleme süreçlerini tek çatı altında birleştiren kamusal bir şehir ortak rezervasyon altyapısı hayata geçirilecektir. Sahadaki turist deneyimini ve kentsel mobilitayı optimize etmek amacıyla, dinamik ve çok dilli içerik sistemiyle desteklenen kapsamlı bir dijital şehir rehberi uygulamaya konulacak; tarihi medreseler, müzeler ve kültürel rotalar genelinde ise görsel bütünlüğü bozmayan tek tip QR yönlendirme standartları titizlikle uygulanacaktır. Tüm bu dijital altyapının ulusal ve uluslararası pazarlardaki tanıtım gücünü rasyonel bir çıktıya dönüştürmek adına ise, rastgele paylaşımların ötesine geçen, net performans göstergelerine (KPI) dayalı kurumsal bir influencer yönetim modeli yürürlüğe koyularak kentin dijital görünürlüğü somut bir pazarlama stratejisine kavuşturulacaktır.

4

Sivas Turizminin GZFT Analizi

GÜÇLÜ YÖNLER

ZAYIF YÖNLER

FİRSATLAR

TEHDİTLER

GASTRONOMİ

Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
- Geniş tarım ve hayvancılık altyapısı ile zengin mera florası sayesinde doğal, katkısız et, süt, peynir ve bal ürünlerindeki lezzet avantajı - Ev mutfağına yönelik özgün geleneksel yemek kültürü ve düşük ticarileşme arzusu sayesinde mutfak kimliğinin korunmuş olması - İlçeler bazında dut, gilaburu, domates ve et ürünleri gibi geniş bir yelpazeye yayılan ürün çeşitliliği - Mevcut coğrafi işaretli ürünler ile tescil potansiyeli taşıyan yerel lezzetlerin varlığı - Gastronominin Divriği gibi tarihî miras alanlarıyla bütünleşme potansiyeli - Yerel gastronominin temel taşı olarak kadın emeğinin yaygın ve etkin rolü	- Gastronomi turizmine yönelik profesyonel bilincin sınırlılığı ve faaliyetlerin il genelinde dağınık, düşük etkili kalması - İl ve ilçelerdeki gastronomi servisinin standarttan yoksun olması ve turizm altyapısına yeterince entegre edilememesi - Yerel ürünlerin pazarlama stratejilerinde hikâyeleştirme ve marka değeri oluşturma süreçlerindeki eksiklikler - Genç nüfusun geleneksel mutfak bilgisinden uzaklaşması - Gastronomi alanındaki envanter/arşiv çalışmalarının yetersizliği - Üretici-restoran-turizm halkalarının kurulamaması ile yerel lezzet noktalarına yönelik yönlendirme/bilgilendirme eksikliği
Fırsatlar	Tehditler
- Deneyim, yerellik, sürdürülebilirlik ve sağlıklı gıdalara yönelik artan küresel ilginin Sivas mutfağına sunduğu imkân - Kadın girişimciler ve üretici birliklerinin geliştirilmesi yoluyla yerel ekonominin güçlendirilmesi - İlçe bazlı gastronomi rotaları oluşturma potansiyeli ile UNESCO ve sürdürülebilir turizm programlarına entegrasyon fırsatı	- Plansız tanıtım ve aşırı ticarileşme sonucu mutfak kimliğinin bozulma riski - İlçeler arasında gelişmişlik farkının artması - Yerel üreticinin sürece dâhil edilememesi durumunda toplumsal sahiplenme kaybı - Gastronomi faaliyetlerinin mevsimsel ve geçici kalma riski - Benzer mutfaklara sahip çevre illerle karışma ihtimali - Genç nüfusun üretimden kopması - İthal hayvan teminine dayalı uygulamaların yaygınlaşması sonucu yerli mera hayvancılığının, et-süt kalitesinin ve gastronomik özgünlüğün zayıflaması riski

	Festival ve etkinliklerin ortak stratejiye bağlanmaması durumunda marka değeri oluşmaması ve ulusal görünürlük kaybı
SOMUT KÜLTÜREL MİRAS	
Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
- Türkiye'nin UNESCO Dünya Miras Listesi'ne giren ilk eseri olan Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası'nın sağladığı küresel prestij - Selçuklu ve Osmanlı dönemlerine ait çok sayıda medrese, cami ve sivil mimari örneğinin bir arada bulunması - Şehir merkezinde yoğunlaşan tarihî meydanlar ve yapılar topluluğunun oluşturduğu güçlü kültürel kimlik - Dünyanın tek Savaş Atları Müzesi gibi özgün sergileme alanlarının varlığı - İnanç turizmi açısından önemli merkezlerin Kızılırmak Havzası gibi doğal değerlerle desteklenmesi - İki üniversitenin sunduğu bilimsel potansiyel - Kente özgü somut olmayan mirasın (türkü, halay vb.) somut yapılarla bütünleşmesi - Kangal köpeği, endemik kuş varlığı ve güreş gibi geleneksel spor altyapısının kültürel çekiciliği artırmadaki rolü	- Divriği bölgesine yönelik alan yönetim planının bulunmaması - Ulusal ve uluslararası pazarlama faaliyetlerinin yetersizliği - Yerel halktaki kültürel farkındalığın düşük seviyede kalması - Turizm danışma ofislerinin eksikliği ve profesyonel rehberlik hizmetlerinin sınırlılığı - Kent içi ulaşım ile ilçelere erişimde yaşanan sorunlar ve yüksek taksi ücretlerinin ziyaretçi mobilitesi üzerindeki olumsuz etkisi - Gece hayatı ve eğlence imkânlarının yetersizliği - Sivil mimari örneklerinin ve tarihî konakların terk edilerek korunamaması
Fırsatlar	Tehditler
- Divriği'deki doğal ve kültürel değerlerin birlikte sunulabilme imkânı ve Kızılırmak Havzası'nın kültürel rota potansiyeli - Kale Projesi gibi fiziksel iyileştirme çalışmalarının planlanması ve kültürel miras odaklı tematik projeler için uygun altyapı - Kuş gözlemciliği, inanç turizmi çeşitliliği ve geniş yüzölçümünün sunduğu farklı rotalandırma imkânları - İl dışında ve yurt dışında yaşayan Sivaslı nüfusun yatırım ve tanıtım kapasitesinden yararlanma fırsatı - Şehrin askerî varlığı - Göçmen nüfusun azlığının sağladığı toplumsal avantaj	- Plansız yapılaşma riski - Maden faaliyetlerinin etkileri - Kale bölgesi ve bazı tarihî alanlarda güvenlik sorunları - Göç nedeniyle nüfus kaybı - Geleneksel el sanatları ve usta-çırak ilişkisinin kaybolma riski - Kültürel miras alanlarında uzman personel eksikliği ve kaçak rehberlik faaliyetlerinin yarattığı nitelik kaybı - Belirli bölgelerde mülteci nüfusun yoğunlaşmasına bağlı oluşabilecek getto tehdidi
SPOR VE MACERA TURİZMİ	
Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
- Spor ve spor turizmi faaliyetlerinin yürütülmesine yönelik mevcut sportif tesis altyapısını olanaklarının yeterliliği - Sivasspor'un kentin spor alanındaki bilinirliğini ve marka gücünü artıran stratejik rolü - Sivas'ın, coğrafi konumu itibarıyla erişilebilir ve stratejik bir noktada yer alması - Mevcut doğal ve fizikî coğrafi koşulların ekstrem sporlar ve macera turizmi için sunduğu uygun zemin	- Büyük ölçekli ulusal ve uluslararası organizasyonları destekleyecek konaklama kapasitesinin ve hizmet kalitesinin yetersizliği - Sahip olunan coğrafi ve doğal spor olanaklarının etkin ve planlı bir şekilde turizm ürününe dönüştürülememesi - Organizasyon süreçlerinde kurumlar arası planlama ve eş güdüm eksikliklerinin varlığı

- Farklı branşlarda ulusal ve uluslararası düzeyde tanınmış sporcular yetiştirme potansiyeli - Spor faaliyetlerinin yaygınlaştırılması ve sürdürülebilirliği açısından sahip olunan genç nüfus avantajı - Sporcu kabilelerini ağırlamaya ve geniş ölçekli etkinlikleri yürütmeye yönelik tesis ve yatırım kapasitesi	- Bazı spor tesislerine ve macera turizmi etkinlik alanlarına ulaşımında aksaklık yaşanması - Sosyal yaşam imkânlarının ve eğlence olanaklarının yetersizliği nedeniyle turist memnuniyetinde yaşanan kısıtlar - Komşu illerle spor ve turizm odağında ortak organizasyonların ve iş birliklerinin geliştirilememesi - Spor branşlarının mekânsal dağılımına yönelik yeterli yönlendirme ve bilgilendirme altyapısının bulunmaması
Fırsatlar	Tehditler
- İklim ve topoğrafyanın spor takımları için stratejik bir antrenman ve kamp merkezi sunma imkânı - Gardaşlık Kutlamaları ve 4 Eylül Sivas Kongresi anma etkinliklerinin spor turizmi ile entegre edilme fırsatı - Yerel yönetimin spora yönelik destekleyici tutumunun turizm politikalarını güçlendirme potansiyeli - Toplumda açık alan ve macera sporlarına yönelik artan talebin destinasyon gelişimine etkisi - Spor ve turizm faaliyetlerinin her yaş grubuna hitap edebilecek çeşitliliğe sahip olması - Mevcut coğrafi varlıkların ve doğal zenginliklerin yeni macera turizmi türlerinin geliştirilmesine imkân tanınması	- Doğa sporları alanlarında yabani hayvan varlığının ziyaretçiler üzerinde oluşturabileceği güvenlik algısı - Çevre illerdeki spor turizmi destinasyonlarının rekabet gücü karşısında pazar payının kısıtlanma riski - Toplum genelinde spor kültürünün yeterince içselleştirilmemiş olmasının yaygınlaşma süreçlerini zorlaştırması - Mevcut sosyoekonomik koşulların yeni spor ve turizm yatırımları için finansal risk oluşturması - Sosyal medya mecralarında oluşabilecek negatif algıların destinasyonun genel çekiciliğini zedeleme ihtimali
KONAKLAMA	
Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
- Coğrafi yapının sunduğu avantajların konaklama altyapısının çeşitlendirilmesine katkı sağlaması - Tarihî yapılar, kültürel miras alanları ve doğal değerlerin, konaklama tesislerinin doluluk oranı ve segment çeşitliliğini etkilemesi - Mevcut otel envanterinin kültür, doğa, sağlık, kış ve etkinlik turizmi gibi farklı turizm çeşitlerine hizmet verebilme kapasitesi - Sağlık ve termal turizm odaklı fiziksel ve kurumsal altyapının konaklama tesislerinin niteliğini artırmadaki etkisi - Mevcut kapasitenin butik, tematik veya deneyim odaklı modellerle birleştirilebilme potansiyeli - Kapadokya, Doğu Karadeniz ve Kemaliye-Munzur gibi turizm akslarına coğrafi yakınlığın konaklama talebi üzerindeki olumlu etkisi	- Ulaşımında sefer sayılarının sınırlı olması, mesafelerin uzunluğu ve bazı güzergâhlarda yol kalitesinin yetersizliğinin, konaklama talebini olumsuz etkilemesi - Destinasyon pazarlama faaliyetlerinin zayıflığına bağlı olarak tesis dolulukları ve geceleme sürelerinin artırılamaması - Günübirlik ziyaretlerin ağırlığı ve ilçelerdeki tesis yetersizliğinin turizm gelirlerinin çeşitlenmesini sınırlandırması - Termal ve kış turizmi alanlarının şehir merkezi ile bağlantı kopukluğunun konaklama potansiyelini kısıtlaması - Personel niteliği ve standardizasyon düzeyindeki yetersizliklerin ziyaretçi memnuniyeti üzerindeki negatif etkisi - Kapadokya-Kayseri-Divriği tur aksının konaklama odaklı canlandırılmamasının bölgeler arası geceleme dağılımını sınırlaması

	Yıldız Dağı Kış Sporları Merkezi'nde sporcu kamplarına yönelik konaklama yetersizliğinin kış turizmi talebini engellemesi
Fırsatlar	Tehditler
- Tesislerin butik, tematik veya alternatif modellere dönüştürülmesinin ildeki konaklama çeşitliliğini destekleme gücü - Görece uygun konaklama fiyatlarının ziyaretçi talebini artırmadaki rekabetçi rolü - Üniversite ve ortaöğretim düzeyindeki turizm eğitimi birimlerinin sektöre personel teminindeki destekleyici etkisi - Bölgesel turizm rotalarına entegrasyonun farklı destinasyonlar üzerinden konaklama talebini artırma imkânı - Dört mevsime yayılan turizm faaliyetlerinin konaklama sürelerinin uzamasına sağladığı katkı - Kültürel ve doğal değerlerin konaklama ürünleriyle ilişkilendirilmesinin ziyaretçi deneyimi ve doluluklar üzerindeki olumlu etkisi	- Komşu illerden gelen günübirlik talebin ortalama konaklama süresinin artışını engellemesi - İşletmeler arası koordinasyon zayıflığının kaynak verimliliği ve hizmet kalitesi üzerindeki riskleri - Altyapı sorunlarının ziyaretçilerin tercih kararları ve konaklama talebi üzerindeki kısıtlayıcı etkisi - Sosyal imkânların sınırlı olmasının tesis doluluk oranları ve konaklama süresi üzerindeki olumsuz yansımaları - Nitelikli iş gücü eksikliğinin sürdürülebilir konaklama gelişimini ve hizmet kalitesini sınırlama riski
SOKÜM	
Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
- Âşıklık geleneği, halk müziği gibi gösteri sanatları ve sözlü kültür alanlarında güçlü ve köklü bir birikime sahip olması - Geleneksel el sanatları ve zanaat üretiminin çeşitliliği - Ahilik geleneğinin kısmen de olsa devam etmesi ve bu doğrultuda düzenli kutlamaların yapılması - Kadınların el sanatları üretiminde yüksek potansiyele sahip olması - Cirit oyunu ve geleneksel sporlar açısından güçlü altyapıya sahibi olması - Yerel yönetimlerin ve kamu kurumlarının kültürel mirasa yönelik destekleyici yaklaşımı	- Somut olmayan kültürel miras unsurlarının turizmle yeterince ilişkilendirilememesi - Pazarlama ve tanıtım eksikliği - Kurumlar arası koordinasyonun zayıf olması - STK'ların kurumsal kapasite yetersizliği - Usta-çırak ilişkisinin sürdürülebilir biçimde kurulamaması - Geleneksel çocuk oyunları ve bazı sözlü kültür unsurlarına ilginin azalması - Kurumlar arası iş birliği eksikliği
Fırsatlar	Tehditler

- Geleneksel El Sanatları Merkezi gibi mevcut altyapıların etkinleştirilebilme potansiyeli - Sivas'ın coğrafi olarak Türkiye'nin merkezinde yer alması - Yerel kimlik ve aidiyet söylemlerinin güçlenmesi - Gençlerin ve kadınların kültürel üretime yönlendirilebilmesi - Kültür temelli festivallerin turizmle bütünleştirilebilme imkânı	- Zanaat üretiminde malzeme ve mekân yetersizlikleri - Usta sayısının azalması ve çırak bulunamaması - Kültürel unsurların turizm baskısıyla nitelik kaybına uğrama riski - Süreklilik göstermeyen festival ve etkinlik uygulamaları
---	---

ULAŞIM VE SEYAHAT

Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
- Hava yolu, kara yolu ve demir yolu ulaşım ağlarının bölge ölçeğinde yeterli ve iyi düzeyde olması - Şehir merkezi içi ulaşımın konforu ve turistik çekim noktalarına erişimin kolaylığı - YHT garının şehir merkezinde konumlanması sayesinde sağlanan stratejik mobilite - Nuri Demirağ Havalimanı ile şehirler arası otobüs terminalinin şehir merkezine olan yakınlığı - Şehir merkezinde yeterli düzeyde hat varlığı ve ilçelerin tamamına yönelik kara yolu taşıma seferlerinin mevcudiyeti - Divriği'ye düzenlenen raybüs seferleri ve Turistik Doğu Ekspresi'nin Sivas'ta duraklaması ile sağlanan turistik hareketlilik - İlçe ve köylere sefer yapan araçlar için şehir merkezinde terminal bulunması	- Güçlü altyapıya rağmen spesifik turizm unsurlarına yönelik doğrudan ulaşım alternatiflerinin yetersizliği - Havalimanı altyapısının yeterliliğine karşın uçuş rotalarının ve frekansının düşük seviyede kalması - Mevcut ulaşım ağlarını turizm unsurlarıyla ilişkilendirecek tabela, tanıtım ve yönlendirme unsurlarının yetersizliği - Şehir merkezindeki yol darlığı ve tarihî/turistik alanların çevresindeki otopark kapasitesi yetersizliği - Ulaşımı kolaylaştırıcı teknolojik uygulamaların ve akıllı şehir çözümlerinin yetersizliği - Yüksek hızlı tren seferleri ile Divriği raybüs veya diğer yerel ulaşım imkânları arasında senkronizasyon ve sefer sayısı eksikliği
Fırsatlar	Tehditler
- Şehrin kuzey-güney ve doğu-batı akslarının kesişim noktasında bulunması ve topoğrafyanın yeni altyapı yatırımlarına elverişliliği - Yüksek hızlı tren seferlerinin şehir merkezine doğrudan ulaşmasının sağladığı ziyaretçi çekim potansiyeli	- Şehir yüzölçümünün büyüklüğüne bağlı olarak ulaşım ağlarının genişletilmesi ve periyodik bakımı için gereken yüksek finansman ihtiyacı - Yeni ulaşım projeleri için yeterli mali kaynağın temin edilememesi

• Ekoturizm alanlarına ulaşım sağlamak amacıyla yapılacak altyapı geliştirme faaliyetlerine uygun arazi yapısı • Sivas'ın ulusal ölçekte oluşturulabilecek yeni turistik demir yolu rotaları üzerindeki merkezî konumu	• Hava yolu ulaşımında mevsimsel şartlara bağlı aksamalar ve bazı bölgelerdeki zorlu fiziksel yapının getirdiği yüksek yapım maliyetleri • Kırsal nüfusun azalmasına bağlı olarak bu bölgelere yönelik ulaşım altyapısını geliştirme motivasyonunun zayıflaması
TERMAL VE SAĞLIK	
Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
• Sıcak Çermik, Soğuk Çermik ve Kangal Balıklı Göl Tabiat Parkı gibi zengin termal kaynak merkezlerinin bulunmasından ötürü sağlık turizmi açısından sunduğu stratejik üstünlük • Üniversite, Numune, Devlet ve Tam Teşekküllü Ulusal Özel Sağlık Kuruluşları gibi hastanelerin güçlü sağlık hizmeti sunum kapasitesiyle tanı-tedavi olanaklarını artırmadaki rolü • Termal suların "Altın Su" adıyla anılmaları, yüksek mineral değeri ve tedavi edici özellikleri ile bölgedeki traverten oluşumlarını destekleyen doğal gösterge niteliği • Kangal Balıklı Göl Tabiat Parkı termal suyunda selenyum miktarının 1,3 mg/litre düzeyinde tespit edilmesi ve bu kaynağın özellikle sedef (psoriasis) hastalığının tedavisine yönelik destekleyici etkisinin bulunması • Termal tesislerde sağlık teknikerlerinin istihdam edilmesinin hizmet kalitesini yükseltici katkısı • Sivas Cumhuriyet Üniversitesi bünyesindeki yeni hastane binası planlamasının yarattığı güçlü beklenti • Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezi'nin termal alanlarla bütünleşerek sunduğu rehabilitasyon imkânı • Sivas Belediyesine ait konaklama işletmelerinin kamu destekli çeşitlilik sağlamadaki avantajı • Düşük yaşam maliyetinin uzun süreli tedaviler için sunduğu ekonomik üstünlük • Düşük hava kirliliği, doğal çevre kalitesi ve güvenli şehir algısının ziyaretçi tercihleri üzerindeki olumlu etkisi	• Sağlık turizmi kapsamında tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinde profesyonel uzman eksikliği ve bütüncül destinasyon yaklaşımının yetersizliği • Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Uygulama ve Araştırma Hastanesi'nin tanıtım yetersizliğinden kaynaklı, sağlık turizmine yönelik talep oluşması ve güven algısının gelişmesini olumsuz etkilenmesi • Tematik festivallerin düzenlenmemesinin (örneğin, termal festivali) ziyaretçi motivasyonu üzerindeki olumsuz etkisi • Yerel halkın karar süreçlerine dâhil edilmemesi ve sürdürülebilirlikteki süreklilik sorunu • Ulaşım konforunun yetersizliği ve özellikle il merkezinden termal tesislere ulaşım maliyetlerinin yüksek olması • Altıncı Travertenleri'nin ve soğuk-sıcak su birleşim noktalarının stratejik olarak değerlendirilememesi • Sıcak Çermik ile Yıldız Dağı Kış Sporları Merkezi arasında fiziksel ve operasyonel entegrasyonun kurulmaması • Termal suların yüksek maliyetle sunulması ve tesislerdeki yiyecek-içecek olanaklarının sınırlılığı • Jeotermal kuyulardaki ciddi debi azalması ve atık suların Yıldız Irmağı'na bırakılmasının yarattığı ekosistem riski • Su tahsis planlamasının olmaması, belediye mülkiyetindeki su dağıtımında bütüncül proje eksikliği ve denetim yetersizliği • Tesislerde doktor bulunmaması, yabancı dil yetersizliği ve uluslararası akreditasyon (JCI, ISO) eksikliğinin yarattığı güven bariyeri • Jeotermal yatırımcılar derneğinin pasifliği ve özel sektör yatırımlarının bölgeye çekilememesi • Termal alanlarda yönlendirme, bilgilendirme ve çok dilli tabela altyapısının yetersizliğinin, ziyaretçi deneyimini olumsuz etkilemesi • Jeotermal kuyularda debi azalmasının yaşanmasının (162 L/sn'den 2025 itibarıyla 55 L/sn'ye düşmesi), kaynak sürdürülebilirliği açısından risk teşkil etmesi

Fırsatlar	Tehditler
- Türkiye'nin "termal koridoru" projesinde yer alma imkânı ve İngiltere (Bath) örneğinin model alınma potansiyeli - Artan yaşlı nüfusa yönelik geriatri merkezleri ve termal turizmle entegre rehabilitasyon tesislerinin kurulması - Termal suların kozmetik ürünlerin (şampuan, krem, sabun vb.) üretilmesi ve ticarileştirilmesi - T.C. Ticaret Bakanlığının destekleri ile üniversite-özel sektör iş birliğine dayalı AR-GE projelerinin geliştirilmesi - Kangal ilçesi Kalkım köyü termal sularındaki selenyum varlığının, selenyum içerikli peloid yatağı temini ile birleştirilerek çamur kür uygulamaları üzerinden destinasyonun sağlık turizmi ürün çeşitliliğini artırma ve yeni ürün geliştirme potansiyeli - Avrupa'daki yaşlı nüfusun uygun maliyetli destinasyon arayışı ve tele-tıp uygulamalarıyla hasta takibi imkânı - Sağlık turizminin diyet mutfağı ve kış turizmiyle bütünleştirilmesi	- Tokat Sulusaray gibi gelişmiş termal destinasyonların pazar payını sınırlama riski - Bütüncül kaynak koruma raporlarının hazırlanamaması, küresel ısınma ve kontrolsüz yer altı suyu kullanımı - Makroekonomik dalgalanmaların yatırımları yavaşlatması ve Sivas'ın teşvik bölgeleri kapsamından çıkarılma ihtimali - Nitelikli sağlık personeli ve doktorların yüksek devir hızı ile bölgedeki genç nüfusun göç eğilimi - Termal kaynakların bilinçsiz kullanımı sonucu kimyasal bileşim değişimleri ve tedavi edici özelliklerin kaybı

KIRSAL/EKOTURİZM

Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
- Geniş yüzölçümü içerisinde Yıldız Dağı, Kızılırmak Havzası, Emirhan-Eğribucak Kayalıkları, kanyonlar, göller ve jips karstı morfolojisi gibi ikonik oluşumların sunduğu zengin kaynak potansiyeli - Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası, Tuğut köy mimarisi, Âşık Veysel ve yöresel gastronomi gibi değerlerin bölge kimliğine katkısı - Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerine ait eserlerin Sarissa Antik Kenti gibi önemli arkeolojik değerlerle bir arada bulunması - Kırsal turizm ve ekoturizme yönelik yaklaşımlar ve projelerin bulunması - Turizm değerleri ve biyoçeşitlilik mirasına yönelik envanter çalışmalarının önemli ölçüde tamamlanmış olmasının sağladığı alt yapı avantajı - Yukarı Kızılırmak Kültür ve Doğa Yolu ile Mars (Eğribucak-Emirhan) Kayalıkları Alan Yönetim Planı gibi rota ve uygulama çalışmalarının varlığı - Yerel halkın ve sivil toplum kuruluşlarının kırsal turizme yönelik olumlu tutumu ve mikro alanlardaki rota haritalarının mevcudiyeti - Ekoturizm ve ekoköy açısından potansiyele sahip olması - Ekoturizme paydaş olabilecek kış, termal ve kültür turizmi gibi alternatiflerin bulunması - Düşük suç oranları ve güvenli kırsal çevre sayesinde ziyaretçiler için sunulan huzurlu ortam avantajı	- Kırsal turizm alanlarında yönetim planlarının yetersizliği - Kırsal işletmelerin uluslararası standartlara uygun olmaması, yatırım sınırlılığı ve devlet desteklerinin süreksizliği - Turizm danışma merkezlerinin nicel yetersizliği - Eğitim programlarının eksikliği nedeniyle yerel halkın kırsal ve ekoturizm süreçlerinin dışında kalması ve bu durumun turizmin toplumsal sürdürülebilirliğini zayıflatması - Kırsal alanlardaki sürekli göçün turizm sektörü için gerekli olan iş gücü potansiyelini sınırlaması - Sert kış koşullarının ulaşım ve lojistik süreçlerini etkileyerek turizmin yıl geneline yayılmasını engellemesi - Kırsal/ekoturizmin gelişimi için gerekli olan insan kaynağının sınırlı olması - Verilerin paketlenmiş turizm ürününe dönüştürülememesi, mobil uygulama yetersizliği - Yüksek potansiyele rağmen ekoturizm köylerinin tespit edilmemesi ve standartlarının oluşturulmaması

Fırsatlar	Tehditler
- Emirhan-Eğribucak ve Yukarı Kızılırmak gibi hazır rotaların devlet desteğiyle turizm hizmet alanına dönüştürülme imkânı - Sivas'ın öncelikli turizm bölgesi ilan edilmesiyle restorasyon ve altyapı yatırımlarının hızlanma potansiyeli - Bakır doğanın, endemik türlerinin olması ve geleneksel yaylacılık faaliyetlerinin yerinde öğrenme atölyeleri için sunduğu uygun ortam - Turizmin gelişmesiyle genç nüfusun ve gurbetçi kitlelerin köken bölgelerine geri dönme potansiyeli - UNESCO, üniversiteler ve yabancı elçiliklerle kurulabilecek ortaklıkların sahayı global ölçekte değerlendirme gücü "Go Türkiye" platformu ve sosyal medya etkileşimleri üzerinden ilin kırsal turizm boyutunda tanıtılma imkânı - Kapadokya ve Karadeniz gibi komşu destinasyonlarla yapılacak iş birlikleriyle bütünsel turizm paketlerinin oluşturulması	- İlin hidrografik havzalarına düşen toplam yağış miktarındaki azalışın yer altı ve üstündeki suların geleceğini tehdit etmesi nedeniyle turistik faaliyetlerin olumsuz etkilenmesi - Sivas'taki ekolojik bozulmanın en önemli sonuçlarından bir tanesi olarak görülen ve Kırım-Kongo hastalığına neden olan kenenin belirli dönem ve bölgelerde yayılımının ziyaretçi güvenliği üzerinde oluşturduğu sağlık ve güvenlik riski algısı - Doğru planlama eksikliğinin doğal yapıyı tahrip etme ve turizmin yıkıcı etkisini öne çıkarma riski - Kapadokya ve Karadeniz yaylaları gibi köklü destinasyonlarla yaşanan yoğun rekabet baskısı - Şehir ve ilçe bağlantılarındaki eksiklikler ile bazı güzergâhlardaki güvenlik risklerinin yatırımları olumsuz etkilemesi

KIŞ TURİZMİ

Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
- Uzun kış sezonu, kar tutma süresinin sürekliliği, yüksek rakım ve kış sporlarına uygun topoğrafik yapı - Yıldız Dağı Kış Sporları ve Turizm Merkezi bünyesindeki mekanik tesislerin yeniliği, suni karlama sistemleri ve gece kayağı imkânı - Tesislerin aynı fiziksel alan içerisinde entegre bir yapıda bulunması ve buz pisti gibi tamamlayıcı unsurların varlığı - Tesislerin mülkiyetinin kamuya ait olması, kurumlar arası güçlü iş birliği ve kamu sektörünün stratejik desteği - Rekabetçi fiyat politikası, sürekli servis imkânı ve kış boyunca açık tutulan ulaşım aksları - Sportif ekipman temin imkânlarının mevcudiyeti ve gününbirlik ziyaretlere elverişli coğrafi konum	- Ulusal ve uluslararası ölçekte kış turizmi destinasyonu kimliğinin ve tanıtım faaliyetlerinin yetersizliği - Kış turizmine yönelik özel sektör yatırımlarının eksikliği - Alternatif kış turizmi ürünlerinin azlığı, pist çeşitliliği ve zorluk derecelerindeki yetersizlikler - Etkinlik planlamasındaki eksiklikler, profesyonel işletmecilik deneyiminin kısıtlılığı ve nitelikli personel yetersizliği - Konaklama tesislerinin şehir merkeziyle zayıf bağlantısı ve destinasyon içi yönlendirme altyapısının eksikliği - Turizmin yıl geneline yayılmasını sağlayacak planlama yetersizliği ile pazarlama kanallarının çeşitlendirilememesi - Ziyaretçi deneyimini destekleyen sosyal alanların azlığı ve farklı spor branşlarına yönelik altyapı potansiyeli hakkındaki bilinçsizlik

Fırsatlar	Tehditler
- Kar garantili ve uzun sezonlu destinasyonlara artan küresel talebin Yıldız Dağı için sunduğu potansiyel - Kar yürüyüşü, snowshoe ve kar motosikleti gibi yeni nesil aktivitelere yönelik artan toplumsal ilgi - Kış sporlarının Anadolu'da yaygınlaştırılmasına yönelik ulusal politikalar ve uluslararası spor organizasyonları için uygun zemin	- Erciyes, Palandöken ve Uludağ gibi köklü ve güçlü kış turizmi merkezleri ile yaşanan rekabet baskısı - Kamu kaynaklarının sınırlılığı, özel sektörün düşük yatırım ilgisi ve maliyetlerdeki artış nedeniyle projelerin gecikmesi - Enerji, işletme ve ulaşım maliyetlerindeki yükselişin sürdürülebilirlik üzerindeki etkisi

• Spor kulüpleri ve genç sporcular için yüksek irtifalı kamp ve antrenman turizmi imkânı • Kış turizminin termal, kültür ve gastronomi alanlarıyla entegre edilerek dört mevsim turizm yaklaşımlarının geliştirilmesi • Kalkınma ajansları, üniversiteler ve spor kurumları ile yapılacak ortaklıkların yatırım ve bilgi paylaşımına etkisi • Sosyal medya aracılığıyla artan görünürlük ve alternatif destinasyon arayan tur operatörlerinin bölgeye yönelmesi	• İklim değişikliğinin uzun vadede kar rejimi ve mevsim süreleri üzerindeki öngörülemeyen etkileri • Uzman personel bulma güçlüğü ve kış turizminin sadece "kayak" odaklı tek bir ürün algısına sıkışma riski
---	---

5

Destinasyon İş Birlikleri ve Kümelenme

Turizm planlamasında destinasyonların yalnızca rekabet ilişkileri üzerinden değerlendirilmesi, özellikle kültürel ve doğal çeşitliliğe sahip şehirlerde gelişim potansiyelini sınırlayan bir unsur hâline gelmektedir. Güncel yaklaşımlar destinasyonların tarihsel, coğrafi ve tematik bağlar üzerinden birlikte ele alınmasını; turizm hareketlerinin ise iş birliği ve tamamlayıcılık esasına göre yönlendirilmesini öne çıkarmaktadır.

Bu kapsamda kümelenme yaklaşımı; kamu kurumları, yerel yönetimler, turizm işletmeleri, akademik çevreler ve sivil toplum kuruluşları arasında koordinasyonu güçlendirmeyi amaçlayan bir planlama aracıdır. Destinasyon iş birlikleri ise turizm türlerinin çeşitlendirilmesi, ziyaretçi hareketlerinin dengelenmesi ve bölgesel ölçekte rekabet gücünün artırılması açısından önemli bir stratejik araç olarak değerlendirilmektedir.

Sivas için destinasyon temelli iş birlikleri ve kümelenme yaklaşımı; ilin sahip olduğu kültürel miras, inanç turizmi, termal kaynaklar, doğa alanları ve kırsal turizm potansiyelinin bölgesel ölçekte değerlendirilmesine imkân tanıyan temel bir planlama bileşeni olarak ele alınmaktadır.

Sivas'ın Mevcut Turizm Profili

2025 yılı verilerine göre Sivas genelinde tesislere gelen toplam ziyaretçi sayısı 320.164, toplam geceleme sayısı ise 501.938 olarak gerçekleşmiştir. Ortalama kalış süresi 1,57 gün, doluluk oranı ise %31,00 düzeyindedir. Ziyaretçilerin büyük çoğunluğunu yerli turistler oluşturmaktadır.

İlçe bazında bakıldığında, Sivas Merkez, Divriği, Gürün, Zara ve Suşehri öne çıkan destinasyonlar olarak dikkat çekmektedir. Özellikle Divriği ilçesi, kültürel miras potansiyeline rağmen konaklama süresi ve doluluk oranı açısından sınırlı bir performans sergilemektedir. Bu durum, ilçede turizm altyapısının güçlendirilmesi ve erişilebilirliğin artırılması gerekliliğine işaret etmektedir.

Sivas İçin Destinasyon İş Birliği Kurulabilecek İllerin Genel Değerlendirmesi

Destinasyonlar arası iş birliklerinin belirlenmesinde; illerin birbirine olan konum yakınlığı, ulaşım olanakları, mevcut turizm altyapıları ve sundukları turizm çeşitliliği temel belirleyici unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Bu çerçevede Sivas için öncelikli iş birliği potansiyeli bulunan iller; Tokat, Kayseri, Erzincan, Amasya ve Yozgat olarak değerlendirilmektedir. Diğer iş birliği yapılabilecek illere ilişkin sayısal veriler ise ilgili tablolarda ayrıntılı şekilde sunulmaktadır.

Söz konusu iller; kültür, inanç, termal, doğa, gastronomi ve kış turizmi gibi farklı turizm alanlarında sahip oldukları imkânlarla Sivas'ın turizm yapısını tamamlayan bir çevresel ağ oluşturmaktadır. Bu bütünlük, iller arasında doğrudan rekabet yerine, birbirini destekleyen ve çeşitlendiren bir turizm anlayışının

gelişmesine olanak sağlamaktadır. Böylece ziyaretçilere daha zengin ve çok boyutlu deneyimler sunulması mümkün hâle gelmektedir.

Tablo 5.1. Sivas ve Destinasyon İş Birliği Yapılabilir İllerin Genel Turizm Özellikleri ve Tamamlayıcı Unsurları

İl	Öne Çıkan Turizm Türleri	Temel Turizm Çekicilikleri	Sivas ile Tamamlayıcı Özellikler
Sivas	Kültür, inanç, termal, doğa, kış, gastronomi	Divriği Ulu Cami, Sivas Kongresi, Kangal Balıklı Göl Tabiat Parkı, Yıldız Dağı, Gökpınar Gölü, tarihî medreseler	İç Anadolu, Karadeniz ve Doğu Anadolu arasında bağlantı noktası
Tokat	Kültür, gastronomi, doğa	Balıca Mağarası, Tokat Kalesi, tarihî konaklar, yerel mutfak	Kültür ve lezzet rotaları için tamamlayıcı durak
Kayseri	Kış turizmi, şehir turizmi	Erciyes Kayak Merkezi, Selçuklu yapıları	Kış ve spor turizmi ağının güçlendirilmesi
Erzincan	Doğa, macera, kültür	Munzur Dağları, rafting alanları	Doğa ve macera temalı rotalar
Amasya	Tarih, şehir turizmi	Kral Kaya Mezarları, Yeşilirmak, Osmanlı konakları	Tarih temalı kültür rotaları
Yozgat	Termal, doğa	Kaplıcalar, Çamlık Millî Parkı	Termal turizmle konaklama süresinin artırılması
Malatya	Gastronomi, kültür	Arsilantepe Höyüğü, kayısı üretimi	Gastronomi ve tarih temalı iş birlikleri
Gaziantep	Gastronomi, kültür	UNESCO mutfacı, müzeler, tarihî çarşılar	Lezzet rotalarıyla marka çeşitliliği
Ordu	Doğa, yayla turizmi	Yaylalar, kıyı-doğa entegrasyonu	Karadeniz bağlantılı doğa rotaları
Erzurum	Kış, kültür	Palandöken, tarihî medreseler	Kış turizmi ağının genişletilmesi
Afyonkarahisar	Termal, sağlık, gastronomi, kültür	Termal oteller, kaplıcalar, Afyon sucuğu ve kaymağı, tarihi Afyon Kalesi	Termal ve sağlık turizmi iş birlikleriyle dört mevsim turizm çeşitliliğinin artırılması
Ankara	Kültür, şehir, kongre, inanç turizmi	Anıtkabir, Ankara Kalesi, müzeler, kongre ve fuar alanları	Kültür, kongre ve şehir turizmi bağlantılarıyla ziyaretçi akışının güçlendirilmesi

Tablo 5.1.'de sunulan veriler, Sivas'ın çevre illerle birlikte ele alındığında farklı turizm türlerini bir araya getiren, daha dengeli ve sürdürülebilir bir bölgesel yapı oluşturabileceğini göstermektedir. Özellikle kültürel miras, inanç turizmi, termal kaynaklar, doğa alanları ve kış sporları üzerinden kurulacak iş birlikleri; ziyaretçilerin şehirde daha uzun süre kalmasına ve turizm hareketlerinin yıl geneline yayılmasına katkı sağlayacaktır.

Turizm Arzı ve Altyapı Açısından Bölgesel Kümelenme Potansiyeli

Turizm talebinin farklılaşması ve ziyaretçi beklentilerinin çeşitlenmesi, destinasyonların altyapı olanaklarının yalnızca il bazında değil, bölgesel ölçekte ele alınmasını gerekli kılmaktadır. Sivas ve çevresindeki iller; konaklama kapasitesi, ulaşım bağlantıları ve turizm işletmeleri açısından birbirini tamamlayan bir yapıya sahiptir.

Sivas'ın mevcut turizm altyapısı, büyük ölçekli ve yoğun turizm merkezleriyle doğrudan rekabet etmekten ziyade, bölgesel turizm hareketlerini destekleyen bir geçiş ve dağılım noktası işlevi görmektedir. Şehir, farklı turizm türlerine yönelik ziyaretçi akışını yönlendirebilecek konumuyla çevre illerdeki turizm potansiyelinin dengeli bir şekilde değerlendirilmesine katkı sağlayabilecek niteliktedir.

Bu durum, turizm faaliyetlerinin yalnızca belirli merkezlerde yoğunlaşmasını önleyerek hem şehir merkezinin hem de kırsal alanların turizmden daha dengeli pay almasına imkân tanımaktadır. Aynı zamanda Sivas; kültürel miras, inanç turizmi, termal kaynaklar ve doğa alanları gibi farklı çekicilik unsurlarıyla bölgesel turizm ağının tamamlayıcı bir parçası olarak öne çıkmaktadır.

Tablo 5.2. Sivas ve İş Birliği Yapılabilir İllerin Turizm Tesisleri ve Konaklama Kapasitelerine İlişkin Göstergeler (Mayıs 2026)

		İşletme Belgeli			Yatırım Belgeli			Basit Konaklama İşl. Belgeli			Toplam Yatak Sayısı
		Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı	
1	Ankara	220	16.378	32.959	6	668	1.406	145	5.216	9.363	43.728
2	Afyonkarahisar	45	3.920	8.417	6	1.213	2.670	67	2.020	4.743	15.830
3	Gaziantep	91	5.101	10.261	5	368	740	19	383	762	11.763
4	Kayseri	43	2.719	5.527	5	383	800	64	1.712	3.424	9.751
5	Erzurum	31	1.948	3.944	1	108	216	59	1.521	3.076	7.236
6	Sivas	27	980	1.983	2	55	110	37	1.026	2.052	4.145
7	Tokat	34	1.237	2.504	-	-	-	27	590	1.180	3.684
8	Erzincan	26	823	1.687	1	50	100	24	588	1.176	2.963
9	Yozgat	16	728	1.558	-	-	-	13	364	728	2.286

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.

Tablo 5.2.'de yer alan veriler, destinasyon iş birliklerinin altyapı açısından uygulanabilir olduğunu ve bölgesel kümelenme yaklaşımının somut bir zemin bulduğunu göstermektedir.

Ziyaretçi Hareketliliği ve Kalış Süresi Açısından Destinasyon Tamamlayıcılığı

Tablo 5.3'e göre Sivas, yerli ziyaretçi sayısı açısından iş birliği yapılabilecek iller arasında öne çıkan illerden biridir. Ancak ziyaretçilerin önemli bir kısmının günübirlik ziyaretçi olduğu ve ortalama kalış süresinin görece kısa kaldığı görülmektedir. Bu durum, Sivas'ın güçlü bir çekim merkezi olmasına rağmen ziyaretçileri daha uzun süre bölgede tutmakta zorlandığını göstermektedir.

Tabloda yer alan diğer illerle karşılaştırıldığında, bazı destinasyonlarda konaklamalı ziyaret oranının daha yüksek olduğu ve kalış süresinin Sivas'a göre daha uzun olduğu dikkat çekmektedir. Bu illerin özellikle doğal, kültürel veya tematik turizm açısından sunduğu çeşitlilik, ziyaretçilerin seyahat sürelerini uzatmalarına imkân tanımaktadır.

Bu veriler, Sivas'ın çevre illerle iş birliği yaparak ziyaretçi hareketliliğini çeşitlendirebileceğini ve çok duraklı seyahat modelleriyle kalış süresini artırabileceğini göstermektedir. Böylece ziyaretçiler, yalnızca kısa süreli Sivas ziyaretleriyle sınırlı kalmayacak, bölgesel ölçekte daha kapsamlı bir turizm deneyimi yaşayabilecektir.

Tablo 5.3. Sivas ve İş Birliği Yapılabilir İllerde Yerli Ziyaretçi Hareketlerine İlişkin Göstergeler

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
1 Ankara	2116132	2309702	2416894	1376792	1998161	2784398	2980263	2941169	3131203
2 Gaziantep	640963	681944	745933	482280	772959	1009210	798982	886080	928547
3 Afyonkarahisar	927370	1015754	1019679	648789	993797	1052303	721710	739466	790080
4 Kayseri	379408	368848	393088	283760	454027	488333	434228	463264	565432
5 Erzurum	449466	469296	571428	413857	514629	571024	269221	267473	356314
6 Sivas	278596	308527	325140	232970	297613	334100	262468	305819	310276
7 Tokat	293003	244620	262958	169509	230394	336143	199887	223131	245776
8 Erzincan	171077	160357	180464	124317	160719	208524	162861	152528	157121
9 Yozgat	186865	190781	192525	159011	185368	194748	114817	120362	91709

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. Sıralamada 2025 yılı dikkate alınmıştır.

Tablo 5.4. Sivas ve İş Birliği Yapılabilir İllerde Yabancı Ziyaretçi Hareketlerine İlişkin Göstergeler

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
1 Ankara	326894	411434	471648	141996	274609	456263	511486	551263	530.688
2 Gaziantep	107470	121851	139495	68659	124659	176217	133805	128286	114.297

3	Kayseri	26410	32603	43507	26531	49301	65039	67615	66115	57.465
4	Erzurum	42020	47960	49501	8959	23934	55981	39060	34428	38.728
5	Afyonkarahisar	12549	23709	28588	10773	23358	38625	31582	31927	37.332
6	Sivas	3935	5415	7878	1221	3438	10903	10126	12022	9.888
7	Erzincan	5487	5815	8412	1767	4219	10709	10549	7645	8.876
8	Yozgat	1610	1270	1652	823	1605	4456	3149	2443	2.159
9	Tokat	1033	2014	2455	774	1690	5643	4199	4172	4.159

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. Sıralamada 2025 yılı dikkate alınmıştır.

Tablo 5.4. incelendiğinde, Sivas'ın yabancı ziyaretçi sayısı bakımından iş birliği yapılabilecek illerle karşılaştırıldığında daha sınırlı bir profile sahip olduğu görülmektedir. Yabancı ziyaretçilerin Sivas'ta kalış sürelerinin de genel olarak kısa olduğu, ziyaretlerin çoğunlukla geçiş veya kısa süreli geziler şeklinde gerçekleştiği anlaşılmaktadır.

Tabloda yer alan Afyonkarahisar, Gaziantep, Ankara gibi illerde ise yabancı ziyaretçi sayısının ve konaklamalı ziyaret oranının daha yüksek olduğu dikkat çekmektedir. Bu illerin uluslararası tanınırlığının daha güçlü olması, ulaşım imkânlarının gelişmişliği ve turistik ürün çeşitliliği, yabancı turistlerin daha uzun süre kalmasını desteklemektedir.

Bu durum, Sivas'ın yabancı ziyaretçi pazarında daha etkin olabilmesi için çevre illerle iş birliği yapmasının önemini ortaya koymaktadır. Çok duraklı ve tematik tur rotaları sayesinde yabancı turistlerin Sivas'ı da seyahat programlarına dâhil etmesi sağlanabilir ve böylece destinasyonun uluslararası görünürlüğü artırılabilir.

Tablo 5.5. Sivas ve İş Birliği Yapılabilir İllerde Ortalama Kalış Süreleri

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	
1	Afyonkarahisar	2,29	2,11	2,08	1,88	1,91	1,94	2,11	2,04	2,06
2	Erzurum	1,68	1,59	1,64	1,79	1,80	1,81	1,73	1,79	1,9
3	Erzincan	1,66	1,65	1,51	1,57	1,64	2,00	2,00	2,02	1,87
4	Yozgat	1,88	1,77	1,70	1,84	1,75	1,71	1,77	1,71	1,86
5	Kayseri	1,59	1,63	1,70	1,78	1,73	1,74	1,74	1,82	1,79
6	Tokat	2,83	1,94	1,86	1,89	1,84	1,95	1,65	1,74	1,78
7	Ankara	1,73	1,72	1,69	1,76	1,80	1,72	1,72	1,69	1,69
8	Sivas	1,64	1,50	1,56	1,70	1,67	1,63	1,59	1,53	1,57
9	Gaziantep	1,45	1,43	1,46	1,50	1,52	1,55	1,54	1,49	1,45

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. Sıralamada 2025 yılı dikkate alınmıştır.

Bu ortalama kalış süreleri, Sivas'ın çevre destinasyonlarla entegre bir şekilde ele alındığında daha uzun süreli turizm deneyimlerinin oluşturulabileceğini göstermektedir.

5.1 Rota Temelli İş Birlikleri ve Çoklu Turizm Türlerinin Entegrasyonu

Sivas Turizm Master Planı kapsamında önerilen rota temelli yaklaşımlar; kültür, inanç, termal, doğa, kış ve gastronomi turizmi gibi farklı alanların bir arada ele alınmasını mümkün kılmaktadır. Bu rotalar, Sivas'ı çevre illerle ilişkilendiren mekânsal bir çerçeve oluşturarak destinasyon iş birliklerinin sahaya yansımaları sağlamaktadır.

Sivas merkezli olarak geliştirilecek rota temelli iş birlikleri, ilin sahip olduğu tarihsel miras, doğal alanlar, termal kaynaklar ve kültürel değerlerin çevre illerin turizm potansiyeliyle bütünleşmesini hedeflemektedir. Bu yaklaşım, ziyaretçilerin yalnızca tek bir destinasyonla sınırlı kalmadan, farklı temalar etrafında şekillenen, çok yönlü turizm deneyimlerine erişmesini mümkün kılmaktadır.

Rota planlamalarında; ulaşım bağlantıları, mevcut turizm altyapısı, ziyaretçi yoğunluğu ve turizm çekiciliklerinin mekânsal dağılımı dikkate alınmalıdır. Bu kapsamda geliştirilecek güzergâhlar, Sivas'ı çevre illerle ilişkilendiren, farklı turizm türlerini aynı hat üzerinde buluşturan ve ziyaret süresini uzatmayı hedefleyen bir yapı sunmalıdır.

5.1.1 Önerilen Rota ve İş Birliği Modelleri

5.1.1.1 Kültür, İnanç ve Tarih Odaklı Bölgesel Rota Ankara-Sivas-Divriği-Amasya-Tokat-Erzincan

Bu rota Ankara'nın Cumhuriyet tarihi açısından taşıdığı simgesel değer, Sivas'ın Milli Mücadele sürecindeki önemli rolü, Divriği'nin UNESCO Dünya Mirası niteliğindeki mimari mirası, Amasya'nın tarihî dokusu, Tokat'ın kültürel zenginlikleri ve Erzincan'ın tarihsel ve doğal değerlerini bir araya getirmektedir. Selçuklu, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerine uzanan tarihsel katmanlar, ziyaretçilere zengin ve çok boyutlu bir kültür yolculuğu sunmaktadır. Rota, aynı zamanda Cumhuriyet'in kuruluş sürecinde önemli yere sahip şehirleri birbirine bağlayarak tarih, kültür ve inanç turizmini bütüncül bir yaklaşımla desteklemektedir.

İş birliği odağı:

- Tarih ve inanç temalı tematik turların geliştirilmesi
- Ortak müze ve ören yeri tanıtım paketlerinin oluşturulması
- Rehberlik ve bilgilendirme altyapısında ortak dil ve içerik kullanımı
- Cumhuriyet tarihi ve Millî Mücadele temalı kültür koridorlarının oluşturulması
- Ortak dijital tanıtım platformları ve destinasyon pazarlama faaliyetlerinin geliştirilmesi
- Kültürel mirasın korunmasına yönelik kurumlar arası iş birliğinin güçlendirilmesi
- Ulusal ve uluslararası ziyaretçilere yönelik çok destinasyonlu seyahat paketlerinin hazırlanması

5.1.1.2 Termal, Sağlık ve Dinlenme Rotası Sivas-Kangal-Yozgat-Afyonkarahisar

Bu rota, Kangal Balıklı Göl Tabiat Parkı başta olmak üzere İç Anadolu'nun önemli termal merkezlerini bir araya getirmektedir. Sağlık, dinlenme ve yenilenme temalı deneyimler bu rota boyunca bütüncül bir yapıda sunulabilir.

İş birliği odağı:

- Termal tesisler arasında ortak kür ve konaklama paketleri
- Sağlık turizmine yönelik uzun süreli programlar
- Kangal ilçesinin şifa odaklı marka kimliğinin güçlendirilmesi

5.1.1.3 Doğa, Göl ve Yayla Deneyimi Rotası Sivas-Gürün-Gökpınar-Erzincan-Ordu

Bu rota, göl manzaraları, yaylalar, doğa yürüyüş parkurları ve Karadeniz'in yeşil dokusunu bir araya getirmektedir. Sivas'ın doğal alanları, Karadeniz yaylalarıyla bütünleşerek dört mevsimlik bir doğa deneyimi sunmaktadır.

İş birliği odağı:

- Doğa yürüyüşü, kamp ve fotoğraf rotalarının planlanması

- Yayla turizmi ve ekoturizm etkinliklerinin geliştirilmesi
- Sürdürülebilir doğa turizmi altyapısının güçlendirilmesi

5.1.1.4 Kış, Spor ve Gençlik Turizmi Rotası

Sivas-Yıldız Dağı-Kayseri-Erzurum

Bu rota, Yıldız Dağı Kayak Merkezi ile Erciyes ve Palandöken gibi önemli kış turizmi merkezlerini bir araya getirmektedir. Kış sporları, gençlik kampları ve spor organizasyonları bu rota kapsamında çeşitlendirilebilir.

İş birliği odağı:

- Ortak kış turizmi festivalleri ve spor organizasyonları
- Gençlere yönelik macera ve spor temalı programlar
- Kış sezonunun süresini uzatacak etkinliklerin planlanması

5.1.1.5 Gastronomi, Âşıklar ve Yerel Kültür Rotası

Sivas-Tokat-Malatya-Gaziantep

Bu rota, Sivas köftesi, Tokat mutfağı, Malatya kayısı ve Gaziantep gastronomisi üzerinden şekillenen, güçlü bir lezzet ve kültür hattı oluşturmaktadır. Aynı zamanda Âşık Veysel ve ozanlar geleneğiyle müzik kültürü de rotaya entegre edilebilir.

İş birliği odağı:

- Yerel mutfak temalı festivaller
- Âşıklar ve halk müziği etkinlikleri
- Gastronomi atölyeleri ve tadım deneyimleri

Sivas, Tokat, Kayseri, Erzincan, Amasya, Yozgat, Malatya ve Gaziantep illerini kapsayan destinasyon temelli iş birlikleri; İç Anadolu, Karadeniz ve Doğu Anadolu bölgelerinin kültürel, doğal ve tematik turizm potansiyelini bir araya getiren, bütüncül bir yapı sunmaktadır. Bu yapı, turizmde tek merkezli gelişim anlayışının ötesine geçerek çok merkezli ve dengeli bir destinasyon ağı oluşturma potansiyeline sahiptir.

Söz konusu iller; kültür, inanç, gastronomi, termal, doğa ve kış turizmi alanlarında birbirini tamamlayan özelliklere sahiptir. Kayseri ve Erzurum gibi kış turizmi merkezleri, Tokat ve Amasya'nın kültürel mirası, Yozgat ve Afyonkarahisar'ın termal kaynakları ile Gaziantep'in gastronomi gücü; Sivas'ın tarihsel ve kültürel kimliğiyle bütünleştğinde güçlü bir bölgesel turizm ağı ortaya çıkmaktadır.

Bu yaklaşım, ziyaretçilerin yalnızca tek bir turizm türüne yönelmesini engelleyerek kültür, doğa, sağlık, gastronomi ve spor odaklı deneyimleri bir arada sunmayı mümkün kılmaktadır. Böylece mevsimsellik etkisi azalmakta, turizm faaliyetleri yıl geneline yayılmakta ve ziyaretçi profili çeşitlenmektedir.

Sivas, bu destinasyon ağı içerisinde stratejik bir bağlayıcı rol üstlenmektedir. İç Anadolu'nun ortasında yer alan konumu sayesinde şehir; farklı bölgeler arasında geçiş noktası, rota başlangıç merkezi ve çok yönlü deneyim sunan bir durak olarak öne çıkmaktadır. Bu özellik, Sivas'ın yalnızca tek başına rekabet eden bir destinasyon değil, bölgesel turizm sistemini destekleyen tamamlayıcı bir aktör olarak değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır.

Rota temelli iş birlikleri sayesinde ulaşım altyapısı, konaklama kapasitesi ve turizm hizmetleri daha etkin kullanılabilir; kırsal alanlar ve ilçe merkezleri turizmden daha fazla pay alabilecektir. Aynı zamanda yerel üreticiler, küçük işletmeler ve kooperatifler bu süreçten doğrudan fayda sağlayacaktır.

Sonuç olarak Sivas merkezli geliştirilecek rota temelli turizm iş birlikleri; ilin kültürel kimliğini güçlendiren, ekonomik katkısı artıran ve sürdürülebilir bir turizm yapısı oluşturan, önemli bir stratejik araç olarak değerlendirilmektedir.

6 Sürdürülebilirlik Analizi

Sürdürülebilirlik, gelecek nesillerin ihtiyaçlarını göz ardı etmeden bugünün ihtiyaçlarını karşılama anlayışıdır. Turizmde sürdürülebilirlik ise bu sektörün çevresel, sosyal, kültürel ve ekonomik olumsuz etkilerini en aza indirerek ve turizmin faydalarını en üst düzeye çıkararak, uzun vadede sürdürülebilirliğini sağlamayı amaçlar. Tarihî İpek Yolu ve Kral Yolu'nun kesişim noktasında bulunan, Selçuklu medeniyetinin kalbi ve Cumhuriyet'in temellerinin atıldığı "Sultan Şehir" Sivas; UNESCO Dünya Mirası Listesi'ndeki Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası, Gök Medrese, Çifte Minareli Medrese gibi anıtsal yapıları, Yıldız Dağı Kış Sporları Merkezi ve Kangal Balıklı Göl Tabiat Parkı gibi benzersiz sağlık ve doğa turizmi varlıkları ile yüksek bir potansiyele sahiptir. Ancak yapılan araştırmalar, kentin bu potansiyeli "destinasyon" kimliğine dönüştürmekte zorlandığını göstermektedir. 6 Ocak 2026 günü yapılan Sivas Turizm Master Plan Arama Toplantısı ve Çalıştay'ında 159 katılımcı ile yapılan anket sonuçlarına göre katılımcılar, Sivas'ın mevcut turizm gelişmişlik düzeyini 5 üzerinden sadece 2,9 olarak puanlarken, halkın turizmin gelişmesine yönelik isteklilik düzeyini de yine 2,9 gibi düşük bir seviyede değerlendirmiştir.

İlin turizm varlıkları beş ana ekseninde toplanmaktadır:

- Kültür Turizmi: Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası (UNESCO), medreseler, müzeler ve tarihî kent meydanı.
- Termal ve Sağlık Turizmi: Sedef hastalığı tedavisinde dünyada tek olan Kangal Balıklı Kaplıcası, Sıcak Çermik ve Altınkale.
- Kış ve Doğa Turizmi: Yıldız Dağı Kış Sporları Merkezi, Gürün Gökpınar Gölü, Tödürge Gölü ve Şuğul Vadisi.
- Gastronomi: Coğrafi işaretli Sivas köftesi, peskütan çorbası ve zengin kahvaltı kültürü.
- İnanç Turizmi: Yukarı Tekke (Abdülvahabi Gazi) Türbesi, Ahmet Turan Gazi Türbesi ve tarihî cami ve medreseler. Alevi-Bektaşî inanç merkezleri ve Hristiyanlık mirası (Kırk Şehitler, kiliseler ve manastırlar)

Bu zenginliklere rağmen Sivas turizminin önündeki en büyük engelin, açık ara farkla "Tanıtım, Pazarlama ve Reklam Eksikliği" olduğu belirtilmiştir. Sivas ilinin sürdürülebilirlik analizi, Küresel Sürdürülebilir Turizm Konseyi (GSTC) kriterleri ve yerel paydaşların görüşleri doğrultusunda 4 ana başlıkta değerlendirilmiştir. Bu çerçevede analiz boyunca yer alan, gelecek kurgusu ve sürdürülebilir yönetime yönelik "-meli / -malı" ibareli tüm değerlendirme ve yönlendirmeler; söz konusu uluslararası kriterler ile paydaş algılarının sentezlenmesi sonucunda geliştirilmiş "uzman tavsiyesi" niteliğindedir.

6.1 Çevresel Sürdürülebilirlik

Sivas, Gürün Gökpınar Gölü'nden Yıldız Dağı'na, Kızılırmak Havzası'ndan Tödürge Gölü'ne kadar hassas ve korunması gereken eşsiz bir ekosisteme sahiptir. Ancak anket katılımcıları, turizmin doğanın korunmasına destek olacağı fikrine 4,18 (5 üzerinden) düzeyinde katılım gösterse de çevresel altyapı ve koruma uygulamalarında ciddi endişeler taşımaktadır. Özellikle Sivas'ın turizmdeki en önemli sorunları arasında "Altyapı" sorunlarına vurgu yapılması, kanalizasyon, atık yönetimi ve çevre düzenlemelerindeki eksikliklere işaret etmektedir. Doğal alanların turizm amaçlı faaliyetlerden tahrip olmasını önüne geçmek için Gürün Gökpınar Gölü ve Kangal Balıklı Göl Tabiat Parkı gibi hassas alanların artan ziyaretçi baskısına karşı korunması gerekmektedir. Kırsal alanlarda öncelik verilmesi gereken noktaların başında Divriği (%39) ve Gürün/Gökpınar Gölü'nün (%18) geldiği belirtilmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğu (4,29 ortalama ile), Sivas'ın turizmde önemli altyapı sorunları bulunduğunu ifade etmiştir. Bu durum, sürdürülebilir çevre yönetimi için atık su arıtma ve katı atık bertaraf tesislerinin turistik bölgelerde yetersiz kaldığını göstermektedir. Kış turizmi (%40,4 ile öncelik verilmesi gereken ilk turizm türü olarak görülmektedir.) ve termal turizm gibi enerji yoğun sektörlerin, yenilenebilir enerji kaynakları (GES ve RES potansiyeli yüksektir.) ile desteklenerek karbon ayak izinin düşürülmesi gerekmektedir.

Çevresel sürdürülebilirlik kapsamında; Sivas'ın en önemli turizm varlıklarından olan Sıcak Çermik ve Uyuz Gölü gibi bölgelerdeki jeotermal suların kullanımı, rezervuarın korunması amacıyla "reenjeksiyon" (suyun kullanıldıktan sonra tekrar yer altına basılması) yöntemiyle yapılmalıdır. Yıldız Irmağı havzasındaki jeotermal atık suların (bor, arsenik vb. içerikli) nehre doğrudan deşarj edilmesinin önüne geçilmeli, tarımsal sulama alanlarına ve nehir ekosistemine verilen zarar, modern arıtma ve geri dönüşüm sistemleri ile engellenmelidir. Özellikle "doğal akvaryum" olarak nitelendirilen ve yoğun ziyaretçi akınına uğrayan Gürün Gökpınar Gölü ve Tödürge Gölü gibi hassas ekosistemler için bilimsel "taşıma kapasitesi" analizleri yapılmalıdır. Gökpınar Gölü çevresindeki insan yoğunluğunu kontrol altına almak için araç trafiği sınırlandırılmalı, göl kıyısında yapılaşmaya izin verilmemeli ve günübirlik kullanım alanları göl ekosistemini etkilemeyecek mesafelere çekilmelidir. Sivas Belediyesi bünyesinde yürütülen ve hibe desteği alan başarılı "sıfır atık" projeleri, turizm sektörüne entegre edilmelidir. İldeki oteller, restoranlar ve rekreasyon alanlarında (özellikle piknik bölgelerinde) atık ayrıştırma üniteleri zorunlu hâle getirilmeli, "sıfır atık belgesi" alan turizm işletmeleri teşvik edilmelidir. Anketlerde katılımcıların belirttiği atık yönetimi konusundaki endişeler, görünür ve erişilebilir geri dönüşüm noktaları ile giderilmelidir. Sivas'ın yüksek güneş enerjisi potansiyeli değerlendirilerek, turizm tesislerinin enerji ihtiyaçlarını karşılamak üzere Güneş Enerjisi Santralleri (GES) kurmaları desteklenmelidir. Mevcutta Sivas Belediyesinin Sıcak Çermik ve diğer tesislerde uyguladığı GES projeleri (toplam 4 MW kapasiteye ulaşan projeler), özel sektör otelleri ve termal tesisler için model oluşturmali; tesislerin karbon ayak izini azaltacak "yeşil enerji" sertifikasyonları özendirilmelidir. Ankara-Sivas yüksek hızlı tren hattının getirdiği avantajla şehre gelen turistlerin, karbon ayak izi düşük bir seyahat tercih etmeleri sağlanmıştır. Bu "yeşil ulaşım" zincirinin kırılmaması için YHT garından şehir merkezine, üniversiteye ve turistik noktalara (Sıcak Çermik, Yıldız Dağı) entegre edilen elektrikli otobüsler veya düşük emisyonlu toplu taşıma araçları devreye sokulmalıdır. Ayrıca şehir içinde bisiklet yolları artırılarak motorsuz ulaşım teşvik edilmelidir.

6.2 Sosyal ve Ekonomik Sürdürülebilirlik

Turizm sektörü, Sivas ekonomisi için hayati bir kaldıraç olarak görülmektedir. Anket katılımcıları, turizmin yöre ekonomisinin canlanmasını sağlayacağına 4,39 (5 üzerinden) düzeyinde, istihdam olanaklarını artıracığına ise 4,20 düzeyinde güçlü bir inanç beslemektedir. Ancak mevcut durumda turizmin yarattığı ekonomik değer tabana yayılması ve hizmet kalitesi konularında ciddi sorunlar bulunmaktadır.

Mentimeter anket sonuçlarına göre misafir memnuniyetini artırmak için öncelik verilmesi gereken en önemli başlık, "Hizmet Kalitesi" (167 oy) olarak belirlenmiştir. Bunu "Turistik Merkezlere Ulaşım" (115 oy) ve "Rehberlik Hizmetleri" (110 oy) takip etmektedir. Ayrıca katılımcılar, turizm sektöründe hizmet veren personelin eğitiminin yetersiz olduğu görüşüne 4,25 düzeyinde katılmıştır. Sektörde kalifiye personel, yabancı dil bilen eleman ve profesyonel rehber eksikliği (39 kişi tarafından temel zorluk olarak belirtilmiştir.), ekonomik sürdürülebilirliği tehdit eden, en büyük unsurlardır. Yerel esnafın turizmden pay alabilmesi için turistlerin sadece belirli noktalara (otel-meydan) hapsolmaması, Sivas'ın gastronomisi (Sivas köftesi, peskutan çorbası vb.) ve hediyelik eşyaları (Sivas bıçağı, kemik tarak) ile bütünleşen bir harcama ekosistemi yaratılmalıdır. Anket katılımcıları, mevcut hediyelik eşya seçeneklerini 5 üzerinden sadece 2,7 olarak puanlayarak yetersiz bulmaktadır. Sivas halısı ve Sivas bıçağı gibi değerlerin ticari ürüne dönüştürülmesi için tasarım ve pazarlama desteğine ihtiyaç duyulmaktadır.

Sivas köftesi ve Divriği pilavı gibi tescilli lezzetlerin sadece tüketilmesi değil, üretim sürecinin de turistik bir ürüne dönüştürülmesi sağlanmalıdır. Özellikle Peskutan ve kesme aşı gibi kışlık hazırlık süreçlerini içeren "kış hazırlığı atölyeleri" düzenlenerek turistlerin yerel halkla etkileşimi artırılmalı ve bu geleneksel üretim pratikleri üzerinden kadın girişimcilere ek gelir yaratılmalıdır. Sivas Belediyesi bünyesindeki "Hanımeli Çarşısı" modelinin kapsamı genişletilerek il geneline yayılmalı ve bu ürünlerin satışı, <https://www.e-58.com.tr/> sitesi aracılığıyla desteklenmelidir. Sivas'ın ekonomik sürdürülebilirliği önündeki en büyük engel olan mevsimsellik sorunu, Yıldız Dağı Kış Sporları Merkezi ile Sıcak Çermik Kaplıcaları arasındaki bağlantı yolunun aktif kullanımıyla aşılmalıdır. "Gündüz Kayak, Akşam Termal" konseptiyle kurgulanan paketler sayesinde konaklama süreleri uzatılmalı ve tesislerin yıl boyu doluluk oranları artırılmalıdır. Kangal Balıklı Kaplıcası'nın sedef hastalığı tedavisindeki benzersiz konumu, sadece bir kaplıca ziyareti olmaktan çıkarılıp uzman doktor ve sağlık personelinin gözetiminde hizmet veren profesyonel bir "Dermatolojik Rehabilitasyon Merkezi"ne dönüştürülmelidir. Anketlerde ortaya çıkan "kalifiye personel eksikliği" sorununu çözmek için Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Turizm Fakültesi, İŞKUR ve yerel oteller iş birliğiyle "iş garantili turizm personeli yetiştirme programları" başlatılmalıdır. Özellikle termal otellerde ve gastronomide ihtiyaç duyulan ara eleman açığı, yerel gençlere verilecek sertifikalı eğitimlerle kapatılmalı, böylece turizm gelirinin yerel istihdama dönüşmesi garanti altına alınmalıdır.

6.3 Kültürel Sürdürülebilirlik

"Cumhuriyetin Temelini Burada Attık" mottosuyla özdeşleşen Sivas, kültürel miras yoğunluğu en yüksek illerden biridir. Anketlerde turistler için Sivas'a ait en etkileyici hikâyenin "Cumhuriyetin İlanı ve Sivas Kongresi" (62 oy) olduğu belirtilmiş, bunu tarihî geçmiş ve Âşık Veysel takip etmiştir. UNESCO

Dünya Mirası Listesi'ndeki Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası, Sivas'ın en güçlü marka unsuru olarak (56 oy) tanımlanmıştır.

Ancak bu kültürel mirasın korunması ve sunumunda eksiklikler mevcuttur. Katılımcılar, Divriği'nin turizm gelişiminin önündeki en büyük engelin "Ulaşım" (163 oy) olduğunu açıkça ortaya koymuştur. Tarihî eserlerin restorasyon süreçlerinin uzaması ve çevre düzenlemelerinin yetersizliği, ziyaretçi deneyimini olumsuz etkilemektedir. Paydaşlar, kültür turizminin (154 oy ile mevcut deneyimlerde birinci sırada) Sivas'ın omurgası olduğunu düşünmekte, ancak tanıtım yetersizliği nedeniyle bu potansiyelin kullanılmadığına (4,34 katılım düzeyi) inanmaktadır. Ayrıca somut olmayan kültürel miras (Âşık Veysel, müzik kültürü) turizm ürününe dönüştürülmeli ve "marka olmaya aday" görülen kaplıcalar (54 oy) ve Kızılırmak (22 oy) gibi değerler kültürel rotalara entegre edilmelidir.

Mayıs 2024 itibarıyla restorasyonu tamamlanan ve "Anadolu'nun El-Hamrası" olarak nitelendirilen Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası'nın ziyarete açılmasıyla oluşan turizm hareketliliği, ilçe merkezine yayılmalıdır. Bu kapsamda, Hüma Hatun Sokağı örneğinden yola çıkılarak başlatılan ve 200 dükkânı kapsayan "Arasta Projesi" (sokak sağlıklılaştırma), ziyaretçilerin sadece camiye görüp dönmesini engelleyecek şekilde ticari ve sosyal hayata entegre edilmelidir. Divriği'nin tarihî çarşısı, turistlerin harcama yapabileceği ve yerel halkla etkileşime girebileceği bir "kültür koridoru" olarak işlevlendirilmelidir. Unutulmaya yüz tutmuş yemekler ve yerel ürünler, restoranlarda ve turistik noktalarda sunulan menülere eklenmelidir. Oluşturulacak "karekod" sistemi ile turistler, tükettikleri ürünün (örneğin, Divriği pilavı veya Sivas köftesi) tarihçesine, yapım aşamalarına ve kültürel hikâyesine dijital olarak anında erişebilmelidir. Sivas'ta bulunan kültürel miras unsurlarının (örneğin, Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası, Gök Medrese, tarihî konaklar vb.) taşıma kapasiteleri hesaplanarak yoğun ziyaretçi baskısıyla tahrip olmaları önlenmelidir. Sivas'ın âşıklık geleneği, halay kültürü ve el sanatları (Sivas tarağı, bıçakçılık, gümüş işçiliği), sadece camikanlar arkasında sergilenen objeler olmaktan çıkarılmalıdır. Tarihî konaklar (örneğin, Abdi Ağa Konağı, Osman Ağa Konağı) ile günümüzde kütüphane ve kültürel yaşam merkezi olarak hizmet veren tarihî Şehir ve Sanayi Mektebi binası gibi alanlarda; geleneksel zanaat üretimlerinin, âşık atışmalarının ve somut olmayan miras öğelerinin ziyaretçilerle buluşturulduğu interaktif kültürel deneyim programları sürdürülmelidir.

6.4 Destinasyon Yönetimi

Sivas'ın sürdürülebilir turizm hedeflerine ulaşmasındaki en kritik engel, yönetim ve koordinasyon zafiyetidir. Anket katılımcıları, "Sivas turizminin gelişmesi açısından ilin temel kuruluş ve birimleri arasında yeterli ve etkin bir dayanışma, iş birliği, iletişim ve koordinasyon yoktur." ifadesine 4,12 düzeyinde katılarak bu sorunu teyit etmiştir.

Mentimeter sonuçlarında, turizmin gelişmesinin önündeki engeller sıralamasında "Tanıtım, Pazarlama ve Reklam" (85 oy) açık ara birinci sırada yer alırken bunu, "Yerel Halkın Turizm Farkındalığının Düşük Olması" (28 oy) ve "Paydaşlar Arası İş Birliği Eksikliği" (21 oy) izlemektedir. Katılımcıların %31'i Belediyenin halkın sesini duymadığını düşünmekte, %48'i ise kararsız kalmaktadır.

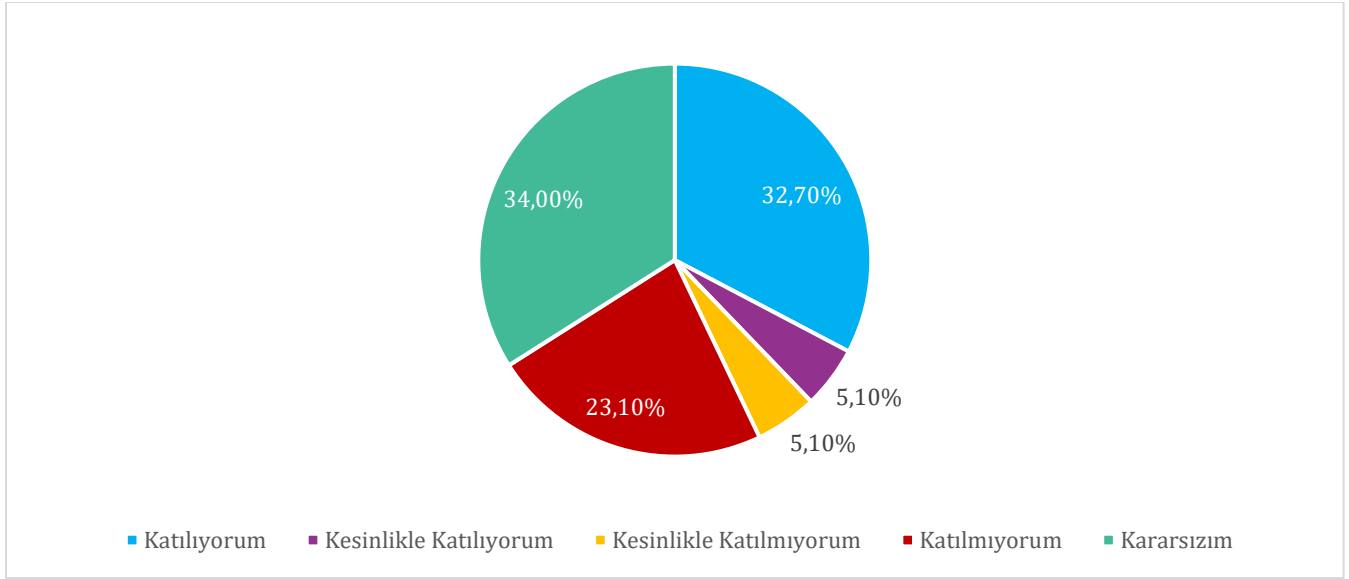
Sivas'ın "geçilen" değil, "gidilen ve konaklanan" bir destinasyon olması için Valilik, Belediye, Üniversite, Kalkınma Ajansı ve STK'ların katılımıyla yetkili bir Destinasyon Yönetim Örgütü (DYÖ) kurulmalıdır. Bu yapı, Sivas'ın marka kimliğini (Selçuklu şehri, Cumhuriyet şehri, termal merkezi) bütüncül bir stratejiyle yönetmeli, yüksek hızlı tren ile şehre gelen ziyaretçilerin (Anketlerde en çok tercih edilen ulaşım aracı

olarak %77 ile hızlı tren görülmektedir.) ilçe destinasyonlarına (Divriği, Kangal, Yıldız Dağı) erişimini kolaylaştıracak entegre ulaşım çözümleri üretmelidir. Ayrıca "Sivas halkı turizm konusunda bilinçsizdir." (4,22) algısını kırmak için yerel halka yönelik turizm farkındalık eğitimleri düzenlenmesi gerekmektedir.

Sivas Belediyesi bünyesinde kurulan Akıllı Şehir ve Kent Bilgi Sistemleri Müdürlüğü ve Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) altyapısı, turizm yönetimine entegre edilmelidir. Turistlerin yoğunluk haritaları, konaklama süreleri ve memnuniyet düzeyleri "büyük veri" analitiği ile izlenmeli; oluşturulacak mobil uygulama üzerinden turistlere anlık rehberlik, etkinlik bildirimi ve şikâyet iletme imkânı sunularak yönetim süreçleri dijitalleştirilmelidir. Anketlerde ortaya çıkan "koordinasyon eksikliği" ve "halkın fikrinin alınmadığı" algısını kırmak için var olan "İl Turizm Tanıtım ve Geliştirme Kurulu" sadece planlama aşamasında değil, uygulama ve denetim aşamalarında da aktif rol almalı; alınan kararlar ve harcanan bütçeler şeffaf bir şekilde kamuoyuyla paylaşılmalıdır. Anket sonuçlarında katılımcıların büyük çoğunluğunun (%64,6) turizmi kapsayan bir acil durum planının varlığından habersiz olduğu görülmektedir. Sivas'ın deprem riski ve iklim değişikliğine bağlı kuraklık tehditleri göz önüne alınarak turizm sektörüne özel (turistlerin tahliyesi, tesislerin güvenliği, kriz iletişimi) bir "Turizm Risk Yönetimi ve Acil Durum Eylem Planı" hazırlanmalı ve sektör paydaşlarına düzenli tatbikatlarla öğretilmelidir. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Turizm Fakültesi ve İŞKUR iş birliğiyle sadece otel çalışanlarına değil, taksi şoförleri, esnaf ve zabıta gibi turist ile temas eden tüm kesimlere "turizm farkındalık ve hizmet kalitesi" eğitimleri verilerek şehrin insan kaynağı kapasitesini geliştirmelidir.

Anket katılımcı profilinin ağırlıklı olarak orta yaş grubunda yer alan, deneyimli ve eğitimli profesyonellerden oluştuğu görülmektedir. Katılımcıların yaş ortalaması 44 olup, en genç katılımcı 21, en yaşlı katılımcı ise 76 yaşındadır. Yaş dağılımına bakıldığında, katılımcıların %45,3'ü 31-45 yaş aralığındaki "orta yaş", %32,7'si ise 46-60 yaş aralığındaki "olgun" grubunda yer almaktadır. Genç katılımcıların (18-30 yaş) oranı %14 iken, 61 yaş ve üzeri katılımcılar %8'lik bir dilimi oluşturmaktadır. Cinsiyet dağılımında erkek katılımcıların (%75) kadınlara (%25) göre belirgin bir çoğunluğu söz konusudur. Meslek profili açısından kitle; "akademisyen", "yönetici", "uzman", "belediye başkanı" ve "memur" gibi karar verici veya teknik bilgi sahibi pozisyonlardan oluşmaktadır. Kurumsal dağılım ise Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas Belediyesi, Valilik, Kaymakamlıklar ve Orta Anadolu Kalkınma Ajansı gibi kentin temel paydaşlarını kapsayacak şekilde çeşitlidir. Bu profil, anket sonuçlarının sektörü ve kenti tanıyan yetkin bir bakış açısını yansıttığını, ancak kadın katılımcı oranının artırılmasının temsiliyeti güçlendireceğini ortaya koymaktadır.

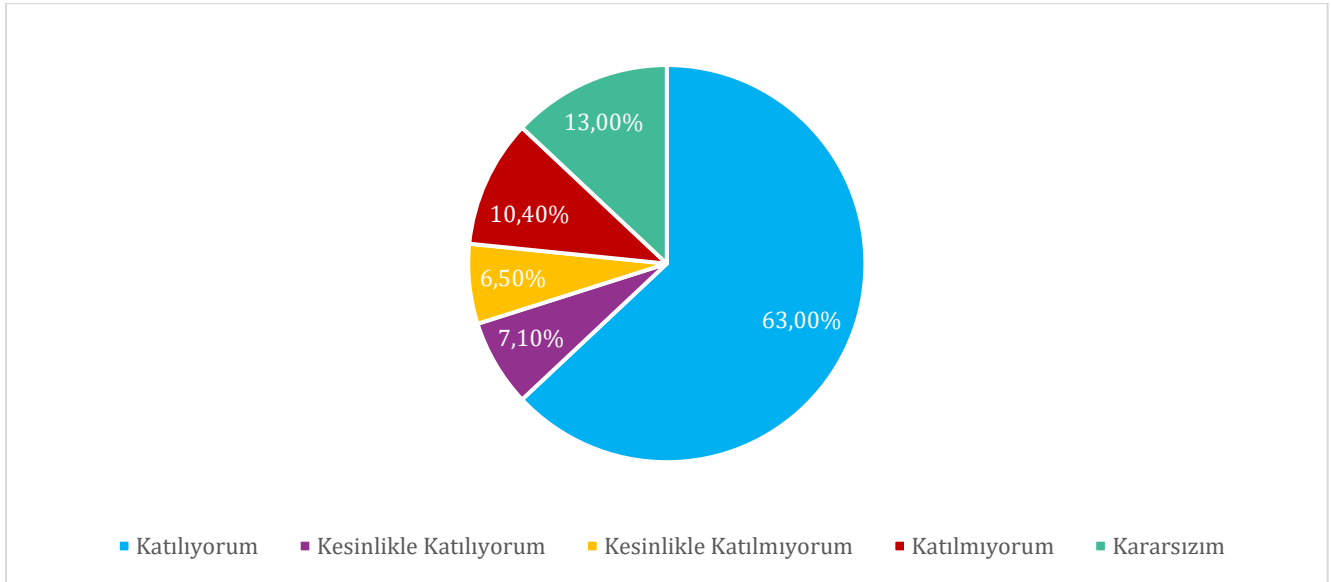
"Yeni otel veya tesis yapılırken doğaya, kültüre ve çevreye zarar vermemesi için denetim yapılmaktadır."

Şekil 6.4.1. Tesis Denetimi

Şekil 6.4.1’de Tesis denetimi sunulmuştur. Katılımcıların %37,8’i (Katılıyorum + Kesinlikle Katılıyorum) denetimlerin yapıldığına inanırken %28,2’si denetimlerin yetersiz olduğunu düşünmektedir. Dikkat çekici bir şekilde %34 gibi yüksek bir oranda “Kararsız” yanıtı verilmiştir. Bu durum, çevresel denetim süreçlerinin şeffaf olmadığını veya halka yeterince anlatılamadığını göstermektedir. Sürdürülebilirlik açısından bu belirsizlik, bir risk unsuru olarak değerlendirilmelidir.

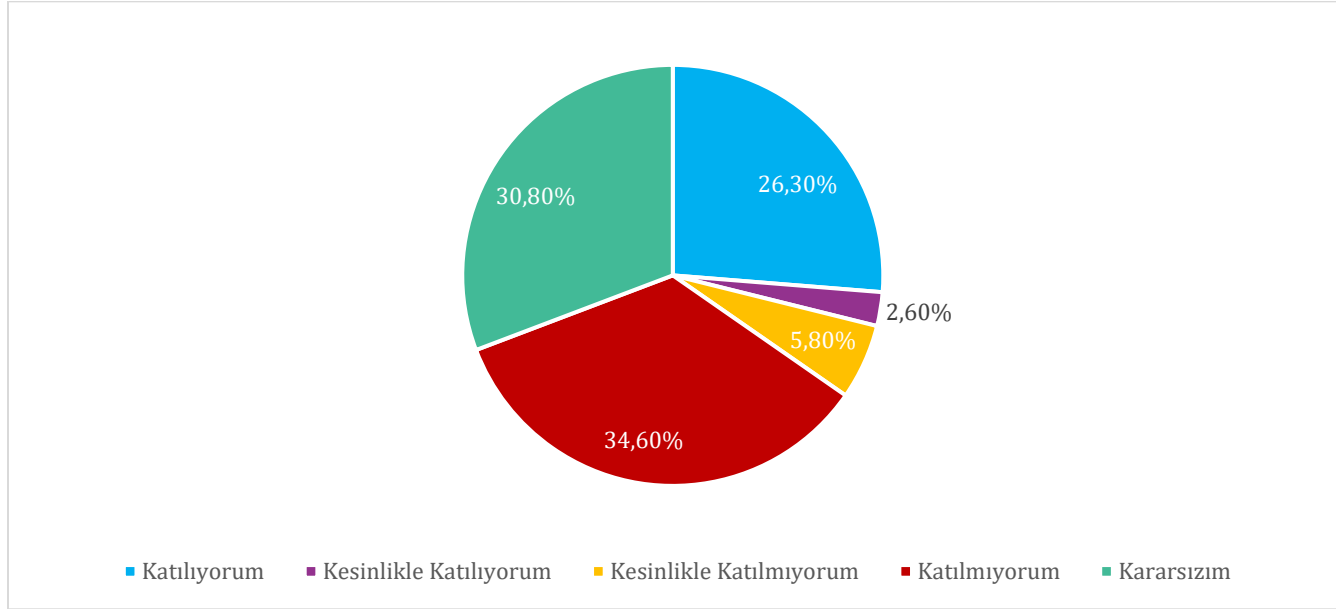
“Eski tarihî yapılar, köprüler, kiliseler gibi tarihî yerlerimize iyi bakılmakta ve onarılmaktadır.”

Şekil 6.4.2. Tesis Bakım ve Onarımı

Anketin en olumlu şekillerinden biri Şekil 6.4.2’de görülmektedir. Katılımcıların %70,1’i restorasyon çalışmalarını başarılı bulmaktadır. Ancak %16,9’luk (yaklaşık her 6 kişiden 1’i) olumsuz görüş, yapılan çalışmaların niteliği veya kapsamı konusunda bazı eleştirilerin devam ettiğine işaret etmektedir.

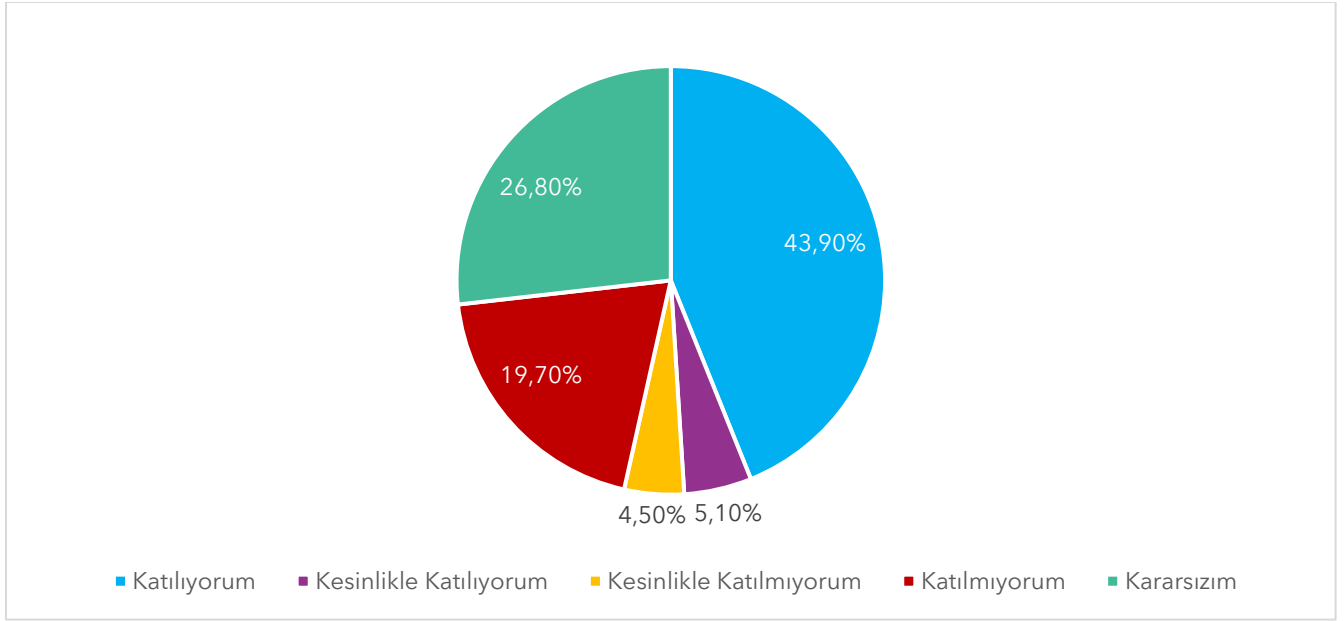
“Sivas turizmi için önümüzdeki yılları düşünen, herkese açık bir planımız vardır.”

Şekil 6.4.3. Sivas Turizminin Geleceği

Şekil 6.4.3’te Sivas turizminin geleceği verilmiştir. Şekil, planlama konusunda ciddi bir fikir ayrılığını ortaya koymaktadır. Katılımcıların sadece %28,8’i planın varlığına inanırken %40,4’ü plan olmadığını, %30,8’i ise kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu durum, mevcut stratejik planların tabana yayılamadığını, sadece kurumlar arası bir belge olarak kaldığını ve sahadaki paydaşlar tarafından yeterince benimsenmediğini kanıtlamaktadır.

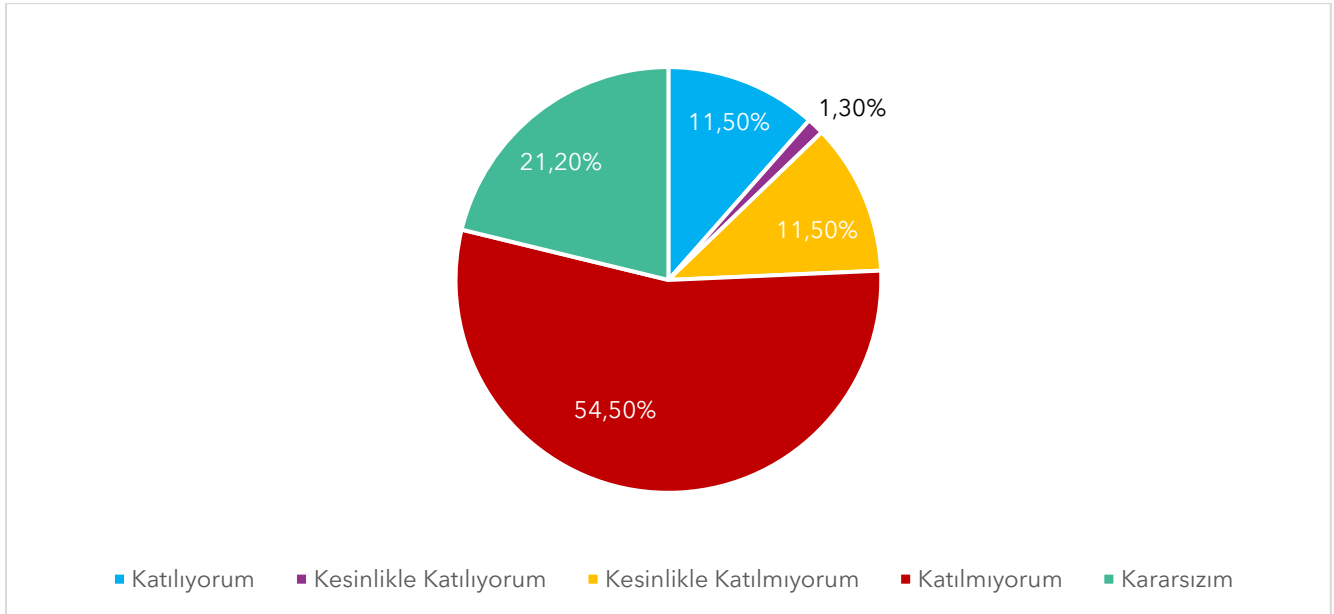
“Turistlerin harcadığı para Sivas esnafına kalmaktadır. Yerel dükkânlar ve ürünler desteklenmektedir.”

Şekil 6.4.4. Yerel Ürün ve Esnafın Desteklenmesi

Şekil 6.4.4'te yerel ürün ve esnafın desteklenmesi sunulmuştur. Atık katılımcılarının %49'u turizmin yerel ekonomiye katkı sağladığını düşünmektedir. Ancak %24,2'lik olumsuz görüş oranı, turizm gelirlerinin tabana yayılması konusunda hâlâ katedilmesi gereken mesafe olduğunu göstermektedir. Turistlerin harcama yapabileceği "deneyim noktalarının" eksikliği, bu potansiyelin tam olarak kullanılamamasına neden olabilir.

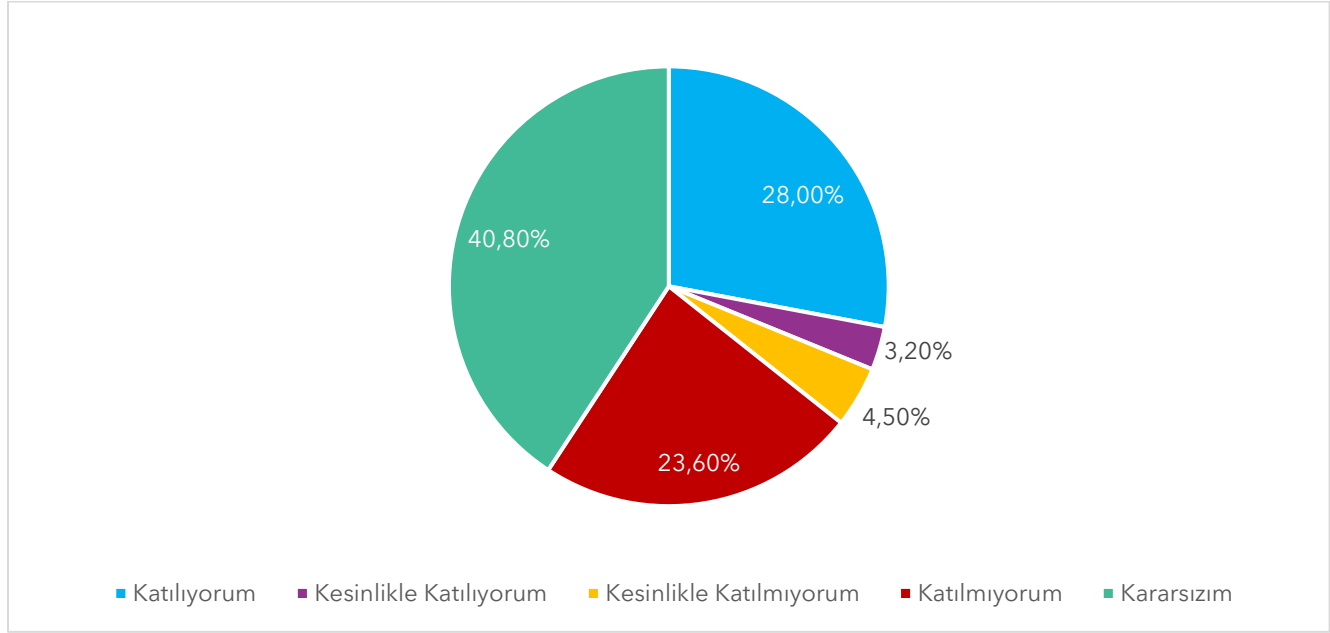
"Turizm alanında çalışmak isteyenler için yeterli iş ve eğitim imkânı vardır."

Şekil 6.4.5. Nitelikli İş ve Eğitim

Raporun en alarm verici Şekli 6.4.5'tir. Katılımcıların %66'sı (yarıdan fazlası) turizm sektöründe yeterli iş ve eğitim imkânı olmadığını belirtmiştir. Yeşil dilimlerin (olumlu görüş) toplamı sadece %12,8'de kalmıştır. Bu veri, gençlerin ve iş gücünün turizm sektöründe bir gelecek görmediğini, sektörün "geçici iş" olarak algılandığını net bir şekilde ortaya koymaktadır.

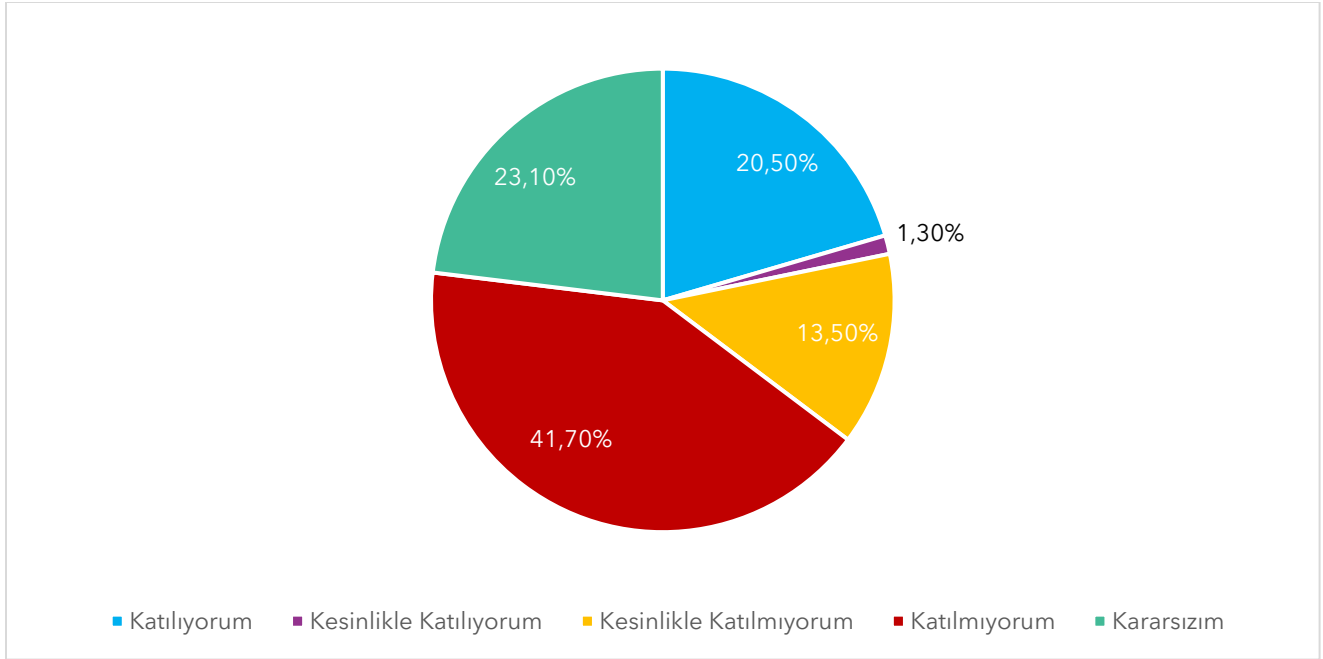
"Sel, yangın, salgın gibi kötü durumlar için turizmi de kapsayan bir acil durum planımız mevcuttur. Turizm alanında çalışmak isteyenler için yeterli iş ve eğitim imkânı vardır."

Şekil 6.4.6. Acil Durum Planı

Şekil 6.4.6'da acil durum planı yorumları verilmiştir. Şekilde "Kararsızım" (%40,8) ve olumsuz görüşlerin (%28) ağırlığı dikkat çekmektedir. Toplamda katılımcıların %68,8'i acil durum planının varlığından habersiz veya planın olmadığına inanmaktadır. Bu durum, olası bir doğal afet veya kriz anında turizm sektörünün koordinasyonsuz kalma riskini barındırmaktadır.

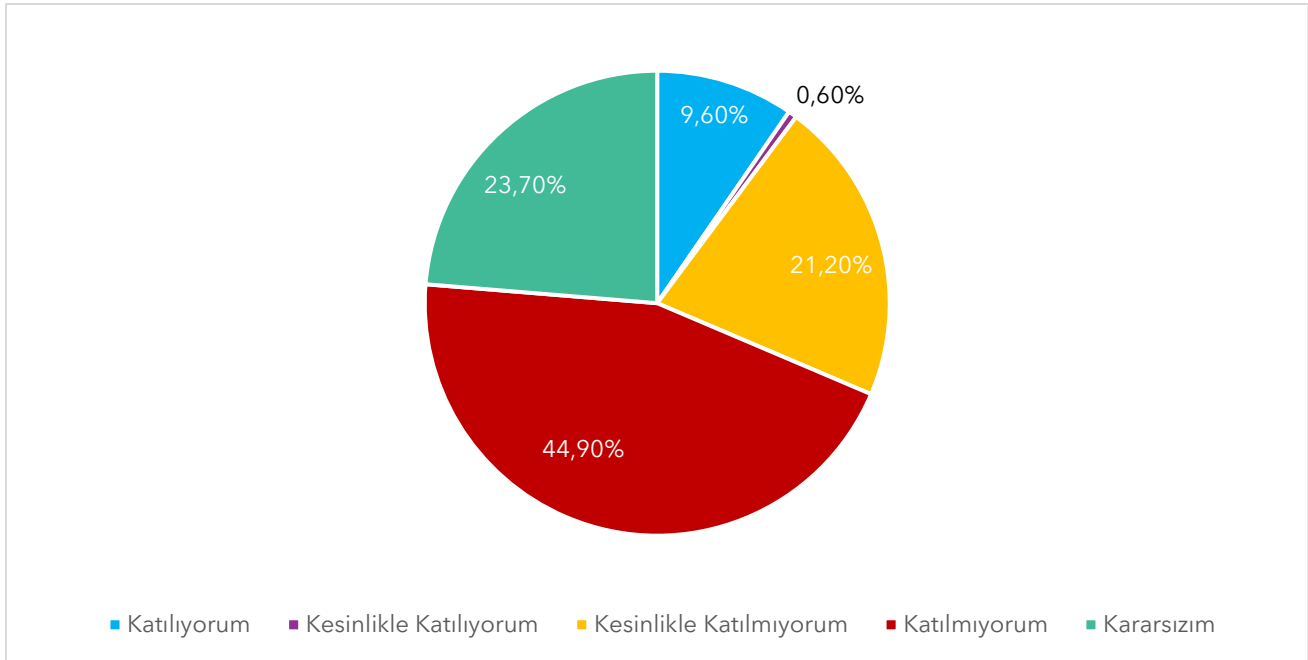
"Turizmle ilgili kararlar alınırken yerel halkın fikri sorulmaktadır."

Şekil 6.4.7. Yerel Halk Katılımı

Yönetişim zafiyetini en net Şekil 6.4.7 gösterir. Katılımcıların %55,1'i (Kesinlikle Katılmıyorum + Katılmıyorum) karar alma süreçlerine dâhil edilmediklerini ifade etmiştir. Kırmızı ve turuncu alanların hakimiyeti, Sivas'ta turizm yönetiminin "katılımcı" bir yapıdan uzak olduğunu ve kararların merkezî/kapalı alındığı algısını güçlendirmektedir.

"Turistlerin şikâyetlerini veya beğenilerini bildirebilecekleri kolay bir sistem vardır."

Şekil 6.4.8. Turist Şikâyet ve Beğenileri

Şekil 6.4.8’de turist şikâyet ve beğenileri sunulmuştur. Katılımcıların %66’sı etkin bir geri bildirim mekanizmasının olmadığını düşünmektedir. Bir destinasyonun kendini geliştirmesi için en temel veri kaynağı olan “ziyaretçi şikâyetlerinin” toplanamaması, hizmet kalitesinde standartlaşmayı engellemektedir.

Sivas Turizm Master Planı’nın uygulanabilirliğini güçlendirmek amacıyla, plan döneminde Valilik koordinasyonunda ve İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü sekretaryasında; Sivas Belediyesi, İl Özel İdaresi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, ORAN Kalkınma Ajansı, meslek kuruluşları, turizm işletmeleri, sivil toplum kuruluşları ve ilgili paydaşların temsil edildiği bir Destinasyon Yönetim Örgütü yapısının kurulması önerilmektedir. Bu yapı; planın uygulanmasını izlemek, kurumlar arası koordinasyonu sağlamak, öncelikli eylemleri takip etmek, proje geliştirme süreçlerini yönlendirmek, tanıtım ve marka çalışmalarını eşgüdüm içinde yürütmek ve yıllık ilerleme raporları hazırlamakla sorumlu olacaktır. Yapının hukuki statüsü, profesyonel ekip modeli, bütçesi ve karar alma mekanizması ise ilgili kurumların yetki ve kaynak planlamaları doğrultusunda uygulama aşamasında protokoller ve kurumsal kararlarla netleştirilecektir.

Sivas İli Sürdürülebilirlik Analizi sonuçlarına göre ilin turizmde rekabetçi bir yapıya kavuşması için aşağıdaki eylemlerin hayata geçirilmesi elzemdir:

Yönetim ve Planlama Eylem Önerileri

- Sivas Destinasyon Yönetim Platformu’nun Kurulması: Anket verileri, katılımcıların %40,4’ünün ilde bir turizm planı olmadığına inandığını, %55,1’inin ise karar alma süreçlerine dâhil edilmediğini göstermektedir. Bu koordinasyonsuzluğu kırmak için Valilik, Belediye, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Kalkınma Ajansı ve STK’ların yer aldığı, icracı ve şeffaf bir yönetim yapısı kurulmalıdır.
- Kriz ve Risk Yönetim Planı: Katılımcıların %68,8’i (Kararsızlar ve Olumsuzlar) ilin acil durum planından habersizdir. Turizm faaliyetlerini etkileyebilecek krizlere karşı (iklim, doğal afet vb.) sektör odaklı, güncel bir eylem planı hazırlanmalıdır.

Çevresel Sürdürülebilirlik Eylem Önerileri

- Şeffaf Denetim Mekanizması: Anketlerde %34 oranında “Kararsız” görüşün çıkması, çevresel denetimlerin şeffaf olmadığını göstermektedir. Özellikle Kangal Balıklı Çermik, Sıcak Çermik ve Hafik Gölü gibi hassas alanlardaki tesisleşme ve su kullanımı, şeffaf bir şekilde denetlenmeli ve raporlanmalıdır.
- Atık Yönetimi ve Yeşil Enerji: Tarihî kent meydanı ve yoğun ziyaretçi alan bölgelerde “sıfır atık” uygulamaları zorunlu hâle getirilmeli, turizm tesislerinde yenilenebilir enerji kullanımı teşvik edilmelidir.

Kültürel Sürdürülebilirlik Eylem Önerileri

- Selçuklu Kültür Yolu ve Meydan Yönetimi: Anket katılımcılarının %70’i, tarihî yapıların korunmasını olumlu bulsa da bu yapıların turizme entegrasyonunu eleştirmektedir. Tarihî Kent Meydanı’nı merkeze alan, trafiğin sınırlandırıldığı ve ziyaretçiyi yürümeye teşvik eden entegre bir “kültür yolu” rotası oluşturulmalıdır.
- Divriği ve Kangal Entegrasyonu: Şehir merkezi ile UNESCO mirası Divriği ve Balıklı Çermik arasındaki ulaşım ve tur programı kopukluğu giderilmeli, bu değerler bütüncül bir paket olarak sunulmalıdır.

Sosyal ve Ekonomik Sürdürülebilirlik Eylem Önerileri

- Turizm İstihdam ve Eğitim Seferberliği: Raporun en kritik uyarısı %66 oranındaki “iş ve eğitim imkânı yok” algısıdır. Bu durumu tersine çevirmek için Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, İŞKUR ve

oteller iş birliğiyle "Sivas Turizm Akademisi" gibi sertifikalı eğitim programları başlatılmalı, genç istihdamı teşvik edilmelidir.

- Yerel Ürün Deneyim Noktaları: Turistlerin harcamalarının yerelde kalması (%24 olumsuz görüş) için Sivas köftesi, peskütan çorbası, Sivas bıçağı ve gümüş işçiliği gibi değerlerin satıldığı ve deneyimlendiği, estetik "zanaat ve gastronomi çarşıları" kurulmalıdır.

Sivas, sahip olduğu tarihî ve doğal mirasıyla "sürdürülebilir" bir turizm markası olma potansiyeline fazlasıyla sahiptir. Ancak anket verilerinin ışığında, sorunun "potansiyel eksikliği" değil, "yönetişim, tanıtım ve nitelikli insan kaynağı eksikliği" olduğu net bir şekilde ortaya konmaktadır. Önerilen eylem planının, tüm paydaşların katılımıyla hayata geçirilmesi, Sivas'ı sadece "tarihî eserlerin bulunduğu bir şehir" olmaktan çıkarıp, "yaşayan ve yaşatan bir destinasyon" hâline getirecektir.

7

İl Turizm Risk Yönetim Planı ve Risk Analizi

Türkiye turizm sektörü, küresel ve ülkesel düzeyde çeşitli dönemlerde ortaya çıkabilen risk faktörleriyle karşılaşabilmektedir. Bu riskler, genellikle geçici ve döngüsel nitelikte olup, uygun stratejilerle yönetilebilir potansiyeline sahiptir. Küresel riskler arasında devam eden Ukrayna-Rusya Savaşı ve bölgesel çatışmalar, turistik hareketlilikte kısa dönemli dalgalanmalara neden olabilir. Bununla birlikte, küresel ekonomik dalgalanmalar ve dönemsel enflasyon artışları gibi ekonomik risklerin, turistlerin harcama alışkanlıkları üzerinde geçici etkileri olabileceği gözlemlenmektedir.

Çevresel riskler kapsamında, iklim değişikliğine bağlı olumsuz etkiler orta ve uzun vadede turizm faaliyetlerini etkileyebilir. Kıyı turizmi ve doğa turizmi gibi alanlarda yaz aylarında olumsuzluklar yaşanabilir de doğru çevresel politikalar ve sürdürülebilirlik uygulamalarıyla bu etkilerin yönetilmesi mümkün görünmektedir. Ayrıca yeni salgın hastalık riskleri, geçmiş deneyimler ışığında geliştirilen etkili sağlık ve kriz yönetim stratejileri sayesinde kontrol altında tutulabilmektedir.

Ülkesel ölçekteki doğal afet riskleri, Türkiye'nin coğrafi konumu nedeniyle dönemsel olarak karşımıza çıkmaktadır. Deprem, sel ve yangın gibi afetlerin kısa vadede turizm altyapısını etkileme ihtimali olsa da mevcut ve planlanan altyapı yatırımları ile afetlere hazırlıklı olma kapasitesi güçlendirilmektedir. Bu tür riskler, proaktif önlemler ve etkin afet yönetimi uygulamalarıyla büyük ölçüde azaltılmaktadır.

Son olarak, ülkesel riskler arasında yer alan siber güvenlik ve seyahat güvenliği gibi konular, gelişmiş teknolojik çözümler ve güvenlik politikaları ile yönetilebilir niteliktedir. Enflasyon gibi ekonomik dalgalanmaların turizm sektörü üzerindeki etkileri, daha ziyade iç turizmi etkileme potansiyeline sahiptir ve orta vadede enflasyonla ilgili olumsuzlukların hafifleyeceği değerlendirilmektedir. Uluslararası söylemlerden kaynaklı algı riskleri ise T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı ve TGA tarafından uygulamanın proaktif, hızlı ve etkili iletişim ve tanıtım faaliyetleri ile yönetilmektedir. Türkiye'nin turizm sektörü, politika yapıcıların elindeki çeşitli araç ve stratejilerle bu tür dönemsel riskleri başarılı bir şekilde yönetebilme kapasitesine sahiptir.

Bu bağlamda, Sivas iline yönelik bir risk tablosu oluşturulmuştur. Aşağıdaki Tablo 7.1.'de küresel, ulusal ve Sivas'a özgü yerel riskler sunulmaktadır. Küresel ve ulusal risk faktörleri, Dünya Ekonomik Forumu (WEF), UN Tourism yayınları ve Türkiye Turizm Ana Planı'ndan alınmıştır. Sivas'a özgü yerel risk faktörleri ise 06.01.2026 tarihinde gerçekleştirilen Sivas Arama Konferansı'nda katılımcılara dağıtılan anket formları, il paydaşlarıyla yapılan görüşmeler, AFAD İRAP raporları ve literatür bilgilerinden elde edilmiştir.

Tablo 7.1. Küresel, Ulusal ve Sivas'a Özel Yerel Riskler

Küresel Riskler	Olasılık					Şiddet					Skor
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	
ABD, İsrail-İran Çatışmasının Yayılması				✓						✓	20
İklim Değişikliğinin Olumsuz Etkileri				✓						✓	20
Filistin ile İsrail Arasında Çatışma				✓					✓		16

Doğal Kaynak Krizleri (Su/Enerji Kaynakları)												16
Ukrayna-Rusya Savaşının Uzaması												15
Küresel Ekonomide Enflasyon Artışı												15
Yeni Bir Salgın Hastalık												15
Yaygın Siber Suç ve Siber Güvensizlik												12
Küresel Ekonomide Durgunluk												12
Büyük Ölçekli Gönülsüz Göç												9
ABD'nin Farklı Ülke ve Bölgelerle Ticaret Anlaşmazlıkları												6
Biyoçeşitlilik Kaybı ve Ekosistem Çöküşü												6
Gıdaya Erişim Zorluğu/Kıtlık												4

Tablo 7.1.'deki değerlerin oluşmasına esas olan risk skoru matrisi (Tablo 7.2.) ve bu risk skorlarına yönelik yorumlar ile yapılması gereken eylemler (Tablo 7.3.) aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 7.2. Risk Skorları Hesaplama Matrisi

		ŞİDDETİ				
		Çok Ciddi 5	Ciddi 4	Orta 3	Hafif 2	Çok Hafif 1
Olasılık	Çok Yüksek 5	Yüksek 25	Yüksek 20	Yüksek 15	Orta 10	Düşük 5
	Yüksek 4	Yüksek 20	Yüksek 16	Orta 12	Orta 8	Düşük 4
	Orta 3	Yüksek 15	Orta 12	Orta 9	Düşük 6	Düşük 3
	Düşük 2	Orta 10	Orta 8	Düşük 6	Düşük 4	Düşük 2
	Çok Düşük 1	Düşük 5	Düşük 4	Düşük 3	Düşük 2	Düşük 1

Tablo 7.3. Risk Skoruna Göre Yorum ve Eylemler

Risk Skoru	Eylem
25, 20, 16, 15	KABUL EDİLEMEZ RİSK: Bu risklerle ilgili hemen çalışma yapılmalı
12, 10, 9, 8	DİKKATE DEĞER RİSK: Bu risklere mümkün olduğu kadar çabuk müdahale edilmeli
6, 5, 4, 3, 2, 1	KABUL EDİLEBİLİR RİSK: Acil tedbir gerektirmeyebilir, Orta vadede çalışma yapılmalı

Bu bilgiler doğrultusunda, öncelikle "Dikkate Değer Risk" kategorisinde yer alan "Heyelan/Çığ/Kaya Düşmesi Tehlikesi" "Kuraklık" ve "Yoğun Kış ve Kar Yağına Bağlı Ulaşım Riski" başta olmak üzere "Deprem Olması", "Sel/Taşkın/Su Baskını Yaşanması", "Su Kaynaklarının Azalması", "Çarpık Kentleşme Sorunu Olması", "Katı Atık Bertaraf ve Su Arıtma Problemi Olması" "Nitelikli Hizmet Verecek Personel Sayısının Yetersiz Olması", "Turizm Altyapı-Üst Yapı Eksikliğinin Olması", "Hizmet Kalitesinin Düşük Olması", "Acil Durumlarda Dil Sorunu Nedeniyle İletişim Güçlüklerinin Yaşanması", "Kültürel Miras Alanlarında Denetim Eksikliği", "Ulaşım Altyapısının Yetersizliği" ve "Yayla ve Doğa Turizmi Mevsimsel Riskleri" ile il genelinde hâkim olan tüm risklere karşı ayrıntılı bir risk yönetim planı oluşturulmalıdır.

Sivas'ta yayla, doğa ve kırsal turizm faaliyetlerinin büyük ölçüde dağlık ve eğimli alanlarda yoğunlaşması, GZFT analizinde de vurgulandığı üzere heyelan, kaya düşmesi ve dönemsel çığ risklerini turizm açısından öncelikli bir kırılganlık alanı hâline getirmektedir. Bu risklerin azaltılması için öncelikle il genelinde heyelan ve kütle hareketleri duyarlılık haritaları güncellenmeli ve bu haritalar imar planları, altyapı yatırımları ve kırsal gelişim kararlarında bağlayıcı veri olarak kullanılmalıdır. Yerleşim alanları ve ulaşım güzergâhlarında riskli bölgeler için şev stabilizasyonu, drenaj iyileştirmeleri, kaya tutucu sistemler ve erken uyarı mekanizmaları hayata geçirilmelidir. Turizm özelinde ise bu duyarlılık haritaları turizm yatırımlarının izin ve ruhsat süreçlerine doğrudan entegre edilmeli; yüksek ve çok yüksek riskli alanlarda yeni turizm yatırımlarına izin verilmemeli, orta riskli alanlarda ise yapı yoğunluğu, kullanım süresi ve sezon uzunluğu sınırlandırılmalıdır. Yayla ve doğa turizmi alanlarında geçici, sökülebilir ve düşük zemin müdahalesi gerektiren yapı çözümleri teşvik edilmeli; mevsimsel risk takvimleri oluşturularak kış ve ilkbahar geçiş dönemlerinde kontrollü kullanım, ziyaretçi kotası ve alternatif güzergâh uygulamaları devreye alınmalıdır.

İl genelinde uzun dönemli yağış azalışı ve kontrolsüz kullanıma bağlı yer altı su seviyelerindeki düşüş eğilimi, su kaynaklarının sürdürülebilir yönetimini öncelikli bir planlama konusu hâline getirmektedir. Kuraklık ve su kaynaklarının azalması, Sivas'ta yalnızca turizm sektörünü değil; tarım, yerleşim ve sanayi

faaliyetlerini de etkileyen, yapısal bir risk alanı oluşturmaktadır. Bu riskin yönetimi için il genelinde yüzey ve yer altı suyu kaynaklarına ilişkin izleme, tahsis ve kullanım denetimi güçlendirilmelidir. Su arzının kritik seviyelere düştüğü dönemler için kademeli kısıt senaryoları tanımlanmalı ve bu senaryolar kamusal hizmetler açısından önceden planlanmalıdır. Turizm sektörü açısından ise su arzı senaryoları, turizm yatırımlarının uygunluk değerlendirmelerinde bağlayıcı kriter olarak kullanılmalı; tesis türlerine göre azami su kullanım eşikleri belirlenmelidir. Turizm tesislerinde su verimliliğini artırmaya yönelik geri kazanım ve ölçüm sistemleri zorunlu hâle getirilmeli; termal tesisler ve suya bağımlı rekreasyon alanları için kuraklık dönemlerinde kapasite düşürme veya geçici faaliyet durdurma kararları ruhsat koşullarına önceden tanımlanmalıdır.

Yoğun kış ve kar yağışına bağlı riskler; Sivas'taki ulaşım altyapısı, acil müdahale kapasitesi ve günlük yaşam üzerinde doğrudan etkiler yaratmaktadır. İl genelinde ana ulaşım güzergâhları, kırsal bağlantılar ve kritik hizmet güzergâhları için kış koşullarına dayanıklı altyapı standartları geliştirilmelidir. Karla mücadele ve buzlanma önleme hizmetleri, risk önceliğine göre planlanmalı ve bu sayede kesintisiz erişim sağlanmalıdır. Turizm açısından ise kış turizmi ve yayla turizmi alanlarına erişimi sağlayan güzergâhlar, "turizm öncelikli yol ağı" olarak tanımlanmalı; bu ağ için alternatif ulaşım senaryoları oluşturulmalıdır. Yoğun kış koşullarında turistik faaliyetlerin tamamen durdurulması yerine ziyaretçi kotası, saat sınırlaması ve rehberli kullanım gibi kontrollü modeller uygulanmalıdır.

Sivas genelinde deprem olasılığı görece düşük olmakla birlikte Kuzey Anadolu Fayı'na yakın ilçelerde olası bir depremin turizm altyapısı ve kültürel miras alanları üzerinde yaratabileceği etkiler, risk yönetimi açısından dikkate değerdir. Bu nedenle il genelinde yapı stokuna yönelik depreme dayanıklılık envanteri çıkarılmalı; kamu binaları, altyapı tesisleri ve kültürel miras alanları için güçlendirme öncelikleri belirlenmelidir. Afet ve acil durum planları güncellenerek kurumlar arası koordinasyon güçlendirilmelidir. Turizm özelinde ise turizm amaçlı kullanılan yapıların deprem performansı değerlendirilerek güçlendirme gerektiren tesisler önceliklendirilmelidir. Kültürel miras alanlarında ziyaretçi yönetimi, kullanım sınırlamaları ve yapısal koruma önlemleri birlikte ele alınmalı; turizm işletmeleri için tahliye ve toplanma planları işletme izinlerinin ayrılmaz parçası hâline getirilmelidir. Yeni yapılacak turizm tesisleri ve kamu yapıları için ise deprem tehlike düzeyi ve yerel zemin koşullarını esas alan, yürürlükteki deprem yönetmeliğiyle uyumlu, performans temelli tasarım kriterleri zorunlu tutulmalıdır.

Sel, taşkın ve su baskını riski, özellikle dere yatakları ve düşük kotlu alanlarda yer alan yerleşimler ve turizm alanları için il genelinde önemli bir güvenlik sorunu oluşturmaktadır. Bu riskin azaltılması için taşkın alanları, imar ve kullanım kararlarında açık biçimde sınırlandırılmalı; altyapı yatırımları ve yağmur suyu drenaj sistemleri güçlendirilmelidir. Turizm açısından, taşkın riski taşıyan alanlarda yeni turizm kullanımlarına izin verilmemeli; mevcut tesisler için yapılaşma yoğunluğu ve kullanım süresi kısıtlamaları uygulanmalıdır. Erken uyarı sistemleri turizm işletmeleriyle entegre edilmeli ve senaryo bazlı faaliyet durdurma-yeniden başlatma prosedürleri tanımlanmalıdır.

Plansız yapılaşma ve çarpık kentleşme, Sivas'ta afet risklerini artıran ve doğal-kültürel değerler üzerinde baskı oluşturan temel yapısal sorunlardan biridir. İl genelinde mekânsal planlama kararları daha sıkı denetim mekanizmalarına bağlanmalı; alan yönetim planları yaygınlaştırılmalıdır. Turizm özelinde, doğal ve kültürel alanlarda gelişim kararları taşıma kapasitesi ve risk düzeyiyle uyumlu hâle getirilmeli; turizm kullanımını desteklemeyen, risk artırıcı yapılaşmalar sınırlandırılmalıdır.

Sürdürülebilirlik Raporu başlığında da belirtilen çevresel altyapı değerlendirmeleri, özellikle kırsal ve doğa alanlarında atık bertarafı ve atık su arıtma kapasitesinin yetersizliğine işaret etmektedir. Katı atık bertarafı ve atık su arıtma altyapısındaki yetersizlikler hem çevresel sürdürülebilirliği hem de turizm alanlarının kullanım kalitesini tehdit etmektedir. İl genelinde atık yönetim sistemleri güçlendirilerek

yerinde arıtma ve düzenli bertaraf çözümleri yaygınlaştırılmalıdır. Turizm tesisleri için atık ayrıştırma, atık su arıtma ve çevresel izleme sistemleri ruhsat koşulu hâline getirilmelidir.

İnsan kaynağı yetersizliği, hizmet kalitesindeki dalgalanmalar ve acil durumlarda yaşanan iletişim sorunları, Sivas turizmi için beşerî ve yönetsel risk alanları oluşturmaktadır. Bu risklerin azaltılması amacıyla il genelinde turizm eğitimi, sertifikasyon ve hizmet standartları kurumsal bir çerçeveye bağlanmalı; özellikle konaklama, rehberlik, ulaşım ve ziyaretçiyle doğrudan temas eden hizmet alanlarında asgari meslekî yeterlilik koşulları tanımlanmalıdır. Turizm işletmelerinde acil durum yönetimi, temel ilk yardım ve kriz iletişimi konularında düzenli ve zorunlu hizmet içi eğitim programları uygulanmalı; bu eğitimlerin tamamlanması işletme ruhsatlarının yenilenmesinde dikkate alınmalıdır. Turizm özelinde yabancı dil yeterliliği, yalnızca rehberler için değil, ön büro, güvenlik ve ziyaretçi yönlendirme hizmetleri açısından da zorunlu bir hizmet standardı hâline getirilmelidir. Acil durumlarda ziyaretçi güvenliğini sağlamak amacıyla çok dilli yönlendirme, bilgilendirme ve uyarı sistemleri standartlaştırılmalı; bu altyapı yalnızca turistik alanlarla sınırlı kalmayarak, turizmle ilişkili kamusal mekânlarda da yaygınlaştırılmalıdır.

Son olarak, yayla ve doğa turizmine özgü mevsimsel riskler, Sivas'ın iklimsel özellikleri, yüksek rakımlı alanları ve kısa sezon yapısı nedeniyle planlama açısından özel bir yönetim yaklaşımı gerektirmektedir. Bu risklerin azaltılması için il genelinde yayla ve doğa turizmi alanlarına yönelik mevsimsel kullanım senaryoları geliştirilerek faaliyet türleri, ziyaretçi yoğunluğu ve kullanım süreleri dönemsel risk düzeylerine göre düzenlenmelidir. Kış ve geçiş mevsimlerinde riskin arttığı dönemler için kontrollü erişim, rehberli kullanım ve ziyaretçi kotası gibi uygulamalar önceden planlama belgelerinde tanımlanmalıdır.

Ani hava değişimleri, sis, fırtına ve sıcaklık düşüşleri gibi doğa koşullarına bağlı risklerin yönetimi amacıyla yayla ve doğa turizmi alanlarında meteorolojik erken uyarı sistemleri ile entegre çalışan bilgilendirme altyapısı kurulmalı; bu bilgiler, dijital platformlar ve saha yönlendirmeleri aracılığıyla ziyaretçilere gerçek zamanlı olarak aktarılmalıdır. Yetersiz yönlendirme ve rota dışına çıkma kaynaklı riskleri azaltmak için yürüyüş rotaları, tırmanış ve doğa sporları güzergâhları standartlara uygun biçimde işaretlenmeli; riskli ve mevsim dışı kullanıma kapalı alanlar sahada açık ve anlaşılır biçimde belirtilmelidir.

Acil müdahale kapasitesinin sınırlı olduğu yüksek rakımlı ve erişimi güç alanlarda, ziyaretçi yoğunluğu ile müdahale süresi arasındaki denge gözetilmeli; bu alanlar için azami günlük ziyaretçi sayıları belirlenmelidir. Ayrıca yayla ve doğa turizmi faaliyetlerine katılımın belirli asgari ekipman, deneyim veya rehberlik koşullarına bağlanması sağlanarak tecrübesiz kullanıcı kaynaklı kazaların önüne geçilmelidir. Mevsimsel risklerin turizm faaliyetleri üzerindeki etkisini azaltmak amacıyla doğa turizmi ürünleri, yıl geneline yayılacak biçimde çeşitlendirilmeli; böylece hem güvenlik riskleri azaltılmalı hem de destinasyonun mevsimsel kırılganlığı düşürülmelidir.

Bahsi geçen tüm risklere karşı kapsamlı bir kriz yönetimi anlayışı benimsenmeli; yerel yönetimler, AFAD, akademik kurumlar ve sivil toplum kuruluşlarının katılımıyla risk yönetim planları düzenli olarak güncellenmelidir. İlde DYÖ bünyesinde bir "Risk Konseyi" kurulmalı, yılda en az iki kez toplanarak risk analizlerini gözden geçirmeli ve eylem planlarının uygulanmasını izlemelidir.

Yukarıda ayrıntılı biçimde ele alınan risk alanları doğrultusunda, Sivas turizm destinasyonunun çevresel, yapısal ve yönetsel risklere karşı dayanıklılığını artırmaya yönelik olarak aşağıda yer alan eylemler, öncelikli müdahale başlıkları olarak özetlenmektedir. Belirlenen eylemler, il genelinde riski azaltma yaklaşımı ile turizm özelinde uygulanacak tedbirleri birlikte içeren asgari müdahale setini oluşturmaktadır.

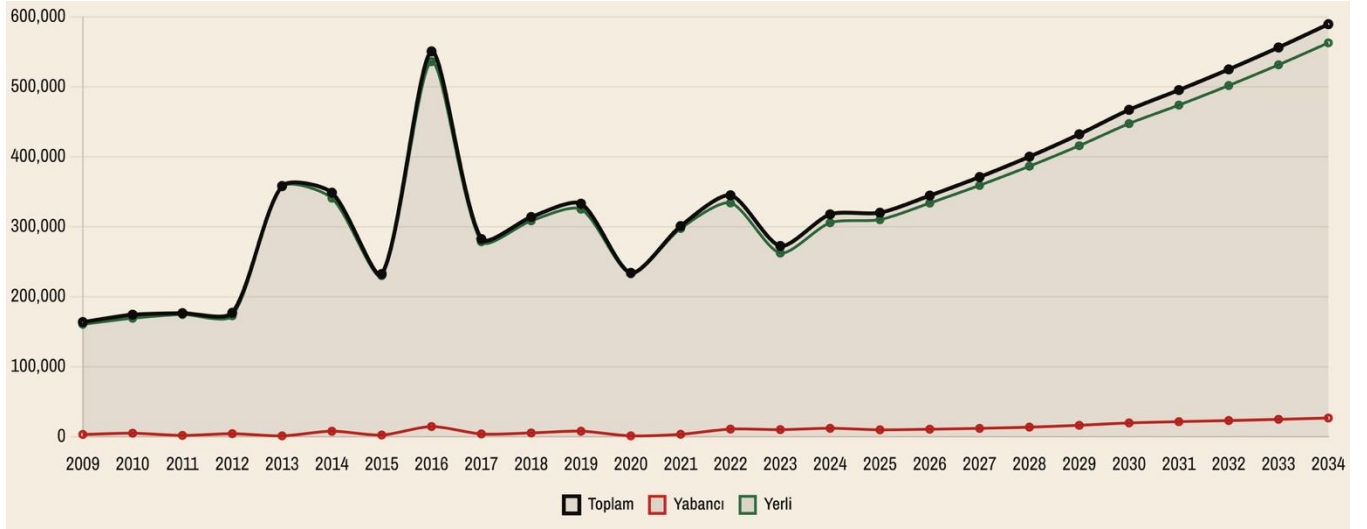
- K t le hareketleri riski taşıyan alanlar için güncel duyarlılık haritaları hazırlanmalı ve bu haritalar imar planları, altyapı yatırımları ile turizm ruhsat süreçlerinde bağlayıcı veri olarak kullanılmalıdır.
- Yüksek ve çok yüksek heyelan riskine sahip alanlarda yeni turizm yatırımları sınırlandırılmalı; orta riskli alanlarda yapı yoğunluğu, kullanım süresi ve sezon uzunluğunu düzenleyen özel plan hükümleri uygulanmalıdır.
- Kuraklık ve su kaynaklarının azalmasına yönelik olarak il genelinde olağan kullanım, kısıtlı kullanım ve acil durum olmak üzere kademeli su yönetim senaryoları tanımlanmalı ve bu senaryolar turizm yatırımlarının uygunluk değerlendirmelerine entegre edilmelidir.
- Turizm tesislerinde su tüketiminin izlenmesi amacıyla tesis bazlı ölçüm ve raporlama sistemleri kurulmalı; belirlenen e iklerin a ılması durumunda kademeli kullanım kısıtları uygulanmalıdır.
- Yoğun kış ve kar ya ışına ba lı ulaşım risklerinin azaltılması amacıyla turizm öncelikli yol a ı belirlenmeli; bu güzergâhlar için kış bakım, karla mücadele ve alternatif erişim senaryoları planlı biçimde uygulanmalıdır.
- Deprem riski kapsamında il genelindeki yapı stoku ile turizm amaçlı kullanılan yapıların deprem dayanım envanteri çıkarılmalı; güçlendirme gerektiren kamu yapıları, altyapı tesisleri ve turizm yapıları önceliklendirilmelidir.
- Sel, taşkın ve su baskını riski taşıyan alanlarda yeni turizm kullanımları sınırlandırılmalı; mevcut alanlarda taşkın senaryolarına dayalı yapılaşma, kullanım süresi ve kapasite kısıtları uygulanmalıdır.
- Katı atık bertarafı ve atık su arıtma altyapısı il genelinde güçlendirilmeli; turizm tesislerinde atık ayrıştırma, yerinde arıtma ve çevresel izleme sistemleri ruhsat koşulu hâline getirilmelidir.
- Turizm sektöründe insan kaynağı yetersizliğini azaltmak amacıyla acil durum yönetimi, temel ilk yardım ve yabancı dil yeterliliğini içeren zorunlu eğitim, sertifikasyon ve hizmet standartları uygulanmalıdır.
- Yayla ve doğa turizmine özgü mevsimsel risklerin yönetimi için mevsimsel kullanım senaryoları, ziyaretçi kotası, rehber eşliğinde tur, rota işaretleme ve meteorolojik erken uyarı sistemlerini içeren bütüncül bir yönetim modeli uygulanmalıdır.

8

Stratejik Amaçlar ve Hedefler

8.1 Ziyaretçi Sayısını Artırmak

2015-2025 dönemine ait yerli ve yabancı turist tesise geliş verileri incelendiğinde, Sivas'ta turizm talebinin iki temel özelliği öne çıkmaktadır. Birincisi, yerli turist sayısının yüksek hacimli ancak dalgalı bir bantta seyretmesi; ikincisi ise yabancı turist sayısının düşük seviyelerde olmakla birlikte belirli yıllarda ani sıçramalar gösterebilmesidir. Özellikle 2016 yılında yerli ve yabancı turist sayısında görülen istisnai artış ve 2022 sonrası toparlanma süreci, kentin dışsal faktörler, ulaşım yatırımları ve dönemsel ilgi artışlarıyla yüksek talep çekebildiğini ancak bu talebi sürdürülebilir bir büyüme patikasına oturtamadığını göstermektedir (Şekil 8.1.1).

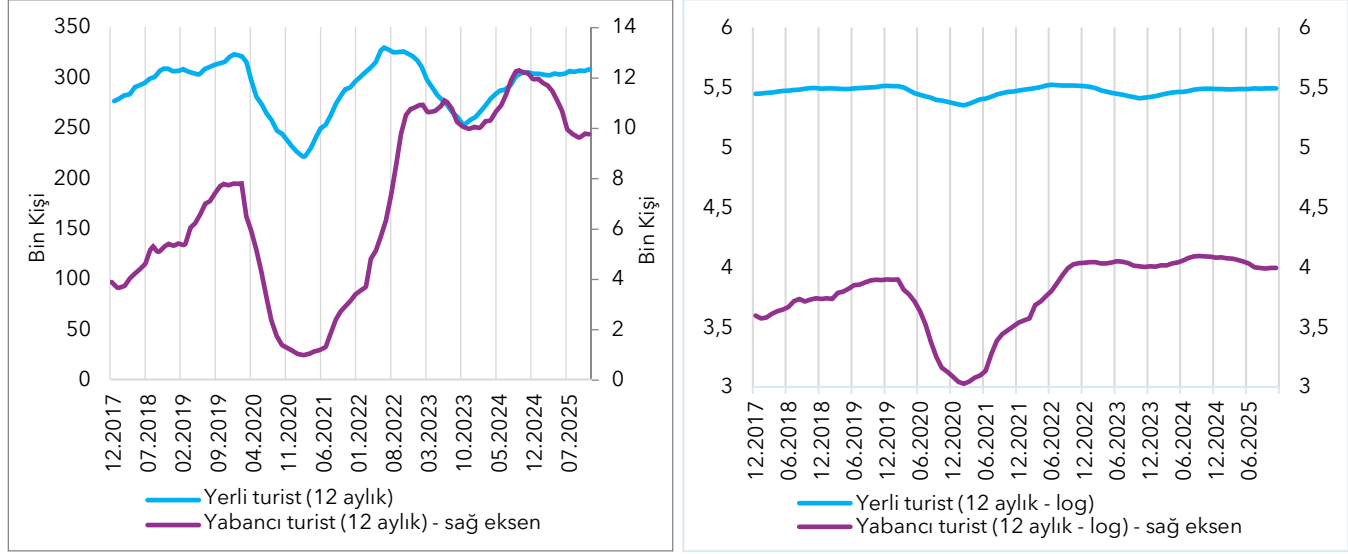
Şekil 8.1.1. Sivas İli Yabancı ve Yerli Turist Sayıları ve Hedefleri

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Mayıs 2026; Kapadokya Üniversitesi Sosyal ve Stratejik Çalışmalar Uygulama ve Araştırma Merkezi.

Sivas, kendine özgü bir demografik ve sosyokültürel yapıya sahiptir. Türkiye'nin farklı illerinde yaşayan ancak belli bir ilin nüfusuna kayıtlı bulunan kişilerin sayısında Sivas, Türkiye birincisidir. TÜİK verilerine göre 2025 yılı itibarıyla 1,42 milyondan fazla Sivaslı, il dışında ikamet etmektedir. Buna paralel olarak Sivas'ta iç turizmde aile ve yakınları ziyaret amaçlı geziler önemli bir yer tutmaktadır.

Şekil 8.1.2'de gösterildiği üzere 2015-2025 dönemine ait 12 aylık kümülatif ve logaritmik turist serileri, Sivas'ta yerli turist sayısının yüksek hacimli ancak yapısal olarak durağan bir bantta seyrettiğini göstermektedir. Yerli turist serisinin pandemi gibi derin bir şok karşısında dahi sınırlı bir düşüş

yaşamaları, bu talebin akrabalık, memleket bağı ve gurbetçi temelli bir karakter taşıdığını göstermektedir. Aynı dönemde yabancı turist serisinin yerli seriyle kısmi korelasyon göstermesi, özellikle yurt dışı ikametli Türk vatandaşlarının istatistiksel olarak "yabancı" kategorisi içinde yer almasıyla açıklanabilmektedir. Bu durum, Sivas'ta ziyaretçi sayısının büyük ölçüde sabit bir yerli/yabancı gurbetçi tabanı üzerinde şekillendiğine işaret etmektedir. Bu nedenle yerli ve yabancı ziyaretçi hedefleri belirlenirken kentin gurbetçi varlığının dikkate alınması önem arz etmektedir.

Şekil 8.1.2. Sivas İli Yerli ve Yabancı Turist Sayıları (Yıllıklandırılmış)

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kasım 2025; Kapadokya Üniversitesi Sosyal ve Stratejik Çalışmalar Uygulama ve Araştırma Merkezi.

2015-2025 dönemi kümülatif ve logaritmik grafikler (Şekil 8.1.2), özellikle 2022 sonrası yabancı turist serisinin yerli seriden kısmi olarak ayrışarak daha yüksek bir denge seviyesine yerleştiğini göstermektedir. Ancak bu ayrışmanın büyük ölçüde gurbetçi temelli uluslararası hareketlilik ile bağlantılı olduğu tahmin edilmektedir. Bu nedenle yabancı turist temelli yaklaşım, gurbetçi kaynaklı yabancı ziyaretçileri sabit bir taban olarak kabul ederek bu taban üzerinden yabancı turist sayısının ayrıştırmış biçimde artırılmasını hedeflemek olacaktır. 2025 yılı itibarıyla toplam yabancı turist tesise geliş sayısı, yaklaşık 10 bin kişi seviyesindedir. Bu sayının 2030 perspektifinde 20 bin seviyesine çıkarılması, ancak bu artışın gurbetçiler dışı yabancı turistlerden oluşması hedeflenecektir. Böylece yabancı turist sayısındaki artış, istatistiksel değil, davranışsal ve harcamaya yönelik sürdürülebilir bir karakter kazanacaktır.

Bu çerçevede 2030 yılı için belirlenen turist sayısı hedefleri, mevcut eğilimleri korumakla birlikte ancak davranışsal dönüşüm ve ürün çeşitlendirmesiyle desteklenen, ulaşılabilir bir büyüme senaryosuna dayanmaktadır. Yerli turist açısından hedef, gezi, eğlence, kültür ve iş amaçlı gelen turist sayısındaki artışın yanında, aile ve yakınları ziyaret amaçlı gelen kişilerin turizme yönlendirilmesiyle konaklamalı ve harcama üreten ziyaretçi sayısının artırılmasıdır. Yabancı turist açısından ise hedef, gurbetçiler kaynaklı ziyaretçileri sabit bir taban olarak kabul ederek, bu taban üzerinden gurbetçiler dışı yabancı turistlerin kademeli biçimde artırılmasıdır.

Aile ve yakınları ziyaret amaçlı gezilerin turizme yönlendirilmesi, konaklama tesisini kullanan ve turizm davranışı sergileyen kişi sayısını artıracaktır. Buna paralel olarak aile ve yakınlarını ziyaret amacı dışında şehre gelen yerli turist sayısını artırmak hedeflenecektir. Bu doğrultuda 2030 yılı için yerli turist tesise geliş hedefi, 450 bin; yabancı turist tesise geliş hedefi ise 20 bin olarak belirlenmiştir (Şekil 8.1.1).

Bu artış patikası, Divriği Ulu Camii ve Darüşşifasının UNESCO markasının uluslararası pazarlarda daha etkin kullanılması, termal sağlık turizminin tıbbi akreditasyonlarla desteklenmesi ve Yıldız Dağı'nın Erciyes bağlantısı üzerinden kış turizmi zincirine entegre edilmesi varsayımlarına dayanmaktadır. Özellikle gurbetçi ziyaretçilerin "referans etkisi", gerçek yabancı turistler için Sivas'ın algılanan riskini azaltan önemli bir kaldıraç olarak değerlendirilmektedir.

8.2 Turizm Gelirlerini Artırmak

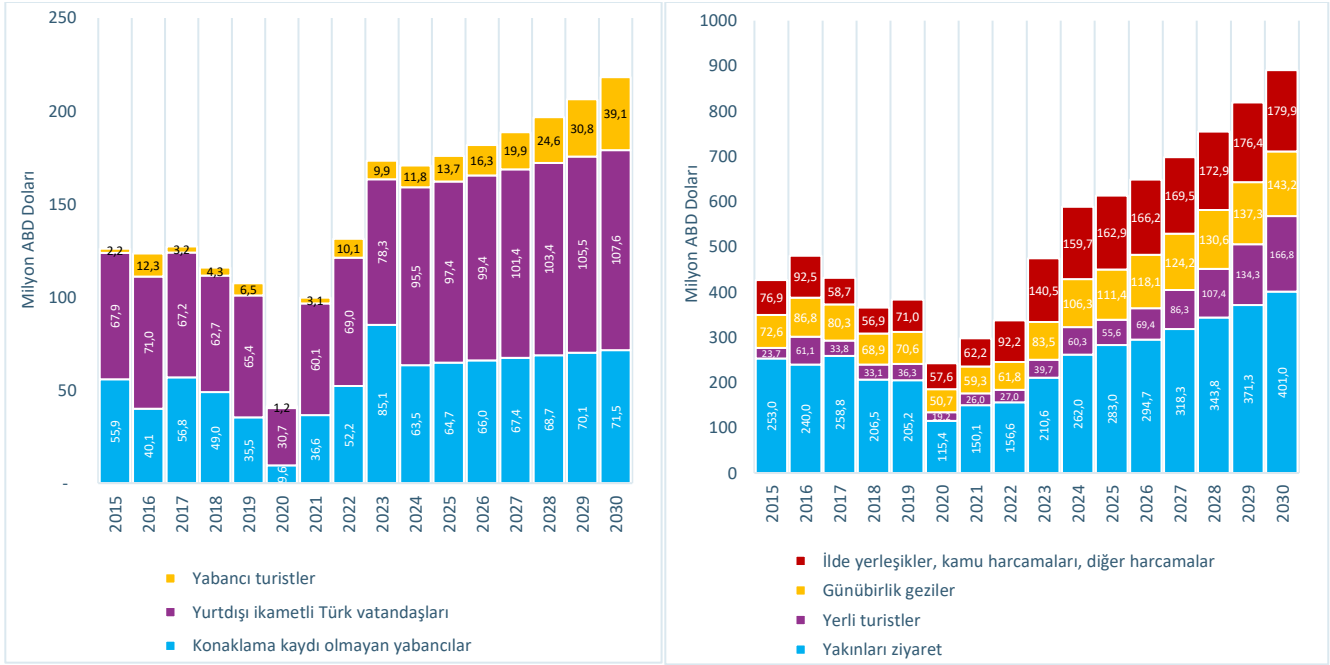
Sivas; UNESCO tescilli kültürel mirası, çok zengin gastronomik birikimi, 4,7 kilometrelik kret yapısıyla eşsiz Diş Kayalıkları gibi jeomorfolojik varlıkları ve tıp tarihine geçen termal kaynaklarıyla turizm gelirleri açısından yüksek bir potansiyele sahiptir. Buna karşın güncel göstergeler, kentin bu varlıkları ekonomik değere dönüştürmekte zorlandığını ve literatürde "Varlıkların Ataleti" (Inertia of Assets) olarak tanımlanabilecek bir verimlilik sorunu ile karşı karşıya olduğunu göstermektedir. Sivas'ta sorun, varlık eksikliği değil; mevcut varlıkların ziyaretçi deneyimi ve harcama üretme kapasitesinin sınırlı kalmasıdır.

Bu durumun en somut göstergelerinden biri, müze ziyaretçi verilerinde gözlenmektedir. 2019 yılında yaklaşık 378 bin olan müze ve ören yeri ziyaretçi sayısının, 2024 yılında 116 bin seviyesine gerilemiş olması, müzelerde bir geçici ilgi uyandırmıştır. Ziyaretçiyi tekrar gelmeye teşvik edemeyen, katılımcı ve deneyim temelli bir yapı sunmayan müzeler, zaman içinde ekonomik değer zincirinin dışına düşmektedir. Bu durum, yalnızca sergileme teknikleriyle ilgili olmayıp Sivas'ın mevcut ziyaretçi profilinin ağırlıklı olarak gurbetçi ve akraba ziyareti temelli olmasından da kaynaklanmaktadır.

Ulaşım altyapısında son yıllarda kaydedilen önemli gelişmelere rağmen bu hareketlilik, turizm gelirlerine yeterince yansımamaktadır. Yüksek hızlı tren hattının devreye girmesiyle Haziran 2025 itibarıyla Ankara-Sivas hattında 1,8 milyon, Sivas-Istanbul hattında ise 660 bin yolcu taşınmıştır. Buna ek olarak Nuri Demirağ Havalimanı'nın kapasitesi ve modern kara yolu bağlantıları, Sivas'ı bölgesel ölçekte erişilebilir bir merkez hâline getirmiştir. Ancak artan bu yolcu hacmi, kentte kalış süresi ve turist harcamasına dönüşmemektedir. Bu durum, erişilebilirliğin tek başına gelir artışı üretmediğini; erişilebilirliğin ürün, deneyim ve yönlendirme ile desteklenmesi gerektiğini göstermektedir.

Harcama verilerinin (Şekil 8.2.1 ve Şekil 8.2.2) ortaya koyduğu üzere 2015-2025 döneminde Sivas'ta turizm gelirlerinin ana gövdesi; yakınları ziyaret, yurt dışı ikametli Türk vatandaşları ve günübirlik hareketlilik üzerinden şekillenmiştir. Yerleşik olmayanların turizm harcamaları içinde en büyük payı, yurt dışı ikametli Türk vatandaşları oluştururken yabancı turist harcamalarının toplam içindeki payı, sınırlı kalmaktadır. Benzer şekilde, yurt içi yerleşiklerin turizm harcamalarında da en yüksek payın "yakınları ziyaret" kaleminden gelmesi, Sivas'ta turizm tüketiminin ağırlıklı olarak sosyal bağlara dayalı olduğunu ortaya koymaktadır.

Bu bağlamda Sivas, toplam turist sayısından bağımsız olarak kişi başı turizm harcamasını artırmayı temel hedef olarak belirlemektedir. 2024 yılı itibarıyla yaklaşık 11,8 milyon ABD doları seviyesinde olduğu değerlendirilen yabancı turist harcamalarının, 2030 yılına kadar 3,3 katına çıkarılarak yaklaşık 39,1 milyon ABD doları seviyesine ulaştırılması hedeflenmektedir (Şekil 8.2.1). Bu hedef, 2025-2030 döneminde yabancı turist harcamalarında yıllık ortalama yaklaşık %22'lik bir bileşik büyüme oranına karşılık gelmekte olup; ziyaretçi sayısındaki artıştan ziyade kalış süresi, deneyim yoğunluğu ve nitelikli turistik ürünler aracılığıyla harcama düzeyinin artırılmasına dayanmaktadır.

Şekil 8.2.1. Sivas İli Yabancı ve Yerli Turist Harcamaları ve Hedefler

Kaynak: Kapadokya Üniversitesi Sosyal ve Stratejik Çalışmalar Uygulama ve Araştırma Merkezi.

Veriler, 2024 yılı itibarıyla yerli ziyaretçiler tarafından gerçekleştirilen turistik nitelikli harcamaların yaklaşık 166 milyon ABD doları seviyesinde olduğunu göstermektedir. Bu değer, Sivas'a gelen yerli ziyaretçi harcamasının büyüklüğüyle karşılaştırıldığında oldukça sınırlıdır ve yerli talebin büyük ölçüde akraba ziyareti ve sosyal tüketim ağırlıklı olduğunu ortaya koymaktadır.

Bu nedenle yerli turist harcamalarına ilişkin hedef, ziyaretçi sayısında olağanüstü artışlar öngörmeden, mevcut yerli ve gurbetçi tabanının daha fazla konaklayan, deneyim tüketen ve paket tur satın alan bir profile dönüştürülmesine dayanmaktadır. Bu yaklaşım doğrultusunda, yerli turist ve günübirlik ziyaret harcamalarının 2030 yılına kadar üç katına çıkarılarak yaklaşık 310 milyon ABD doları seviyesine ulaştırılması hedeflenmektedir. Bu artış, 2025-2030 döneminde yerli turist harcamalarında yıllık ortalama yaklaşık %25'lik bileşik bir büyüme oranına karşılık gelmektedir. 2030 yılına kadar yakınları ziyaret edenlerin toplam harcamalarının kademeli olarak yaklaşık 401 milyon ABD doları seviyesine ulaşması öngörülmektedir. Bu artışın temel dayanağı, günübirlik ziyaretçilerin sayısındaki artıştan ziyade, ziyaret başına düşen harcamanın yükseltilmesidir. Deneyim temelli müzecilik, tematik gastronomi durakları ve kısa süreli etkinlikler, günübirlik ziyaretlerin ekonomik katkısını artıracak, başlıca araçlar olarak değerlendirilmektedir (Şekil 8.2.1).

8.3 Ortalama Kalış Süresini Artırmak

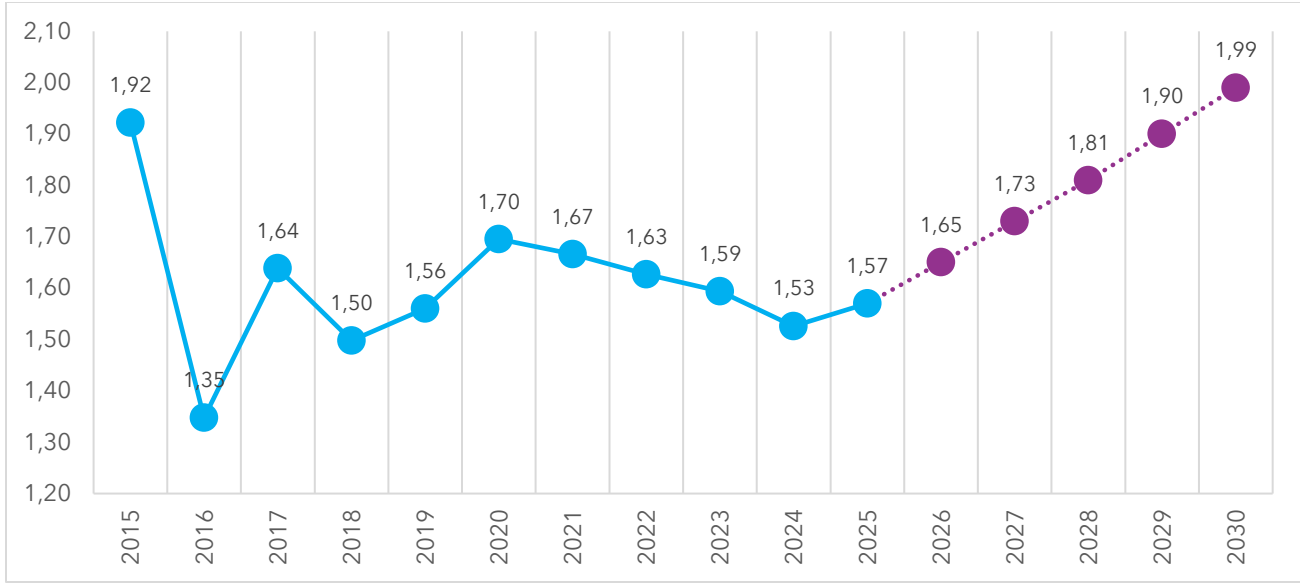
Sivas turizminin yapısal zayıflıklarından biri, ziyaretçi sayısındaki dalgalanmalardan bağımsız olarak ortalama kalış süresinin düşük seyretmesidir. 2015-2025 dönemine ait veriler incelendiğinde, ortalama kalış süresinin 1,53-1,92 gün aralığında sıkıştığı; 2025 gerçekleşmesinin ise yaklaşık 1,57 gün düzeyinde olduğu görülmektedir. Bu durum, Sivas'ın ağırlıklı olarak "tek geceleme" ya da "geçiş" noktası olarak algılandığını, konaklamalı destinasyon kimliğinin yeterince güçlenmediğini göstermektedir.

Özellikle 2022-2024 döneminde yabancı turist gecelemlerinde gözlenen artış, kentin yabancı ziyaretçiler tarafından daha fazla tanınmaya başlandığını göstermekte; ancak bu artış henüz kalış süresine yansıyan yapısal bir dönüşüm üretememektedir. Benzer şekilde, yerli turist gecelemleri de belirli yıllarda yükselmekle birlikte ziyaret başına düşen gece sayısı artmadığı için toplam ekonomik etki sınırlı kalmaktadır. Ortalama kalış süresi artmadığı sürece; konaklama, yeme-içme, kültürel etkinlik ve deneyim harcamalarının ölçeklenmesi mümkün olmamaktadır.

Sivas; Yüksek Hızlı Tren (YHT) hattı, modernize edilen karayolu bağlantıları ve Nuri Demirağ Havalimanı altyapısı sayesinde Türkiye'nin metropol kentlerine doğrudan bağlanan, erişim imkânı yüksek bir destinasyon kimliği kazanmıştır. Fakat turizm planlama metodolojisi açısından "daha fazla ve hızlı erişim", eğer şehirde ziyaretçiyi tutacak çok günlük tematik seyahat programları kurgulanmazsa, beklenenin aksine konaklamalı turizmi zayıflatarak günübirlik ve kısa süreli seyahat hacmini artırma riski taşımaktadır. Ziyaretçilerin kente hızlıca ulaşip, geceleme yapmadan aynı gün geri dönmesi destinasyonun ekonomik çarpan etkisini sınırlandırmaktadır. Bu lojistik riskin avantaja çevrilebilmesi ve Sivas'ın bir "transit geçiş noktası" algısından kurtarılması, ancak il merkezi ile ilçeleri (Divriği, Kangal, Yıldız Dağı) birbirine bağlayan çok günlük entegre seyahat rotalarının tur operatörlerine sunulmasıyla mümkündür. Ulaşımdaki hız ve konfor avantajı, zengin gastronomi, termal şifa ve kültür turlarıyla desteklendiği takdirde günübirlik hareketlilik konaklamalı turizme evrilecek ve Sivas, kentteki ortalama konaklama süresini 2030 yılına kadar yapısal olarak 2,0 güne yükseltme hedefini (Şekil 8.3.1.) başarıyla gerçekleştirecektir.

Ortalama konaklama süresinin artırılması, tekil bir ürünle değil, birbirini tamamlayan, tematik ürünlerin entegrasyonu ile mümkün olacaktır. Bu çerçevede Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası, termal sağlık turizmi, kış ve doğa turizmi ile gastronomi unsurlarının birlikte kurgulanması temel yaklaşım olarak benimsenmektedir. Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası, UNESCO tescili sayesinde uluslararası ölçekte güçlü bir çekim noktasıdır. Divriği'nin, Sivas merkez, Kangal ve Yıldız Dağı ile konaklamalı tur paketleri içinde ele alınması gerekmektedir. Divriği-Merkez arasında planlanabilecek entegre ulaşım çözümleri ve tematik turlar (örneğin "Miras Ekspresi"), bu entegrasyonun temel araçları olacaktır. Sağlık turizmi, ortalama kalış süresini artıracak, en güçlü ürünlerden biridir.

Kangal Balıklı Kaplıcası, sedef hastalığı gibi dermatolojik rahatsızlıklar konusunda dünya çapında bilinirliğe sahiptir. Sağlık turizmi harcamalarının 2025 yılında Türkiye genelinde yüksek oranlı artış göstermesi, bu alanın Sivas için stratejik önemini artırmaktadır. Kış turizmi ve Yıldız Dağı ise Sivas'ın mevsimselliğini kırabilecek bir diğer temel unsurdur. Yıldız Dağı, yalnızca günübirlik kayak ziyaretleri için değil, konaklamalı kış tatilleri için de uygun bir potansiyel sunmaktadır. Yakın çevrede yer alan Erciyes Dağı'nın yüksek sezonda kapasiteye ulaşması, Yıldız Dağı'nı alternatif bir destinasyon olarak öne çıkarmaktadır. Ayrıca Yıldız Dağı'nın yaz aylarında yüksek irtifa kamp merkezi, doğa yürüyüşleri ve bisiklet rotalarıyla değerlendirilmesi, tesisin 12 ay boyunca konaklama üreten bir yapıya kavuşmasını sağlayacaktır.

Şekil 8.3.1. Sivas İli Ortalama Konaklama Süreleri (Gün) ve Hedefler

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Mayıs 2026; Kapadokya Üniversitesi Sosyal ve Stratejik Çalışmalar Uygulama ve Araştırma Merkezi.

8.4 Turizmi Sivas'ın Ekonomik ve Marka Kimliğinin Temel Bileşeni Hâline Getirmek

Sivas, sahip olduğu varlıklar, güçlü somut ve somut olmayan kültürel miras, termal kaynakları, kırsal peyzajı ve ulaşım avantajlarına rağmen bu varlıkları yeterince yüksek katma değerli turizm ürünlerine dönüştürememiştir. Şehir, önemli bir varlık envanterine sahip olmakla birlikte, bu envanterin ekonomik çıktıya dönüşümü yeterli seviyede değildir. *Sivas Turizm Master Planı*, turizmin ilin ekonomik büyümesinde ve marka kimliğinde belirleyici bir sektör olarak konumlandırılmasını hedeflemektedir. Bu çerçevede, Sivas dışında yaşayan Sivaslıların (gurbetçi) turizme katkısı sistematik biçimde artırılacaktır. Gurbetçilerin yalnızca memleket ziyareti yapan bir kitle olarak değil; şehrin doğal marka elçileri ve yönlendirici talep üreticileri olarak görülmesi önem arz etmektedir. Bu ziyaretler; Divriği, Yıldız Dağı, Kangal ve merkez kültür aksını kapsayan paketlerle çeşitlendirilecek, gurbetçiler üzerinden yeni ziyaretçi akışı yaratılacaktır.

Sivas'ın zengin varlık envanteri; tekil ve dağınık unsurlar olmaktan çıkarılarak il içinde ve bölgede birbiriyle ilişkili ve bağlantılı temalar çerçevesinde entegre turizm ürünlerine dönüştürülecektir. UNESCO mirası Divriği, termal şifa merkezleri, Yıldız Dağı kış ve yüksek irtifa turizmi, gastronomi ve kırsal deneyimler; bölgesel ölçekte paketlenmiş bir destinasyon yapısı içinde sunulacaktır. Bu bağlamda Sivas, yalnızca kendi iç dinamikleriyle değil; Erzincan, Malatya, Kayseri ve Kapadokya hattında bölgesel dağıtım ve entegrasyon merkezi rolünü güçlendirecektir. Yüksek hızlı tren bağlantısı, Nuri Demirağ Havalimanı ve kara yolu ağları; Sivas'ı bu bölgesel koridorun lojistik düğüm noktası hâline getirecek şekilde kullanılacaktır.

Turizm ve ulaşım altyapısının güçlendirilmesi, Sivas ile ilgili "geçiş noktası" algısının kırılmasında belirleyici olacaktır. YHT ile artan yolcu hacmi, entegre yönlendirme, karşılama ve şehir içi mobilite sistemleriyle konaklamalı deneyime dönüştürülecektir. Merkez-Kangal-Divriği aksı bir turizm omurgası

olarak kurgulanacak; çevre illerle destinasyon iş birliği protokolleri geliştirilerek çok duraklı seyahat modelleri yaygınlaştırılacaktır.

TÜİK verilerine göre Sivas'ın toplam ekonomik büyüklüğü (GSYH) yaklaşık 227 milyar TL seviyesindedir. Sektörün kentsel ekonomideki yerini netleştirmek adına yapılan geniş tanımlı turizm analizleri; otel ve acente gibi doğrudan gelirlerin yanı sıra yeme-içme, yerel ulaşım ve tedarik zincirine yansıyan dolaylı etkiler de hesaplandığında, turizmin kent ekonomisine toplam katkısının 12 ila 19 milyar TL arasında bir hacme ulaştığını tahmin etmektedir. Bu makroekonomik göstergeler, turizmin Sivas genel ekonomisi içinde yaklaşık %5,3 ile %8,4 arasında stratejik bir paya sahip olduğunu ve yerel kalkınmanın en dinamik motor güçlerinden biri olarak konumlandığını rasyonel bir şekilde ortaya koymaktadır. Bu da ilin toplam GSYH'sinin yaklaşık %5 ila %8,5'ine karşılık gelmektedir. 2030 yılına kadar turizmin Sivas ekonomisindeki payının %12 bandına; geniş tanımlı turizm istihdamının ise %10'un üzerine çıkarılması hedeflenmektedir (Tablo 8.4.1.).

Turizm sektörü, yalnızca doğrudan gelirleriyle değil; tedarik zinciri, istihdam, yerel üretim ve hizmet ağları üzerinden yarattığı dolaylı ve tetikleyici etkilerle de il ekonomisinde güçlü bir çarpan mekanizması üretmektedir. Türkiye genelinde yapılan analizlerde turizmin ekonomik çarpan katsayısının 2,3-2,6 bandında olduğu görülmektedir.¹ Bu çerçevede Sivas, 2030 yılında yaklaşık 1,1 milyar ABD doları seviyesine ulaşması öngörülen toplam turizm harcamasının, dolaylı ve uyarılmış etkilerle birlikte, muhafazakâr bir tahmin ile il ekonomisinde 2 milyar ABD dolarının üzerinde bir ekonomik hareketlilik yaratabileceği değerlendirilmektedir.

Çarpan etkisinin düzeyi, tedarik zincirinin yerelleşme oranına doğrudan bağlıdır. Sivas'ta turizm gelirlerinin il içinde kalabilmesi için konaklama ve yeme-içme sektörünün gıda, tarım, hayvancılık, el sanatları ve hizmet alımlarında mümkün olduğunca yerel üreticilere yönelmesi kritik önemdedir. İthal girdi oranının düşük tutulması, yerel tedarik ağlarının güçlendirilmesi ve bölgesel üretici-turizm işletmesi eşleştirme mekanizmalarının kurulması, çarpan katsayısını yukarı taşıyacaktır. Bu doğrultuda belediye ve il özel idaresi; yerel tedarik zinciri platformları oluşturmayı, kamu alımlarında yerel ürün kullanımını teşvik etmeyi, coğrafi işaretli ve yöresel ürünlerin turizm işletmelerinde kullanımını yaygınlaştırmayı destekleyecektir. Gelir kaçağının azaltılması da stratejik bir önceliktir. Zincir işletmelerin merkezlerinin il dışında olması durumunda ortaya çıkabilecek kâr transferleri, yerel ortaklık modelleri, yerel istihdam şartları ve tedarik yükümlülükleriyle dengelenecektir. Turizm yatırımlarında yerel girişimciliğin desteklenmesi, franchise ve zincir yapıların yerel tedarik kullanım oranlarının izlenmesi ve dijital rezervasyon sistemleri üzerinden doğrudan satış kanallarının güçlendirilmesi, gelirin il içinde kalma oranını artıracaktır.

Marka gücünün artması; destinasyonun tercih edilme sıklığını, ortalama kalış süresini ve ziyaretçi başına harcama düzeyini artıracaktır. Kalış süresindeki her 0,1 günlük artışın konaklama, yeme-içme ve deneyim harcamaları üzerinden toplam turizm gelirini yaklaşık %3 oranında yükselteceği öngörülmektedir. Bu artış, turizm çarpan katsayısının 2'nin üzerinde olduğu bir ekonomik yapıda, ilin toplam katma değerine yansıyacaktır.

Tablo 8.4.1. Turizmin Sivas Ekonomisine Katkısı ve Hedefler

Gösterge	2024	2030 Hedef
Turizm Katkısı (TL)	12 - 19 milyar TL	25 - 30 milyar TL
Kişi başı harcama (ABD doları) (yerli)	197	373
Kişi başı harcama (ABD doları) (yabancı)	982	1984
Turizmin Sivas'ın GSYH İçindeki Payı	%5 - %8,5	%12
Geniş Tanımlı Turizm İstihdamı (kişi)	9.500 - 11.700	15.000 - 18.000

¹ Yılmaz, H. (2023). Türkiye'de Turizmin Ekonomik Büyümeye Etkisi. *Alanya Akademik Bakış*, 7(1), 257-276.

Turizmin Sivas'ın Toplam İstihdam İçindeki Payı	%6 - %7,5	%10+
--	-----------	------

Kaynak: TÜİK.

9 Politikalar

Sivas Turizm Master Planı'nın hedefi, Sivas'ın turizm kaynaklarını etkin ve sürdürülebilir biçimde değerlendirerek Sivas turizminin potansiyeline ulaşmasını sağlamaktır. Plan kapsamında belirlenen politikalar, Plan'ın hazırlık sürecinde yapılan arama konferansı, saha çalışmaları, istatistiksel verilerin incelenmesi, kapsamlı literatür taraması ve Sivas turizminin önemli paydaşları ile yapılan birebir görüşmelerle belirlenmiştir.

Belirlenen her bir politika, Sivas turizminin stratejik amaç ve hedefleri ile öncelik alanlarına farklı derecelerde katkı sunmaktadır. Politikalara ait detaylı bilgiler, yine projeler bölümünde proje metinleri içerisinde yer almaktadır. Sivas turizmine ilişkin belirlenen politikalar, Tablo 9.1.'de verilmektedir. Politikalara sırasıyla yer verilmiş ve gerçekleştirme maliyetleri sıralamada dikkate alınmamıştır.

Tablo 9.1. Sivas Turizm Master Planı Politika Listesi

No	Politikalar
P1.1	Ekoturizm, Su Ekosistemleri ve Koruma Odaklı Kırsal Kalkınma Modelinin Oluşturulması
P1.2	Ekoturizm Araştırma, Yönetişim ve Çevresel İzleme Merkezinin Kurulması
P1.3	Dört Mevsim Kırsal Deneyim Takvimi ve Ürün Yönetimi Hazırlaması
P1.4	Doğa Alanları İçin Standart Ziyaretçi Altyapı ve Taşıma Kapasitesi Yönetiminin Uygulanması
P1.5	Tematik Kırsal Ürünler ve İkon Destinasyon Hikâyesi Geliştirme Çalışmalarının Yürütülmesi
P2.1	Spor Turizmi Yönetişim Platformu ve Lisanslı İşletmecilik Modelinin Hayata Geçirilmesi
P2.2	Branş Çeşitliliğinin Sağlanması ve Entegre Spor Etkinlik Portföyünün Geliştirilmesi
P2.3	Doğa ve Macera Etkinliklerinin İlin Cazip Turizm Ürünü Hâline Getirilmesi
P2.4	Dijital Spor Rotaları ve Akıllı Bilgilendirme Altyapısının Kurulması
P3.1	Yıldız Dağı'nın Ulusal Ölçekte Güçlü ve Rekabetçi Bir Destinasyona Dönüştürülmesi
P3.2	Kış Turizminde Zenginleştirilmiş Ürün ve Etkinlik Yönetiminin Yapılması
P3.3	Kış Turizminin Kültür, Gastronomi ve Şehir Deneyimiyle Entegre Edilmesi
P3.4	Tanıtım, Dijital Pazarlama ve Anlık Talep Yönetimi Sistemlerinin Kurulması
P3.5	İnsan Kaynağı, Hizmet Kalitesi ve Misafir Deneyimi Standartlarının Yükseltilmesi
P3.6	Dört Mevsim Gelir Modeli ve Bölgesel Kış Koridorunun (Yıldız 365 + Erciyes) Oluşturulması
P4.1	Yeni Yatırımlarda Kapasite Artışı Yerine Nitelik ve Verimlilik Odaklı Dönüşümün Sağlanması
P4.2	Dijital Satış Kanallarının Geliştirilmesi ve Küresel Görünürlük Stratejisinin Uygulanması
P4.3	Konaklama Tesislerinde Hizmet Kalitesi, Eğitim ve Standartlaşma Programının Yürütülmesi
P4.4	İlçe Ölçeğinde Butik ve Miras Konaklama Modelinin Yaygınlaştırılması
P4.5	Ekolojik Konaklama Standartlarının Belirlenmesi ve Doğal Peyzaj Koruma Rejiminin Uygulanması
P4.6	Standartlaştırılmış Kamp ve Karavan Turizmi Altyapısının Kurulması
P5.1	Sivas Gastronomi Çatı Kimliğinin İnşası ve "Bozkır-Mevsimsellik" Anlatısının Tescillenmesi
P5.2	İlçe Bazlı Uzmanlaşma ve Mikro Gastronomi Destinasyonlarının Oluşturulması
P5.3	Kadın Emegi, Yerel Üretici ve Sürdürülebilir Tedarik Zinciri Ekosisteminin Kurulması
P5.4	Deneyim Odaklı Gastronomi ve Şehir Merkezli Mutfak Alanlarının Geliştirilmesi
P5.5	Servis Standardizasyonu, Sertifikasyon ve Kurumsal Yönetişim Modelinin Hayata Geçirilmesi
P5.6	Gastronomi Tanıtımının Dijitalleştirilmesi ve Ulusal-Uluslararası Entegrasyonun Sağlanması
P5.7	Gastronomide Duyusal Deneyim ve Markalama Stratejisinin Geliştirilmesi
P6.1	Gar, Terminal, Havalimanı ve Tesis Zincirinde Entegre Erişim ve Karşılama Sisteminin Kurulması
P6.2	Kangal Uluslararası Dermatoloji ve Şifa Merkezi Modelinin Hayata Geçirilmesi

P6.3	Termal Tesislerde Nitelik Artışının Sağlanması ve Uzun Süreli Tıbbi Paketlerin Geliştirilmesi
P6.4	Jeotermal Kaynakların Sürdürülebilir Yönetimi ve Tek Su Sisteminin Uygulanması
P6.5	Uluslararası Akreditasyon Süreçlerinin Tamamlanması ve Güven İnşası Yol Haritasının Uygulanması
P6.6	Termal ve Sağlık Turizmi Yürütme Kurulu Oluşturularak Tek Elden Koordinasyonun Sağlanması
P6.7	"Şifa Sürekliliği" Marka Anlatısının Geliştirilmesi ve Ürün Çeşitlendirmesinin Yapılması
P7.1	Turizm Odaklı SOKÜM Envanterinin Çıkarılması ve Çok Katmanlı Dijital Arşivin Oluşturulması
P7.2	Usta-Çırak Ekosisteminin Desteklenmesi ve Deneyim Odaklı Üretim Alanlarının Kurulması
P7.3	Anlatı, Âşıklık ve Müzik Temelli Deneyim Turizminin Geliştirilmesi
P7.4	Kadın Üretimi, Zanaat ve Hikâyeli Hediye Eşya Ekosisteminin Güçlendirilmesi
P7.5	SOKÜM Unsurlarının Dijital Hikâyeleştirilmesi ve Akıllı Kültür Yönlendirme Sisteminin Kurulması
P7.6	Festival Takvimi, İhtisas Müzeleri ve Köy Yaşam Merkezleriyle "Yaşayan Miras Ağı" Modelinin Uygulanması
P7.7	Zanaat-Müze Aksı Bütünleşmesi ve Nitelikli Ticari Dönüşüm Modeli Oluşturulması
P8.1	Tarihî Yapılarda Koruma, Restorasyon ve Yeniden İşlevlendirme Standartlarının Yükseltilmesi
P8.2	Somut Kültürel Mirasın Dijitalleştirilmesi, 3B Belgelenmesi ve Deneyim Tasarımının Yapılması
P8.3	Arkeolojik Alanlarda "Kazı-Koruma-Deneyim" Modelinin Turizme Kazandırılması
P8.4	Görsel İçerik Üretimi, Hikâyeleştirme ve Uluslararası Dijital Yayın Planının Uygulanması
P8.5	Kurumsal Koordinasyon, Profesyonel Rehberlik ve Alan Yönetimi Kapasitesinin Geliştirilmesi
P8.6	İl Dışındaki Sivaslılardan Turizm Amaçlı Faydanın Artırılması
P8.7	Gece Ekonomisi ve Sosyal Yaşamın Canlandırılması
P9.1	Sivas'ın "Geçiş Noktası"ndan "Konaklamalı Destinasyon"a Dönüştürülmesi İçin Entegre Bağlantıların Kurulması
P9.2	Sivas Bölgesel Miras Omurgası Oluşturulması ve Kültür Koridorlarının Tesis Edilmesi
P9.3	İlçe Merkezleri ile Doğa Alanları Arasında Son Kilometre Ring Sistemlerinin Kurulması
P9.4	Şehir İçi Turistik Mobilité ve Mikromobilité (Yaya/Bisiklet) Altyapısının Geliştirilmesi
P9.5	Akıllı Ulaşım, Dijital Biletleme ve Karekodlu Yönlendirme Sistemlerinin Hayata Geçirilmesi

10 Öncelikli Alanlar

Sivas Turizm Master Planı'nda 4 adet stratejik amaç ve hedef ile bu stratejik amaç ve hedefleri farklı derecelerde destekleyen 9 adet öncelikli alan başlığı belirlenmiştir. Öncelikli alanlar kapsamında ve belirlenen stratejik amaç ve hedeflere ulaşmayı destekleyen 54 adet politika ortaya konmuştur. Politikaların her iki başlığa ait kesişim değerleri ve buna göre öncelikli alanların sıralaması, aşağıda KÜNGülcan's matrisinde görülmektedir. (Tablo 10.1.). Belirlenen politikalar, Sivas'ın turizmde gelecek kurgusunu oluşturan projelerinin yapı taşları durumundadır.

Tablo 10.1. KÜNGülcan's Politika Değer Matrisi

Sıra	ÖNCELİKLİ ALANLAR	1. Ziyaretçi Sayısını Artırmak	2. Turizm Gelirini Artırmak	3. Ortalama Kalış Süresini Artırmak	4. Turizmi Sivas' ın Ekonomik ve Marka Kimliğinin Temel Bileşeni Hâline Getirmek	Genel Toplam	Temel Politika Derecelendirmesi
1	Somut Kültürel Miras	11	5	9	14	39	1
2	Konaklama	6	10	9	10	35	2
3	Ulaşım ve Seyahat	15	4	9	6	34	3
4	Termal ve Sağlık Turizmi	8	6	8	8	30	4
5	Gastronomi	4	13	3	9	29	5
6	Somut Olmayan Kültürel Miras	6	4	7	11	28	6
7	Kırsal/Ekoturizm	7	6	4	8	25	7
8	Spor ve Macera Turizmi	9	5	6	2	22	8
9	Kış Turizmi	5	4	6	5	20	9
	Genel Toplam	71	57	61	73	524	

Tablo 10.2. Stratejik Amaç ve Hedefler ile İlişkili Politikalar

STRATEJİK AMAÇ VE HEDEFLER	POLİTİKALAR
Ziyaretçi sayısını artırmak	P1.1, P1.3, P1.4, P1.5, P2.1, P2.2, P2.3, P2.4, P3.1, P3.2, P3.4, P3.5, P3.7, P4.1, P4.2, P4.4, P4.6, P5.2, P5.4, P5.6, P6.1, P6.2, P6.5, P6.7, P7.2, P7.3, P7.5, P7.6, P7.7, P8.1, P8.2, P8.4, P8.5, P8.6, P8.7, P9.1, P9.2, P9.3, P9.4, P9.5
Turizm Gelirini Artırmak	P1.1, P1.3, P2.1, P2.2, P2.3, P3.1, P3.2, P3.4, P3.5, P3.7, P4.1, P4.2, P4.4, P4.5, P4.6, P5.2, P5.3, P5.5, P5.6, P5.7, P6.2, P6.3, P6.5, P6.7, P7.3, P7.4, P7.6, P7.7, P8.1, P8.4, P8.7, P8.8, P9.2, P9.5
Ortalama Kalış Süresini Artırmak	P1.1, P1.3, P1.5, P2.2, P2.3, P2.4, P3.1, P3.2, P3.4, P3.6, P3.7, P4.1, P4.3, P4.4, P4.6, P5.2, P5.4, P5.7, P6.2, P6.3, P6.7, P7.2, P7.3, P7.5, P7.6, P8.1, P8.4, P8.6, P8.7, P8.8, P9.1, P9.2, P9.3, P9.4, P9.5
Turizmi Sivas'ın Ekonomik ve Marka Kimliğinin Temel Bileşeni Hâline Getirmek	P1.1, P1.2, P1.3, P1.4, P1.5, P2.1, P2.2, P2.4, P3.1, P3.2, P3.5, P3.6, P3.7, P4.1, P4.2, P4.3, P4.4, P4.5, P4.6, P5.1, P5.2, P5.3, P5.4, P5.5, P5.6, P5.7, P6.1, P6.2, P6.3, P6.4, P6.5, P6.6, P6.7, P7.1, P7.2, P7.3, P7.4, P7.5, P7.6, P7.7, P8.1, P8.2, P8.4, P8.5, P8.6, P8.7, P8.8, P9.1, P9.2, P9.4, P9.5

Tablo 10.3. Öncelikli Alanlar ile İlişkili Politikalar

ÖNCELİKLİ ALANLAR	POLİTİKALAR
Konaklama	P4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 4.6
Somut Olmayan Kültürel Miras (SOKÜM)	P7.1, 7.2, 7.3, 7.4, 7.5, 7.6
Somut Kültürel Miras	P8.1, P8.2, P8.3, P8.4, P8.5, P8.6, P8.7
Ulaşım ve Seyahat	P9.1, P9.2, P9.3, P9.4, P9.5
Macera ve Spor Turizmi	P2.1, P2.2, P2.3, P2.4.
Termal ve Sağlık Turizmi	P6.1, P6.2, P6.3, P6.4, P6.5, P6.6, P6.7
Kırsal/Ekoturizm	P1.1, P1.2, P1.3, P1.4, P1.5
Kış Turizmi	P3.1, P3.2, P3.3, P3.4, P3.5, P3.6
Gastronomi	P5.1, P5.2, P5.3, P5.4, P5.5, P5.6, P5.7

10.1 Kırsal Turizm ve Ekoturizm

Kırsal turizm ve ekoturizm; doğanın korunmasını esas alan, sürdürülebilir kalkınmayı destekleyen ve eğitim boyutu da içeren turizm türleri olarak öne çıkmaktadır. Sanayi Devrimi sonrasında hızla artan dünya nüfusu, kentleşme süreçleri, biyolojik çeşitlilik kaybı ve çevresel tahribat, insanlığın doğayı koruma ve bu mirası gelecek kuşaklara aktarma isteğini güçlendirmiştir. Özellikle 1980'lerden itibaren bilgi ve iletişim teknolojilerinin hızla gelişmesi, dünyanın farklı coğrafyalarına dair anlık bilgiye erişimi mümkün kılmış; bu durum, insanların yeni destinasyonlara duyduğu merakı artırarak ekoturizm ve kırsal turizm faaliyetlerine olan talebi yükseltmiştir. 2002 yılının Uluslararası Ekoturizm Yılı ilan edilmesiyle birlikte ekoturizmin turizm içindeki payı giderek büyümüş; Underdog verilerine göre 2024 yılı itibarıyla küresel turizm içinde yaklaşık %13 oranında bir büyüme gerçekleşmiştir.

Türkiye'de kırsal turizm ve ekoturizm gelirleri ile ziyaretçi sayıları doğrudan ayrı bir istatistik başlığı altında düzenli olarak raporlanmasa da alternatif turizm türleri içinde en hızlı ilgi gören alanlardan biri

olarak kabul edilmektedir. Türkiye; zengin biyolojik çeşitliliği, geniş kırsal alanları, geleneksel üretim kültürü ve korunan doğal alanları sayesinde bu turizm türleri için güçlü bir potansiyele sahiptir. Ülkede millî park sayısının artması ve korunan alanların genişletilmesi, doğa temelli turizmin gelişimine yönelik politikaların somut göstergeleri arasında yer almaktadır. T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı ile T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından kırsal kalkınma ve sürdürülebilir turizm hedefleri doğrultusunda ekoturizm ve kırsal turizm odaklı strateji ve eylem planları hazırlanmakta; pilot bölgelerde yatırım alanları planlanmakta ve yerel halkın turizm faaliyetlerine katılımını artırmaya yönelik eğitim programları yürütülmektedir. Bu yaklaşım, kırsal turizmi yalnızca ekonomik bir faaliyet olarak değil, yerel kalkınmayı destekleyen ve doğal mirasın korunmasını teşvik eden, bütüncül bir politika alanı olarak konumlandırmaktadır.

Sivas; Karadeniz, İç Anadolu ve Doğu Anadolu bölgelerinin kesişiminde yer alması nedeniyle belirgin bir karasal iklimin hâkim olduğu, kuzey kesimlerinde ise Karadeniz geçiş iklimi özelliklerinin görüldüğü bir coğrafyada bulunmaktadır. Kızılırmak başta olmak üzere Yeşilırmak ve Fırat havzaları tarafından şekillenen bu geniş coğrafya, doğal peyzaj çeşitliliği açısından önemli bir potansiyel sunmaktadır. Jips karstı oluşumları, dağlık alanlar ve Kuzey Anadolu Fayı'nın etkisiyle gelişen farklı ekosistemler, bölgedeki bitki ve fauna çeşitliliğini artıran başlıca unsurlardır.

Sivas, köy sayısı bakımından Türkiye'nin en fazla köy sayısına sahip ilidir ve bu durum, kırsal yerleşim dokusunun genişliği, kırsal turizm ve ekoturizm açısından önemli bir altyapı oluşturmaktadır. Bu potansiyelin sürdürülebilir biçimde değerlendirilmesi için kırsal yerleşimlerin doğal ve kültürel değerlerinin bütüncül bir yaklaşımla ele alınması gerekmektedir. Köyler arası ilişkileri analiz eden ve veriye dayalı planlama sağlayan bir yönetim yapısının oluşturulması; eko-köy ve kırsal turizm köylerinin belirlenmesi; bu yerleşimlerin marka kimliğinin güçlendirilmesi ve yerel halkın turizm yatırımlarına dâhil edilmesi, uzun vadeli sürdürülebilirlik açısından önem taşımaktadır.

Bu çerçevede her ilçeye özgü ekoturizm yaklaşımlarının geliştirilmesi, doğal çevreyle uyumlu yatırımların teşvik edilmesi ve kırsal turizmin planlı biçimde yönetilmesi, Sivas'ın sahip olduğu doğal ve kültürel mirasın korunarak değerlendirilmesine katkı sağlayacaktır. Buradan hareketle Sivas için bu öncelikli alanı destekleyecek 5 adet politika maddesi aşağıda yer almaktadır.

- **P1.1. Ekoturizm, Su Ekosistemleri ve Koruma Odaklı Kırsal Kalkınma Modelinin Oluşturulması:** Sivas'ın geniş kırsal coğrafyası haritalandırılarak ekoturizme en elverişli alanlar için bilimsel bir bölgeleme çalışması yapılacaktır. Belirlenen pilot bölgelerde yerel mimariye ve ekolojik dengeye tam uyumlu eko-köyler inşa edilerek yörenin kırsal yaşam kültürü turizme kazandırılacaktır. Özellikle Kelkit Vadisi gibi alanlarda biyosfer rezerv yaklaşımı benimsenerek koruma ve kullanma dengesi en üst düzeyde tesis edilecektir. Bu model, yerel halkın turizmden ekonomik gelir elde etmesini sağlarken doğal ekosistemin korunmasını sağlayacaktır.
- **P1.2. Ekoturizm Araştırma, Yönetişim ve Çevresel İzleme Merkezinin Kurulması:** Sivas'ın kendine has doğal ekosistemlerini, biyolojik çeşitliliğini ve kırsal kültür mirasını koruyarak turizme kazandırmayı hedefleyen kırsal turizm ve ekoturizm politikaları, kitlesel turizmin yaratabileceği olumsuz etkilerden arındırılmış, veri odaklı bir yönetim modeliyle yürütülecektir. Bu kapsamda, ekoturizm bölgeleme çalışmalarının ve kırsal turizm rotalarının (Gürün Gökpinar Gölü, Şuul Vadisi, tescilli jeomiras alanları ve köy yerleşimleri vb.) başarı düzeyi ile sürdürülebilirliği, UN Tourism Destinasyon İzleme Çerçevesi verilerinin periyodik ve sistematik olarak izlenmesi ve raporlanması esasına dayandırılacaktır. Kırsal ve ekolojik turizm alanlarındaki makro hedeflerin niteliksel takibi, SMART formatında yapılandırılmış ikincil performans göstergeleri üzerinden gerçekleştirilecektir.

Ayrıca doğal alanların planlı ve bilimsel bir ekseninde gelişimi için üniversiteler ve ilgili kamu kurumlarının paydaşlığında akademik destekli bir yönetim merkezi hayata geçirilecektir. Bu yapı, turizm yatırımcılarına ve yöre halkına ekolojik standartlar ile yapılaşma kriterleri konusunda profesyonel rehberlik sunacaktır. Merkez, taşıma kapasitesi ölçümleri ve çevresel etki analizlerini düzenli olarak yürüterek alanların aşırı kullanımdan zarar görmesini kesin olarak engelleyecektir.

- **P1.3. Dört Mevsim Kırsal Deneyim Takvimi ve Ürün Yönetim Sisteminin Geliştirilmesi:** İlin farklı kırsal alanlarındaki hasat dönemleri, doğa olayları ve yerel tarımsal üretim süreçleri dört mevsime yayılan entegre bir takvim altında birleştirilecektir. Bu takvim sayesinde ziyaretçilere yılın sadece belirli aylarında değil, her döneminde katılabilecekleri sürdürülebilir kırsal deneyim alternatifleri sunulacaktır. Tarımsal ürünlerin toplanması, işlenmesi ve tadımı gibi süreçler turistik birer ürün formatına dönüştürülerek tur operatörlerine hazır paketler hâlinde pazarlanacaktır. Böylelikle kırsal turizm hareketliliği tüm yıla yayılarak ilin ekonomisindeki dalgalanmaların önüne geçilecektir.
- **P1.4. Doğa Alanları İçin Standart Ziyaretçi Altyapı ve Taşıma Kapasitesi Yönetiminin Uygulanması:** Sivas genelindeki millî park, şelale ve ormanlık alanlara yönelik yönlendirme tabelaları, seyir terasları ve dinlenme üniteleri için tek tip bir tasarım standardı kurumsallaştırılacaktır. Bu standartlar, doğaya uyumlu ahşap ve taş malzemelerden seçilerek sıfır atık prensibini destekleyen, çevre dostu yönetim sistemleriyle entegre edilecektir. Ziyaretçi girişleri, sensörler ve biletleme sistemleriyle takip edilerek alanların ekolojik taşıma kapasitesinin aşılması durumunda girişler sınırlandırılacaktır. Bu altyapı hamlesi, turistlere güvenli ve konforlu bir doğa deneyimi sunarken yaban hayatının tahrip edilmesini de önleyecektir.
- **P1.5. Tematik Kırsal Ürünler ve İkon Destinasyon Hikâyesi Geliştirme Çalışmalarının Yürütülmesi:** “Türkiye’nin Can Damarının Başlangıcı” mottosuyla Kızılırmak’ın doğduğu bölge, sembolik bir keşif noktası ve doğa yürüyüşü rotası olarak ulusal çapta markalaştırılacaktır. Sivas’ın iklimine uygun lavanta ve tıbbi aromatik bitki tarlaları, kırsal peyzajı zenginleştiren görsel ve duysal birer turizm rotası hâline getirilecektir. İlin en güçlü simgesi olan Kangal köpeği ve daha az bilinen bir tür olan Kangal koyunu için ise “Miras Deneyim Merkezi” kurularak ziyaretçilerin güvenli etkileşim kurduğu ve çobanlık kültürünü öğrendiği interaktif bir hikâye kurgulanacaktır.

10.2 Spor ve Macera Turizmi

Spor ve macera turizmi, bireylerin aktif katılımına dayalı, deneyim ve performans odaklı seyahat motivasyonlarını içeren, alternatif bir turizm türü olarak küresel ölçekte hızla gelişmektedir. Dünya genelinde sağlıklı yaşam bilincinin artması, aktif tatil eğilimlerinin yaygınlaşması ve klasik kitle turizmine alternatif arayışlar, spor ve macera turizmini küresel turizm pazarının en dinamik alanlarından biri hâline getirmiştir. Uluslararası turizm raporlarında spor, doğa ve macera temelli faaliyetlerin; yüksek harcama potansiyeline sahip, yıl geneline yayılabilen ve destinasyon sadakati yüksek ziyaretçi profilleriyle öne çıktığı vurgulanmaktadır. Bu yönüyle spor ve macera turizmi, küresel turizmde yalnızca ekonomik katkı sağlayan bir alan değil, aynı zamanda sürdürülebilirlik, yerel kalkınma ve destinasyon markalaşmasını destekleyen, stratejik bir turizm bileşeni olarak değerlendirilmektedir.

Türkiye’de spor ve macera turizmi, turizmin çeşitlendirilmesi ve yıl geneline yayılması hedefleri doğrultusunda ulusal turizm politikalarının önemli bileşenlerinden biri olarak ele alınmaktadır. Türkiye,

coğrafi çeşitliliği ve iklim avantajları sayesinde doğa sporları, kamp turizmi ve sportif organizasyonlar açısından Avrupa ve Orta Doğu pazarında rekabet edebilir bir konuma sahiptir. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı verilerine göre alternatif turizm türlerinin toplam turizm gelirleri içindeki payı, her geçen yıl artmakta; spor turizmi, yüksek harcama potansiyeline sahip ziyaretçi profiliyle öne çıkmaktadır. Uluslararası spor organizasyonları, yüksek irtifa kamp merkezleri ve doğa temelli spor faaliyetleri, Türkiye'nin küresel turizm pazarındaki konumunu güçlendiren unsurlar arasında yer almakta; spor ve macera turizmi, Türk turizmi için stratejik ve tamamlayıcı bir alan olarak değerlendirilmektedir.

Bu ulusal ve bölgesel avantajlar çerçevesinde Sivas, sahip olduğu coğrafi ve iklimsel özellikleriyle spor ve macera turizmi açısından değerlendirilebilecek, önemli fırsatlar sunmaktadır. Sivas'ın yüksek rakımlı alanları, doğal yürüyüş güzergâhları ve açık alan kullanımı için elverişli coğrafyası; doğa sporları ve rekreatif faaliyetler açısından uygun fiziksel koşullar sunmaktadır. İl genelinde bulunan spor tesisleri ve üniversite bünyesindeki spor altyapısı, lisanslı sporcu yetiştirilmesi ve sportif faaliyetlerin sürekliliği açısından önemli bir kurumsal kapasite oluşturmaktadır. Sivas'ın köklü spor kültürü, geçmişten günümüze farklı branşlarda yetiştirdiği başarılı sporcular ve spor kulüpleri aracılığıyla spor alanındaki bilinirliğini artırmaktadır. Bunun yanında, kırsal alanlarda gerçekleştirilebilecek macera temelli aktiviteler ve doğa sporları, spor turizminin yerel kalkınmaya katkı sağlayabilecek biçimde yaygınlaştırılmasına olanak tanımaktadır. Ulaşım altyapısındaki gelişmeler ve ilin merkezî konumu, Sivas'ın spor ve macera turizmi açısından bölgesel bir çekim merkezi olma potansiyelini güçlendirmektedir. Kentsel lojistiğin sunduğu bu avantajların yanı sıra, ilin kış sporları odak noktası olan Yıldız Dağı Kış Sporları ve Turizm Merkezi'nin Türkiye'deki diğer köklü kayak merkezlerine (Erciyes, Palandöken, Uludağ vb.) kıyasla en ekonomik ve fiyat-performans oranı en yüksek kış destinasyonu olması, sporcu kabileleri ve kulüpler için rekabetçi bir finansal cazibe alanı üretmektedir. Bununla birlikte, bu potansiyelin ulusal ölçekte daha görünür ve sürdürülebilir hâle gelmesi; kurumsal yapıların güçlendirilmesi, tanıtım faaliyetlerinin artırılması ve spor branşlarının çeşitlendirilmesi ile doğrudan ilişkilidir. Bu bağlamda Sivas için bu öncelikli alanı destekleyecek politika maddeleri aşağıda sunulmaktadır.

- **P2.1. Spor Turizmi Yönetişim Platformu ve Lisanslı İşletmecilik Modelinin Hayata Geçirilmesi:** İlde bağımsız ve dağınık bir şekilde yürütülen spor turizmi faaliyetleri, kamu ve özel sektör iş birliğiyle kurulacak tüzel bir platform (vakıf/ajans) çatısı altında toplanacaktır. Bu platform organizasyonların planlanması, ulusal federasyonlarla ilişkilerin yürütülmesi ve ilin spor destinasyonu olarak pazarlanması görevlerini üstlenecektir. Sektördeki hizmet kalitesini standardize etmek için eğitilmiş rehber ve personel istihdam eden acentelere yönelik "lisanslı işletmeci" modeli mecburi kılınacaktır. Düzenlenecek teşvik mekanizmaları ile merdiven altı işletmeciliğin önüne geçilerek sektörün profesyonelleşmesi sağlanacaktır.
- **P2.2. Branş Çeşitliliğinin Sağlanması ve Entegre Spor Etkinlik Portföyünün Geliştirilmesi:** Bisiklet, yamaç paraşütü, off-road ve kış sporları gibi yüksek ekonomik katma değer sağlayan modern branşların ulusal turnuvalarına Sivas'ta ev sahipliği yapılacaktır. Eş zamanlı olarak cirit, okçuluk ve şalvar güreşi gibi Türk kültürünün kodlarında yer alan geleneksel sporlar da turistik birer gösteri ürünü formatında yeniden tasarlanacaktır. Modern ve geleneksel branşların aynı etkinlik portföyü içerisinde planlanması, kente gelen farklı ilgi gruplarına çok yönlü seçenekler sunacaktır. Bu entegre yaklaşım sayesinde spor etkinlikleri, bölgesel sınırları aşarak Sivas'ın uluslararası tanıtımına doğrudan hizmet edecektir.
- **P2.3. Doğa ve Macera Etkinliklerinin İlin Cazip Turizm Ürünü Hâline Getirilmesi:** Sivas il genelinde yürütülen doğa, spor ve macera turizmi faaliyetlerinin (yamaç paraşütü, rafting, trekking, bisiklet rotaları ve oryantiring vb.) uluslararası standartlara kavuşturulması ve dört mevsime yayılan bir çekim gücü oluşturması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda doğa odaklı bu

macera faaliyetlerinin ve ilgili altyapı yatırımlarının başarısı, UN Tourism Destinasyon İzleme Çerçevesi standartları doğrultusunda periyodik ve sistematik olarak izlenecek ve raporlanacaktır. Spor ve macera turizmi kapsamındaki makro hedeflerin sürdürülebilirliği, SMART formatında tasarlanmış ikincil performans göstergeleri üzerinden yıllık periyotlarla denetlenecektir. Bu denetimin yanı sıra yalnızca amatör birer hobi olarak icra edilen trekking, dağcılık ve kampçılık faaliyetleri, profesyonel acenteler eliyle ticarileştirilebilir paket turlara evrilecektir. Ekipman kiralama, rota rehberliği, sigorta ve alana transfer hizmetlerini içeren bu paketler sayesinde ziyaretçiler, Sivas'ın doğasını güvenle deneyimleyebilecektir. Yerel girişimcilerin bu alanda yatırım yapmalarını kolaylaştırmak amacıyla ekipman ve eğitim desteklerini içeren işletme teşvik modelleri kurgulanacaktır. Böylece doğa sporları, kırsal alanlarda doğrudan istihdam ve döviz girdisi yaratan ekonomik bir çarka dâhil edilecektir.

- **P2.4. Dijital Spor Rotaları ve Akıllı Bilgilendirme Altyapısının Kurulması:** Ulaş, Gölova, Tödürge ve Hafik gibi göl ile baraj çevreleri, su ekosistemine zarar vermeyecek hafif strüktürlü müdahalelerle nitelikli rekreasyon alanlarına dönüştürülecektir. Bu bölgelerde motorlu su araçları yerine kano, kürek ve rüzgâr sörfü gibi doğa dostu su sporları faaliyetleri teşvik edilecektir. Aynı zamanda göçmen kuş rotaları üzerinde bulunan sulak alanlarda sessiz bölgeler oluşturularak ornitoloji (kuş gözlemciliği) turizmi altyapısı kurulacaktır. Su ekosistemlerinin bu planlı kullanımı, Sivas'ın alternatif turizm haritasında yeni cazibe merkezleri yaratacaktır.

10.3 Kış Turizmi

Sivas, sahip olduğu iklim koşulları, yükselti avantajı ve doğal çevresi ile kış sporları turizmi açısından Türkiye'nin önemli ancak yeterince değerlendirilememiş bölgelerinden biridir. Ortalama rakımının yüksek olması ve kış mevsiminin uzun sürmesi, bölgede kar kalitesinin ve sürekliliğinin yüksek olmasını sağlamaktadır. Bu durum, Sivas'ı kayak, snowboard ve diğer kış sporları için doğal bir merkez hâline getirmektedir. İlin kış turizmi açısından en önemli yatırımı, Yıldız Dağı Kış Sporları ve Turizm Merkezi'dir. Yaklaşık 2.500 metreye ulaşan rakımıyla Yıldız Dağı, uzun pistleri, farklı zorluk seviyelerine sahip kayak alanları ve modern mekanik tesisleriyle dikkat çekmektedir. Merkezde telesiyej ve teleski sistemleri bulunmakta, ayrıca günübirlik ziyaretçiler ve konaklamalı turistler için sosyal tesisler hizmet vermektedir. Yıldız Dağı'nın şehir merkezine yakınlığı, ulaşım kolaylığı sağlayarak yerli turist talebini artıran önemli bir unsurdur.

Sivas, coğrafi konumu, yüksek rakımı ve sert karasal iklim özellikleri sayesinde kış sporları turizmi açısından önemli bir potansiyele sahiptir. Bölgede kış mevsiminin uzun sürmesi, kar yağışının erken başlaması ve karın uzun süre yerde kalması, kış sporları faaliyetlerinin geniş bir dilimine yayılmasına olanak tanımaktadır. Bu durum, kayak sezonunun diğer birçok bölgeye kıyasla daha uzun olması anlamına gelmekte ve Sivas'ı kış sporları için avantajlı bir destinasyon hâline getirmektedir. Kış mevsiminin uzun olması, kar kalitesinin korunmasını sağlamakta ve pistlerin daha uzun süre kullanılabilmesine imkân tanımaktadır. Bu sayede kayak, snowboard ve diğer kış sporları hem amatörler hem de profesyoneller için daha verimli bir ortamda gerçekleştirilebilmektedir. Ayrıca sezonun uzunluğu, turizm gelirlerinin zamana yayılmasını sağlamakta ve tesislerin ekonomik sürdürülebilirliğine katkı sunmaktadır. Sivas'ta kış sporları turizminin geliştirilmesi, yalnızca kayak faaliyetleriyle sınırlı kalmamalıdır. Bölge; doğa yürüyüşleri, kar motosikleti, kızak, fotoğrafçılık ve yayla turizmi gibi alternatif kış turizmi faaliyetleri için de elverişlidir. Ayrıca Sivas'ın zengin tarihî ve kültürel

mirası, kış turizmi ile kültür turizminin entegre edilmesine olanak tanımaktadır. Çifte Minareli Medrese, Gök Medrese ve Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası gibi önemli tarihî yapılar, kış sezonunda şehre gelen ziyaretçiler için cazip destinasyonlar oluşturmaktadır.

Uzun kış mevsimi, Sivas'ta kış turizminin yalnızca kayakla sınırlı kalmamasına da olanak tanımaktadır. Kar yürüyüşleri, kızak, kar motosikleti, doğa fotoğrafçılığı ve kış festivalleri gibi alternatif faaliyetler, sezon boyunca gerçekleştirilebilmektedir. Bunun yanı sıra Sivas'ın zengin tarihî ve kültürel mirası, uzun süren kış turizmi sezonu ile bütünleştirilerek ziyaretçilere çok yönlü bir turizm deneyimi sunabilir. Bu durum, Sivas'ı ülkemizdeki diğer kış turizmi merkezlerine göre avantajlı hâle sokmaktadır. Sivas için bu öncelikli alanı destekleyecek politika maddeleri aşağıdadır:

- **P3.1. Yıldız Dağı'nın Ulusal Ölçekte Güçlü ve Rekabetçi Bir Destinasyona Dönüştürülmesi:** Yıldız Dağı Kış Sporları Merkezi'nin konaklama kapasitesi ve telesiyej gibi mekanik altyapıları, artan talebi karşılayacak ve farklı gelir gruplarına hitap edecek şekilde modernize edilecektir. Tesisin pist uzunlukları ve güvenlik ağırları uluslararası kayak federasyonlarının resmî yarışma düzenleme standartlarına yükseltilecektir. Bu yatırımlarla Yıldız Dağı, sadece çevre illerin değil, tüm Türkiye'nin ve gurbetçilerin tercih ettiği prestijli bir dağ resortu hâline getirilecektir. Merkezdeki yeme-içme ve sosyal donatı alanları lüks segmentteki beklentileri karşılayacak kaliteye ulaştırılarak harcama kapasitesi yüksek turistler kente çekilecektir.
- **P3.2. Kış Turizminde Zenginleştirilmiş Ürün ve Etkinlik Yönetiminin Yapılması:** Destinasyon, salt kayak veya snowboard bilen profesyonellere yönelik bir tesis olmaktan çıkılarak her yaş grubuna hitap eden bir kış eğlence merkezine dönüştürülecektir. Kar motosikleti safarisi, özel kızak parkurları ve kar hedikiyle doğa yürüyüşü (snowshoeing) gibi alternatif kış sporları envantere dâhil edilecektir. Olumsuz hava koşullarında veya kayağa ara verildiği saatlerde, ziyaretçiler için tesis içinde şömine başı gastronomi etkinlikleri ve spa hizmetleri sunulacaktır. Ürün yelpazesinin genişletilmesi, Yıldız Dağı'nı aileler ve arkadaş grupları için uzun süreli konaklama yapılabilen bir adres hâline getirecektir.
- **P3.3. Kış Turizminin Kültür, Gastronomi ve Şehir Deneyimiyle Entegre Edilmesi:** Kış turizmi amacıyla Yıldız Dağı'na gelen ziyaretçilerin kentin diğer zenginliklerinden kopuk bir tatil geçirmelerinin önüne geçilecek entegre paketler oluşturulacaktır. Kayak tatilcileri için Sivas merkezdeki Selçuklu medreselerine, müzelere ve tarihî konaklardaki gastronomi duraklarına özel otobüs (ring) seferleri düzenlenecektir. Ziyaretçiler gündüz dağda spor yaparken akşamlarını kentin tarihî sokaklarında yerel lezzetleri deneyimleyerek geçirecektir. Bu sinerji sayesinde dağda üretilen turizm katma değeri şehir merkezindeki esnafa, restorana ve müzeye de ekonomik fayda olarak yansacaktır.
- **P3.4. Tanıtım, Dijital Pazarlama ve Anlık Talep Yönetimi Sistemlerinin Kurulması:** Yıldız Dağı'nın hedef pazarlarında (İstanbul, Ankara, Karadeniz ve Avrupa gurbetçileri) arama motoru optimizasyonu (SEO) ve hedefli sosyal medya reklamlarıyla agresif bir dijital pazarlama yürütülecektir. Merkezin kurumsal web portalı üzerinden kar kalınlığı, anlık pist durumu, rüzgâr hızı ve canlı kamera yayınları turistlere kesintisiz olarak aktarılacaktır. Erken rezervasyon kampanyaları, dinamik biletleme (fiyatlandırma) stratejileri ve mobil uygulama üzerinden skipass (kayak kartı) satışlarıyla anlık talep profesyonelce yönetilecektir. Dijital kanalların etkin kullanımı, merkeze yönelik operasyonel maliyetleri düşürürken doluluk oranlarını istikrarlı hâle getirecektir.
- **P3.5. İnsan Kaynağı, Hizmet Kalitesi ve Misafir Deneyimi Standartlarının Yükseltilmesi:** Tesiste görev alan kayak eğitmenlerinden mekanik tesis operatörlerine, otel resepsiyonistinden restoran personeline kadar tüm çalışanlar periyodik hizmet içi eğitimlere tabi tutulacaktır. Bu eğitimlerde uluslararası misafir ağırlama protokolleri, kriz/şikâyet yönetimi

ve ilkyardım konuları merkeze alınarak hizmet kalitesi standartlaştırılacaktır. Tesis genelinde anketler ve dijital karekodlar aracılığıyla ziyaretçi memnuniyeti anlık olarak ölçülerek aksaklıklara yerinde müdahale edilecektir. Hizmet standardının ve misafir memnuniyetinin artması, doğrudan tesisin sadık müşteri (tekrar gelen turist) oranını artıracaktır.

- **P3.6. Dört Mevsim Gelir Modeli ve Bölgesel Kış Koridorunun (Yıldız 365 + Erciyes) Oluşturulması:** Yıldız Dağı'nın yalnızca kış aylarında değil, "Yıldız 365" vizyonu ile yazın da çim kayağı ve dağ bisikleti gibi aktivitelerle yıl boyu yaşayan bir ekosisteme dönüştürülmesi sağlanacaktır. "Kar ve Şifa" paketleriyle kış turistlerinin yorgunluklarını, Sıcak Çermik termal tesislerinde atacakları ikili destinasyon turları kurgulanacaktır. Ayrıca komşu Erciyes Dağı'nın yüksek sezondaki aşırı taşıma kapasitesi doluluğundan faydalanılarak iki dağ arasında ortak skipass kullanımı ve kesintisiz turist transferi anlaşmaları yapılacaktır. Bu "bölgesel kış koridoru" stratejisi, Sivas'ı iç pazarın kış merkezlerinden biri konumuna taşıyacaktır.

10.4 Konaklama

Konaklama, turizm sektörünün temel bileşenlerinden biri olarak destinasyonların ekonomik performansını ve rekabet gücünü doğrudan etkilemektedir. Küresel ölçekte, ziyaretçilerin tercihlerinde standart otel modellerinden deneyim, özgünlük ve konfor odaklı butik, tematik ve wellness konseptli konaklama tesislerine doğru belirgin bir kayış gözlemlenmektedir. Bu eğilim, tesislerin sunduğu hizmet çeşitliliği ve kalitesinin yanı sıra konaklama süresi ve kişi başı harcama düzeyleriyle de yakından ilişkilendirilmektedir. Dünya genelinde turizm gelirlerinin artmasında, konaklama altyapısının sürdürülebilir ve yenilikçi biçimde geliştirilmesi stratejik bir unsur olarak değerlendirilmektedir.

Türkiye'de konaklama sektörü, turizm arzının omurgasını oluşturmakta ve ülkenin uluslararası pazardaki rekabet gücüne önemli katkılar sağlamaktadır. Ulusal strateji belgelerinde, konaklama hizmet kalitesinin yükseltilmesi, alternatif konaklama modellerinin desteklenmesi ve sürdürülebilir altyapı yatırımlarının artırılması öncelikli hedefler arasında yer almaktadır.

Sivas, sahip olduğu doğal ve kültürel kaynaklar sayesinde konaklama sektörü açısından gelişme potansiyeli taşıyan iller arasında yer almaktadır. Son verilere göre il genelinde 25 işletme belgeli ve 40'ın üzerinde basit konaklama belgeli tesis bulunmaktadır; il genelinde turistlere toplamda yaklaşık 2.000 oda ve 4.500 yatak kapasitesi ile hizmet verilmektedir. Konaklama altyapısı, büyük ölçüde şehir merkezinde yoğunlaşırken ilçelerdeki tesis dağılımı, sınırlı kalmaktadır. Ortalama konaklama süresinin yaklaşık 1,5 gece seviyesinde olması ve doluluk oranlarının yaklaşık %30 bandında gerçekleşmesi, ilin konaklama performansının bölgesel rakiplerin gerisinde kaldığını göstermektedir. Bununla birlikte Yıldız Dağı Kış Sporları Merkezi, Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası ile termal turizm kaynakları, konaklama talebinin çeşitlendirilmesi ve yıl geneline yayılması açısından önemli fırsatlar sunmaktadır.

- **P4.1. Yeni Yatırımlarda Kapasite Artışı Yerine Nitelik ve Verimlilik Odaklı Dönüşümün Sağlanması:** Sivas'ta mevcut olan ancak doluluk oranı %30 seviyelerinde kalan yatak kapasitesinin atıl durumdan kurtarılması stratejik öncelik olacaktır. Yeni büyük otel tahsisleri ve niceliksel büyüme yerine, mevcut tesislerin restorasyonu, dijitalleşmesi ve işletme kârlılığını artıracak vizyoner dönüşümler desteklenecektir. Otellerin kongre (MICE) ve etkinlik turizmi altyapıları güçlendirilerek hafta içi ve ölü sezon doluluk oranları yukarı çekilecektir. Özellikle termal bölgelerde (örneğin, Altınkale) ve kırsal alanlarda hızla yayılan kayıtsız günlük kiralık ev (Airbnb) ve villaların resmî turizm envanterine ve denetim mekanizmalarına dâhil edilmesi sağlanarak haksız rekabetin ve kalite düşüşünün önüne geçilecektir. Bu temkinli büyüme

politikası sayesinde sektördeki arz-talep dengesizliği giderilecek ve otelcilik sektörünün kârlılık marjı artırılabilecektir.

- **P4.2. Dijital Satış Kanallarının Geliştirilmesi ve Küresel Görünürlük Stratejisinin Uygulanması:** Sivas'taki konaklama işletmelerinin Küresel Çevrim İçi Seyahat Acenteleri ve Konaklama Platformları gibi küresel online seyahat acentelerinde (OTA) en üst standartlarda temsil edilmesi için dijital pazarlama destekleri sunulacaktır. Tesislerin yüksek çözünürlüklü fotoğrafları, 360 derece sanal turları ve çok dilli tanıtım metinleri standartlaştırılarak uluslararası arama motorlarındaki görünürlükleri maksimize edilecektir. Tesis yöneticilerine dinamik fiyatlandırma (revenue management) eğitimleri verilerek dijital kanallardan gelen rezervasyon gelirleri optimize edilecektir. Bu sayede Sivas otelleri, bağımsız seyahat eden yabancı turistler ve gurbetçiler için doğrudan erişilebilir hâle gelecektir.
- **P4.3. Konaklama Tesislerinde Hizmet Kalitesi, Eğitim ve Standartlaşma Programının Yürütülmesi:** İl genelindeki otel yöneticileri ve ön büro/kat hizmetleri personeli için yabancı dil, misafir ilişkileri ve protokol ağırlama kurallarını içeren, periyodik sertifikasyon programları düzenlenecektir. Tesislerin hijyen, kahvaltı sunumu, sürdürülebilir atık yönetimi ve erişilebilirlik (engelli dostu tasarım) performansları düzenli kamu denetimlerine tabi tutulacaktır. Asgari kalite standartlarını aşan işletmeler, Valilik ve Turizm Müdürlüğü tarafından özel bir kalite etiketiyle ödüllendirilerek rekabette öne çıkarılacaktır. Hizmet kalitesinin tabana yayılması, Sivas'ın "geceleme yapılabilir konforlu destinasyon" imajını güçlendirecektir.
- **P4.4. İlçe Ölçeğinde Butik ve Miras Konaklama Modelinin Yaygınlaştırılması:** Divriği, Şarkışla ve Kangal gibi kültürel cazibesi yüksek ilçelerde çok katlı büyük otel yatırımları yerine kentin tarihî dokusunu yansıtan miras konaklama (heritage hotel) modelleri teşvik edilecektir. Geleneksel Sivas sivil mimarisini yansıtan konak ve evler restore edilerek yüksek katma değerli butik otel veya pansiyonlara dönüştürülecektir. Bu işletmelerde yöresel kahvaltı ve otantik mobilyalar kullanılarak ziyaretçilere salt bir konaklama değil, kültürel bir "yaşam deneyimi" sunulacaktır. Bu stratejiyle ilçelerin özgün mimari kimliği korunacak ve turizm gelirlerinin tabana yayılması sağlanacaktır.
- **P4.5. Ekolojik Konaklama Standartlarının Belirlenmesi ve Doğal Peyzaj Koruma Rejiminin Uygulanması:** Kırsal alanlarda hızla artan bungalov, glamping ve tiny-house tipi konaklama talepleri, sıkı ekolojik mimari kurallarına ve yapısal yönergelere bağlanacaktır. Doğal alanlara inşa edilecek bu tesislerin tamamen ahşap/taş gibi doğaya uyumlu malzemelerden yapılması ve gri atık su arıtma sistemlerine sahip olması yasal zorunluluk olacaktır. Görsel, ses ve ışık kirliliği yaratan, silüeti bozan kontrolsüz yapılaşmalara doğa koruma rejimi kapsamında kesinlikle ruhsat verilmeyecektir. Bu politikayla Sivas'ın doğal manzaraları tahribattan korunarak sürdürülebilir ekoturizmin hizmetine sunulacaktır.
- **P4.6. Standartlaştırılmış Kamp ve Karavan Turizmi Altyapısının Kurulması:** Son yıllarda küresel bir trend hâline gelen karavan ve çadır turizmi için Sivas'ın doğal çekim merkezlerine yakın, donanımlı karavan parkı ağları inşa edilecektir. Bu alanlarda uluslararası standartlara uygun 220V elektrik, temiz su bağlantısı, gri/siyah su boşaltım üniteleri, Wi-Fi ve güvenlik hizmetleri eksiksiz olarak sunulacaktır. Kamp alanları, hassas ekosistemlere zarar vermeyecek şekilde göl veya orman kenarındaki ikincil (tampon) bölgelerde planlanacaktır. Karavan turistlerinin ilde geçirdiği süreyi uzatacak bu altyapı, Sivas'ı Türkiye'nin karavan rotalarından biri hâline getirecektir.

10.5 Gastronomi

Dünya genelinde gastronomi, yalnızca yeme-içme faaliyetleriyle sınırlı bir alan olmaktan çıkarak kültür, kimlik, sürdürülebilirlik ve deneyim kavramlarıyla birlikte ele alınan, çok boyutlu bir alan hâline gelmektedir. Günümüz ziyaretçileri için yiyeceklerin yalnızca tadı değil; üretim süreci, yerel kaynaklarla ilişkisi ve sunulduğu kültürel bağlam da giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Bu eğilim, Türkiye gibi zengin mutfak kültürü olan destinasyonlarda ve Anadolu'da yerel pazarlar, ev mutfağı, geleneksel üretim yöntemleri ve yerel üreticiler gibi unsurları daha görünür kılan bir yaklaşımı güçlendirmektedir. Nitekim gastronomi turizmi, uluslararası düzeyde destinasyon rekabeti ve kültürel mirasın korunması açısından önemli bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Türkiye'de büyük şehirlerde Uluslararası Prestijli Gastronomi Derecelendirme Rehberlerine giren restoranlar ve şef merkezli gastronomi anlatısı önemini korurken; son yıllarda Anadolu şehirlerinin yerel mutfakları, coğrafi işaretli ürünleri ve geleneksel üretim pratikleri de giderek daha fazla ilgi görmektedir.

Sivas, kendini ilk bakışta değil, deneyimlendikçe ortaya koyan Anadolu şehirlerinden biridir. Sivas'ın mutfağı gösterişten uzak, aceleci olmayan, doğayla uyumlu ve insan merkezli bir yaşam kültürünün mutfağıdır. Bu mutfak evlerde pişmiş, tarladan gelmiş, merada şekillenmiş sofrada paylaşarak anlam kazanmıştır. Bugün dünya gastronomisinin aradığı "sahicilik", "yerellik", "yavaşlık" ve "hikâye" Sivas'ta zaten vardır. *Sivas Turizm Master Planı*, Sivas için yeni bir kimlik üretmeyi değil; mevcut gastronomi mirasının görünürlüğünü artırmayı, sürdürülebilir biçimde korunmasını desteklemeyi ve yönetilebilir bir çerçeveye oturtmayı amaçlamaktadır. Sivas ev mutfağına dayalı yapısı, güçlü tarım ve hayvancılık altyapısı, zengin mera florası, kadın emeğinin mutfaktaki belirleyici rolü ve ticarileşme baskısından uzak duruşuyla bu yeni anlayışa doğal bir cevap sunmaktadır.

Bu stratejik çerçevede geliştirilen politika seti, Sivas gastronomisini tek bir merkezde yoğunlaştırmak yerine ilçeleriyle birlikte gelişen, tek ürüne dayanmayan, çok katmanlı ve çok aktörlü bir yapı olarak ele almaktadır. Yaklaşım; gastronomiyi yalnızca turizm ekseninde değil, kültür, tarım, kırsal kalkınma ve toplumsal hafıza ile bütünleşik bir alan olarak değerlendirmektedir. Bu doğrultuda ev mutfağı, kadın emeği, yerel üreticiler, mera hayvancılığı, geleneksel tarifler ve sofranın kültürü politika çerçevesinin temel bileşenleri olarak konumlandırılmıştır. Bu nedenle ev mutfağı, kadın emeği, yerel üretici, mera hayvancılığı, geleneksel tarifler ve sofranın kültürü politikanın merkezinde yer almıştır. Sivas'ın tarihsel gücü bu hikâyeyi daha da derinleştirmektedir. Sivas Kongresi gibi bir dönüm noktasına ev sahipliği yapan şehir, yokluk koşullarında kurulan sofraların; paylaşımın, dayanışmanın ve sade yaşamın sembolüdür. Ulaşılabilirlik de bu hikâyenin önemli bir parçasıdır. Yüksek hızlı tren bağlantısı sayesinde Sivas, büyük şehirlerden kısa sürede ulaşılabilen hafta sonu, kısa süreli ama nitelikli deneyimler sunabilen bir destinasyon konumuna gelmiştir. Bu avantaj, planlı gastronomi rotaları ve deneyim paketleriyle somut turizm çıktısına dönüştürülmüştür.

Hazırlanan politika seti; festivallerden rotalara, coğrafi işaretlerden Slow Food ilkelerine kadar gastronomi ile ilişkili tüm faaliyetlerin bütüncül bir koordinasyon anlayışıyla ele alınmasını hedeflemektedir. Amaç, dağınık ve sürekliliği sınırlı etkinlikler yerine, etkisi yüksek, sürdürülebilir ve kurumsallaşmış uygulamaların geliştirilmesidir. Slow Food (iyi-temiz-adil) yaklaşımı bu çerçevenin doğal tamamlayıcısıdır. Sivas mutfağı; hızın değil, zamanın mutfağıdır. Bu anlayış aşırı ticarileşmenin önüne geçerken yerel üreticiyi, kadın emeğini ve doğayı koruyan bir kalkınma modeli sunmaktadır. Bu kapsamda *Sivas Turizm Master Planı*; Sivas'ı tüketilen bir destinasyon değil, bağ kurulan bir şehir; yemek yenilen bir yer değil, sofranın paylaşılan bir kültür; geçici bir ziyaret noktası değil, yeniden gelenen bir deneyim alanı olarak konumlandırmaktadır. Bu kapsamda Sivas için belirlenen politikalar aşağıdadır:

- **P5.1. Sivas Gastronomi Çatı Kimliğinin İnşası ve “Bozkır-Mevsimsellik” Anlatısının Tescillenmesi:** Sivas gastronomi kültürünün tescilli markalarını (Sivas Köftesi, Sivas Katmeri, Peskütan Çorbası, Madımak vb.) küresel birer turizm ürününe dönüştürmek maksadıyla oluşturulacak çatı kimliği ve pazarlama faaliyetleri, salt bir tanıtım stratejisi olarak bırakılmayacaktır. Gastronomi odaklı bu makro politikanın şehrin genel turizm hedeflerine (ziyaretçi sayısı, geceleme ve gelir grafikleri) olan net katkısı, UN Tourism Destinasyon İzleme Çerçevesi kriterleri doğrultusunda periyodik ve sistematik olarak izlenecek ve raporlanacaktır. Sivas mutfağı; döner ve köfte gibi sınırlı popüler algıların dışına çıkarılarak bitkisel zenginliği (vegan potansiyeli), tahıl kültürü ve kışa hazırlık felsefesiyle geniş bir çatı marka altında yeniden tanımlanacaktır. Madımak, peskütan ve pezik gibi ürünler, bozkır coğrafyasının zorlu doğasına karşı geliştirilen kadim birer dayanıklılık ve saklama kültürü olarak hikâyeleştirilecektir. Unutulmaya yüz tutmuş geleneksel reçeteler, akademisyenler ve yerel halk iş birliğiyle sahada derlenerek aslına uygun şekilde coğrafi işaret tesciliyle koruma altına alınacaktır. Bu marka inşası, Sivas gastronomisini “terroir” (yöresellik) kavramıyla rekabet edebilir bir seviyeye taşıyacaktır.
- **P5.2. İlçe Bazlı Uzmanlaşma ve Mikro Gastronomi Destinasyonlarının Oluşturulması:** Gastronomi politikası, salt il merkeziyle sınırlı kalmayacak; Ulaş’ın yaprak döneri, Zara’nın süzme balı veya Divriği’nin yöresel pilavı gibi ilçe bazlı özel lezzetler birer ana çekim unsuru olarak konumlandırılacaktır. İlçeler kendi öne çıkan ürünleri etrafında uzmanlaşarak kentin gastronomi haritasında birer mikro destinasyon olarak markalaşacaktır. Coğrafi işaretli bu ürünlerin üretildiği yerlerde (tarlada veya atölyede) tadım ve satış imkânı sunan kırsal rotalar oluşturulacaktır. Bu sayede turizm otobüslerinin sadece merkeze değil, ilçelere de yönelmesi sağlanarak bölgesel kalkınma hareketi gastronomi üzerinden desteklenecektir.
- **P5.3. Kadın Emeği, Yerel Üretici ve Sürdürülebilir Tedarik Zinciri Ekosisteminin Kurulması:** Sivas gastronomisinin temel taşı olan ev mutfağı ve kadın üretim kültürü, kurulacak tarımsal kalkınma kooperatifleri aracılığıyla doğrudan turizm ekonomisine entegre edilecektir. Tarladan sofraya sıfır atık prensibiyle üretim yapan yerel çiftçilerin ürünleri, kentin önde gelen otellerinin kahvaltı açık büfelerine ve restoran mutfaklarına aracısız olarak sokulacaktır. Kadın emeğiyle üretilen reçel, erişte, bal ve kurutulmuş gıdalar şık turistik ambalajlarla standart hâle getirilerek hediyelik eşya ekosisteminin en değerli parçası yapılacaktır. Bu tedarik zinciri entegrasyonu, kırsal yoksulluğu azaltırken restoranlara da “%100 yerel malzeme” kullanma prestijini kazandıracaktır.
- **P5.4. Deneyim Odaklı Gastronomi ve Şehir Merkezli Mutfak Alanlarının Geliştirilmesi:** Günümüz turizminin talep ettiği pasif tüketim yerine aktif katılımı desteklemek amacıyla turistlerin yemek yapım süreçlerine doğrudan dâhil olduğu interaktif mutfak atölyeleri kurulacaktır. Ziyaretçiler bu atölyelerde tandırda ekmek pişirme, erişte kesme veya pezik turşusu kurma gibi deneyimleri yerel şefler ve ustalar eşliğinde bizzat yaşayacaktır. Sivas merkezde restore edilecek tarihî bir konak veya yapı, uygulamanın merkezi olan “Sivas Mutfak Sanatları Merkezi”ne dönüştürülerek akademinin de pratik eğitim üssü olacaktır. Gastronomi, karın doyurulan bir eylem olmaktan çıkarılıp turistik anlatıya evrilecektir.
- **P5.5. Servis Standardizasyonu, Sertifikasyon ve Kurumsal Yönetişim Modelinin Hayata Geçirilmesi:** İl genelindeki turistik yeme-içme işletmelerinde asgari hijyen, dekorasyon, menülerde yöresel dil kullanımı ve kapıda fiyat şeffaflığı gibi katı kalite kriterleri zorunlu tutulacaktır. Bu standartları başarıyla karşılayan, menüsünde belirli oranda yerel yemek bulunduran işletmeler, “Sivas Lezzet Noktası” sertifikasıyla tescillenerek resmî turizm haritalarında ön plana çıkarılacaktır. Sektördeki koordinasyonsuzluğu gidermek için Üniversite, Belediye, Ticaret Odası ve şeflerin katılımıyla bir Gastronomi Yürütme Kurulu oluşturulacaktır.

Bu kurul, Sivas mutfağının aktarılmasını ve turizm hizmet standardının denetlenmesini tek elden sağlayacaktır.

- **P5.6. Gastronomi Tanıtımının Dijitalleştirilmesi ve Ulusal-Uluslararası Entegrasyonun Sağlanması:** İlçe bazında kopuk zamanlarda yapılan yerel yemek şenlikleri, Gastronomi Yürütme Kurulu tarafından tek bir çatı marka ve ortak bir "Sivas Gastronomi Takvimi" altında birleştirilerek profesyonel bir festival mantığıyla yönetilecektir. Geleneksel tariflerin yapım aşamaları ve arkasındaki kültürel hikâyeler, dijital içerik üreticileri ("food vlogger"lar) ile iş birliği yapılarak modern ve kısa video formatlarıyla küresel sosyal ağlara taşınacaktır. Sivas mutfağının özellikleri Slow Food (iyi-temiz-adil gıda) felsefesiyle örtüştürülerek kentin uluslararası gastronomi şehirleri ağına dâhil olması için başvurular yapılacaktır. Böylece yerel miras, çağdaş pazarlama argümanlarıyla dünya standartlarında bir destinasyon vizyonuna kavuşacaktır.
- **P5.7. Gastronomide Duyusal Deneyim ve Markalama Stratejisinin Geliştirilmesi:** Sivas gastronomisi, yalnızca yemek sunumuna dayalı bir alan olarak değil, ziyaretçiye bütüncül bir deneyim yaşatan bir kültür alanı olarak ele alınacaktır. Gastronomi rotalarında görsel düzen, mekân atmosferi, müzik ve ortam kokusu gibi unsurlar bilinçli biçimde tasarlanarak ziyaretçide olumlu ve akılda kalıcı bir izlenim oluşturulacaktır. Yerel ürünlerin kendine özgü renkleri ve sunum biçimleri tanıtım materyallerinde tutarlı bir şekilde kullanılacak; taş fırın, ocak ve üretim mekânlarında oluşan doğal ses ve koku unsurları deneyimin doğal bir parçası olarak korunacaktır. Böylece ziyaretçiler, yalnızca bir yemeği tatmakla kalmayacak, üretim sürecinin ruhunu da hissedecektir. Restoran ve deneyim mutfaklarında yöresel müzik ve ritimler, kültürel atmosferi destekleyecek şekilde kullanılacak; gastronomi deneyimi, tat, koku, ses ve mekân hissiyle birlikte bütüncül bir yapıya kavuşacaktır. Bu yaklaşım, gastronomi deneyimini daha hatırlanabilir hâle getirirken işletmelerin ziyaretçi memnuniyetini, ortalama harcamayı ve tekrar ziyaret oranını artırmayı amaçlamaktadır.

10.6 Termal ve Sağlık Turizmi

Sağlık ve termal turizm; bireylerin tedavi, rehabilitasyon, dinlenme ve yaşam kalitesini artırma amacıyla termal kaynaklar ve sağlık altyapısından yararlanarak gerçekleştirdikleri seyahat faaliyetlerini kapsamaktadır. Küresel ölçekte hızla büyüyen bu alan (medikal ve termal/wellness dâhil), önümüzdeki dönemde yıllık ortalama %8-10 büyüme potansiyeliyle 1,1 trilyon ABD dolarının üzerinde hacme sahip bir endüstri görünümündedir. Yaşlanan nüfus, kronik hastalıkların artışı ve sağlıklı yaşam eğilimlerinin güçlenmesi, sağlık ve termal turizmi küresel turizm pazarında stratejik bir ürün grubu hâline getirmiştir. Avrupa ve Asya-Pasifik başta olmak üzere Almanya, Macaristan, Çekya ve Japonya gibi ülkeler bu alanda öne çıkan destinasyonlar arasında yer almaktadır.

Türkiye, sahip olduğu güçlü jeotermal potansiyel ve "Health Türkiye" platformu çatısı altında entegre edilen sağlık altyapısı ile dünyadaki en rekabetçi ülkelerden biridir. Jeotermal kaynak potansiyeli bakımından Avrupa'da birinci, dünyada ise ilk yedi ülke arasında yer alan Türkiye, USHAŞ (Uluslararası Sağlık Hizmetleri A.Ş.) verilerine göre 2024 ve 2025 yıllarında istikrarlı bir şekilde 3 milyar ABD dolarının üzerinde sağlık turizmi geliri elde etmiştir. Yıllık ortalama 1,4 ile 1,5 milyon arasında uluslararası sağlık turisti ağırlayan Türkiye'de, sağlık turizminin toplam turizm gelirleri içindeki payı, son yıllarda %5'lerden %6,9 seviyelerine kadar yükselmiştir. Ulusal turizm strateji belgelerinde sağlık ve termal turizm; mevsimselliği azaltan, turizmi 12 aya yayan ve yüksek katma değer üreten öncelikli alanlar arasında tanımlanmakta; Afyonkarahisar, Yalova, Kütahya ve Denizli gibi merkezler öncü destinasyonlar olarak öne çıkmaktadır.

Sivas, sahip olduğu termal kaynaklar, gelişen yüksek hızlı tren ulaşım altyapısı ve sağlık yatırımları ile bölgesel ölçekte önemli bir sağlık ve termal turizm potansiyeline sahiptir. Kangal Balıklı Kaplıcası başta olmak üzere Sıcak Çermik, Soğuk Çermik ve Ortaköy termal alanları, ilin öne çıkan merkezleri arasında yer almaktadır. Özellikle T.C. Sağlık Bakanlığı tarafından “sağlık tesisi” olarak tescilli olan Kangal Balıklı Kaplıcası, sedef hastalığı tedavisindeki kanıtlanmış “balık-su” (selenyum ve kükürt) tedavisiyle uluslararası tanınırlığa sahip olup her yıl binlerce ziyaretçiyi ağırlamaktadır. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Kampüsü’nün sunduğu akademik altyapısının yanı sıra özellikle son dönemde Sıcak Çermik gibi merkezlerde hayata geçirilen kapasite artışları, açık havuz/aquapark yenilemeleri ve dijital rezervasyon sistemleri gibi modernizasyon adımları, ilin doğal çevre avantajlarıyla birleşerek Sivas’ı uzun süreli tedavi, rehabilitasyon ve arınma (wellness) turizmi için çok daha çağdaş bir destinasyon hâline getirmektedir.

Bu çerçevede Sivas için bu öncelikli alanı destekleyecek politika maddeleri aşağıdadır:

- **P6.1. Gar, Terminal, Havalimanı ve Tesis Zincirinde Entegre Erişim ve Karşılama Sisteminin Kurulması:** Ağırlı veya hareket kısıtlılığı yaşayan sağlık turistlerinin kente giriş yaptıkları noktadan otellerine kadar kesintisiz ve konforlu bir ulaşımına sahip olmaları için özel VIP transfer (shuttle) ağı kurulacaktır. Nuri Demirağ Havalimanı ve Yüksek Hızlı Tren Garı’nda, sağlık turizmi misafirlerini karşılayacak, yönlendirecek ve tercümanlık hizmeti sunacak özel “sağlık bankosu” alanları oluşturulacaktır. Bu ulaşım ve karşılama üçgenindeki yüksek konfor, ziyaretçilerin Sivas’a dair ilk izlenimlerini olumlu yönde pekiştirerek kentin profesyonel sağlık destinasyonu imajını güçlendirecektir. Sistemin pürüzsüz işlemesi, uluslararası sigorta acentelerinin hastalarını Sivas’a yönlendirme motivasyonunu doğrudan artıracaktır.
- **P6.2. Kangal Uluslararası Dermatoloji ve Şifa Merkezi Modelinin Hayata Geçirilmesi:** Kangal Balıklı Göl Tabiat Parkı, sadece havuza girilen geleneksel bir alan olmaktan çıkarılarak sedef hastalığı ve diğer dermatolojik vakalar için klinik araştırmaların yapıldığı, akademik bir tedavi merkezine dönüştürülecektir. Uzman doktorların, fizyoterapistlerin ve modern tıbbi ekipmanların tesise entegre edilmesiyle burada uygulanan doğal balık-su tedavisinin tıbbi ve bilimsel geçerliliği kurumsallaştırılacaktır. Bu yapısal dönüşüm, tedavilerin uluslararası sigorta şirketlerinin kapsama alanına girmesini sağlayacak ve döviz getirisi yüksek yabancı hasta trafiğini kalıcı hâle getirecektir. Kangal, bu sayede küresel ölçekte alternatif olmayan, tescilli bir “şifa merkezi” kimliğine kavuşacaktır.
- **P6.3. Termal Tesislerde Nitelik Artışının Sağlanması ve Uzun Süreli Tıbbi Paketlerin Geliştirilmesi:** Sıcak Çermik ve Soğuk Çermik gibi bölgelerdeki termal otellerin konaklama konforu, havuz hijyeni, hava sirkülasyon sistemleri ve termal spa hizmetleri çağdaş standartlara göre modernize edilecektir. Tesisler, sadece birkaç günlük gününbirlik ziyaretlerin ötesine geçerek tanı, kaplıca kürü, fizik tedavi, diyet ve rehabilitasyon süreçlerini kapsayan 15 veya 21 günlük “uzun süreli tıbbi bakım paketleri” sunmaya başlayacaktır. Kış ve termal turizm ürünleri, yalnızca fiziksel tedavi veya spor deneyimiyle sınırlı kalmayacak; mevsimsel duygu durumu ve zihinsel iyi oluşu destekleyen, bütüncül bir içerikle zenginleştirilecektir. Termal su deneyimi; kontrollü ışık uygulamaları, gevşeme egzersizleri ve ritim temelli müzik programlarıyla desteklenerek ziyaretçilere kış dönemine özgü yorgunluk ve stresle başa çıkmaya yardımcı olan entegre bir “well-being” paketi sunacaktır. Tesislerde sanat terapisi, müzik dinletileri ve yaratıcı atölye çalışmaları gibi konuşma temelli olmayan ifade alanları oluşturularak konaklama süresini uzatan deneyim modülleri geliştirilecektir.
- **P6.4. Jeotermal Kaynakların Sürdürülebilir Yönetimi ve Tek Su Sisteminin Uygulanması:** Sivas’ın en değerli yer altı zenginliği olan jeotermal su kaynaklarının debi, basınç ve kimyasal özellikleri, kurulacak dijital otomasyon (SCADA) sistemleriyle 7/24 izlenerek havzaların tükenme riski kontrol altına alınacaktır. Termal suların oteller arasında adil, kayıpsız ve hijyenik

koşullarda paylaştırılması için tek merkezden yönetilen modern bir dağıtım şebekesi (kolektör) altyapısı kurulacaktır. Ayrıca kullanılmış termal suların çevreye salınması yasaklanarak ısısı alınan suyun yer altına geri basılmasını sağlayan “reenjeksiyon” teknolojileri tesisler için yasal bir zorunluluk hâline getirilecektir. Bu sıkı koruma politikası, kaynakların gelecek nesillere mineral değerini kaybetmeden aktarılmasının yegâne güvencesi olacaktır.

- **P6.5. Uluslararası Akreditasyon Süreçlerinin Tamamlanması ve Güven İnşası Yol Haritasının Uygulanması:** Sivas’taki sağlık ve termal tesislerin; hizmet, hijyen, güvenlik ve hasta hakları konularında JCI (Joint Commission International) veya Avrupa Kaplıcalar Birliği (ESPA) gibi uluslararası kalite sertifikalarını almaları için kurumsal danışmanlık programları başlatılacaktır. Yabancı turistlerin ve tıp çevrelerinin zihnindeki güven bariyerlerini yıkacak olan bu akreditasyon süreçleri, kentin sağlık turizminde lig atlamasını sağlayacaktır. Sertifikasyon aşamalarını başarıyla tamamlayan tesisler, T.C. Sağlık Bakanlığının “Health Türkiye” portalı üzerinden küresel çapta yoğun bir devlet desteğiyle pazarlanacaktır. Bu güven inşası, Sivas’ı Doğu ve Avrupa pazarı için tercih edilen güvenilir medikal merkez yapacaktır.
- **P6.6. Termal ve Sağlık Turizmi Yürütme Kurulunun Oluşturulması ve Tek Elden Koordinasyonun Sağlanması:** Sağlık turizmi gibi çok boyutlu bir alanın bürokratik engellere takılmadan ilerlemesi için Valilik, İl Sağlık Müdürlüğü, üniversite tıp fakülteleri ve otel yatırımcılarının yer aldığı özel yetkili bir Yürütme Kurulu ihdas edilecektir. Bu kurul; fiyat politikalarının belirlenmesi, merdiven altı işletmelerin denetlenmesi, ortak tanıtım bütçesinin yönetilmesi ve sağlık turistlerinin şikâyetlerinin anında çözülmesi konularında tek yetkili merci olacaktır. Sektörel iletişimsizlikten kaynaklanan sorunlar bu platformda hızla çözülerek yatırımcının önü açılacaktır. Tek elden ve senkronize bir yönetim sayesinde Sivas, sağlık turizminde markalaşma sürecini tamamlayacaktır.
- **P6.7. “Şifa Sürekliliği” Marka Anlatısının Geliştirilmesi ve Ürün Çeşitlendirmesinin Yapılması:** UNESCO tescilli Divriği Darüşşifası’nda asırlar önce müzik ve su sesiyle yapılan ruhsal tedavi felsefesi, Kangal ve Çermik bölgelerindeki modern fiziksel tedavi imkânlarıyla birleştirilerek “Sivas: Şifanın Asırlık Başkenti” temalı güçlü bir marka anlatısı oluşturulacaktır. Bu anlatı, Sivas’ı sıradan termal otel bölgelerinden ayırarak tarihsel bir derinlik ve mistik bir aura ile taçlandıracaktır. Giderek yaşlanan küresel nüfus (geriatri) dikkate alınarak, ileri yaş bakımını termal suyla harmanlayan “termal geriatri köyleri” inşa edilecektir. Eş zamanlı olarak ilçelerdeki tarihî hamamlar restore edilerek sağlıklı bireyler için detoks ve arınma odaklı “mikro wellness” merkezlerine dönüştürülüp turizm tabana yapılacaktır.

10.7 Somut Olmayan Kültürel Miras

Somit olmayan kültürel miras (SOKÜM); toplulukların kuşaktan kuşağa aktardıkları sözlü anlatımlar, gösteri sanatları, ritüeller, el sanatları ve doğayla ilişkili bilgi sistemlerini kapsayan yaşayan bir kültür alanıdır. Küresel turizmde hızla güçlenen deneyim temelli ve katılımcı yaklaşımlar, ziyaretçilerin yalnızca mekânları görmekle yetinmeyip hikâyelere, ustalara, icralara ve gündelik yaşama dâhil olduğu modelleri öne çıkarmaktadır. UNESCO’nun 2003 tarihli SOKÜM Sözleşmesi doğrultusunda, yaşayan mirasın sürdürülebilir turizmle ilişkilendirilmesi; kültürel çeşitliliğin korunması, toplumsal kalkınma ve somut/doğal miras ile sinerji yaratılması açısından stratejik bir öneme sahiptir. Kültür turizmi artık yalnızca vitrin nesnelerinin seyredildiği statik bir eylem değil; anlam ve aidiyet üretimine dayalı, kültürün aşırı ticarileşmeden etik bir şekilde paylaşıldığı bir “karşılaşma ve deneyim” alanına dönüşmüştür.

Günümüzde kültür turizmi, yalnızca tarihî yapıları gezme pratiğiyle sınırlı olmayan, ziyaretçiye yaşayan kültürel pratiklerin, anlatıların ve üretim biçimlerinin doğrudan öznesi hâline getiren çok katmanlı bir deneyim alanına dönüşmüştür. Ziyaretçinin gittikleri mekânla kurduğu ilişki, artık yalnızca görsel bir temasla sınırlanamaz. Görsel temasın yanı sıra anlam, kimlik ve aidiyet üretimine dayalı bir karşılaşma sürecidir. Türkiye, zengin sözlü kültürü, geleneksel zanaatları ve toplumsal uygulamalarıyla SOKÜM temelli turizm açısından dünyadaki en potansiyelli ülkelerden biridir. UNESCO İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsili Listesi'ne kaydettirdiği 30'u aşkın unsurla dünyada en çok unsur kaydettiren ikinci ülke konumundadır. Ulusal düzeyde envanter çalışmaları ve yaşayan miras yaklaşımıyla önemli adımlar atılsa da yerel düzeydeki uygulamalarda miras ile turizm planlaması arasında zaman zaman kopukluklar yaşanabilmektedir. Mirasın turizm planlamasının dışında kalması veya bağlamından kopararak yüzeysel bir folklorik temsile dönüşmesi riskine karşı usta-çırak ilişkilerinin desteklenmesi, İl Kültür ve Turizm Müdürlükleri bünyesindeki yerel tespit komisyonlarının aktif hâle getirilmesi ve kültürel üretimin sürdürülebilir biçimde devam ettirilmesi Türk turizminin çeşitlendirilmesinde kritik bir rol oynamaktadır.

Bu genel çerçevede Sivas, Anadolu'nun kültürel hafızası en güçlü şehirlerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Âşıklık geleneği, sözlü anlatı türleri, halk müziği repertuarı, geleneksel el sanatları, cirir oyunu, tel helva geleneği, herfene geceleri, ahilik kültürü ve kadınların ev içi üretim pratikleri ilin SOKÜM dokusunun temel taşlarıdır. Sivas'ta düzenlenen Âşıklar Bayramı ve Yaşayan Miras Şenlikleri gibi etkinlikler ile Divriği Hüma Hatun Sokağı gibi girişimler bu birikimi canlı tutmaya hizmet etse de zanaatkârların yaşlanması, çırak bulma güçlüğü, pazarlama/hikâyeleştirme eksikliği ve mevcut kültürel mekânların "yaşayan icra alanlarından" ziyade statik arşivlere dönüşmesi gibi yapısal sorunlar bulunmaktadır. Yapılan odak grup çalışmalarında da teyit edildiği üzere Sivas'ın bu zengin potansiyeli; topluluk temelli güncel bir envanter çalışması, yaşayan müzecilik uygulamaları, dijital anlatım platformları, hikâyeli ürün etiketleme sistemleri ve usta-çırak atölyeleriyle desteklenerek deneyim turizmi için model bir destinasyona dönüştürülmelidir.

Öte yandan Sivas'taki kadın üretim pratikleri, ev içi el sanatları, yöresel mutfak bilgisi ve kolektif üretim deneyimleri, somut olmayan kültürel miras açısından önemli bir potansiyel taşımaktadır. Ancak bu üretimlerin büyük bir bölümü hikâyeleştirme, belgeleme ve etiketleme süreçlerinden yoksun biçimde pazara sunulmakta; bu durum hem ekonomik değerin düşmesine hem de kültürel temsilde yüzeyselleşmeye yol açmaktadır. Sivas'ın merkezî konumu, güçlü anlatı geleneği ve zanaat çeşitliliği dikkate alındığında, şehrin SOKÜM temelli deneyim turizmi açısından model bir destinasyon hâline gelmesi mümkündür. Bu çerçevede Sivas için bu öncelikli alanı destekleyecek politika maddeleri aşağıda sunulmuştur:

- **P7.1. Turizm Odaklı SOKÜM Envanterinin Çıkarılması ve Çok Katmanlı Dijital Arşivin Oluşturulması:** Sivas'ın köklü sözlü edebiyatı, yöresel efsaneleri, toplumsal ritüelleri ve el sanatları, sahada uzman antropolog ve halk bilimciler tarafından titizlikle belgelenecek güncel bir envantere dönüştürülecektir. Toplanan bu eşsiz bilgiler yalnızca resmi evraklarda kalmayacak; turizm rotalarıyla entegre edilecek şekilde videolar, ses kayıtları ve fotoğraflarla desteklenen açık erişimli, çok dilli bir dijital arşive (web portalı) aktarılacaktır. Bu sayede dünyanın herhangi bir yerindeki araştırmacı veya turist, Sivas'ın kültürel mirasına saniyeler içinde ulaşabilecektir. Envanter çalışması, kentin hafızasını kurtarıırken modern turizm pazarlamasının içerik kaynağını oluşturacaktır.
- **P7.2. Usta-Çırak Ekosisteminin Desteklenmesi ve Deneyim Odaklı Üretim Alanlarının Kurulması:** Kemik tarakçılık, bıçakçılık, gümüş işçiliği ve dokumacılık gibi Sivas'a özgü geleneksel zanaatları icra eden son ustalar, ekonomik teşvikler ve vergi muafiyetleriyle devlet güvencesine alınacaktır. Bu ustaların bilgi birikimini yeni nesillere aktarabilmesi için kurumsal çıraklık eğitim programları başlatılacak ve başarılı öğrencilere burs sağlanacaktır. Aynı

zamanda ustaların üretim yaptığı atölyeler kapalı mekânlar olmaktan çıkarılarak, turistlerin üretim aşamalarını izleyebildiği ve hatta kendi elleriyle deneyimleyebildiği interaktif stüdyolara dönüştürülecektir. Kültürel miras, usta ile turistin sohbet ettiği, yaşayan ve nefes alan bir eylem hâline gelecektir.

- **P7.3. Anlatı, Âşıklık ve Müzik Temelli Deneyim Turizminin Geliştirilmesi:** Âşık Veysel, Pir Sultan Abdal, Muzaffer Sarısözen gibi efsanevi figürlerin beslendiği ozanlık ve halk müziği geleneği, Sivas turizminin en ruhani ve çekici deneyim ürünlerinden biri olarak konumlandırılacaktır. Bu bağlamda, tarihî konaklarda ve kültür merkezlerinde yıl boyu sürecek düzenli fasıl geceleri, âşık atışmaları ve hikâye anlatıcılığı performansları organize edilecektir. Sivas'ın 2021 yılında ulusal listede müzik alanında dâhil olduğu UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağı uluslararası bir pazarlama gücü olarak kullanılacak; Âşık Veysel, Pir Sultan Abdal gibi değerlerin mirası, düzenli fasıl ve ozanlık dinletileriyle küresel bir müzik turizmi rotasına dönüştürülecektir. Müzik temelli bu deneyim, ziyaretçilerle Sivas arasında derin bir duygusal bağ kuracaktır.
- **P7.4. Kadın Üretimi, Zanaat ve Hikâyeli Hediye Eşya Ekosisteminin Güçlendirilmesi:** Kadınların ev içi üretim pratiklerinde yer alan el sanatları ve el işi dokumalar (Sivas halısı, çorabı vb.), profesyonel tasarım destekleriyle kaliteli, fonksiyonel ve katma değeri yüksek turistik hediyelik eşyalara dönüştürülecektir. Üretilen her objenin üzerine, o motifin anlamını ve ürünü yapan kadının hikâyesini anlatan çok dilli etiketler yerleştirilerek ürünün duygusal değeri artırılabilecektir. Bu ürünlerin doğrudan turistlerle buluşması için havalimanı, YHT garı ve ana müzelerin çıkışlarına kadın girişimciler tarafından yönetilen modern satış stantları kurulacaktır. Bu politika, kentin doğrudan kadın istihdamına ve kırsal kalkınmaya destek sunacaktır.
- **P7.5. SOKÜM Unsurlarının Dijital Hikâyeleştirilmesi ve Akıllı Kültür Yönlendirme Sisteminin Kurulması:** Somut olmayan kültürel miras unsurlarının arkasında yatan efsaneler, halk inançları ve ritüeller, profesyonel metin yazarları tarafından sürükleyici kısa hikâyelere dönüştürülecektir. Kent meydanına, tarihî hanlara ve önemli rotalara yerleştirilecek karekodlu interaktif panolar sayesinde ziyaretçiler akıllı telefonlarını kullanarak bu hikâyeleri sesli rehber olarak dinleyebilecektir. Sivas'ın somut ve somut olmayan kültürel mirası, evrensel anlatı kalıpları ve tematik benzerlikler üzerinden yeniden çerçevelenerek küresel ölçekte anlaşılabilir bir dile dönüştürülecektir. Âşıklık geleneği, gurbet teması ve gündelik kültür unsurları çok dilli dijital içeriklerle hikâyeleştirilerek özellikle gurbetçiler ve kültür turizmi pazarına yönelik özgün bir anlatı modeli geliştirilecektir.
- **P7.6. Festival Takvimi, İhtisas Müzeleri ve Köy Yaşam Merkezleriyle "Yaşayan Miras Ağı" Modelinin Uygulanması:** Sivas genelinde birbirinden kopuk tarihlerde düzenlenen Âşıklar Bayramı ve Yaşayan Miras Şenlikleri gibi etkinlikler, tur operatörlerinin aylar öncesinden planlama yapabileceği kurumsal ve sabit bir takvime bağlanacaktır. Önemli kültürel değerler adına sadece statik eserlerin sergilendiği değil, ozanların hayat felsefesinin dijital şovlar ve canlı performanslarla yaşatıldığı tematik "İhtisas Müzeleri" kurulacaktır. Kırsal bölgelerde ise kerpiç mimariyle inşa edilmiş "köy yaşam merkezleri" oluşturularak turistlerin tırpanla ot biçme, yayık ayranı yapma gibi eski tarım kültürünü bizzat deneyimlemesi sağlanacaktır. Bu üçlü yapı (takvim, müze, köy) birleştirilerek Sivas sathına yayılan eşsiz bir "yaşayan miras ağı" turizm ekosistemi inşa edilecektir.

10.8 Somut Kültürel Miras

Somit kültürel miras; geçmiş uygarlıkların maddi izlerini taşıyan tarihî yapılar, anıtlar, arkeolojik alanlar ve geleneksel yerleşim dokuları aracılığıyla toplumların tarihsel sürekliliğini yansıtan önemli bir kültürel

değerdir. Küresel ölçekte UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alan kültürel varlık sayısının her geçen yıl artması, somut kültürel mirasın yalnızca korunması gereken bir unsur değil, aynı zamanda güçlü bir turizm çekiciliği olduğunu göstermektedir. Günümüzde kültür temelli seyahatlere olan ilginin artmasıyla birlikte ziyaretçiler, yalnızca görsel deneyim sunan destinasyonlardan ziyade tarihsel anlatı, özgün mimari ve mekânsal kimlik barındıran alanlara yönelmektedir. Bu eğilim, somut kültürel miras turizmini küresel turizm pazarında sürdürülebilir, yüksek katma değerli ve uzun vadeli bir gelişim alanı hâline getirmektedir.

Türkiye, tarih boyunca farklı medeniyetlere ev sahipliği yapmış olması nedeniyle zengin bir somut kültürel miras birikimine sahiptir. UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alan 22 kültürel ve karma miras alanı, Türkiye'nin bu alandaki uluslararası konumunu güçlendirmektedir. Ülke genelinde müze ve ören yeri ziyaretçi sayılarının yıllık 50 milyonun üzerine çıkması, kültürel miras temelli turizmin Türk turizmi içerisindeki ağırlığını açıkça ortaya koymaktadır. Somut kültürel miras, Türkiye için yalnızca turizm gelirleri açısından değil; kültürel kimliğin korunması, tarih bilincinin güçlendirilmesi ve turizmin ülke geneline dengeli biçimde yayılması açısından da stratejik bir öneme sahiptir.

Sivas ili, Anadolu'nun tarihsel gelişiminde önemli bir merkez olması nedeniyle çok katmanlı bir somut kültürel miras dokusuna sahiptir. Beylikler, Selçuklu, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerine ait mimari eserler, kent merkezinde yoğunlaşan medreseler, camiler, hanlar ve tarihî yapılar ile birlikte, il genelinde yer alan arkeolojik alanlar ve geleneksel yerleşimler Sivas'ın kültürel kimliğini şekillendirmektedir. UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alan Divriği Ulu Camii ve Darüüşşifası, Sivas'ın uluslararası ölçekte tanınırlığını artıran en önemli kültürel varlıkların başında gelmektedir. Bunun yanı sıra Buruciye Medresesi, Çifte Minareli Medrese, Gök Medrese, Kale Camii, Tarihî Kent Meydanı ve müzeler, şehir merkezinde bütüncül bir kültürel peyzaj oluşturmaktadır. İlçelerde yer alan Divriği Kalesi, geleneksel konaklar, sivil mimari örnekleri ve Gürün Gökpınar Gölü çevresindeki kültürel alanlar ise somut kültürel mirasın doğal çevreyle bütünleştiği alanlar olarak öne çıkmaktadır. Sahip olduğu tarihsel derinlik, mimari çeşitlilik ve güçlü anlatı potansiyeli sayesinde Sivas, Türkiye'nin somut kültürel miras turizmi açısından öne çıkan illeri arasında yer almaktadır.

Sivas ili için bu öncelikli alanı destekleyecek politika maddeleri aşağıdadır:

- **P8.1. Tarihî Yapılarda Koruma, Restorasyon ve Yeniden İşlevlendirme Standartlarının Yükseltilmesi:** Sivas'ın kimliğini oluşturan Selçuklu, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemi mimari eserleri, uluslararası Venedik Tüzüğü ilkelerine uygun olarak, tamamen aslına sadık geleneksel malzemelerle (kesme taş, ahşap vb.) restore edilecektir. Restorasyon süreçleri; şeffaf, akademik kurulların denetiminde ve kentin dokusuna zarar verebilecek kentsel yenileme facialarına kesinlikle mahal verilmeden yürütülecektir. Onarılan sivil mimari örnekleri ve tarihî konaklar atıl bırakılmayacak; butik otel, sanat galerisi veya yöresel kafe gibi fonksiyonlarla yeniden işlevlendirilerek kent yaşamının aktif bir parçası hâline getirilecektir. Geleneksel Sivas sivil mimarisini yansıtan konakların ve TCDD lojmanları gibi tarihî yapıların restorasyonu tamamlanarak turizme kazandırılacaktır. Ayrıca inanç turizmi kapsamında Yukarı Tekke ve Abdulvahabigazi Camii çevresindeki kayalıkların ıslahı gibi kentsel rehabilitasyon projeleri hızlandırılarak ziyaretçi deneyimi güçlendirilecektir.
- **P8.2. Somut Kültürel Mirasın Dijitalleştirilmesi, 3B Belgelenmesi ve Deneyim Tasarımının Yapılması:** Deprem veya afet risklerine karşı kültürel hafızayı korumak ve turistik sunumu zenginleştirmek amacıyla tüm anıtsal eserler ve arkeolojik buluntular lazer tarayıcılarla 3 boyutlu (3B) olarak dijital ortama aktarılacaktır. Üretilen bu yüksek çözünürlüklü dijital modeller, kentin web portallarında ve sanal gerçeklik (VR) uygulamalarında kullanılarak potansiyel yabancı turistlere Sivas'ın tarihî dokusunu evlerinden deneyimleme fırsatı sunacaktır. Müzelerde ve ören yerlerinde kuru bilgilendirme tabelaları yerine, hologram

teknolojileri ve ışıklandırma (mapping) şovları kullanılarak ziyaretçilerin tarihin içine çekildiği etkileşimli bir deneyim (UX) tasarımı kurgulanacaktır.

- **P8.3. Arkeolojik Alanlarda “Kazı-Koruma-Deneyim” Modelinin Turizme Kazandırılması:** Sivas sınırlarındaki Sarissa, Kayalıpınar gibi önemli Hitit ve antik dönem arkeolojik kazı alanları sadece bilimsel çalışmaların yapıldığı kapalı sahalar olmaktan çıkarılacaktır. Güvenlik ve koruma çatısı tedbirleri sağlandıktan sonra bu alanlar, "açık hava müzesi" konseptiyle ziyarete açılarak turistlerin tarihî eserlerin topraktan çıkarılış sürecine şahitlik etmeleri sağlanacaktır. Ziyaretçiler için kazı evlerinin yanına simülasyon alanları kurularak, isteyenlerin uzman arkeologlar eşliğinde “arkeolojik kazı deneyimi” yaşaması (arkeo-turizm) desteklenecektir. Bilim, koruma ve turizmi aynı potada eriten bu model, arkeoloji meraklısı spesifik ve yüksek gelirli yabancı turist gruplarını kente çekecektir.
- **P8.4. Görsel İçerik Üretimi, Hikâyeleştirme ve Uluslararası Dijital Yayın Planının Uygulanması:** Sivas’ın zengin çok katmanlı tarihî geçmişi, akademik yayınların diliyle değil; geniş kitlelerde duygu uyandıracak profesyonel belgeseller, kısa filmler ve sinematografik videolarla hikâyeleştirilecektir. Özellikle Cumhuriyet’in temellerinin atıldığı Sivas Kongresi veya Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası’ndaki eşsiz taş işçiliğinin gizemi gibi güçlü anlatılar küresel ölçekte birer marka PR ürününe evrilecektir. Üretilen bu yüksek kaliteli görsel içerikler, hedef pazarlardaki hava yolları ekranlarında, küresel turizm fuarlarında ve uluslararası dijital medya platformlarında stratejik bir yayın planı çerçevesinde dolaşıma sokulacaktır. Görsel hikâye anlatımının gücü, Sivas markasının dünya çapındaki kültürel bilinirliğini ve prestijini artıracaktır.
- **P8.5. Kurumsal Koordinasyon, Profesyonel Rehberlik ve Alan Yönetimi Kapasitesinin Geliştirilmesi:** Somut miras alanlarında Valilik, Vakıflar, Belediyeler ve İl Kültür Turizm Müdürlüğü arasındaki yetki karmaşasını ortadan kaldıracak etkin bir iletişim ve koordinasyon ağı tesis edilecektir. Özellikle Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası için uluslararası normlara uygun, bağlayıcı bir Alan Yönetim Planı harfiyen uygulanarak UNESCO listesindeki yeri güvence altına alınacaktır. Yabancı ziyaretçilerin artan talebine yanıt verebilmek adına Sivas’ın tarihine hâkim, çok dilli ve profesyonel turist rehberlerinin sayısı özel sertifika programlarıyla hızla artırılacaktır. Sivas Tarihî Kent Meydanı ve Divriği gibi açık hava müzesi niteliğindeki yoğun ziyaretçi alanlarında; yaya ve araç trafiğinin düzenlenmesi, tarihî kent meydanında yaya ve araç trafiğinin ziyaretçi memnuniyetine odaklanarak düzenlenmesi, kış aylarında oluşan buzlanma/sarkıt gibi güvenlik zafiyetleri ile umumi tuvaletlerdeki hijyen sorunlarını çözecek 7/24 esaslı bir kamusal alan ve temizlik yönetimi tesis edilecektir. Güçlü kurumsal koordinasyon ve nitelikli rehberlik hizmeti, kentin kültürel derinliğini turistlere yansıtmının omurgası olacaktır.
- **P8.6. İl Dışındaki Sivaslılardan Turizm Amaçlı Faydanın Artırılması:** Türkiye’nin farklı illerinde ve yurt dışında yaşayan yaklaşık 2 milyon Sivaslıdan oluşan büyük gurbetçi potansiyeli, Sivas turizminin en güçlü stratejik paydaşı olarak konumlandırılacaktır. Bu kitlenin sadece akraba ziyareti kapsamındaki hareketliliği değil; memleket aidiyetini güçlendiren nostaljik turlar, kültürel miras deneyimleri ve “yaşayan müzecilik” uygulamalarıyla konaklamalı turizm faaliyetlerine dâhil olmaları sağlanacaktır. İl dışındaki Sivaslılar aracılığıyla Sivas markasının küresel düzeyde tanıtılması, referans etkisinin artırılması ve bu kitlenin ekonomik gücünün doğrudan yerel turizm ekosistemine kanalize edilmesi hedeflenecektir.
- **P8.7. Gece Ekonomisi ve Sosyal Yaşamın Canlandırılması:** Sivas’ın tarihî merkezini sadece gündüz değil, gece de yaşayan bir destinasyona dönüştürmek amacıyla gece müzeciliği, tematik ışıklandırma şovları ve sosyal etkinliklerle desteklenen bir gece ekonomisi modeli hayata geçirilecektir. Şehir merkezindeki restoran ve sosyal alanların çalışma saatleri bu ekosisteme entegre edilerek turistlerin konaklama süresi ve harcama miktarı artırılacaktır.

10.9 Ulaşım ve Seyahat

Ulaşım teknolojilerindeki gelişim ve erişilebilirliğin artması, küresel turizm hareketlerini doğrudan ivmelendirmektedir. Dünya genelinde seyahat eden turist sayısı 2019 yılındaki pandemi öncesi seviyeleri aşarak UN Tourism güncel verilerine göre yaklaşık 1,55 milyar kişiye ulaşmıştır. Hava yolu ulaşımı, bu büyümenin en önemli itici gücü konumundadır; nitekim IATA verilerine göre 2024 yılında yaklaşık 4,7 milyar insan, hava yolu araçlarını kullanarak seyahat etmiştir. Kara yolu ve demir yolu gibi diğer ulaşım kanallarına dair küresel istatistikler, şehir içi ve günlük kullanımlarla iç içe geçtiği için net olarak ölçülemese de uluslararası ve bölgeler arası seyahatlerde ulaşım altyapısının kalitesi ve konforu, destinasyonların rekabet gücünü belirleyen en temel unsur olmaya devam etmektedir.

Türkiye, sahip olduğu coğrafi konumun avantajını güçlü bir ulaşım altyapısıyla destekleyerek turizmde rekabetçi bir ülke konumunu sürdürmektedir. Hava yolu ulaşımında 2024 yılında hizmet verilen yolcu sayısı bir önceki yıla göre %7,5 oranında artış göstererek 230 milyonun üzerine çıkmıştır ve Türkiye'nin 60'a yaklaşan sivil havalimanı ağı, turizm merkezlerine yönelik her türlü talebi karşılayacak kapasitededir. Nitekim Dünya Ekonomik Forumu (WEF) 2024 yılı Seyahat ve Turizm Gelişim Endeksi (TTDI) raporuna göre Türkiye, hava yolu ulaşım altyapısında küresel ölçekte 8. sıraya yükselerek dünyadaki öncü ülkeler arasındaki konumunu tescillemiştir.

Kara yolu ağında uzunluğu hızla artan otoyollar ve 30 bin kilometreye yakın bölünmüş yol ile neredeyse tüm şehir merkezleri birbirine bağlanmıştır; bu hatlarda kayıtlı işletmelerce yılda 53 milyondan fazla yolcu turizm amaçlı taşınmaktadır. Demir yolu taşımacılığında ise ağ uzunluğu 13 bin kilometreyi aşmış olup, son verilerle yüksek hızlı tren hatlarında 12,5 milyon, konvansiyonel hatlarda ise 10 milyon yolcu taşınmıştır.

Sivas hem ulusal hem de bölgesel ölçekte çok modlu (hava yolu, demir yolu, kara yolu) ve gelişmiş ulaşım imkânlarına sahip bir destinasyondur. Şehir, uluslararası uçuşlara imkân tanıyan modern altyapılı Nuri Demirağ Havalimanı'na; şehirler arası ve ilçeler arası entegrasyonu sağlayan iki ayrı kara yolu terminaline sahiptir. Bunun yanı sıra Sivas, YHT bağlantısıyla büyük şehirlere doğrudan entegre olmuş; merkez ve Divriği başta olmak üzere toplam 5 ilçesinde aktif tren istasyonlarıyla demir yolu ağını turizmin hizmetine sunmuştur. Mevcut ulaşım kanalları Sivas'a gelecek turistlerin potansiyel taleplerini rahatlıkla karşılayabilecek ve gerektiğinde kapasitesi artırılabilir niteliktedir. Ancak, Sivas'ın merkezine veya ilçe garlarına ulaşan ziyaretçilerin, buradan turizm açısından önemli çekim merkezlerine (ören yerleri, termal tesisler, doğal alanlar vb.) geçişlerini sağlayan "son kilometre (last mile)" ulaşım ve seyahat ağında bazı geliştirme ihtiyaçları bulunmaktadır. Turizm faaliyetlerinin konforlu bir deneyime dönüşmesi için bu entegrasyonun sağlanması hayati bir öneme sahiptir.

Bu çerçevede Sivas ili için bu öncelikli alanı destekleyecek politika maddeleri aşağıda sunulmuştur:

- **P9.1. Sivas'ın "Geçiş Noktası"ndan "Konaklamalı Destinasyon"a Dönüştürülmesi İçin Entegre Bağlantıların Kurulması:** Yüksek Hızlı Tren (YHT) ve Nuri Demirağ Havalimanı ile sağlanan güçlü ulusal erişim, şehir içindeki mikro ulaşım entegrasyonu ile desteklenerek Sivas'ın bir "transit/gününbirlik geçiş noktası" olma dezavantajı kırılacaktır. Şehre ayak basan ziyaretçilerin oteller bölgesine, ana müzelere ve termal tesislere beklemeksizin ulaşabilmesi için ekspres havalimanı servisleri ve YHT garı kalkışlı konforlu ring hatları kurulacaktır. Toplu ulaşım araçlarının sefer saatleri, YHT ve uçuş varış saatleriyle tam senkronize edilerek turistlerin zaman kaybı ve stres yaşamaları engellenecektir. Bu bütünleşmiş karşılama-ulaşım ağı, ziyaretçilerin Sivas'ta konaklama kararı almalarını kolaylaştıran en büyük lojistik zemin olacaktır.
- **P9.2. Sivas Bölgesel Miras Omurgası Oluşturulması ve Kültür Koridorlarının Tesis Edilmesi:** Sivas turizminin en iddialı ve uluslararası çekim gücü en yüksek üç noktası olan

Merkez (Selçuklu mirası), Kangal (termal/şifa) ve Divriği (UNESCO mirası) arasında kara yolu ve demir yolu altyapısı birleştirilerek kesintisiz bir "turizm omurgası" yaratılacaktır. Özellikle Divriği'nin uzaklık dezavantajını kırmak için nostaljik vagonlarla donatılmış, içinde gastronomi ve rehberlik hizmeti sunulan özel bir "Miras Ekspresi" tren rotası hayata geçirilecektir. Kara yolu bağlantılarında asfalt kalitesi artırılacak ve bu güzergâh üzerine panoramik mola noktaları/seyir terasları inşa edilecektir. Bu ulaşım omurgası sayesinde destinasyondaki üç büyük değer tek bir seyahat paketinde satılabilecektir.

- **P9.3. İlçe Merkezleri ile Doğa Alanları Arasında Son Kilometre Ring Sistemlerinin Kurulması:** Turistlerin ilçe otogarlarına veya tren istasyonlarına vardıktan sonra asıl çekim merkezlerine (Gökpınar Gölü, Yıldız Dağı, Şelaleler vb.) ulaşırken yaşadıkları ulaşım kopukluğunu gidermek için "son kilometre" stratejisi devreye alınacaktır. Düzenli minibüs hatları, elektrikli çevre dostu servisler veya yerel taksi kooperatifleriyle turistlerin en ücra doğa harikalarına bile güvenle ve belirli saat aralıklarında taşınması garanti altına alınacaktır. Doğa alanlarına giden toprak ve bozuk yollar stabilize edilerek her türlü binek aracın ve tur otobüsünün geçişine uygun, sürüş güvenliği yüksek bir altyapıya kavuşturulacaktır. Bu strateji sayesinde özel aracı olmayan münferit turistler de Sivas'ın kırsal güzelliklerini keşfetme imkânı bulacaktır.
- **P9.4. Şehir İçi Turistik Mobilité ve Mikromobilité (Yaya/Bisiklet) Altyapısının Geliştirilmesi:** Sivas kent merkezindeki tarihî meydan ve çevresi, yayalaştırma projeleriyle taşıt trafiği baskısından arındırılarak turistlerin yürüyerek özgürce ve güvenle keşfedebileceği geniş açık hava müzesi alanlarına dönüştürülecektir. Kente turla gelen büyük otobüslerin trafik sıkışıklığı yaratmadan yolcularını indirip bindirebileceği güvenli cepler ve özel otobüs park alanları stratejik noktalarda inşa edilecektir. Ayrıca Kızılırmak kıyılarından başlayarak şehir merkezindeki parklara ve anıt eserlere uzanan, bisiklet paylaşım sistemleri (akıllı bisikletler) ve elektrikli scooter ağlarıyla desteklenmiş mikromobilité yolları oluşturulacaktır. Yaya ve doğa dostu ulaşım vizyonu, kentin sürdürülebilir turizm imajını güçlendirirken turistlerin şehirde geçirdiği zamanın kalitesini artıracaktır.
- **P9.5. Akıllı Ulaşım, Dijital Biletleme ve Karekodlu Yönlendirme Sistemlerinin Hayata Geçirilmesi:** Ziyaretçilerin Sivas'ın devasa coğrafyasında kaybolmadan kendi rotalarını çizebilmeleri için uluslararası turizm standartlarına (kahverengi tabela) uygun ve İngilizce yönlendirmeler içeren bir levha revizyonu yapılacaktır. Şehir içi ve ilçeler arası tüm toplu taşıma araçları dijital bir sisteme entegre edilecek; turistler "Sivas City Pass" tarzı bir mobil uygulama üzerinden tek bir karekodla ulaşım, müzelere ve indirimli gastronomi noktalarına erişebilecektir. Yol güzergâhlarındaki bekleme duraklarına ve öğren yerlerine yerleştirilecek akıllı panolar sayesinde ziyaretçiler anlık sefer saatlerini görebilecek ve çevredeki diğer turistik değerleri anında keşfedebilecektir. Bu akıllı teknoloji entegrasyonu, Sivas seyahatini turistler için karmaşık bir süreç olmaktan çıkarıp konforlu ve yönlendirici bir deneyime dönüştürecek.

11 Sivas Turizminde Gelecek Kurgusu: Projeler

Sivas'ın turizmde gelecek kurgusunu şekillendirecek ve ortaya konan 54 politikadan beslenen 11 ana proje ve 34 alt proje belirlenmiştir. Aşağıda projelerin konuları ve isimleri yer almaktadır (Tablo 11.1.).

Tablo 11.1. Sivas Turizminin Gelecek Kurgusunu Oluşturan Projeler

No	Proje Konusu	Önerilen Proje Adı
1.	Proje; ekoturizm bölgelemesinden profesyonel spor yönetimine kadar geniş bir yelpazede Sivas'ı, Türkiye'nin en nitelikli doğa ve macera destinasyonlarından biri olarak yeniden konumlandıracaktır.	Kızılırmak ve Yaşayan Sivas: Doğa, Macera ve Spor Turizmi
2.	"Yıldız Dağı 365" vizyonu, destinasyonu salt bir spor alanı olarak değil; her yaş grubuna hitap eden, dijitalleşmiş, konfor odaklı ve Sivas şehir merkeziyle organik bağları olan bir kış eğlence ve yaşam merkezi olarak konumlandırmayı hedeflemektedir.	Yıldız Dağı 365: Dört Mevsim Kış ve Dağ Rekreasyonu
3.	"Şifalı Sivas" projesi; kentin termal sularını ve dünyaca ünlü Kangal Balıklı Kaplıcası'nı geleneksel birer mesire alanı olmaktan çıkarıp uluslararası akreditasyona sahip, klinik araştırmalarla desteklenen ve ileri yaş (geriatri) bakımını kapsayan, küresel bir "şifa merkezi"ne dönüştürmeyi hedeflemektedir.	Şifalı Sivas: Termal, Dermatoloji ve Geriatri Merkezi
4.	"Bozkırın Lezzet Hafızası: Sivas Gastronomi Hareketi" projesi, kentin gastronomi potansiyelini sadece karın doyurulan bir hizmet alanı olmaktan çıkarıp; yöresellik felsefesiyle rekabet edebilen, hikâyesi olan ve sürdürülebilir bir kültürel deneyime dönüştürmeyi amaçlamaktadır.	Kadim Sivas'ın Lezzet Hafızası: Gastronomi Hareketi
5.	"Yaşayan Miras: SOKÜM, Sözlü Kültür ve Zanaat İhyası" projesi; bu somut olmayan kültürel miras (SOKÜM) unsurlarını müzelerden ve arşivlerden çıkararak sokakta yankılanan, atölyelerde deneyimlenen ve dijital dünyada hikâyeleştirilen, yaşayan bir turizm ekosistemine dönüştürmeyi amaçlamaktadır.	Yaşayan Miras: SOKÜM, Sözlü Kültür ve Zanaat İhyası
6.	"Sultan Şehir: Somut Miras, Arkeoloji ve Gurbetçi Ağı" projesi; kentin anıtsal ve sivil mimarisini uluslararası standartlarda aslına uygun restore ederek tarihî yapıları gece ekonomisi ve dijital deneyimlerle (VR/AR) yaşayan mekânlara dönüştürmeyi hedeflemektedir.	Sultan Şehir: Somut Miras, Arkeoloji ve Gurbetçi Ağı
7.	"Konaklama Arzının Nitelikli Dönüşümü ve Ekolojik Standartlar" projesi; mevcut tesislerin dijitalleşerek küresel pazara entegre olmasını, hizmet kalitesinin uluslararası standartlarda sertifikalandırılmasını ve yeni yatırımların doğaya uyumlu butik konaklama modellerine yönlendirilmesini amaçlamaktadır.	Konaklama Arzının Nitelikli Dönüşümü ve Ekolojik Standartlar

8.	"Kesintisiz Sivas: Entegre Ulaşım ve Akıllı Turizm Lojistiği" projesi; şehre ayak basan turistlerin konaklama tesislerine, müzelere ve en ücra doğa harikalarına dahi hiçbir kopukluk yaşamadan ulaşabilmesini maksimum seviyeye çıkartmayı hedefleyen, stratejik bir vizyon belgesidir.	Kesintisiz Sivas: Entegre Ulaşım ve Akıllı Turizm Lojistiği
9.	"Cumhuriyet Şehri Sivas: Millî Mücadele ve Kültürel Hafıza Koridoru" projesi, kentin bu eşsiz kongre kimliğini ve çok katmanlı kültürel mirasını tek bir çatı altında toplayarak yaşayan bir "hafıza koridoru"na dönüştürmeyi amaçlamaktadır.	Cumhuriyet Şehri Sivas: Millî Mücadele ve Kültürel Hafıza Koridoru
10.	"Büyük Gurbetçi Buluşması: Gurbetçi ve Memleket Turizmi" projesi; 2 milyonluk bu devasa gurbetçi ağının memleket aidiyetini salt bir "akraba ziyareti" olmaktan çıkarıp konaklamalı ve harcama odaklı sürdürülebilir bir turizm hareketliliğine dönüştürmeyi amaçlayan, büyük bir buluşma projesidir.	Büyük Sivas Buluşması: Gurbetçi ve Memleket Turizmi
11.	"Bozkırın Üreten Kadınları: Kırsal Kalkınma, Zanaat ve Gastronomi Ağı" projesi; bu görünmez kadın emeğini, ev mutfağı kültürünü ve zanaat birikimini turizm değer zincirinin tam kalbine oturtmayı hedefleyen sosyo-ekonomik bir kırsal kalkınma hamlesidir.	Sultan Şehrin Üreten Kadınları: Kırsal Kalkınma, Zanaat ve Gastronomi Ağı

11.1 Kızılırmak ve Yaşayan Sivas: Doğa, Macera ve Spor Turizmi

Sivas'ın uçsuz bucaksız bozkır coğrafyası ve Anadolu'nun can damarı Kızılırmak'ın doğuş noktası, bugüne kadar yalnızca doğal birer veri olarak kalmış; turizm ekonomisine profesyonel düzeyde entegre edilememiştir. "Kızılırmak ve Bozkır Ekolojisi: Doğa, Macera ve Spor Turizmi" projesi, bu devasa coğrafyayı pasif bir izleme alanı olmaktan çıkarıp koruma-kullanma dengesini gözetken, bilimsel temelli ve yüksek katma değerli bir "deneyim ekosistemine" dönüştürmeyi hedeflemektedir. Proje; ekoturizm zonlamasından profesyonel spor yönetimine kadar geniş bir yelpazede Sivas'ı, Türkiye'nin en nitelikli doğa ve macera destinasyonlarından biri olarak yeniden konumlandıracaktır. Ekoturizm Zonlaması ve Eko-Köy Ağının Kurulması

Sivas'ın ekolojik zenginliğini sürdürülebilir bir kalkınma modeline dönüştürmek amacıyla hayata geçirilen bu alt proje, bilimsel zonlama çalışmalarını ve yerel mimariyle uyumlu eko-köyleri merkeze almaktadır. Kelkit Vadisi gibi biyolojik çeşitliliğin kritik düzeyde olduğu alanlarda "biyosfer rezerv" yaklaşımı benimsenerek doğanın korunması ile turistik kullanım arasındaki hassas denge akademik bir denetimle tesis edilecektir. Üniversiteler ve kamu kurumları paydaşlığında kurulacak yönetim merkezi; taşıma kapasitesi ölçümleri ve çevresel etki analizleriyle alanların aşırı kullanımdan zarar görmesini engelleyen profesyonel bir rehberlik sunacaktır. Hafik, Tödürge ve Ulaş gibi sulak alanlarda ise ekosisteme zarar vermeyen, hafif strüktürlü rekreasyon üniteleriyle ornitoloji (kuş gözlemciliği) turizmi altyapısı kurularak yerel halkın turizmden doğrudan ekonomik pay alması sağlanacaktır.

Bu kapsamda gerçekleştirilecek eylem hedefleri aşağıda verilmiştir.

- Ekoturizm bölge ve ekoköy ölçütleri oluşturmak ve bu ölçütlere uygun ekoköyleri tespit etmek.
- Ekoturizm potansiyeline sahip köylerde alt/üst yapıyı ve hizmet anlayışını geliştirmek.
- Tozanlı Vadisi ekoturizm bölgesi ve rotası oluşturmak.
- Kelkit Vadisi ekoturizm bölgesi ve rotası oluşturmak.
- Ulaş, Gölova, Tödürge ve Hafik göl çevrelerini ekolojik dengeyi koruyarak sürdürülebilir rekreasyon alanlarına dönüştürmek.

- Sivas ekoturizm yönetim merkezi kurmak.
- Sivas ekoturizm eğitim-araştırma merkezi kurmak.
- Turistik alanlarda su kalitesi, atık su miktarı, hava ve gürültü ölçümleri gibi çevresel göstergeleri düzenli olarak izlemek.
- Ekoturizm bölgeleri ve ekoköyleri dijital platformlarda tanıtmak ve marka değeri oluşturmak.

11.1.1 Tematik Doğa Rotaları ve Kırsal Miras Deneyimi

Sivas kırsalının sahip olduğu tarımsal üretim süreçlerini ve endemik miras değerlerini statik birer unsur olmaktan çıkarıp interaktif deneyimlere dönüştürmeyi hedefleyen bu alt proje, "Türkiye'nin Can Damarının Başlangıcı" mottosuyla Kızılırmak'ın doğuş noktasını ulusal bir marka hâline getirecektir. İlin hasat dönemleri ve yerel tarım takvimi dört mevsime yayılan bir "kırsal deneyim rotası" olarak kurgulanarak tur operatörlerine hazır paketler hâlinde sunulacaktır. Sivas peyzajını zenginleştiren tıbbi aromatik bitki tarlaları, duysal birer rota olarak tasarlanırken; ilin en güçlü simgeleri olan Kangal köpeği ve Kangal koyunu için kurulacak "Miras Deneyim Merkezi" ile ziyaretçilerin çobanlık kültürünü öğrendiği, interaktif bir hikâye kurgusu oluşturulacaktır. Bu yaklaşım, kırsal turizm hareketliliğini tüm yıla yayarak il ekonomisindeki mevsimsel dalgalanmaların önüne geçecektir.

Bu kapsamda gerçekleştirilecek eylem hedefleri aşağıda verilmiştir.

- Ekoköylerde markalaşmaya elverişli ürünleri tespit etmek ve geliştirmek.
- Sivas fotokamp etkinliği düzenlemek.
- Festival ve panayır etkinlikleri belirlemek.
- Gökyüzü gözlem etkinliği oluşturmak.
- Sivas'ı keşfet, gör, dokun, tat, kokla, dinle konseptli deneyim turları kurgulamak.
- Sivas'ta ekoturizm kapsamında deneyim odaklı rotalar oluşturmak.
- Kangal köpeği ve Kangal koyunu özelinde ziyaretçilerin etkileşim kurabileceği interaktif bir "Miras Deneyim Merkezi" kurmak.
- Sivas iklimine uygun tıbbi aromatik bitki (lavanta vb.) tarlalarını görsel ve duysal turizm durakları olarak markalaştırmak.

11.1.2 Doğa/Su Sporları, Macera Parkurları ve İşletmecilik

Bugüne kadar daha çok amatör birer hobi olarak icra edilen trekking, dağcılık ve su sporları faaliyetlerini, profesyonel acenteler eliyle yüksek katma değerli ekonomik paketlere dönüştürmeyi amaçlayan bir girişimdir. Kamu ve özel sektör iş birliğiyle kurulacak tüzel bir spor turizmi platformu üzerinden, sektördeki hizmet kalitesi, "lisanslı işletmeci" modeliyle standardize edilecektir. İmranlı-Zara aksında yüksek adrenalinli rafting parkurlarından, Akıncılar ve İmranlı'daki profesyonel off-road alanlarına kadar tüm altyapı süreci, dijital spor rotaları ve akıllı bilgilendirme sistemleriyle desteklenecektir. Göl çevrelerinde motorlu araçlar yerine rüzgâr sörfü, kano ve kürek sporlarının teşvik edilmesiyle doğa sporları kırsal alanlarda doğrudan istihdam ve döviz girdisi yaratan sürdürülebilir bir ekonomik çarka dâhil edilecektir.

Bu kapsamda gerçekleştirilecek eylem hedefleri aşağıda verilmiştir.

- Spor platformları aracılığıyla uluslararası spor organizasyonlarını kente kazandırmak ve sporcuları kurumsal olarak desteklemek.
- İş insanlarının spor platformları bünyesinde yer alarak sürdürülebilir mali destek ve finansal güç oluşturmalarını teşvik etmek.

- Doğa sporlarına yönelik yürüyüş ve trekking parkurları planlamak ve hayata geçirmek.
- Bungee jumping, planör, yamaç paraşütü ve zipline gibi aktiviteler için uygun alanları belirlemek ve altyapısını oluşturmak.
- Doğa sporları alanında rehberlik ve liderlik kapasitesini artırmaya yönelik eğitim ve sertifika programları açmak.
- Suşehri Karataş mevkinde yamaç paraşütü için profesyonel kalkış-iniş alanlarını kurmak ve baraj göllerinde olta balıkçılığı turizmine yönelik altyapı ile tesisleşme çalışmalarını koordine etmek.
- İmranlı-Zara aksında, Kızılırmak'ın doğuş noktasını merkeze alan yüksek adrenalinli rafting ve kano macera rotasını altyapısıyla birlikte hayata geçirmek.
- Akıncılar ve İmranlı bölgelerindeki zorlu arazi koşullarını kullanarak "bozkır enduro ve off-road parkurları"nı belirlemek ve ulusal macera yarışlarına uygun hâle getirmek.
- Gürün (Şuğul Kanyonu vb.) ve Zara bölgelerindeki kaya bloklarını tescilleyerek profesyonel sporcular için kaya tırmanışı ve bouldering sektörleri oluşturmak.
- Oluşturulan yürüyüş yollarını dijital platformlar aracılığıyla herkese açık ve erişilebilir biçimde sunmak.
- Spor tesisleri ve spor alanlarında karekod uygulamaları aracılığıyla bilgilendirme ve yönlendirme sistemleri oluşturmak.

11.1.3 Geleneksel ve Elit Spor Organizasyonları Yönetimi

Sivas'ın modern spor altyapısını geleneksel Türk sporlarının kültürel derinliğiyle harmanlayarak kenti uluslararası bir spor destinasyonu hâline getirmek amaçlanmaktadır. Bisiklet, yamaç paraşütü ve kış sporları gibi yüksek ekonomik değer üreten modern branşlar ile cirit, güreş ve okçuluk gibi geleneksel sporlar, "turistik gösteri ürünü" formatında yeniden tasarlanarak aynı etkinlik portföyünde sunulacaktır. Modern ve geleneksel branşların bu entegre yönetimi, kente gelen farklı ilgi gruplarına çok yönlü seçenekler sunarken kurulacak "Sivas Spor Şehir Müzesi" ile kentin spor hafızası turizme kazandırılacaktır. Bu stratejik hamle, spor etkinliklerini bölgesel bir faaliyet olmaktan çıkarıp Sivas'ın uluslararası tanıtımına doğrudan hizmet eden bir güç hâline getirecektir.

Bu kapsamda gerçekleştirilecek eylem hedefleri aşağıda verilmiştir.

- Elit ve popüler spor branşlarında altyapı ve tesis kapasitesinin artırılmasına yönelik yatırımları desteklemek.
- Elit ve popüler spor branşlarına yönelik ulusal ve uluslararası organizasyon sayısını artırmak.
- Geleneksel spor branşlarına yönelik uygun alan ve tesisleri iyileştirmek ve yaygınlaştırmak.
- Geleneksel sporları merkeze alan yerel, ulusal ve tematik organizasyonları arttırmak.
- Sivas Spor Şehir Müzesi'ni açmak.

11.2 Yıldız Dağı 365: Dört Mevsim Kış ve Dağ Rekreasyonu

Sivas'ın en önemli turizm varlıklarından biri olan Yıldız Dağı, sadece kış aylarında kullanılan yerel bir kayak merkezi olmanın ötesine geçerek kış sporları, doğa rekreasyonu ve yüksek irtifa kamp olanaklarını birleştiren, uluslararası ölçekte bir "Dağ Resort'u" kimliğine kavuşturulacaktır. "Yıldız Dağı 365" vizyonu, destinasyonu salt bir spor alanı olarak değil; her yaş grubuna hitap eden, dijitalleşmiş, konfor odaklı ve Sivas şehir merkeziyle organik bağları olan bir kış eğlence ve yaşam merkezi olarak konumlandırmayı hedeflemektedir. Bu dönüşüm; mekanik altyapının modernize edilmesi, ürün

çeşitliliğinin tüm yıla yayılması ve bölgesel iş birliği ağlarının kurulmasıyla kenti Türkiye'nin kış turizmi koridorunda stratejik bir oyuncu hâline getirecektir.

11.2.1 Yıldız Dağı Mekanik Altyapı ve Fiyatlandırma Stratejileri

Yıldız Dağı'nın prestijli bir dağ resortuna dönüşmesinin temel şartı, konaklama ve mekanik altyapının uluslararası standartlarda modernize edilmesidir. Bu alt proje kapsamında, tesisin telesiyej ve pist kapasiteleri uluslararası kayak federasyonlarının resmi yarışma düzenleme kriterlerine yükseltilecek; güvenlik ağlarından sosyal donatı alanlarına kadar tüm fiziksel çevre lüks segmentteki beklentileri de karşılayacak nitelikte iyileştirilecektir. Mekânsal kalitenin artırılmasıyla eş zamanlı olarak kış turizmini tabana yaymak amacıyla öğrenciler, gençler ve amatör sporcular için rekabetçi ve teşvik edici dinamik biletleme modelleri geliştirilecektir. Böylece Yıldız Dağı, hem harcama kapasitesi yüksek turistleri kente çeken bir cazibe merkezi olacak hem de günübirlik ziyaretçiler için erişilebilir bir kış durağı kimliğini koruyacaktır.

Bu kapsamda gerçekleştirilecek eylem hedefleri aşağıda verilmiştir.

- Yıldız Dağı Kış Sporları ve Turizm Merkezi'nin destinasyon kimliğini güçlendirecek mekânsal ve işlevsel planlamaları geliştirmek.
- Yıldız Dağı'nda pist çeşitliliğini ve zorluk derecelerini artırmaya yönelik altyapı iyileştirmelerini gerçekleştirmek.
- Ziyaretçi deneyimini destekleyecek sosyal alanlar, dinlenme alanları ve hizmet birimlerini çeşitlendirmek.
- Yıldız Dağı ile Sivas şehir merkezi arasındaki ulaşım ve erişilebilirliği güçlendirmek.
- Kış turizmine yönelik fiyatlandırma politikalarını erişilebilirlik ve rekabetçilik ilkeleri doğrultusunda düzenlemek.
- Öğrenciler, gençler, aileler ve amatör sporcular için avantajlı fiyatlandırma ve teşvik modelleri geliştirmek.
- Günübirlik ziyaretçilere yönelik uygun maliyetli kış turizmi paketleri oluşturmak.

11.2.2 Alternatif Kış Deneyimleri ve Kar Festivalleri Yönetimi

Destinasyonun sadece profesyonel kayakçılara değil, aileler ve geniş arkadaş gruplarına yönelik bir "kış yaşam alanı" olması hedeflenmektedir. Bu doğrultuda kar motosikleti safarilerinden özel kızak parkurlarına, kış aylarında donan Tödürge ve Hafik göllerindeki buz pateni ve kış fotoğrafçılığı aktivitelerine kadar geniş bir deneyim portföyü oluşturulacaktır. Kurumsallaşacak olan ulusal kar festivalleri, buz heykeli sergileri ve görsel şölenler sayesinde Sivas'ın kış turizmi takvimi PR (Halkla İlişkiler) gücüyle desteklenecektir. Alkol odaklı olmayan, kültürel ve inanç temelli hassasiyetleri gözetken sosyal alanlar ve spa hizmetleriyle Yıldız Dağı, kış aylarında Türkiye'nin en huzurlu ve eğlenceli aile destinasyonlarından biri hâline getirilecektir.

Bu kapsamda gerçekleştirilecek eylem hedefleri aşağıda verilmiştir.

- Sivas genelinde alternatif kış turizmi faaliyetlerine uygun alanları belirlemek ve envanteri oluşturmak.
- Yıldız Dağı ve il genelindeki uygun alanlarda kar yürüyüşü, kızak, kar motosikleti ve benzeri alternatif kış aktiviteleri geliştirmek.
- Aileler, gençler ve amatör sporculara yönelik deneyim temelli ve erişilebilir kış turizmi ürünlerini oluşturmak.

- Kış turizmi kapsamında doğa, macera ve rekreasyon odaklı tematik rotaları ve ürünleri çeşitlendirmek.
- Kış turizmi tesislerinde kültürel ve inanç temelli hassasiyetleri gözeten hizmet standartları geliştirmek.
- Alkol merkezli olmayan kış turizmi deneyimlerini destekleyen sosyal ve rekreatif alanlar geliştirmek.
- Kültürel ve inanç temelli hassasiyetleri gözeten kış turizmi uygulamalarının tanıtımını ve bilgilendirmesini sağlamak.
- Sivas'ın farklı bölgelerinde gerçekleştirilebilecek alternatif kış sporları organizasyonlarını planlamak.
- Yıldız Dağı ve il genelinde düzenlenebilecek kış turizmi odaklı organizasyon ve etkinlik türlerini belirlemek.
- Ulusal ve uluslararası ölçekte alternatif kış sporları organizasyonlarının Sivas'ta düzenlenmesini teşvik etmek.
- Kış turizmini destekleyecek festival, şenlik ve tematik etkinlikleri planlamak ve hayata geçirmek.
- Spor kulüpleri, federasyonlar ve organizatörlerle iş birliği yaparak kış sezonuna yönelik etkinlik takvimi oluşturmak.
- Kış turizmi organizasyonlarının tanıtım ve pazarlamasını destekleyecek iletişim ve iş birliği modellerini geliştirmek.

11.2.3 Kış Turizminde Şehir Entegrasyonu ve Dijital Pazarlama

Dağdaki turizm hareketliliğinin şehir merkezindeki esnafa, müzelere ve restoranlara ekonomik fayda olarak yansması, bu alt projenin en temel amaçlarından biridir. Kayak tatilcileri için Sivas'ın Selçuklu mirasını ve gastronomi noktalarını kapsayan ring seferleri ve entegre paketler kurgulanacaktır. Eş zamanlı olarak Yıldız Dağı'nın dijital görünürlüğünü artırmak adına arama motoru optimizasyonu (SEO) destekli web portalları üzerinden anlık pist ve hava durumu verileri kesintisiz paylaşılacaktır. Dijital satış kanalları ve sosyal medya reklamlarıyla İstanbul, Ankara ve Avrupa gurbetçileri gibi hedef pazarlarda agresif bir pazarlama yürütülerek operasyonel verimlilik maksimize edilecektir.

Bu kapsamda gerçekleştirilecek eylem hedefleri aşağıda verilmiştir.

- Kış turizmi ile termal turizm arasında bütünleşik ürün ve paketler oluşturmak.
- Kış sezonuna yönelik gastronomiye dayanan deneyim ve etkinlikleri kış turizmi ürünlerine entegre etmek.
- Kış turizmi ziyaretçilerine yönelik şehir merkezi, müze ve kültürel alanlarla bağlantılı ulaşım ve yönlendirme çözümleri geliştirmek.
- Kış turizmi ile doğa ve rekreasyon odaklı turizm faaliyetlerini destekleyecek tamamlayıcı rotalar oluşturmak.
- Alternatif kış turizmi faaliyetlerinin tanıtımı ve görünürlüğü için dijital içerik ve bilgilendirme altyapısını geliştirmek.
- Sivas kış turizmine yönelik bütüncül bir destinasyon tanıtım ve pazarlama stratejisi oluşturmak.
- Yıldız Dağı ve il genelindeki kış turizmi ürünlerine ilişkin çok dilli dijital içerik ve görsel materyaller geliştirmek.
- Tur operatörleri, seyahat acenteleri ve dijital satış kanallarıyla iş birliği yaparak kış turizmi ürünlerinin pazarlanmasını güçlendirmek.

11.2.4 Hizmet Standartları, “Yıldız 365” ve Bölgesel Koridor

Yıldız Dağı’nı 12 ay yaşayan bir cazibe merkezi hâline getirecek olan bu alt proje, kışın “Kar ve Şifa” mottosuyla termal turizme, yazın ise çim kayağı ve dağ bisikleti gibi sporlara odaklanmaktadır. Tesis personelinin hizmet içi eğitimlerle uluslararası misafir ağırlama protokollerine uyumu sağlanarak sadık müşteri oranı artırılacaktır. Ayrıca Erciyes Dağı ile kurulacak olan “bölgesel kış koridoru” ve ortak skipass anlaşmaları sayesinde Sivas, iç pazarın kış merkezi olma yolunda stratejik bir güç kazanacaktır. Yıldız Dağı’nın yüksek irtifa kamp merkezi potansiyeli ise profesyonel spor kulüplerine yönelik kondisyon programlarıyla kenti spor turizminde bir marka yapacaktır.

Bu kapsamda gerçekleştirilecek eylem hedefleri aşağıda verilmiştir.

- Kış turizmine yönelik hizmet sunan personelin mesleki bilgi ve becerilerini geliştirecek eğitim programları düzenlemek.
- Yıldız Dağı ve il genelindeki kış turizmi tesislerinde hizmet kalitesi standartlarını belirlemek ve yaygınlaştırmak.
- Kış turizmi sektöründe çalışacak nitelikli iş gücünün istihdamını teşvik edecek destekleyici projeler geliştirmek.
- “Yıldız 365” vizyonu kapsamında dağ bisikleti parkurları, çim kayağı pistleri ve trekking rotaları gibi yaz dönemi rekreatif altyapısını tamamlamak.
- Yıldız Dağı ile Sıcak Çermik termal bölgesi arasında kesintisiz ulaşım sağlayan shuttle servislerini başlatarak “Kar ve Şifa” temalı konaklama paketlerini hayata geçirmek.
- Erciyes ve Yıldız Dağı Kış Sporları Merkezleri arasında ortak skipass (kayak kartı) entegrasyonunu ve bölgesel tanıtım iş birliklerini kurumsallaştırmak.
- Yıldız Dağı’nın yüksek irtifa kamp merkezi potansiyelini kullanarak profesyonel spor kulüplerine yönelik yaz dönemi kondisyon programlarını oluşturmak.

11.3 Şifalı Sivas: Termal, Dermatoloji ve Geriatri Merkezi

Sivas, yer altı termal kaynakları ve UNESCO tescilli Divriği Darüşşifası’ndan miras kalan asırlık tedavi felsefesiyle muazzam bir sağlık turizmi potansiyeli taşımaktadır. Ancak bu potansiyel bugüne kadar yerel düzeyde ve geleneksel kullanımlarla sınırlı kalmıştır. “Şifalı Sivas” projesi; kentin termal sularını ve dünyaca ünlü Kangal Balıklı Kaplıcası’nı geleneksel birer mesire alanı olmaktan çıkarıp uluslararası akreditasyona sahip, klinik araştırmalarla desteklenen ve ileri yaş (geriatri) bakımını kapsayan, küresel bir “şifa merkezi”ne dönüştürmeyi hedeflemektedir. Bu vizyon projesi; VIP ulaşım ağlarının kurulması, jeotermal kaynakların dijital sistemlerle (SCADA) korunması ve sağlık turizminin tek elden yönetilmesiyle Sivas’ı Doğu ve Avrupa pazarları için güvenilir bir medikal destinasyon konumuna taşıyacaktır.

11.3.1 Kangal Uluslararası Dermatoloji Merkezi ve Akreditasyon

Kangal Balıklı Kaplıcası, sadece havuza girilen turistik bir alan olmanın ötesine geçerek sedef hastalığı ve diğer dermatolojik vakalar için akademik bir tedavi ve araştırma merkezine dönüştürülecektir. Tesis bünyesine uzman doktorların, fizyoterapistlerin ve modern tıbbi donanımların entegre edilmesiyle uygulanan doğal tedavi süreçlerinin bilimsel geçerliliği kurumsallaştırılacaktır. Eş zamanlı olarak ildeki sağlık ve termal tesislerin JCI veya Avrupa Kaplıcalar Birliği (ESPA) gibi uluslararası kalite sertifikasyonlarını alması sağlanacaktır. Bu akreditasyon süreci, uluslararası sigorta şirketlerinin Sivas’ı

kapsama alanına almasını kolaylaştıracak ve tesislerin T.C. Sağlık Bakanlığının “Health Türkiye” portalı üzerinden küresel çapta güçlü bir şekilde pazarlanmasının önünü açacaktır.

Bu kapsamda gerçekleştirilecek eylem hedefleri aşağıda verilmiştir:

- Sedef ve diğer dermatolojik hastalıklara yönelik klinik araştırma merkezi ünitelerini oluşturmak ve bu vakalar için konaklama ve tedaviyi içeren standart paketleri (2, 3 ve 7 günlük) ürün olarak hazırlamak.
- Yurt dışı sigorta şirketleri ve sağlık turizmi acenteleri ile iş birliği ve anlaşmalar yapmak.
- Kangal Balıklı Kaplıcası’nın uluslararası düzeyde bilinirliğini artırmaya yönelik tanıtım faaliyetleri yürütmek.
- Uluslararası dermatoloji dernekleri ve üniversitelerle akademik iş birlikleri kurmak ve dermatolojik tedavi protokollerini standardize ederek klinik rehberler oluşturmak.
- Kangal Balıklı Kaplıcası için coğrafi işaret ve tescil süreçlerini güçlendirmek.
- Ulusal ve uluslararası sağlık turizmi plan ve programlarına katılım sağlamak.
- Sağlık ve termal turizm için hedef pazarları belirlemek (Afrika ülkeleri, Almanya, Belçika, Danimarka ve Arap ülkeleri).
- Batı Avrupa ülkelerine yönelik sağlık ve termal tedavi odaklı kaplıca ürünlerini geliştirmek.
- Sağlık turizmine yönelik dijital bir tanıtım ve bilgilendirme portalı oluşturmak (Healthy Türkiye ile entegrasyon).
- Uluslararası sağlık turizmi fuarlarına (ITB Berlin, Arab Health, WTM London) katılım sağlamak, sağlık turizmi odaklı içerik üretimi ve influencer iş birlikleri programını oluşturmak.
- Kangal Balıklıgöl Tabiat Parkı’nda şifalı medikal termal otel, doğa sporları ve eko-kamp alanları kurmak

11.3.2 Çermikler Bölgesi Rehabilitasyon ve “Şifa Sürekliliği”

Sıcak Çermik ve Soğuk Çermik bölgelerindeki termal otellerin hizmet ve donanım standartları modernize edilerek bu tesislerin tanı, kaplıca kürü ve rehabilitasyon süreçlerini kapsayan 15 veya 21 günlük “uzun süreli tıbbi bakım paketleri” sunması sağlanacaktır. Divriği’nin müzik ve su sesiyle tedavi felsefesini modern terapiyle birleştiren “Sivas: Şifanın Asırlık Başkenti” marka anlatısı oluşturulacaktır. Giderek yaşanan küresel nüfus dikkate alınarak ileri yaş bakımını termal suyla harmanlayan geriatri merkezleri ve hastaneleri kurulacaktır. Ayrıca Yıldız Dağı Kış Sporları Merkezi ile kurulacak entegrasyon sayesinde “Soğuk İklimde Sıcak Şifa” temasıyla bütünleşik well-being paketleri geliştirilerek konaklama süreleri ciddi oranda uzatılacaktır.

Bu kapsamda gerçekleştirilecek eylem hedefleri aşağıda verilmiştir:

- Fizik tedavi, psikoloji, ortopedi ve benzeri uzmanlık alanlarını içeren sağlık birimlerini oluşturmak.
- Termal rehabilitasyon ve hidroterapi merkezlerini kurmak.
- Fizik tedavi, hidroterapi ve rehabilitasyon ünitelerini kurmak.
- Altinkale termal alanını iyileştirmek (aydınlatma çalışmaları yapmak ve termal suyu aktif kullanıma açmak).
- Termal tesis personeline yönelik hizmet kalitesi ve sağlık turizmi sertifikasyon eğitimleri düzenlemek.
- Spa ve wellness ünitelerini kurmak.
- Sıcak Çermik Kaplıcası ve Yıldız Dağı Kış Sporları Merkezi’ni kapsayan tematik turizm rotasını geliştirmek.
- Geriatri hastanesini kurmak.

- Rekreasyon alanlarını geliştirmek (yürüyüş yolları, bisiklet alanları, trekking parkurları)
- Yaşlı dostu konaklama ve uzun süreli bakım birimlerini oluşturmak.
- Nitelikli bakım personeli ve geriatri uzmanı yetiştirme programlarını oluşturmak.
- Havalimanı, tren garı ve otobüs terminaline yönlendirici reklam panolarını yerleştirmek ("Çimmeden gitme", "Gardaş dummadan gitme" temalı tanıtımlar).
- Şehir girişine ve komşu illerle bağlantılı anayollar üzerine yönlendirme ve reklam totemlerini konumlandırmak.
- Şehir merkezinde tanıtım amacıyla termal temalı görselleri ve uygulamaları oluşturmak (balık figürlerinin minyatürleri vb.).
- "Soğuk İklimde Sıcak Şifa" destinasyon markasını oluşturmak (Sıcak Çermik Kaplıcası-Yıldız Dağı Kış Sporları Merkezi entegrasyonunu esas alarak).
- Sıcak çermik Destinasyonunda "Altın Su" temalı niş pazarlama iletişimi, görsel kimlik ve wellness deneyim alanları oluşturmak.

11.3.3 Jeotermal Kaynak Yönetimi ve Tek Su Sistemi

Sivas'ın yer altı zenginliği olan jeotermal suların geleceğe güvenle aktarılması adına tavizsiz bir koruma kurgusu oluşturulacaktır. Termal suların debi, basınç ve kimyasal özellikleri dijital otomasyon (SCADA) sistemleriyle 7/24 izlenerek havzaların tükenme riski ortadan kaldırılacaktır. Tesisler arasında adil ve hijyenik su dağıtımı sağlamak için tek merkezden yönetilen modern bir kolektör şebekesi kurulacaktır. En önemlisi, kullanılmış termal suların çevreye salınması önlenerek, ısısı alınan suyun yeraltına geri basılmasını sağlayan "reenjeksiyon" teknolojileri tüm tesisler için yasal bir zorunluluk hâline getirilecektir.

Bu kapsamda gerçekleştirilecek eylem hedefleri aşağıda verilmiştir:

- Termal ve jeotermal kaynaklara yönelik ruhsatlandırma şartını getirmek.
- Termal alanlar için taşıma kapasitesi analizlerini yapmak.
- Jeotermal kuyular için dijital izleme ve debi kontrol sistemini kurmak.
- Termal atık suların geri kazanımını sağlamak ve çevresel arıtma sistemlerini kurmak.
- Yatak kapasitesine bağlı termal su tahsis planlamasını yapmak.

11.3.4 Sağlık Turizmi Yürütme Kurulu ve VIP Karşılama Ağı

Sağlık turizmi gibi operasyonel hassasiyeti yüksek bir alanın sorunsuz işlemesi adına Sivas Nuri Demirağ Havalimanı ve yüksek hızlı tren garında, sağlık turistlerini karşılayıp tercümanlık yapacak "Health Desk" alanları ve VIP transfer ağları kurulacaktır. Konfordan doğan ilk izlenim, kentin profesyonel destinasyon imajını pekiştirecektir. Sektörel kararların hızlı alınması ve bürokrasinin en aza indirilmesi için Valilik, üniversite, İl Sağlık Müdürlüğü ve özel sektörün aynı masada olduğu özel yetkili bir Yürütme Kurulu hayata geçirilecektir. Bu kurul, fiyat politikalarından merdiven altı işletmelerin denetimine kadar tek yetkili merci olarak sağlık turizminin yönetimini senkronize bir şekilde yürütecektir.

Bu kapsamda gerçekleştirilecek eylem hedefleri aşağıda verilmiştir:

- Sivas Tren Garı-Sivas Şehirler Arası Otobüs Terminali-Sivas Nuri Demirağ Havalimanı arasında entegre turizm ulaşım hattını oluşturmak.
- Entegre ulaşım noktalarında turizm bilgilendirme ve yönlendirme alanlarını oluşturmak.
- Yaşlı ve engelli dostu ulaşım altyapısını geliştirmek.

- Valilik, il-ilçe belediyeleri, özel sektör, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve turizm işletmelerinin yer aldığı bir yürütme kurulunu oluşturmak.
- Sağlık turizmine ilişkin verileri il düzeyinde tasnif etmek (turizm sağlık sigortası verileri ile sağlık turizmi verilerini ayırtmak).
- Sağlık turizmi bağlamında hasta sayısı, geceleme süresi ve gelir gibi temel göstergelere ilişkin verileri düzenli olarak ölçmek, izlemek ve yıllık "Sağlık ve Termal Turizm Durum Raporu" hazırlamak.
- Yürütme Kurulu için resmi görev tanımını, çalışma usul ile esaslarını belirlemek ve tematik alt çalışma gruplarını oluşturmak.
- Sağlık ve termal turizm yatırım koordinasyon masasını kurmak.

11.4 Kadim Sivas'ın Lezzet Hafızası: Gastronomi Hareketi

Sivas mutfağı; bugüne kadar döner ve köfte gibi sınırlı popüler algıların gölgesinde kalmış, sahip olduğu zengin bitkisel (vegan) potansiyeli ve tahıl kültürü turizm ekosistemine yeterince yansıtılamamıştır. "Bozkırın Lezzet Hafızası: Sivas Gastronomi Hareketi" projesi, kentin gastronomi potansiyelini sadece karın doyurulan bir hizmet alanı olmaktan çıkarıp yöresellik felsefesiyle rekabet edebilen, hikâyesi olan ve sürdürülebilir bir kültürel deneyime dönüştürmeyi amaçlamaktadır. Bu vizyon projesi; ilçelerin mikro destinasyon olarak markalaşmasını, kadın emeğinin turizm tedarik zincirine aracısız entegre edilmesini, interaktif mutfak atölyelerinin kurulmasını ve Sivas gastronomisinin duysal bir atmosferle sunulması uluslararası standartlarda sertifikalandırılmasını sağlayacaktır.

11.4.1 Ürün Tescili, Reçete Arşivi ve Coğrafi İşaretler

Sivas mutfağının sınırlı algıların ötesine geçerek bitkisel zenginliği ve kışa hazırlık felsefesiyle yeniden tanımlanması gerekmektedir. Bu alt proje; madımak, peskutan ve pezik gibi bozkır coğrafyasının kadim dayanıklılık ve saklama kültürünü yansıtan ürünleri birer turistik hikâyeye dönüştürmeyi amaçlamaktadır. Unutulmaya yüz tutmuş geleneksel reçeteler, yerel halk ve akademi iş birliğiyle sahada derlenecek, aslına uygun şekilde coğrafi işaret tesciliyle koruma altına alınacaktır. Yapılacak bilimsel envanter çalışmaları ve arşivlemelerle Sivas gastronomisi, ulusal ve uluslararası arenada kökleri olan güçlü bir marka kimliğine kavuşacaktır.

Bu kapsamda gerçekleştirilecek eylem hedefleri aşağıda verilmiştir:

- Sivas Ürün Tescil ve Reçete Koordinasyon Sistemi'ni oluşturmak.
- Coğrafi işaretli ürünler için standart reçete ve kullanım kılavuzları hazırlamak.
- Tescil süreçlerini stratejik şekilde planlamak ve öncelikli hammadde/ürünler için grup tescil süreçlerini yürütmek.
- Ürün temelli yemek ve tariflerin kayıt altına alınmasını sağlamak ve tescil süreçlerini başlatmak.
- Geleneksel tarifleri derlemek ve yazılı-dijital gastronomi arşivi oluşturmak.
- Sivas Gastronomi Arşivi ve Tanıtım Merkezi'ni kurmak.
- Sivas yemek kültürü belgeleme çalışmasını resmî kültürel arşiv olarak tanımlamak ve kitap yayınına dönüştürmek.
- Sivas mera alanları, bitki florası ve meraya dayalı hayvansal üretim/süt ürünleri envanterini oluşturmak.
- Geleneksel süt ürünleri ve hayvansal ürün işleme bilgisini kayıt altına almak.

- Sivas florasına dayalı arıcılık ve bal üretimini geliştirmek.
- Gastronomi odaklı yaşayan mutfak ustalarını tespit etmek (örneğin, Abdülkadir Hastaoğlu/Yıldız Et özelinde gastronomik belgeleme yapmak).
- Gastronomi temelli yaşayan kültürel miras (SOKÜM) başvuru dosyasını hazırlamak.

11.4.2 İlçe Gastronomi Destinasyonları ve Slow Food Ekosistemi

Gastronomi turizminin yalnızca kent merkezine sıkışmasını önlemek ve bölgesel kalkınmayı ivmelendirmek amacıyla Ulaş'ın yaprak döneri veya Zara'nın süzme balı gibi ilçelere özgü lezzetler birer ana çekim unsuru olarak konumlandırılacaktır. Bu alt proje ile Sivas gastronomisinin temel taşı olan ev mutfacı ve kadın üretim kültürü, kurulacak tarımsal kalkınma kooperatifleri aracılığıyla doğrudan turizm ekonomisine entegre edilecektir. "Tarladan sofraya" sıfır atık prensibiyle üretilen ürünler, otel ve restoran mutfaklarına aracısız ulaştırılacak; kadın emeğiyle üretilen yerel ürünler, şık ambalajlarla hediyelik eşya ekosistemine kazandırılacaktır. İlçe bazlı bu rotalar Slow Food felsefesiyle birleştirilerek kırsal yoksullukla mücadele eden bir turizm modeli yaratılacaktır.

Bu kapsamda gerçekleştirilecek eylem hedefleri aşağıda verilmiştir:

- İlçe bazlı gastronomi envanterlerini hazırlamak.
- Her ilçe için resmî gastronomi teması ve kimliğini tanımlamak.
- İlçelere özgü ürün ve tariflerin coğrafi işaret, marka ve tescil süreçlerini desteklemek.
- İlçe temalı gastronomi günleri, festivaller ve hasat etkinlikleri düzenlemek.
- İlçe bazlı gastronomi duraklarını belirlemek ve ana rotaya entegrasyonunu sağlamak.
- İlçeler arası gastronomi rotalarını birbirine bağlamak.
- Sivas Slow Food uyum analizi ve yol haritasını hazırlamak.
- Slow Food'a uygun ürün ve tarifleri koruma altına almak.
- Ulusal ve uluslararası Slow Food ağlarıyla entegrasyon sağlamak.
- Hastalıktan arı hayvancılık işletmelerini korumak ve teşvik etmek.
- Sivas florasını gastronomi trendleri doğrultusunda markalaştırmak: yabani bitki toplama rotaları, fermente gıda deneyim alanları ve bitki temelli mutfak atölyeleri kurmak.

11.4.3 Sivas Mutfak Sanatları Merkezi (MSM) ve Deneyim Atölyeleri

Günümüz turizmi, pasif tüketim yerine turistlerin yapım süreçlerine aktif olarak katıldığı deneyimler talep etmektedir. Bu doğrultuda hayata geçirilecek interaktif mutfak atölyeleri ve "Sivas Mutfak Sanatları Merkezi" (MSM) ile gastronomi, turistik bir anlatıya evrilecektir. Restore edilecek tarihî bir konak veya uygun bir yapıda hizmet verecek bu merkezde ziyaretçiler; yerel şefler eşliğinde tandırda ekmek pişirme, erişte kesme veya turşu kurma gibi ritüelleri bizzat yaşayacaktır. Bu merkez, aynı zamanda Sivas mutfak kültürünün yaşatıldığı ve pratik eğitimlerin verildiği bir akademi üssü olarak işlev görecektir. Bu kamusal altyapı dönüşümünün tamamlayıcı bir omurgası olarak, belediye iştirakleri tarafından işletilen tüm gastronomi ve sosyal yaşam alanları da mevcut projenin uygulama metnine yapısal olarak entegre edilmiştir. Bu doğrultuda, kamu iştiraki bünyesinde faaliyet gösteren ve kentin plaka kodunu taşıyan tematik sosyal tesisler, termal bölge rekreasyon sahaları, Kızılırmak kıyı şeridi yeme-içme odakları ve Sivas Kalesi çevresindeki tarihi kentsel dönüşüm alanları, hizmet kalitesinin standardize edildiği kamusal lezzet durakları olarak işlev görecektir. Bahsi geçen bu stratejik mekanlar; kadın kooperatiflerinin geleneksel kışık ürün satış stantları, kurumsallaşmış çatı gastronomi festivalleri ve ziyaretçilerin yerel reçeteleri bizzat deneyimleyebileceği kamusal uygulama mutfaklarıyla donatılarak, destinasyonda bütüncül bir rekreasyon ekosistemi oluşturacaktır. Kamusal güvence altında şekillenen bu yeme-içme ve sosyal yaşam ağları, haksız rekabet risklerini bertaraf eden bir kalite

eşiği yaratırken, gurbetçi kitlelerin ve kültür turistlerinin kentteki ortalama kalış sürelerini ve harcama hacimlerini de rasyonel bir şekilde artıracaktır.

Bu kapsamda gerçekleştirilecek eylem hedefleri aşağıda verilmiştir:

- Sivas Mutfak Sanatları Merkezi'ni (MSM) kurumsal olarak tanımlamak ve standart eğitim programları geliştirmek.
- MEVA Restoran'ı pilot uygulama alanı olarak konumlandırmak ve standart reçete setleri oluşturmak.
- Şehir merkezinde deneyim mutfak alanlarını planlamak ve turist odaklı atölye programları geliştirmek.
- Hikâyeleme ve kültürel anlatıyı atölyelere entegre etmek.
- Tarihi alanlarda yöresel menü ve gastronomi durakları oluşturmak.
- Kültür + gastronomi temalı rehberli tur programları geliştirmek (Divriği vb. kültürel odalarda gastronomi noktaları).
- Sivas mutfak ve misafir ağırlama kültürü envanterini oluşturarak geleneksel soframisafirlik ritüellerini belgelemek ve deneyim alanlarına yansıtmak.
- Yıldız Dağı karavan park alanında gastronomi deneyim alanları oluşturmak ve doğa ile bütünlük atölyeler düzenlemek.

11.4.4 Restoran Sertifikasyonu, Markalama ve Dijital Tanıtım

Sivas mutfağının kalite standartlarını yükseltmek ve küresel ölçekte görünür kılmak için bütüncül bir markalama stratejisi uygulanacaktır. İşletmelerde asgari hijyen, yöresel dil kullanımı ve fiyat şeffaflığı kriterlerini karşılayan restoranlar "Sivas Lezzet Noktası" olarak sertifikalandırılacaktır. Kurulacak Gastronomi Yürütme Kurulu sayesinde il genelindeki etkinlikler, tek bir "Sivas Gastronomi Takvimi" altında birleştirilecektir. Aynı zamanda gastronomi rotalarında görsel düzen, yöresel müzik ve taş fırın kokusu gibi duysal detaylar tasarlanarak ziyaretçilere bütüncül bir mekân atmosferi sunulacaktır. Dijital içerik üreticileriyle yapılacak iş birlikleri sayesinde Sivas gastronomisi modern pazarlama araçlarıyla dünya standartlarına taşınacaktır.

Bu kapsamda gerçekleştirilecek eylem hedefleri aşağıda verilmiştir:

- Sokak lezzetleri ve yerel ürünler için sunum, hijyen ve kalite standardını belirlemek.
- Restoranlarda yöresel yemeklere yönelik teşvik programı oluşturmak.
- Yöresel yemek sunan restoranlar için tanıtım ve görünürlük desteği vermek.
- KYK yurtlarında yöresel Sivas yemeklerini menüye dâhil etmek ve öğrencilere yönelik farkındalık çalışmaları yapmak.
- Üniversite bünyesinde Gastronomi Koordinasyon Komisyonu'nu kurmak.
- Coğrafi işaret, reçete ve envanter süreçleri için tek merkezli bilimsel değerlendirme sistemi kurmak ve kurumlara bilimsel rapor üretmek.
- Sivas Gastronomi Dijital Platformu ve web portalını oluşturmak.
- Dijital gastronomi haritası, mobil uygulama ve karekodlu yönlendirme sistemlerini kurmak (rotaları dijital olarak işaretlemek).
- Sosyal medya ve dijital tanıtım kampanyaları yürütmek.
- YHT odaklı gastronomi ve deneyim paketleri oluşturmak (hafta sonu rotaları ve festival entegrasyonu).
- Sofra dergisi ile Sivas odaklı editoryal iş birliği programı oluşturmak.
- Sivas Sokak Lezzetleri Yürüyüş Rotası'nı oluşturmak ve tanıtım materyallerini hazırlamak.

- Yöresel yemek sunan işletmelerde taş fırın kullanımı, geleneksel sunum kapları ve yöresel müzik standartlarını teşvik etmek.
- Gastronomi duraklarında Sivas'a özgü doğal ortam kokusu (örneğin, iğde, lavanta, odun ateşi) ve ses peyzajı tasarımlarını yapmak.
- "Sivas Gastronomi Kutusu" tasarlamak, üretmek ve dağıtmak.

11.5 Yaşayan Miras: SOKÜM, Sözlü Kültür ve Zanaat İhyası

Sivas'ın köklü sözlü edebiyatı, ozanlık geleneği ve benzersiz el sanatları, bugüne kadar yalnızca kapalı vitrinlerde sergilenen veya kısıtlı bir kitleye ulaşan statik değerler olarak kalmıştır. "Yaşayan Miras: SOKÜM, Sözlü Kültür ve Zanaat İhyası" projesi; bu somut olmayan kültürel miras (SOKÜM) unsurlarını müzelerden ve arşivlerden çıkararak sokakta yankılanan, atölyelerde deneyimlenen ve dijital dünyada hikâyeleştirilen yaşayan bir turizm ekosistemine dönüştürmeyi amaçlamaktadır. Proje kapsamında; Âşık Veysel ve Pir Sultan Abdal'dan miras kalan müzik kültürü, UNESCO vizyonu ile küresel bir rotaya taşınacak, geleneksel zanaatlar usta-çırak ekosistemiyle canlandırılacak ve kadın emeği, duygu odaklı ürünlerle doğrudan turizm ekonomisine entegre edilecektir.

11.5.1 SOKÜM Envanteri ve Yaşayan İhtisas Müzeleri

Sivas'ın yöresel efsaneleri, toplumsal ritüelleri ve el sanatları sahada uzmanlarca belgelenerek açık erişimli, çok dilli bir dijital arşive dönüştürülecektir. Toplanan bu eşsiz envanter sadece kayıt altına alınmakla kalmayacak; turizm rotalarıyla entegre edilerek modern turizm pazarlamasının temel içerik kaynağı hâline getirilecektir. Somut ve somut olmayan mirasın birlikte ele alındığı bu bütüncül yaklaşımla, salt eserlerin sergilendiği alanlar değil, ozanların hayat felsefesinin yaşatıldığı tematik "ihtisas müzeleri" ve eski tarım kültürünün bizzat deneyimlendiği "köy yaşam merkezleri" kurularak kentin hafızası interaktif bir platforma taşınacaktır.

Bu kapsamda gerçekleştirilecek eylem hedefleri aşağıda verilmiştir:

- Sivas'a özgü SOKÜM unsurlarının turizmle ilişkili biçimde güncel envanterini çıkarmak.
- Envanter çalışmalarında dijital belgeleme ve arşivleme kapasitesini geliştirmek.
- Üniversitelerin halk bilimi ve ilgili bölümlerini envanter süreçlerine aktif olarak dâhil etmek.
- SOKÜM alanında çalışan kurum, kuruluş ve bireyler arasında koordinasyon ağını oluşturmak.
- Sistemli yaşayan envanterleme sırasında elde edilen verileri uygulama modellerine dönüştürerek turizme entegre etmek.
- Üniversite, Valilik, Belediye ve STK'lar arasında SOKÜM odaklı iş birliği mekanizmalarını kurmak.
- Yerel aktörlere yönelik kapasite geliştirme ve farkındalık eğitimleri düzenlemek.
- Kültürel miras odaklı turizm projelerinin izleme ve değerlendirme sistemini geliştirmek.
- Somut, somut olmayan ve doğal mirasın birlikte ele alındığı bütüncül miras alanlarını belirlemek.
- Bütüncül miras alanlarına yönelik koruma-kullanma dengesi gözetilen turizm senaryolarını geliştirmek.
- Doğal peyzajla ilişkili anlatı, ritüel ve geleneksel bilgi sistemlerini görünür kılmak.
- Bütüncül miras yaklaşımına dayalı farkındalık, eğitim ve yönetim mekanizmalarını güçlendirmek.
- Zara'da müzik kültürünü yaşatmaya yönelik Halil Söyler Müzesi'ni; Akıncılar'da ise Kılıç Köyü Tarım Aletleri Müzesi'ni yaşayan ihtisas müzeleri olarak kurmak.

11.5.2 Usta-Çırac Ekosistemi ve Zanaat Odaklı Ticari Dönüşüm

Kemik tarakçılık, bıçakçılık, gümüş işçiliği ve dokumacılık gibi Sivas'a özgü geleneksel zanaatların yok olmasını önlemek amacıyla güçlü bir usta-çırac ekosistemi inşa edilecektir. Zanaat ustalarının bilgi birikimini yeni nesillere aktarabilmesi için kurumsal çıraclık eğitimleri başlatılacak ve burs mekanizmalarıyla desteklenecektir. Tarihî merkezdeki medreselerin ticari alanları yalnızca nitelikli zanaat ürünlerinin sergilendiği ve satıldığı, turistlerin üretim aşamalarını bizzat deneyimlediği interaktif stüdyolar hâline getirilecektir. Mevcut Zanaatkârlar Çarşısı ise Arkeoloji Müzesi ile bütünleşik bir "Eğitim ve Restorasyon Kampüsü"ne dönüştürülerek zanaat, turizm ekonomisinin yaşayan ve nefes alan bir parçası yapılacaktır.

Bu kapsamda gerçekleştirilecek eylem hedefleri aşağıda verilmiştir:

- Zanaatkârlar ile meslek liseleri ve eğitim kurumları arasında iş birliği mekanizmalarını geliştirmek.
- Mahkûmlar ve tahliye sonrası bireyler için zanaat temelli eğitim programlarını uygulamak.
- Kültürel aktarım süreçlerinde meslekî ahlak ve kültürel bilinç odaklı eğitimleri yaygınlaştırmak.
- Usta-çırac aktarımına uygun mekânları işlevsel, sürdürülebilir ve erişilebilir biçimde değerlendirmek.
- Gençlerin SOKÜM alanında üretim yapmasını destekleyecek fon ve burs mekanizmalarını oluşturmak.
- Medreselerdeki dükkânların kullanım standartlarını belirleyerek gerçek zanaat ürünlerinin satışını ve canlı atölye uygulamasını zorunlu kılmak.
- Mevcut Zanaatkârlar Çarşısı altyapısını, Arkeoloji Müzesi ile entegre bir "Zanaat ve Konservasyon Destek Kampüsü" olarak geliştirmek ve turizm ekosistemine daha güçlü dahil etmek.
- Tarihî Meydan ile Arkeoloji Müzesi arasında, Doğu Ekspresi yolcularının da kullanabileceği tematik bir "Zanaat Yolu" yürüyüş güzergâhı ve ring hattı oluşturmak.

11.5.3 Âşıklık, Masal Rotaları ve Hikâyeli Kadın Üretimi

Sivas'ın ozanlık geleneği ile kadınların el emeği göz nuru ev içi üretimleri, derinlikli birer turizm deneyimine dönüştürülecektir. UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağı vizyonu ile tarihî konaklarda fasıl geceleri, âşık atışmaları ve masal dinletileri organize edilecek; bu köklü müzik geleneği uluslararası bir rotaya dönüştürülecektir. Diğer yandan, kadınların el sanatları (Sivas halısı, çorabı vb.) profesyonel tasarımlarla katma değerli turistik hediyeliklere dönüştürülecek ve her ürün, üreticisinin hikâyesini anlatan çok dilli etiketlerle satılacaktır. YHT garı ve müzelerin çıkışlarına kurulacak modern satış stantlarıyla hem doğrudan kadın istihdamı artırılabilecek hem de turistlerin ürünle kurduğu duygusal bağ güçlendirilecektir.

Bu kapsamda gerçekleştirilecek eylem hedefleri aşağıda verilmiştir:

- Sivas'ta Anlatı Şenliği/Masal Bayramı düzenlemek.
- Âşıklık geleneğini yaşatmaya yönelik Âşık Mektebi modelini geliştirmek.
- Masal Evi ve anlatı mekânlarını merkez ve ilçelerde değerlendirmek.
- Müzik ve sözlü kültür odaklı tematik etkinlikleri turizm takvimine entegre etmek.
- Sivas Ulu Camii ve Sivas musikisi için UNESCO başvuru süreçlerini yürütmek; kentin tarihi şahsiyetleri ile manevi mirasını turizm konumlandırmasına entegre etmek.

11.5.4 SOKÜM Dijital Hikâyeleştirme ve Akıllı Yönlendirme

Sivas'ın somut olmayan miras unsurlarının ardındaki efsaneler, inançlar ve ritüeller, modern turizm tüketicisine hitap edecek, evrensel kalıplarla kısa hikâyelere dönüştürülecektir. Kent meydanına, tarihî hanlara ve önemli rotalara yerleştirilecek karekodlu interaktif panolar sayesinde ziyaretçiler, akıllı telefonlarını kullanarak bu hikâyeleri sesli rehber formatında kendi dillerinde dinleyebilecektir. Âşıklık geleneği, gurbet teması ve gündelik kültür unsurları dijitalleştirilerek özellikle kültür turizmi ve yurt dışı gurbetçi kitlesi için kentin ruhunu hissettiren, sürükleyici bir anlatı modeli yaratılacaktır.

Bu kapsamda gerçekleştirilecek eylem hedefleri aşağıda verilmiştir:

- SOKÜM üreticileri ve kültürel mekânlar için dijital görünürlük platformunu oluşturmak.
- Şehir girişlerinde ve kültürel noktalarda karekod temelli yönlendirme sistemlerini kurmak.
- Dijital hikâyeleştirme içeriklerini turizm tanıtım materyallerine entegre etmek.
- Sosyal medya ve dijital kanallar aracılığıyla kültürel miras anlatılarını yaygınlaştırmak.

11.6 Sultan Şehir: Somut Miras, Arkeoloji ve Gurbetçi Ağı

Sivas; Hititlerden Selçuklu'ya, Osmanlı'dan Cumhuriyet'in kuruluşuna kadar uzanan, benzersiz bir tarihsel derinliğe sahip "Sultan Şehir"dir. Ancak bu eşsiz somut miras, bugüne kadar çoğunlukla durağan bir izleme objesi olarak kalmış, kentin güçlü gurbetçi potansiyeli ise turizm ekonomisine yeterince entegre edilememiştir. "Sultan Şehir: Somut Miras, Arkeoloji ve Gurbetçi Ağı" projesi; kentin anıtsal ve sivil mimarisini uluslararası standartlarda aslına uygun restore ederek tarihî yapıları gece ekonomisi ve dijital deneyimlerle (VR/AR) yaşayan mekânlara dönüştürmeyi hedeflemektedir. Bu proje ile arkeolojik kazı alanları, interaktif açık hava müzelerine çevrilecek; tarihsel hikâyeler, uluslararası medya gücüyle markalaştırılacak ve 2 milyonu aşkın Sivas gurbetçi ağı, "Sılayırahim" turlarıyla kentin en büyük ve sadık turizm kitlesine dönüştürülecektir.

11.6.1 Tarihî Yapıların Restorasyonu ve Arkeolojik İhya

Sivas'ın kültürel kimliğini oluşturan anıtsal eserler ve tarihî konaklar, uluslararası Venedik Tüzüğü ilkelerine bağlı kalınarak aslına sadık şekilde restore edilecek ve butik otel, sanat galerisi veya yöresel kafe olarak kent yaşamına kazandırılacaktır. Proje, arkeolojik alanları kapalı bilimsel sahalar olmaktan çıkarak turizme açmayı hedeflemektedir. Sarissa (Kuşaklı) ve Kayalıpınar gibi Hitit ve antik dönem kazı alanları ile Diş Kayalıkları, ziyaretçilerin koruma çatıları altında kazı süreçlerini izleyebileceği ve arkeolojik simülasyonları uzmanlar eşliğinde deneyimleyebileceği, nitelikli "açık hava müzelerine" dönüştürülecektir. Bilim, koruma ve turizmi aynı potada eriten bu model, yüksek gelirli kültür ve arkeoloji turistlerini kente çekecektir.

Bu kapsamda gerçekleştirilecek eylem hedefleri aşağıda verilmiştir:

- Öncelikli somut miras alanlarında (Merkez-Divriği ve seçili ilçeler) aşamalı restorasyon ve bakım programı oluşturmak.
- Tarihî yapı çevrelerinde peyzaj, aydınlatma, yönlendirme ve ziyaretçi dolaşımı düzenlemelerini bütüncül biçimde geliştirmek.
- Risk altındaki sivil mimari örnekleri için envanter temelli koruma ve işlevlendirme modelini yaygınlaştırmak.

- Ziyaretçi güvenliği ve alan güvenliği uygulamalarını (kamera, aydınlatma, düzenli devriye) standartlaştırmak.
- Sarissa ve Kayalıpınar gibi arkeolojik alanların üzerini kapatarak ziyaretçi yürüme platformlarını inşa etmek.
- Ziyaretçilerin uzman arkeologlar eşliğinde kazı süreçlerini deneyimleyebileceği simülasyon ve uygulama alanlarını oluşturmak.
- Arkeolojik alanların güvenliğini ve "açık hava müzesi" standartlarına uygun turistik altyapısını tamamlamak.
- Diğ Kayalıkları'nın jeolojik mirasını doğrudan deneyimleten tematik jeorotalar oluşturmak.
- Sivas Tersiyer Havzası jeomiras envanterini çıkarmak ve "UNESCO Global Jeopark" kriterleri doğrultusunda jeoturizm ve kırsal kalkınma stratejisi oluşturmak.
- Cürek örnek sanayi yerleşkesini endüstriyel miras açık hava müzesi ve kültür-sanat kampüsü olarak fonksiyonlandırarak hafıza turizmine kazandırmak.

11.6.2 Tarihî Meydan Yönetimi, Divriği Koruma Planı ve Gece Ekonomisi

Kültürel miras alanlarındaki yönetim karmaşasını sonlandırmak ve turistlere kusursuz bir destinasyon deneyimi sunmak, bu alt projenin temel hedefidir. Kurumlar arası etkin bir koordinasyon ağı kurularak özellikle Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası için uluslararası normlara uygun Alan Yönetim Planı harfiyen uygulanacaktır. Sivas Tarihî Kent Meydanı'nda yaya ve araç trafiği yeniden düzenlenecek, tur otobüsleri için transfer noktaları kurularak meydan yaya öncelikli hâle getirilecektir. En stratejik hamle olarak "Gece Ekonomisi" modeli hayata geçirilecek; müzeler akşam 22.00'ye kadar açık tutulacak, meydandaki anıtsal yapılar ışıklandırma şovlarıyla desteklenecek ve restoranların çalışma saatleri uzatılarak kentin turizm hareketliliği gece saatlerine taşınacaktır.

Bu bütünleşik kentsel koruma ve ihya vizyonunun yönetsel mekanizmasını güvence altına almak amacıyla; şehir merkezi, termal alanlar, kültürel miras bölgeleri ve rekreasyon sahalarındaki tüm destinasyon yönetimi süreçleri Sivas Belediyesi koordinasyonunda sevk ve idare edilecektir. Bu kapsamda modern akıllı şehir uygulamaları altyapısıyla entegre biçimde işletilecek olan model; kapsamlı bir şehir deneyimi yönetimi ve kamusal alan yönetimi mimarisini yürürlüğe koyacaktır. Destinasyon genelinde coğrafi bilgi sistemi tabanlı dijital turizm yönlendirme sistemleri ve çok dilli bilgilendirme şebekeleri yaygınlaştırılarak kentsel mobilite optimize edilecek; yerel, ulusal ve uluslararası ölçekteki tüm etkinlik koordinasyonu tek merkezden senkronize edilecektir. Anlık büyük veri analitiğine dayalı olarak kurgulanan bu akıllı yönetim mekanizması, turist memnuniyet yönetimi süreçlerini dinamik olarak iyileştirerek Sivas'ın bölgesel turizm koridorunda güvenli, erişilebilir ve yüksek hizmet standartlarına sahip bir odak noktası haline gelmesini rasyonel bir altyapıya kavuşturacaktır.

Bu yönetsel ve fiziki dönüşümün kapsayıcı ve evrensel bir boyutu olarak, belediye tarafından yürütülen engelsiz şehir uygulamaları; destinasyon genelindeki termal tesisler, müzeler, meydanlar ve rekreasyon alanlarında erişilebilir turizm altyapısıyla bütünleşik olarak desteklenerek tahkim edilecektir. Destinasyonun ana yürüyüş omurgalarında engelsiz yürüyüş yolları ve standartlara uygun fiziksel erişim rampaları yaygınlaştırılacak; hareket kısıtlılığı bulunan ziyaretçilerin akülü tekerlekli sandalyeleri için stratejik odak noktalarına modern şarj istasyonları konumlandırılacaktır. Görme engelli turistlerin kent içi hareketliliğini kolaylaştırmak adına kamusal alanlarda ve tematik gezi rotalarında dijital tabanlı sesli yönlendirme sistemleri devreye alınırken; engelsiz termal kullanım alanları ve erişilebilir müze deneyimi tasarımları sayesinde Sivas, tüm dezavantajlı gruplar ve yaşlı turistler için engelsiz, sürdürülebilir ve yüksek hassasiyete sahip bir akıllı destinasyon kimliğine kavuşturulacaktır.

Bu yönetsel, fiziki ve kapsayıcı dönüşüm hamlelerinin sosyo-ekonomik sürdürülebilirliğini tahkim etmek amacıyla şehir merkezi, Sivas Kalesi çevresi, Kızılırmak koridoru ve çermikler (termal bölgeler) odağında yıl boyu kültür, gastronomi, spor ve termal yaşam temalı etkinlikler düzenlenerek bütüncül bir festival ve etkinlik ekonomisi mekanizması işletilecektir. Bu kapsamda, destinasyonun marka değerini ve çekim gücünü artırmak üzere kurumsallaştırılmış gastronomi festivalleri, kentin köklü somut olmayan mirasını yaşatan geleneksel kültür geceleri, dinamik kentsel imajı destekleyen gençlik festivalleri ve geniş katılımlı ulusal/uluslararası spor organizasyonları belirli bir takvime bağlanacaktır. Özellikle tarihi kent meydanı ile kale bölgesi ekseninde estetik ve çevreye uyumlu açık hava konserleri organize edilirken, altyapısı güçlendirilecek olan Kızılırmak etkinlik alanları ve dönemsel termal yaşam festivalleri vasıtasıyla rekreasyonel hareketlilik dört mevsime yayılacak; böylece turizm harcamaları harita genelinde tabana yayılacaktır.

Bu kapsamda gerçekleştirilecek eylem hedefleri aşağıda verilmiştir:

- Somut kültürel miras odaklı "il düzeyi koordinasyon ve izleme" çalışma yapısını oluşturmak.
- Rehberler ve ön büro çalışanları için (hikâye anlatımı, rota yönetimi, yabancı dil, ziyaretçi deneyimi) eğitim programlarını geliştirmek.
- Esnaf ve işletmelere yönelik hizmet kalitesi ve destinasyon farkındalığı eğitimlerini yaygınlaştırmak.
- Turizm danışma noktaları ve yerinde bilgilendirme hizmetlerini (YHT/gar/merkez) güçlendirmek.
- Tarihi Kent Meydanı'nın trafik yönetimini düzenlemek.
- Divriği UNESCO alanı için günlük ziyaretçi kapasitesini belirlemek ve yoğunluk yönetimi için zorunlu çevrim içi rezervasyon sistemini kurmak.
- Buruciye Medresesi, Şifaiye Medresesi ve Çifte Minareli Medrese çevresinde araç trafiğini kademeli olarak sınırlandırmak.
- Selçuklu Meydanı ve çevresinde yaya öncelikli alan oluşturmak.
- Tur otobüsleri için meydan dışında transfer noktası kurmak.
- Meydan çevresindeki otopark düzenini yeniden planlamak.
- Trafik akışını yönetmek için dijital sistemleri kullanmak.
- Meydan çevresinde bisiklet ve scooter gibi mikro mobilite uygulamalarını hayata geçirmek.
- Gece müzeciliği kapsamında müze ziyaret saatlerini ve tematik gece turlarını düzenlemek.
- Meydan çevresinde gece açık olan restoran ve kafe sayısını artırmaya yönelik teşvikleri oluşturmak.
- Tarihi Kent Meydanı'nda ışıklandırma ve ses şovları ile kültürel performansları gerçekleştirmek.
- Yaz sezonunda "Gece Müze Turları" düzenlemek.
- Meydan çevresinde gece aydınlatmasını ve kültür etkinliklerini artırmak.
- Müze ve çevresinde gece ziyaretine uygun aydınlatma altyapısını oluşturmak.
- Müze içeriklerine uygun tematik gece deneyimleri oluşturmak.
- Gece ziyaretlerinde dijital rehberlik sistemlerini kullanmak.
- Gece müze ziyaretleri için güvenlik ve denetim sistemlerini oluşturmak.
- Gece müze ziyaretleri hakkında ziyaretçi geri bildirimlerini toplamak.
- Sivas Kent Meydanında "Old Town" Konsepti ve Kültür Koridorları Oluşturmak; Kale Altı ve Tarihi Çarşıları Canlandırarak Yerel Zanaatkarlığı Kentsel Tasarımla Korumak

11.6.33B Belgelenme, Dijital Deneyim ve Görsel Yayın Planı

Sivas'ın kültürel hafızasını afet risklerine karşı korumak ve modern turizm taleplerine uyarlamak amacıyla anıtsal eserler ve arkeolojik buluntular yüksek çözünürlüklü 3 boyutlu (3B) modellerle dijital

ortama aktarılacaktır. Müzelerde geleneksel ve durağan bilgilendirme panolarının yerini turistleri tarihin içine çeken hologramlar, sanal gerçeklik (VR) deneyimleri ve ışıklandırma (mapping) şovları alacaktır. Cumhuriyet'in temellerinin atıldığı Sivas Kongresi veya Divriği Ulu Camii ve Darüşşifasının eşsiz hikâyesi, profesyonel belgeseller ve sinematografik içeriklerle küresel ölçekte markalaştırılacak; bu içerikler uluslararası hava yollarında ve dijital medya platformlarında yayına sokularak kentin turizm PR'ı maksimize edilecektir. Destinasyon rekabetçiliğinin ve ziyaretçi memnuniyetinin sürdürülebilir kılınması, somut kültürel miras unsurları ile modern bilgi teknolojilerinin entegrasyonunu zorunlu hale getirmektedir. Bu doğrultuda, Sivas şehir merkezindeki kültürel alanlarda artırılmış gerçeklik (AR), dijital rehberlik, interaktif müzecilik ve QR tabanlı kültür rotaları yaygınlaştırılarak kentsel turizm ekosistemi akıllı şehir çözümleriyle yeniden kurgulanacaktır. Tarihsel katmanların ve toplumsal hafıza unsurlarının statik sergileme bariyerlerinden kurtararak dijital platformlara taşınması, özellikle genç kuşakların, bağımsız gezginlerin ve gurbetçi kitlelerin destinasyon içi deneyim yoğunluğunu artıracaktır. Çok dilli dijital rehberlik ve akıllı erişim şebekeleriyle desteklenen bu dijital dönüşüm hamlesi, kenti transit bir geçiş noktası olmaktan çıkararak somut miras öğelerinin ziyaretçiler tarafından daha uzun süreli ve nitelikli biçimde tüketilmesine rasyonel bir altyapı zemini sunacaktır.

Bu kapsamda gerçekleştirilecek eylem hedefleri aşağıda verilmiştir:

- Sivas somut kültürel miras varlıkları için dijital envanter ve 3B belgeleme (lazer tarama/fotogrametri) çalışmalarını başlatmak.
- Seçili yapılarda (medreseler, müzeler, kale alanı) artırılmış gerçeklik/sesli rehber/karekod içeriklerini geliştirmek.
- Ziyaretçi bilgilendirme ihtiyacını karşılayacak çok dilli dijital yönlendirme ve haritalama altyapısını yaygınlaştırmak.
- Sivas Kalesi kentsel dönüşüm ve rekreasyon sahasında, ziyaretçilere "Kale Dijital Deneyim Alanı" kurmak.
- Mustafa Kemal Atatürk ve Heyet-i Temsiliye'nin kente gelişinden itibaren yaşanan tarihi süreci aktaran "108 Gün Müzesi" dijital anlatım altyapısını geliştirmek.
- Kentin köklü endüstriyel mirasını ve tarihi Cer Atölyesi geçmişini modern simülatörler eşliğinde ziyaretçi deneyimine sunan bir "Demiryolu Müzesi Simülasyon Alanı" hayata geçirmek.
- Millî Mücadele kararlarının alındığı tarihi salon atmosferini ve Kongre dönemini canlandıran "4 Eylül Kongresi Sanal Gerçeklik (VR) Anlatım" modülünü hazırlamak.
- Şehir merkezinde yer alan tüm anıtsal yapılar ve tematik akslar için bütünleşik çalışan "Çok Dilli Sesli Rehber Sistemi" altyapısını devreye almak.
- Ziyaretçilerin şehir içi ulaşımına, müze girişlerine, kamusal sosyal tesislere ve tematik gastronomi noktalarına tek bir karekod üzerinden entegre erişimini sağlayan akıllı "Sivas City Pass" uygulamasını yaygınlaştırmak.

11.7 Konaklama Arzının Nitelikli Dönüşümü ve Ekolojik Standartlar

Sivas turizmde geceleme sürelerinin uzatılması ve %30 seviyelerinde kalan yatak doluluk oranlarının artırılması, sektörde yeni devasa binaların inşasından ziyade mevcut arzın niteliksel ve vizyoner bir dönüşümünü zorunlu kılmaktadır. "Konaklama Arzının Nitelikli Dönüşümü ve Ekolojik Standartlar" projesi; mevcut tesislerin dijitalleşerek küresel pazara entegre olmasını, hizmet kalitesinin uluslararası standartlarda sertifikalandırılmasını ve yeni yatırımların doğaya uyumlu butik konaklama modellerine yönlendirilmesini amaçlamaktadır. Bu dönüşüm stratejisi, Sivas'ı sadece transit geçilen bir güzergâh

olmaktan çıkararak her bütçeye ve beklentiye hitap eden, sürdürülebilir ve yüksek katma değerli bir "geceleme destinasyonu" hâline getirecektir.

11.7.1 Otel Yatırımlarında Verimlilik ve Dijital Görünürlük

İl genelindeki atıl yatak kapasitesini verimli hâle getirmeyi amaçlayan bu alt proje, kongre (MICE) ve etkinlik turizmi altyapılarını güçlendirerek hafta içi ve ölü sezon doluluk oranlarını yukarı çekmeye odaklanmaktadır. Sivas'taki konaklama işletmelerinin Booking, Expedia ve Airbnb gibi küresel online seyahat acentelerinde (OTA) en üst standartlarda temsil edilmesi için dijital pazarlama ve dinamik fiyatlama (getiri yönetimi) eğitimleri sunulacaktır. Aynı zamanda, turizm bölgelerinde hızla yayılan kayıtsız günlük kiralık ev (Airbnb) ve villaların resmî envantere dâhil edilerek denetlenmesiyle haksız rekabetin önüne geçilecek ve otelcilik sektörünün kârlılık marjı artırılabilecektir.

Bu kapsamda gerçekleştirilecek eylem hedefleri aşağıda verilmiştir:

- Ulusal ve uluslararası kongre, sempozyum ve yaz okullarının Sivas'ta düzenlenmesini teşvik etmek.
- Festival, sportif etkinlik ve kültürel organizasyonları konaklama süresini artıracak şekilde planlamak.
- İş turizmi ve kurumsal ziyaretleri teşvik etmek için sanayi bölgeleri ve büyük işletmelerle iş birliği yapmak.
- Konaklama tesislerinin fiziksel, mimari ve donanımsal koşullarının iyileştirilmesini teşvik etmek.
- Yeni yatırımlarda nicelikten ziyade tematik, butik ve nitelikli konaklama anlayışını benimsemek.
- Konaklama tesislerinde sosyal, eğlence ve tamamlayıcı hizmetleri (spa, etkinlikler, yöresel deneyimler vb.) geliştirmek
- Doğu Ekspresi ve hızlı tren hatlarında Sivas ve ilçelerine yönelik tanıtım içerikleri yayınlamak.
- Büyük seyahat acenteleri ve otellerle iş birlikleri kurarak konaklamalı tur paketleri geliştirmek.
- Havalimanı, tren garları ve şehir içi odak noktalarda konaklama temalı tanıtım faaliyetleri yürütmek
- EMITT ve benzeri turizm fuarlarına düzenli katılım sağlayarak Sivas'ın konaklama kapasitesini tanıtmak.
- Dijital platformlar, sosyal medya ve influencer iş birlikleri ile Sivas'ın konaklama deneyimini tanıtmak.
- Turizm odaklı ulaşım haritaları, dijital uygulamalar ve mobil yönlendirme sistemleri ile turistlerin konaklama noktalarına kolay erişimini sağlamak.
- UN Tourism destinasyon izleme çerçevesi uyumlu SMART performans ve etki matrisi kurgulanmak.
- Kademeli tetikleme modeli ve konaklama politikaları entegrasyonu ile turizmde arz-talep dengesi ve yatırım denetimi mekanizması kurmak.

11.7.2 Hizmet Kalitesi Sertifikasyonu ve Personel Standardizasyonu

Konaklama sektöründe fiziksel altyapının insan kaynağı kapasitesiyle desteklenmesi gerekliliğinden hareketle, otel yöneticilerinden ön büro personeline kadar tüm çalışanlar, misafir ilişkileri ve protokol kuralları konusunda periyodik eğitimlere tabi tutulacaktır. Tesisler; hijyen, sürdürülebilir atık yönetimi ve erişilebilirlik (engelli dostu tasarım) gibi konularda kamu denetimlerinden geçirilecektir. Asgari kalite standartlarını başarıyla aşan işletmeler, özel bir kalite etiketiyle ödüllendirilerek rekabette öne çıkarılacaktır. Bu standardizasyon hamlesi, kentin "konforlu ve güvenilir destinasyon" imajını doğrudan tahkim edecektir.

Bu kapsamda gerçekleştirilecek eylem hedefleri aşağıda verilmiştir:

- Yabancı dil bilen ve meslekî yeterliliğe sahip personelin yetiştirilmesine yönelik eğitim programlarını desteklemek.
- Hizmet standartlarını belirlemek ve yılda en az bir kez kalite denetimleri yapmak.
- İşletmelerin müşteri memnuniyeti verilerini kullanarak sürekli iyileştirme süreçlerini uygulamaları için rehberlik sağlamak.
- Yerel turizm dernekleri ve meslek örgütleri aracılığıyla işletmeler arasında bilgi ve deneyim paylaşımını teşvik etmek.
- Yerel yönetim ve turizm dernekleri iş birliğiyle ilçelerde konaklama standartlarını belirlemek ve denetlemek.

11.7.3 İlçe Butik Otelleri, Ekolojik (Bungalov) ve Karavan Altyapısı

Sivas'ın kültürel ve doğal cazibesi yüksek kırsal ilçelerinde, silüeti bozan çok katlı oteller yerine kentin ruhunu yansıtan, doğa ve miras odaklı (heritage hotel) konaklama modelleri teşvik edilecektir. Divriği, Şarkışla ve Kangal gibi merkezlerde geleneksel sivil mimari örnekleri restore edilerek butik otellere dönüştürülecektir. Kırsal alanlardaki bungalov ve glamping (lüks çadır) yatırımları; tamamen ahşap/taş kullanımı, gri su arıtma sistemleri gibi sıkı ekolojik kurallara bağlanacaktır. Küresel bir turizm trendi olan karavan turizmi için ise doğal çekim merkezlerine entegre, elektrik ve su altyapısı eksiksiz, uluslararası standartlarda "karavan parkı ağları" inşa edilecektir.

Bu kapsamda gerçekleştirilecek eylem hedefleri aşağıda verilmiştir:

- Gökpınar, Divriği, Kangal, Hafik, Tödürge, Sızır, Canova ve Koyulhisar gibi turistik alanlarda konaklama ve yeme-içme altyapısını oluşturmak ve iyileştirmek.
- İlçelerde konaklamaya yönelik yatırım teşviklerini belirlemek ve yatırımcıları yönlendirmek.
- İlçelerde konaklama süresini artıracak kültürel ve doğa temalı paketler geliştirmek.
- Butik otel ve pansiyon gibi küçük ölçekli ve sürdürülebilir konaklama modellerini ilçelerde yaygınlaştırmak
- Ekolojik konaklama tesisleri için doğaya uyumlu malzeme kullanımı ve atık yönetimi standartlarını içeren teknik yönergeler hazırlamak.
- Doğal peyzajı koruma rejimi kapsamında, kontrolsüz yapılaşmayı engelleyecek denetim ve ruhsatlandırma mekanizmalarını işletmek.
- Gemerek Çat Ormanları, Gölova Barajı ve Koyulhisar Eğriçimen Yaylası mevkilerinde doğaya uyumlu bungalov ve kamp konaklama merkezlerini yaygınlaştırmak.
- Kent meydanı ve Divriği gibi yoğun ziyaretçi alanlarında "sıfır atık" uygulamalarını idari olarak zorunlu kılmak.
- Çadır ve karavan kamp alanlarını planlayarak alternatif ve doğa turizmi odaklı konaklama seçeneklerini geliştirmek.
- Sivas-Divriği arasında hızlı tren hattı oluşturarak merkez ve ilçeler arası erişimi ve konaklama talebini artırmak.
- Yıldız Dağı yolunu iyileştirerek kayak ve kış turizmi kapsamında konaklamaya erişimi güvenli ve konforlu hâle getirmek.
- İlçeler arası şehir içi ulaşım ve turistik noktalara transferleri artırarak ziyaretçilerin konaklama süresini uzatmak.

11.8 Kesintisiz Sivas: Entegre Ulaşım ve Akıllı Turizm Lojistiği

Yüksek hızlı tren ve Nuri Demirağ Havalimanı ile Sivas'a sağlanan güçlü ulusal erişim potansiyeli, destinasyon içi ulaşım ve akıllı lojistik ağlarıyla desteklenmediği sürece kentin "transit geçiş noktası" olma dezavantajını kırmakta yetersiz kalacaktır. "Kesintisiz Sivas: Entegre Ulaşım ve Akıllı Turizm Lojistiği" projesi; şehre ayak basan turistin konaklama tesislerine, müzelere ve en ücra doğa harikalarına dahi hiçbir kopukluk yaşamadan ulaşabilmesini maksimum seviyeye çıkartmayı hedefleyen, stratejik bir vizyon belgesidir. Bu proje ile merkez, Kangal ve Divriği arasında güçlü bir bölgesel turizm omurgası kurulacak, turistik cazibe merkezlerine "son kilometre" bağlantıları sağlanacak ve tüm seyahat süreci "Sivas City Pass" gibi dijital uygulamalarla akıllı bir deneyime dönüştürülecektir. Sivas, ulaşılması zor bir coğrafya olmaktan çıkarak "keşfetmesi kolay ve akıllı" bir destinasyon kimliğine kavuşacaktır.

11.8.1 YHT, Havalimanı ve Şehir İçi Turistik Ring Seferleri

Turistlerin Sivas'a varış anından itibaren yaşadığı lojistik stresi sıfıra indirmeyi hedefleyen bu alt proje, YHT ve havalimanı sefer saatleriyle tam senkronize edilmiş şehir içi ulaşım ağları kurmaya odaklanmaktadır. Ziyaretçilerin otellere, müzelere ve Yıldız Dağı-Sıcak Çermik gibi ana turizm odaklarına beklemeksizin ulaşabilmesi için konforlu ring hatları ve ekspres servisler devreye alınacaktır. Şehir merkezindeki tarihî meydan ve çevresi, taşıt trafiği baskısından arındırılarak yürüyüş rotaları, güvenli otobüs cepleri ve mikromobilité (bisiklet/scooter) ağlarıyla donatılacaktır. Bu entegre ulaşım kurgusu, ziyaretçilerin Sivas'ta gününbirlik geçiş yerine konaklama kararı almasını sağlayacak, en büyük fiziki zemin olacaktır.

Bu kapsamda gerçekleştirilecek eylem hedefleri aşağıda verilmiştir:

- Samsun-Amasya-Sivas arasında kurtuluş treni seferi oluşturmak.
- Tarihi Kent Meydanı Destinasyon Yönetimi Modeli çerçevesinde; Kale Projesi, Arkeoloji Müzesi, TCDD Lojmanları, Tren Garı, Merkez Ulucami ve Gökmedrese alanlarını, çoklu paydaş iş birliğiyle yönetilen ve koruma-kullanma dengesini gözetken bütüncül birer turizm odak alanı olarak koordine etmek.
- Emirhan Kayalıkları Ekoturizm Destinasyon Yönetimi planlaması kapsamında; bölgenin taşıma kapasitesi sınırlarını ve hassas ekolojik dokusunu koruyan, sürdürülebilir koridor odaklı ve doğaya duyarlı alan yönetimi mekanizmalarını hayata geçirmek.
- Hava yolu ulaşımında uçuş noktası sayısını artırmak (Antalya, Muğla, Almanya vb.).
- Sıcak Çermik, Yıldız Dağı ve havaalanının birbirine bağlandığı ulaşım rotasını oluşturmak.
- Sivas şehir merkezinde tren garından başlayan turistik gezi amaçlı ring seferi düzenlemek (Arkeoloji Müzesi, Paşabahçe, Emirhan Kayalıkları vb.).
- Ankara ve İstanbul gibi ana kalkış noktalarındaki YHT garlarında, Sivas'ın turizm değerlerini tüm yolculara interaktif ekranlar ve tematik görsellerle tanıtan fiziksel deneyim alanları oluşturmak.
- Sivas şehir merkezinde turistik unsurlara ulaşımı içeren bir yürüyüş yolu yapmak.
- Turist ve tur otobüsleri/araçları için otopark (ve güvenli indirme/bindirme cepleri) düzenlemek.
- Sivas genelindeki yolcu trafiğinin yoğun olduğu ulaşım merkezlerinde standart tipte nitelikli hediyelik eşya satış noktaları ve stantları kurmak.

11.8.2 Bölgesel Miras Omurgası ve Son Kilometre Bağlantıları

Sivas turizminin en güçlü üç sacayağı olan Merkez (Selçuklu), Kangal (Termal) ve Divriği (UNESCO) arasındaki uzaklık dezavantajı, kesintisiz bir "turizm omurgası" yaratılarak ortadan kaldırılacaktır. Bu hat üzerinde çalışacak, gastronomi ve rehberlik hizmeti sunan nostaljik "Miras Ekspresi" ile Divriği güzergâhı, bir "Selçuklu Tarih ve Sanat Koridoru"na dönüştürülecektir. Ayrıca özel aracı olmayan münferit turistlerin Gökpınar Gölü, Yıldız Dağı ve şelaleler gibi kırsal çekim merkezlerine ulaşımında yaşanan kopukluğu gidermek için "son kilometre" stratejisi uygulanacaktır. Stabilize edilmiş yollar ve düzenli turistlik minibüs hatları sayesinde, en ücra doğa güzellikleri bile güvenli ve erişilebilir hâle getirilecektir.

Bu kapsamda gerçekleştirilecek eylem hedefleri aşağıda verilmiştir:

- Sivas-Divriği ve Sivas-Gürün ana kara yolu güzergâhları üzerinde modern hizmet alanları, mola noktaları ve panoramik seyir teraslarını inşa etmek.
- Sivas şehir merkezindeki Selçuklu, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemi mimari mirasını kapsayan "kültür koridoru" yürüyüş rotasını tasarlamak ve işaretlemek.
- Divriği, Kangal ve Gürün gibi ilçe odaklarında somut miras ile doğa unsurlarını (Gökpınar, Şuğul vb.) birleştiren, çok duraklı tematik tur rotalarını kurgulamak.
- Rota üzerindeki tüm duraklarda karşılama, bilgilendirme ve temel ziyaretçi hizmet noktalarını standartlaştırarak konaklamalı turistik paketlere dönüştürmek.
- Sivas'ı T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Yolu Festivali listesine dâhil etmek.
- Ankara ve İstanbul çıkışlı YHT yolcularına yönelik "Hafta Sonu Gurme Turu" ve "Hızlı Trenle Kültür Molası" gibi doğrudan markalanmış tematik konaklama paketlerini yerel acentelerle iş birliği içinde kurgulamak.
- Yıldız Dağı yolunu iyileştirerek kayak ve kış turizmi kapsamında turistik erişimi güvenli ve konforlu hâle getirmek.
- İlçeler arası şehir içi ulaşım ve turistik noktalara (şelale, göl vb.) transferleri (son kilometre) artırarak ziyaretçilerin konaklama süresini uzatmak.

11.8.3 Sivas City Pass, Karekod Yönlendirme ve Akıllı Biletleme

Geniş bir coğrafyaya yayılan turizm değerlerinin gezilebilirliğini kolaylaştırmak için şehir, uçtan uca akıllı bir yönlendirme sistemiyle donatılacaktır. Uluslararası standartlara uygun kahverengi tabellendirme seferberliğine ek olarak turistlerin tek bir karekodla toplu taşımaya, müzelere ve restoranlara indirimli ulaşmasını sağlayan "Sivas City Pass" mobil uygulaması hayata geçirilecektir. YHT biletleriyle entegre çalışacak bu sistem, turistik güzergâhlardaki akıllı durak panoları ve dijital haritalarla desteklenecektir. Veriye dayalı bu akıllı lojistik yönetimi sayesinde Sivas, ziyaretçisini yoran değil, yönlendiren ve ödüllendiren modern bir destinasyon olacaktır.

Bu kapsamda gerçekleştirilecek eylem hedefleri aşağıda verilmiştir:

- Şehir merkezinde turizm çekim unsurlarına yönlendiren sembolik dikkat çekici tabelalar yerleştirmek.
- Şehir merkezi ve şehir genelindeki turistik çekim unsurlarının dijital haritalarda görünürlüğünü artırmak.
- Turistik rotalarda bulunan noktaları gösteren elektronik tanıtım materyalleri yerleştirmek ve karekod uygulaması sayesinde çevredeki turistik çekim noktalarının bilinirliğini artırmak.
- Dijital spor rotaları ve akıllı bilgilendirme altyapısını hayata geçirmek.
- SOKÜM'ün dijital hikâyeleştirmesini yapmak.

- YHT biletlerini “Sivas City Pass” mobil uygulamasına entegre ederek tren bileti sahiplerine şehir içi ring seferlerinde, belediye sosyal tesislerinde ve müze girişlerinde özel avantajlar sağlamak.
- Turizm verilerinin toplanması ve analizi amacıyla bir “Turizm Veri İzleme Merkezi” kurarak verileri dijital dashboard üzerinden paylaşmak.

11.9 Cumhuriyet Şehri Sivas: Millî Mücadele ve Kültürel Hafıza Koridoru

Sivas, Millî Mücadele’nin karargâhı ve Cumhuriyet’in temellerinin atıldığı tarihî bir merkez olmasına rağmen bu güçlü kimlik, turizm ekosisteminde yeterince deneyimselleştirilememiştir. “Cumhuriyet Şehri Sivas: Millî Mücadele ve Kültürel Hafıza Koridoru” projesi, kentin bu eşsiz kongre kimliğini ve çok katmanlı kültürel mirasını tek bir çatı altında toplayarak yaşayan bir “Hafıza Koridoru”na dönüştürmeyi amaçlamaktadır. Proje, tarihî yapıları gece ekonomisi ve dijital hikâye anlatıcılığı ile canlandırırken dönemin ruhunu yansıtan “kongre dönemi mutfağı”nı da bir turizm deneyimi olarak ziyaretçilere sunacaktır. Böylece Cumhuriyet tarihi, sadece kitaplarda okunan bir geçmiş değil, Sivas sokaklarında, müzelerinde ve sofralarında bizzat hissedilen bir marka değerine evrilecektir.

11.9.1 Cumhuriyet ve Kongre Mirasının Dijitalleştirilmesi

Sivas’ın Cumhuriyet ve Kongre dönemi mirasını durağan sergileme mantığından kurtararak küresel düzeyde yankı uyandıracak, modern bir anlatıya kavuşturmak, bu alt projenin temel adımıdır. Akademik yayınların dili yerine, geniş kitlelerde duygu uyandıracak profesyonel belgeler, kısa filmler ve sinematografik içerikler üretilecektir. Bu görsel hikâyeler, hedef pazarlardaki hava yolu ekranlarında ve dijital medya platformlarında dolaşıma sokularak kentin marka PR’ı güçlendirilecektir. Eş zamanlı olarak tarihî merkezi, gece de yaşayan bir destinasyona dönüştürmek amacıyla Atatürk ve Kongre Müzesi gibi kilit yapılar akşam saatlerine kadar ziyarete açık tutulacak; gece müzeciliği ve tematik ışıklandırma şovları sayesinde turistlerin şehirdeki konaklama süresi artırılabilecektir.

Bu kapsamda gerçekleştirilecek eylem hedefleri aşağıda verilmiştir:

- Sivas’a özgü hikâye anlatımı (Cumhuriyet, Selçuklu bilim mirası, zanaat) temelli dijital içerik paketleri üretmek.
- Atatürk ve Kongre Müzesi, Arkeoloji Müzesi ve Şehir Müzesi’ni haftanın belirli günleri 22.00’ye kadar açık tutmak.

11.9.2 Kongre Dönemi Mutfak ve Gastronomik Hafıza

Cumhuriyet mirasını sadece görsel ve mimari düzeyde değil, gastronomik bir hafıza olarak da yaşatmak, Sivas turizmine benzersiz bir boyut kazandıracaktır. Döner ve köfte gibi sınırlı algıların ötesine geçilerek zorlu bozkır coğrafyasının dayanıklılık kültürünü ve Cumhuriyet’in kuruluş günlerinin atmosferini yansıtan “kongre dönemi mutfağı” derinlemesine araştırılarak belgelenecektir. Unutulmaya yüz tutmuş bu dönemsel reçeteler, aslına uygun şekilde canlandırılarak tarihsel gastronomi rotalarına ve restoran menülerine entegre edilecektir. Ayrıca kurulacak olan interaktif mutfak atölyelerinde ziyaretçiler, bu tarihî lezzetlerin yapım süreçlerine bizzat dâhil olacak; gastronomi, karın doyurulan bir eylemden çıkarak Cumhuriyet tarihinin sofradaki canlı ve aktif bir anlatısına evrilecektir.

Bu kapsamda gerçekleştirilecek eylem hedefleri aşağıda verilmiştir:

- Kongre dönemi mutfağı araştırma ve belgeleme çalışmasını yapmak.
- Kongre mutfağı temalı menü, reçete kurgusunu oluşturmak ve tarihsel gastronomi rotalarına eklemek.

11.10 Büyük Sivas Buluşması: Gurbetçi ve Memleket Turizmi

Türkiye'nin farklı illerinde ve yurt dışında yaşayan yaklaşık 2 milyonluk Sivas gurbetçi kitlesi, bugüne kadar kentin sadece demografik bir gerçeği olarak algılanmış; bu muazzam kitle turizm ekonomisine planlı bir şekilde entegre edilememiştir. "Büyük Sivas Buluşması: Gurbetçi ve Memleket Turizmi" projesi; 2 milyonluk bu devasa gurbetçi ağının memleket aidiyetini salt bir "akraba ziyareti" olmaktan çıkarıp konaklamalı ve harcama odaklı sürdürülebilir bir turizm hareketliliğine dönüştürmeyi amaçlayan, büyük bir buluşma projesidir. Bu proje ile gurbetçi vatandaşlar; nostaljik turlar, kültürel miras deneyimleri ve "Gardaş Kart" gibi aidiyet ekosistemleri aracılığıyla Sivas turizminin en güçlü ve sadık stratejik paydaşı olarak konumlandırılacaktır.

11.10.1 Sılayırahim Turları ve Aidiyet Ağı

Türkiye genelinde ve yurt dışında yaşayan 2 milyonu aşkın Sivaslı nüfus, sıradan bir akraba ziyareti hareketliliğinden çıkarılarak profesyonel turizm ekonomisinin en güçlü paydaşına dönüştürülecektir. "Sılayırahim" temalı, memleket aidiyetini güçlendiren nostaljik kültür ve tarih turları kurgulanacak; bu kitle müzeler, restoranlar ve otellerde turizm tüketicisi olarak konumlandırılacaktır. Gurbetçi ziyaretçilere yönelik geliştirilecek Hemşehri Sadakat/Gardaş Kart gibi avantajlı programlarla aidiyet hissi ekonomik değere çevrilecek ve Sivas gurbetçi ağı, kentin küresel çaptaki en büyük gönüllü turizm elçisi ağı olarak işlev görecektir.

Bu kapsamda gerçekleştirilecek eylem hedefleri aşağıda verilmiştir:

- Yurt içi ve yurt dışındaki Sivas dernekleri, vakıfları ve konfederasyonları ile iş birliği yaparak gurbetçi kitlesine yönelik çok dilli dijital ve saha bazlı etkin tutundurma faaliyetlerini yürütmek.
- İl dışındaki Sivaslılar için memleket aidiyetini güçlendiren, profesyonel rehberlik ve gastronomi deneyimi içeren "Sılayırahim" temalı nostaljik kültür ve tarih turu paketlerini kurgulamak.
- Sivas turizm yatırım ve gurbetçi fonu kurarak gurbetçi vatandaşların yatırımcı sıfatıyla turizm ekosistemine entegrasyonunu sağlamak.

11.10.2 Gardaş Kart ve Gurbetçi Avantaj Ekosistemi

Gurbetçi ziyaretçilerin Sivas'ta geçirdikleri zamanı ve harcama eğilimlerini artırmak amacıyla özel bir sadakat ve avantaj ekosistemi kurulacaktır. Gurbetçilere verilecek "Hemşehri Sadakat Kartı" veya "Gardaş Kart" gibi yenilikçi programlarla ziyaretçiler; müzelerde, konaklama tesislerinde ve yerel esnafa ayrıcalıklı hizmetlerden faydalanacaktır. Bu uygulama, hem memleket bağına somut bir aidiyet belgesiyle taçlandırarak hem de gurbetçi kitlesinin doğrudan kayıtlı turizm ekonomisinin içine çekilerek esnafın ve turizm işletmecisinin gelirlerini artırmasını garanti altına alacaktır.

Bu kapsamda gerçekleştirilecek eylem hedefleri aşağıda verilmiştir:

- Gurbetçi ziyaretçilerin müzeler, konaklama tesisleri ve yerel esnafta ayrıcalıklı hizmet almasını sağlayacak Hemşehri Sadakat Kartı, Gardaş Kart vb. isimler verilebilecek programları hayata geçirmek.

11.11 Sultan Şehrin Üreten Kadınları: Kırsal Kalkınma, Zanaat ve Gastronomi Ağı

Sivas'ın zengin gastronomi hafızası ve el sanatları, tarihsel olarak ev içi üretim pratiklerinde kadınların emeğiyle yaşatılmıştır. "Bozkırın Üreten Kadınları: Kırsal Kalkınma, Zanaat ve Gastronomi Ağı" projesi; bu görünmez kadın emeğini, ev mutfağı kültürünü ve zanaat birikimini turizm değer zincirinin tam kalbine oturtmayı hedefleyen, sosyoekonomik bir kırsal kalkınma hamlesidir. Proje kapsamında tarımsal kalkınma kooperatifleri aracılığıyla "tarladan sofraya" bir tedarik zinciri kurulacak, kadın emeği hikâyeli turistik objelerle markalaştırılacaktır. Bu yaklaşım, turizmi sadece sermaye gruplarının değil, kırsaldaki üreten kadının da doğrudan gelir elde ettiği adil bir ekosisteme dönüştürecektir.

11.11.1 Kadın Girişimciler, Slow Food ve Üretim Ağı

Sivas gastronomisinin temeli olan kadın üretim kültürü, kurulacak tarımsal kalkınma kooperatifleri üzerinden profesyonel turizm pazarına aracısız entegre edilecektir. Tarladan sofraya sıfır atık prensibiyle üretilen reçel, erişte, bal gibi ürünler kentin önde gelen otellerinin açık büfelerine ve restoran mutfaklarına tedarik edilecektir. Bu durum otel ve restoranlara "%100 yerel malzeme" kullanma prestiji sağlarken kırsal yoksulluğu da doğrudan azaltacaktır. Ayrıca Slow Food (iyi, temiz, adil gıda) felsefesiyle tasarlanan ev mutfağı deneyim alanları sayesinde, ziyaretçilerin yerel kadın üreticilerle doğrudan iletişim kurduğu sürdürülebilir gastronomi rotaları hayata geçirilecektir.

Bu kapsamda gerçekleştirilecek eylem hedefleri aşağıda verilmiştir:

- Kadın girişimcileri gastronomi rotalarına ve tanıtım faaliyetlerine dâhil etmek.
- Ev mutfağı ve geleneksel sofraya deneyim alanları oluşturmak.
- Kadın üreticilere yönelik gastronomi, hijyen, girişimcilik ve pazarlama eğitimleri vermek.
- Yerel pazarlarda kadın üreticilere öncelikli satış ve tanıtım alanları oluşturmak.
- Kadın emeği temalı gastronomi tanıtım kampanyaları yürütmek.
- Yerel üretici, kadın emeği ve ev mutfağı odaklı Slow Food temalı deneyim rotaları oluşturmak.

11.11.2 Hikâyeli Hediye Eşya ve Kadın Zanaat İhyası

Kadınların ev içi üretim pratiklerinde öne çıkan Sivas halısı, yün çorap ve benzeri geleneksel dokumalar, profesyonel tasarım destekleriyle yüksek katma değerli turistik hediye eşyalara dönüştürülecektir. Turizmin duygusal bağ kurma gücü kullanılarak üretilen her objenin üzerine o motifin anlamını ve ürünü dokuyan kadının kişisel hikâyesini anlatan, çok dilli etiketler yerleştirilecektir. Bu değerli ürünler, havalimanı, YHT garı ve ana müzelerin çıkışlarına kurulacak modern kooperatif stantlarında doğrudan turistlerle buluşturularak kadın istihdamı ve zanaat ihyası güçlü bir şekilde desteklenecektir.

Bu kapsamda gerçekleştirilecek eylem hedefleri aşağıda verilmiştir:

- SOKÜM taşıyıcılarına yönelik ürün hikâyeleştirme ve pazarlama eğitimleri vermek.
- Geleneksel ürünlerin markalaştırılmasını ve coğrafi işaret süreçlerini desteklemek.
- Kadın üreticilerin kooperatifleşme süreçlerini teşvik etmek.

- El sanatları merkezlerini turizm odaklı ziyaret noktalarına dönüştürmek.

12 Eylem Planı

Sivas Turizm Geliştirme Eylem Planı, Master Plan'ın ayrılmaz eki ve tamamlayıcı uygulama belgesidir. Ayrı bir doküman olarak hazırlanarak sunulmuştur. Eylem Planı'nda her bir eylem için; eylemin başlığı, ilişkili olduğu öncelikli alan ve politika, uygulama basamakları, hayata geçirileceği yer, yürütücü ve denetimden sorumlu kurumlar, performans göstergeleri, izleme-raporlama yöntemleri, sürdürülebilirlik uyarıları ve stratejik amaçlara katkısı tanımlanmaktadır.

EKLER

EK-1

METODOLOJİ

Sivas Turizm Master Planı (2026-2030) ve planı tamamlayıcı nitelikteki Sivas Turizm Geliştirme Eylem Planı (2026-2030), çok kaynaklı veri toplama, paydaş katılımlı yaklaşım, saha gözlemi, belge analizi, istatistiksel değerlendirme ve önceliklendirme aşamalarından oluşan bütüncül bir metodolojik çerçeve ile hazırlanmıştır. Çalışma, Sivas'ın turizm potansiyelini yalnızca mevcut çekicilikler ve ziyaretçi hareketleri üzerinden değil; kurumsal kapasite, turizm sektörünün beklentileri, mekânsal erişilebilirlik, sürdürülebilirlik, risk yönetimi, marka değeri, dijital görünürlük, altyapı yeterliliği ve uygulanabilir eylem kapasitesi üzerinden değerlendiren çok boyutlu bir planlama yaklaşımına dayanmaktadır.

Planlama süreci yaklaşık altı aylık bir hazırlık, analiz, paydaş görüşlerinin alınması ve derlenmesi, sentez ve raporlama süreçleri çerçevesinde yürütülmüştür. Bu süreçte uluslararası turizm eğilimleri, Türkiye turizminin güncel yönelimleri, Türkiye Turizm Ana Planı, Kültür ve Turizm Bakanlığı verileri, Sivas'a ilişkin mevcut planlar, akademik yayınlar, yerel strateji belgeleri, konaklama ve ziyaretçi istatistikleri, dijital arama verileri, ulaşım ve altyapı göstergeleri, sürdürülebilirlik kriterleri ve destinasyon yönetimi literatürü birlikte değerlendirilmiştir. Master Plan, Türkiye Turizm Ana Planı'nın sürdürülebilirlik, gelir çeşitliliği, rekabetçilik, teknoloji entegrasyonu ve risk yönetimi ilkeleri ile uyumlu olacak şekilde hazırlanmıştır.

Çalışmanın birincil nitel veri toplama ayağını Sivas'ta 6 Ocak 2026 tarihinde düzenlenen arama konferansı ve etkileşimli çalıştay oluşturmuştur. Sivas'ın merkez ve ilçelerinden kamu kurumları, yerel yönetimler, özel sektör, akademi, sivil toplum kuruluşları, meslek örgütleri ve turizm paydaşlarının katılımıyla gerçekleştirilen arama konferansı ve çalıştay sürecine yaklaşık 300 paydaş dâhil olmuştur. Çalıştay programı; kayıt ve açılışın ardından etkileşimli arama konferansı, GZFT odaklı tematik masa oturumları ve politika-eylem geliştirme oturumları olarak kurgulanmıştır. Programda 9 tematik masa yer almıştır: Gastronomi, Kış Turizmi, Somut Kültürel Miras, Somut Olmayan Kültürel Miras, Termal ve Sağlık Turizmi, Kırsal/Ekoturizm, Spor ve Macera Turizmi, Konaklama, Seyahat ve Ulaşım.

Katılımcı süreç yalnızca çalıştay salonuyla sınırlı tutulmamış; etkileşimli dijital katılım araçları ve anket uygulamalarıyla desteklenmiştir. Arama konferansı kapsamında kullanılan dijital oylama ve görüş bildirme uygulamaları ile paydaşların Sivas turizmine ilişkin algıları, öncelikleri, sorun tanımları ve önerileri sayısallaştırılmıştır. Bu kapsamda katılımcılar Sivas halkının turizmin gelişmesine yönelik isteklilik düzeyini ve Sivas'ın mevcut turizm gelişmişlik düzeyini değerlendirmiş; turizmin gelişiminin önündeki başlıca engeller ile ilgili fikirlerini beyan edebilmişlerdir. Aynı çalışma, kültür turizmi, termal turizm, gastronomi, doğa/ekoturizm, kış turizmi ve somut kültürel miras gibi alanların önceliklendirilmesine de veri sağlamıştır.

Planlama sürecinin önemli bir aşamasını tematik masa çalışmaları oluşturmuştur. Her bir masa, sektörden, sivil toplum kuruluşlarından, akademiden ve kamu kurumlarından seçilmiş alanlarında uzman kişilerin katılımıyla, önceden belirlenen "öncelikli alan"a ilişkin mevcut durum değerlendirmesi, güçlü ve zayıf yönler, fırsatlar ve tehditler, politika önerileri ve uygulanabilir eylem setleri üretmiştir. Böylece Sivas turizminin temel gelişme alanları yalnızca genel kamuoyu görüşleriyle değil, ilgili alanın doğrudan paydaşları ve uzmanlarınca sahadan gelen bilgi, deneyim ve beklentilerle birlikte

şekillendirilmiştir. Gastronomi masasında yerel ürünler, coğrafi işaretler, kadın emeği, geleneksel mutfak aktarımı ve dijital tanıtım; kış turizmi masasında Yıldız Dağı, dört mevsim kullanım, ulaşım ve konaklama entegrasyonu; termal ve sağlık turizmi masasında Kangal Balıklı Kaplıca, çermikler, sağlık altyapısı ve kaynak yönetimi; somut ve somut olmayan kültürel miras masalarında koruma, envanter, deneyim tasarımı, zanaat ve anlatı temelli turizm; ulaşım, konaklama, kırsal/ekoturizm ve spor-macera masalarında ise altyapı, erişilebilirlik, ürünleştirme, hizmet kalitesi ve rota geliştirme başlıkları ayrıntılı biçimde ele alınmıştır.

Saha çalışması, planın mekânsal ve gözleme dayalı veri tabanını oluşturmuştur. 5-7 Ocak 2026 tarihlerinde, üç günlük yoğun saha programı kapsamında üç ekip tarafından Sivas şehir merkezi ve öncelikli ilçelerde, turizm varlıkları ve türlerine ilişkin uzman ekiplerce saha gözlemleri gerçekleştirilmiştir. Saha etüdünde Sivas Arkeoloji Müzesi, Zanaatkârlar Çarşısı, Sanayi Mektebi Müzesi, Sivas Atatürk Kongre Müzesi, Ulu Camii, Çifte Minareli Medrese, Buruciye Medresesi, Sivas Şehir Müzesi, Gökmedrese, Savaş Atları Müzesi ile Yıldızeli, Gürün, Şarkışla, Kangal, Divriği, Zara ve Hafik ilçeleri başta olmak üzere Sivas ilinin tamamı değerlendirilmiştir. Saha çalışması sonucunda ayrı bir rapor hazırlanmıştır.

Saha çalışmasında yalnızca envanter çıkarılmamış; ziyaretçi deneyimi, erişilebilirlik, yönlendirme, sergileme ve sunum kalitesi, dijitalleşme düzeyi, bakım-onarım ihtiyacı, çevresel sürdürülebilirlik, altyapı yeterliliği, kullanım baskısı, mevsimsellik ve güvenlik gibi planlama açısından belirleyici unsurlar değerlendirilmiştir. Çalışmanın kış mevsiminde gerçekleştirilmiş olması, Sivas'ın sert iklim koşullarının turizm hareketliliği, ulaşım, kamusal alan kullanımı ve ziyaretçi deneyimi üzerindeki etkilerinin doğrudan gözlemlenmesine olanak sağlamıştır. Bu yönüyle saha çalışması, masa başı analizlerini doğrulayan ve planın uygulanabilirlik boyutunu güçlendiren temel veri kaynaklarından biri olmuştur.

Planlama sürecinde tüm ilçelerin görüş ve proje önerilerinin alınmasına ayrıca önem verilmiştir. Bu kapsamda Sivas'ın ilçelerine Sivas Valiliği tarafından resmî yazılar gönderilerek belediyelerden ve kaymakamlıklardan turizmle ilişkili mevcut, planlanan veya önerilen projeler talep edilmiş; gelen dönüşler planlama sürecinde değerlendirilmiştir. Böylece plan yalnızca il merkezi odaklı bir belge olmaktan çıkarılmış; merkez ve ilçelerin doğal, kültürel, termal, gastronomik ve kırsal turizm potansiyelleri il bütününde ele alınmıştır. Bu yaklaşım, merkezin ilçelerle ve ilçelerin birbirleriyle ilişkisini güçlendiren çok merkezli destinasyon yönetimi anlayışını desteklemiştir.

Çalışmanın nicel veri ayağı, eylem önceliklendirmesine yönelik geniş katılımlı anket ile desteklenmiştir. İl genelinde uygulanan ve 820 kişinin cevapladığı anket çalışmasıyla Sivas turizmi için geliştirilen politika ve eylemlerin paydaşlar ve hedef kitleler nezdindeki önem, etki ve uygulanabilirlik düzeyleri değerlendirilmiş; elde edilen sonuçlar eylem önceliklendirme sürecinde kullanılmıştır. Böylece eylem geniş katılımlı nicel geri bildirimle ağırlıklandırılmış ve uygulanabilirlik süzgecinden geçirilmiş bir yol haritası olarak yapılandırılmıştır.

Eylem planı aşamasında, Master Plan'da belirlenen stratejik amaçlar, öncelikli alanlar ve politika çerçevesi uygulama ölçeğine indirilmiştir. Sivas Turizm Geliştirme Eylem Planı, Master Plan'ın tamamlayıcısı olarak; her bir eylemin uygulama basamaklarını, hayata geçirileceği konumu, yürütücü kurum ve paydaşları, denetimden sorumlu kurumları, izleme ve raporlama yöntemlerini ve performans göstergelerini tanımlayan uygulama odaklı bir rehber olarak kurgulanmıştır. Nihai eylem seti 281'dir; bu eylemler kısa, orta ve uzun vadeli uygulama dönemlerine göre sınıflandırılmakta ve her biri sürdürülebilirlik uyarıları, BM Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ile ilişki, stratejik amaçlara katkı, performans göstergeleri ve izleme-raporlama araçları bakımından değerlendirilmektedir.

Risk analizi, metodolojinin ayrı ve güçlü bir bileşeni olarak tasarlanmıştır. Sivas turizmini etkileyebilecek küresel, ulusal ve yerel riskler; uluslararası ve ulusal referans kaynakları, AFAD İRAP raporları, literatür,

arama konferansı çıktıları ve paydaş görüşleri üzerinden belirlenmiştir. Risk çalışmasında Sivas turizm ekosistemini doğrudan etkileyen 38 risk faktörü "olasılık" ve "şiddet" eksenlerinde analiz edilmiş; toplam 67 kurum temsilcisinden elde edilen veriler SPSS programı aracılığıyla değerlendirilmiştir. Ölçeğin güvenilirlik ve normallik varsayımları test edilmiş; cinsiyet, kurum türü ve unvan değişkenlerine göre risk algısı farklılıklarını belirlemek amacıyla Bağımsız Örneklem T-Testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), gruplar arası farklılıkların kaynağını belirlemek için Post-Hoc LSD analizi uygulanmıştır.

Risk değerlendirme sürecinde kullanılan ölçek, WEF, UN Tourism, Türkiye Turizm Ana Planı, AFAD İRAP raporları ve akademik literatürden yararlanılarak geliştirilmiştir. Ölçekte katılımcıların demografik özellikleri, 38 risk unsurunun olasılık ve şiddet düzeyleri ile Sivas turizminin stratejik yönetimi ve gelecek vizyonuna ilişkin paydaş tutumları yer almıştır. Risk skorları; olasılık ve şiddet bileşenleri üzerinden yorumlanmış, 25, 20, 16 ve 15 puan aralığındaki riskler "kabul edilemez risk", 12, 10, 9 ve 8 puan aralığındaki riskler "dikkate değer risk", 6 ve altındaki riskler ise "kabul edilebilir risk" olarak sınıflandırılmıştır. Bu analiz sonucunda heyelan/çığ/kaya düşmesi, kuraklık, yoğun kış ve kar yağışına bağlı ulaşım riski, deprem, sel/taşkın, su kaynaklarının azalması, katı atık ve su arıtma sorunları, nitelikli personel yetersizliği, turizm altyapı ve üstyapı eksikliği, hizmet kalitesi, çok dilli acil durum iletişimi, kültürel miras alanlarında denetim eksikliği ve yayla-doğa turizmi mevsimsel riskleri gibi başlıklar planlama sürecine entegre edilmiştir.

Belge analizi ve masa başı araştırmaları, çalışmanın kuramsal ve istatistiksel dayanağını oluşturmuştur. Dünya ve Türkiye turizmine ilişkin eğilimler, ziyaretçi sayıları, turizm gelirleri, pazar beklentileri, sürdürülebilir turizm, dijitalleşme, deneyim ekonomisi, sağlık ve güvenlik, iklim değişikliği ve kültürel miras yönetimi gibi başlıklar incelenmiştir. Sivas özelinde ise turizm talebi, konaklama kapasitesi, ortalama kalış süresi, doluluk oranları, ulaşım altyapısı, dijital görünürlük, marka algısı, destinasyon iş birlikleri ve kümelenme potansiyeli ayrı analiz başlıkları olarak ele alınmıştır. Örneğin Sivas'a yönelik dijital görünürlük çalışmasında arama motorları verileri ve RTV (Relative Search Volume) değerleri kullanılarak doğa, tarihî-kültürel miras, gastronomi ve şehir kimliği başlıklarında ulusal ve uluslararası arama ilgisi karşılaştırılmıştır.

Sürdürülebilirlik boyutu, planın kesişen değerlendirme eksenlerinden biri olarak ele alınmıştır. Sivas'ın kültürel miras, termal kaynaklar, doğal alanlar, kırsal değerler, gastronomi ve yerel üretim potansiyeli; çevresel, sosyal, kültürel ve ekonomik sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda analiz edilmiştir. Sürdürülebilirlik analizinde Sivas'ın UNESCO Dünya Mirası Listesi'ndeki Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası, Gök Medrese, Çifte Minareli Medrese, Yıldız Dağı Kış Sporları Merkezi, Kangal Balıklı Kaplıcası, Gökpınar Gölü, Tödürge Gölü, yöresel gastronomi ve inanç turizmi değerleri bir arada değerlendirilmiştir. Bu analiz, eylem planındaki her bir eylemin doğal çevre, kültürel çevre ve sosyo-ekonomik etkiler bakımından ön uyarılarla birlikte tasarlanmasına temel oluşturmuştur.

Son aşamada, nitel ve nicel bulgular bütünleştirilerek stratejik amaçlar, politika setleri, öncelikli alanlar ve eylemler arasında hiyerarşik bir ilişki kurulmuştur. Master Plan'da Sivas turizmi için belirlenen temel stratejik amaçlar; ziyaretçi sayısını artırmak, turizm gelirlerini artırmak, ortalama konaklama süresini artırmak ve turizmi Sivas'ın ekonomik ve marka kimliğinin temel bileşeni hâline getirmek olarak tanımlanmıştır. Bu amaçlar doğrultusunda 9 öncelikli alan için politika setleri geliştirilmiş; eylem planında bu politika setleri somut uygulama adımlarına dönüştürülmüştür.

Bu metodoloji çerçevesinde hazırlanarak Sivas Valiliğine teslim edilen Sivas Turizm Master Planı üst ölçekli ve makro planlama anlayışı ile geliştirilen bir plan metni niteliğinde iken; Sivas Turizm Geliştirme Eylem Planı ise bu stratejinin kurum, konum, süre, performans göstergesi ve izleme mekanizması düzeyinde sahaya indirildiği uygulama rehberi olarak yapılandırılmıştır.

Dijital Araçlar ve Teknoloji Kullanımı

Bu çalışmanın hazırlanmasında, veri analizi ve verilerin sunum süreçlerinde güncel ve ileri düzey yapay zekâ destekli teknolojilerden ve Kapadokya Üniversitesi Sosyal ve Stratejik Çalışmalar Uygulama ve Araştırma Merkezinin açık kaynak lisanslı “Türkiye Turizm Atlası” turizm veri tabanı, projeksiyon ve modelleme yöntemlerinden yararlanılmıştır. Çalışmada ileri seviye dil modelleri, otomasyon ve veri işleme araçları kullanılmıştır. Bu teknolojiler, analiz derinliğini artırmak, veri ve dil tutarlılığını sağlamak, alternatif senaryoları ve büyüme modellerini değerlendirmek ve çalışmanın bütüncül kurgusunu güçlendirmek amacıyla süreçlere entegre edilmiştir.

EK-2

06.01.2026 Tarihli Sivas Turizm Master Planı Arama Konferansı Katılımcı Listesi

Ad Soyad	Ünvan/Kurum
1 Dr. Yılmaz ŞİMŞEK	Sivas Valisi
2 Dr. Adem UZUN	Belediye Başkanı
3 Prof. Dr. Ahmet ŞENGÖNÜL	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Rektörü
4 İlhami DOĞAN	Vali Yardımcısı
5 Halil İbrahim YEŞİLYURT	Vali Yardımcısı V.-İl Özel İdaresi Genel Sekreteri
6 Ahmet ALAĞAÇLI	İl Emniyet Müdürü
7 J. Kd. Alb. Adem TAŞKIN	İl Jandarma Komutanı
8 Mürüvvet YÜCEL	Akıncılar Kaymakam V.
9 Mustafa BÜYÜKUÇAR	Altınyayla Kaymakam V.
10 İlyas KILIÇ	Divriği Kaymakam V.
11 Muhammed YAVUZ	Doğanşar Kaymakam V.
12 Enes Burak KOCA	Gemerek Kaymakamı
13 Selami Alper ÖZKAN	Gürün Kaymakam V.
14 Funda Hamza ÇALDAĞI	Hafik Kaymakam V.
15 Fatma BAYALAN	İmranlı Kaymakam V.
16 Merve Ayşe BÜYÜKUÇAR	Kangal Kaymakamı
17 Muhammed Hasan KUKUŞ	Koyulhisar Kaymakam V.
18 Zekeriya Murat ŞAHAN	Şarkışla Kaymakamı
19 Esat Mücahit ESKİMEZ	Ulaş Kaymakam V.
20 İsmail BİLDİRİCİ	Yıldızeli Kaymakamı
21 Mehmet ŞARKIŞLA	İl Genel Meclis Başkanı
22 Murat SEVİNÇ	Akıncılar İlçe Belediye Başkanı
23 Sezai SUBAŞI	Altınyayla İlçe Belediye Başkanı
24 Hayati AKBULUT	Altınyayla Deliilyas Belediyesi
25 Cihan Deniz AKBAŞ	Divriği İlçe Belediye Başkanı
26 Sezai ÇELİKTEN	Gemerek İlçe Belediye Başkanı
27 Ali TAMER	Gemerek Sızır Belediye Başkanı
28 Nihat BAŞER	Gemerek Çepni Belediye Başkanı
29 Habib GÖRLER	Hafik İlçe Belediye Başkanı
30 Ali ÜREK	İmranlı İlçe Belediye Başkanı
31 Mehmet ÖZTÜRK	Kangal İlçe Belediye Başkanı
32 Bora KARAKULLUKÇU	Koyulhisar Belediye Başkanı
33 Ahmet Ayhan KAYAOĞLU	Suğehir İlçe Belediye Başkanı
34 Kasım GÜLTEKİN	Şarkışla İlçe Belediye Başkanı
35 Temel TOY	Şarkışla Gürçayır Belediye Başkanı
36 Hakverdi BULUT	Şarkışla Cemel Belediye Başkanı
37 Turan İLBEY	Ulaş İlçe Belediye Başkanı
38 Yaşar GÖKTAŞ	Yıldızeli İlçe Belediye Başkanı
39 Prof. Dr. Süleyman DEĞİRMEN	SCÜ Rektör Yardımcısı
40 Kadir Ali SEÇER	SBTÜ Genel Sekreteri
41 Bahadır KIR	SCÜ Genel Sekreter Yard.
42 Erhan YILMAZ	Sivas Bilim ve Teknoloji Üniversitesi
43 Prof. Dr. Erkan SAĞLIK	SCÜ Turizm Fakültesi
44 Prof. Dr. Emre BİÇER	SBTÜ Rektör Yardımcısı
45 Volkan KARASU	İyi Parti İl Başkanı
46 Cabir ÇETİNKAYA	Yeniden Refah Partisi İl Başkanı
47 Cengiz GÖRGEN	Anahtar Parti İl Başkanı
48 Fatih BÜYÜKYAĞMUR	Memleket Partisi İl Başkanı
49 Ramazan BAKER	Sivas Belediye Başkan Yardımcısı
50 Hasan LİMON	İl Müftüsü
51 Hikmet CANPOLAT	Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürü
52 Ahmet KALE	Sosyal Güvenlik Kurumu İl Müdürü
53 Suzi GÜZEL	Tapu ve Kadastro 20. Bölge Müdürü

54	Erdoğan KAPUSUZ	İlbank Anonim Şirketi Sivas Bölge Müdürü
55	Mustafa DOĞAN	Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdür V.
56	Fatih ŞAHİN	MTA Orta Anadolu 1. Bölge Müdürü
57	Mustafa ALTUN	ÇEDAŞ Çamlıbel Elektrik Dağıtım A.Ş. Genel Müdürlüğü
58	Şahin ERTEM	Gençlik ve Spor İl Müdürü
59	Bilal ÇEVİK	Valilik Özel Kalem Müdür V.
60	Eren KARACA	İl Basın ve Halkla İlişkiler Müdür V.
61	Hamza DEMİR	İl Göç İdaresi Müdürü
62	Hüseyin ÜNAL	İdare ve Denetim Müdürü
63	Vural YANCI	İl İdare ve Denetim Müdürü
64	Ebuzer POLAT	İl Planlama ve Koordinasyon Müdürü
65	Ahmet BAŞKAL	İl Sivil Toplumla İlişkiler Müdürü
66	Ahat KELEK	İl Yazı İşleri Müdürü
67	Mehmet Caner ERDEM	Hukuk İşleri Şube Müdürü
68	Cihan ARSLANHAN	İdare Hizmetler Şube Müdürü
69	Osman CANPOLAT	Açık Kapı Şube Müdürü
70	Aziz ERDOĞAN	İl Kültür ve Turizm Müdürü
71	Mehmet Ali ÇALIŞKAN	Vakıflar Bölge Müdürü
72	Davut KAYA	Sivas Devlet Türk Halk Müziği Korosu Müdürü
73	Sibel FERLİBEL	Sivas Devlet Tiyatrosu Müdürü
74	Turan GÜNDOĞDU	Sivas Devlet Tiyatrosu Müdür Yardımcısı
75	İbrahim GÜL	Sivas Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdür V.
76	Mehmet Akif ÖZAYDIN	Sivas Ziyabey Yazma Eser Kütüphanesi Müdürü
77	Fatih ERDOĞAN	İl Millî Eğitim Müdürü
78	Mustafa BANDIRMALI	Sanayi ve Teknoloji İl Müdürü
79	Bahattin ÜNAL	KOSGEB Müdürü
80	Tuğba Parlak UZUNOĞLU	ORAN Kalkınma Ajansı Sivas Koordinatör V.
81	Ahmet Tuğrul YILDIZ	TSE Sivas İl Temsilcisi
82	Uzm. Dr. Onur MAHMUTOĞLU	İl Sağlık Müdürü
83	Salih İNAN	İl Tarım ve Orman Müdürü
84	Sefa DUMAN	Orman İşletme Müdürü
85	Mehmet YILDIZ	Doğa Koruma ve Millî Parklar Müdürü
86	Murat GÜL	Doğa Koruma ve Millî Parklar Kangal Şefi
87	Ferhat ERDİL	İl Ticaret Müdürü
88	Hasan ARI	TCDD İşletmesi 4. Bölge Müdürü
89	Kenan ERSİN	TCDD Taşımacılık A.Ş. Sivas Bölge Müdür V.
90	Yusuf Yaşar ÖCAL	Karayolları 16. Bölge Müdürü
91	Taner BİÇİM	Ulaştırma ve Alt Yapı Bakanlığı 12. Bölge Müdürü
92	Ebubekir TAŞSETEN	Sivas Nuri Demirağ Havalimanı Müdürü
92	Pelin ÖNEM	Türk Telekom İl Müdiresi
93	Zeki ÖZDEMİR	Ticaret ve Sanayi Odası Yön. Kur. Bşk.
94	Hasan YILDIRIM	İl Özel İdaresi Genel Sekreter Yardımcısı
95	Mustafa ALTUN	Buruciye A.Ş. Müdürü
96	Serhat AY	Genel Sekreter
97	Halil PANCAROĞLU	Sivas TSO Yönetim Kurulu Üyesi
98	Feridun BOZYİĞİT	TSO Yönetim Kurulu Üyesi-İl Tanıtım ve Geliştirme Kurulu Üyesi
99	Fatih KAYA	Sivas TSO Yönetim Kurulu Üyesi
100	Bekir ÇAM	Sivas TSO Yönetim Kurulu Üyesi
101	İlhami ERKOCA	Sivas TSO Yönetim Kurulu Üyesi
102	Hakan DEMİRGİL	Esnaf ve Sanatkarlar Odası Birliği Başkanı
103	Serkan ERKAN	Esnaf ve Sanatkarlar Odası Birliği Genel Sekreteri
104	Ömer ŞEKER	Sivas ESOB Başkan Yardımcısı
105	Hacı ÇETİNDAG	Ziraat Odası Başkanı
106	Behlül BOLAT	Sende Gülümse Derneği
107	Cemalettin ARSLAN	Muhtarlar Derneği Başkanı
108	Ayhan BAKAR	Sivas Zirve Dağcılık Kulübü
109	Özgür KURT	Atatürkçü Düşünce Derneği
110	Mahmut DEMİR	Bedensel ve Zihinsel Engelliler Derneği
111	Gülümser ALTUNTAŞ	Hacı Bektaş Anadolu Kültür Vakfı

112	Gevher GÜMÜŞER	Sivas Olgunlaşma Enstitüsü Müdürü
113	Mustafa GÜLMEZ	TÜRSAB İl Temsilcisi
114	Nur Hatun CAYMAZ	Raportör
115	Mikail ARSLAN	Sivas Belediyesi
116	Doç. Dr. Emre HASTAOĞLU	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
117	Serkan AKGÜL	Sivas Lokantacılar ve Kebapçılar Esnaf Odası
118	Ersin KEPENEK	Buruciye A.Ş.
119	Semra TEMURBAŞ	Sivas Kadınlar Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi
120	Nurten YANALAK	Karınca Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi
121	Gani Çağlar SANDIKKAYA	Dijital İçerik Üretici Fenomen
122	İshak Kaan USTA	Tüm Gıda İşletmecileri Derneği (TURGİD)
123	Mehtap DİLMEÇ ÇOBAN	Mehtap Gurme
124	Prof.Dr. Meral YILMAZ	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
125	Asuman TUZ	Sivas Kadınlar Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi
126	Aydın DELİKTAŞ	Gazeteci
127	Prof. Dr. Mustafa KAYA	Moderatör
128	Mehmet Veli ARSLAN	Sivas Belediyesi
129	Doç. Dr. Gürkan DİKER	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
130	Emrah YILDIRIM	Sivas Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü
131	İrfan ERZURUM	Sivas Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü(KAYAK)
132	Nihan ERDİLER	Sivas Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü(KAYAK)
133	Mehmet BAYSAL	Sivas Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü
134	Hamid KURBANAOĞLU	Sivas İl Özel İdaresi
135	Burak ÖÇ	Sivas Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü
136	Melik YÜKSEL	Sivas Valiliği
137	Cihat GÜLBAHÇE	Evreka Turizm
138	Dr.Öğr.Üyesi Abdullah MISIRLIOĞLU	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
139	Şeref GÜLMEZ	Haber Optimum
140	İlteriş YILDIRIM	Raportör
141	Serpil ÇAKIR YURTTAŞ	Sivas İl Özel İdaresi
142	Ahmet KARABABA	Sivas Belediyesi
143	Ahmet AYIK	Sivas Fasıl Heyeti Aşıklar ve Halk Oyunları Derneği
144	Ahmet Samet GÜNAYDIN	Zanaatkar
145	Veysel KARAGÖZ	Zanaatkar
146	Halil İbrahim MERT	Zanaatkar
147	İsmail GÖLEBATMAZ	Zanaatkar
148	Şentürk İYİDOĞAN	Zanaatkar
149	Fatih DURNA	Zanaatkar
150	Kadriye DOĞAN	Zanaatkar
151	Selma GİRES	Zanaatkar
152	İbrahim YASAK	Sivas Hizmet Vakfı
153	Doğan KAYA	Halk Bilimci
154	Ayşe BENEK KAYA	Yazar/ Araştırmacı
155	İnci ÖZKAN	Sivas Belediyesi
156	Münevver ARSLAN	Zanaatkar
157	Hülkar ÖZDEMİR	Kültür Turizm İl Müdürü
158	Pehlül POLAT	Zanaatkar
159	Mehmet KARAOĞLAN	Mim Sıvasi Turizm
160	İsmail DURSUN	Sivas Gazeteciler Cemiyeti
161	Eda MERT	Raportör
162	Nebahat YERLİKAYA	Sivas İl Özel İdaresi
163	Eyüp YAZICI	Sivas Belediyesi
164	Dr. Öğr. Üyesi Yalçın YALMAN	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
165	Hikmet POLAT	Sivas İl Sağlık Müdürlüğü
166	Ünal KARACA	Sivas Ticaret ve Sanayi Odası
167	Fikret YILDIZ	Türkiye Tanıtma Platformu
168	Mahmut YILDIZ	Doğa Koruma ve Milli Parklar Müd.
169	Murat GÜL	Doğa Koruma ve Milli Parklar Müd.
170	Hakan BAKAR	Sivas Turizm Derneği

171	Yüksel DERİN	Green Park Termal Otel
172	Sümeyye ÖZKAN	Kızılırmak Engelli Sağlık Merkezi
173	Ömer Faruk KARATEPE	Gazi Turizm/USHAŞ
174	Yunus BUDAKTAŞ	Ekspres Gazetesi
175	Murat BİRİNCİ	Sivas Valiliği- İl Planlama Müdürlüğü
176	Sevgi ÖLMEZ KALENDER	Sivas Belediyesi
177	Emel DEMİREL	Orta Anadolu Kalkınma Ajansı
178	Bekir YILDIZ	Sivas Ziraat Odası
179	Fatih TANRIVEREN	Buruciye A.Ş.
180	Kemal BAYKAL	TKDK Sivas İl Koordinatörlüğü
181	Cihan KARAHAN	Night Off Turizm
182	Gülcan ÖZCAN	Mahir Eller Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi
183	Burhan TOKGÖZ	İl Tarım ve Orman Müdürlüğü
184	Cengiz ÇALIŞ	
185	Ali YAVUZ	Serbest Gazeteci
186	Arif KAMA	Sivas Belediyesi
187	Dr. Öğr.Üyesi Rahmi YILDIZ	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
188	Bekir GEMİCİ	Sivas İl Özel İdaresi
189	Ufuk DEMİR	Sivas Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü
190	Ergün ÇOBAN	Sivas Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü
191	Ali ÖZER	Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü (Bisiklet)
192	Harun KIRAL	Sivas İl Milli Eğitim Müdürlüğü
193	Nevzat TEZER	Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü
194	Ahmet HASDEMİR	Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü
195	Mehmet Semih CEYLAN	Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü
196	Abdullah KAYAPINAR	Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü
197	H. Cahit PÜŞMAN	Divriği Mengücek Vakfı
198	Mertcan ÇAKAŞ	Öğrenci / Yüksek Lisans
199	M. Asım KELTEPE	Öğrenci / Yüksek Lisans
200	Ahmet Kerem DOĞUTEKİN	Öğrenci / Yüksek Lisans
201	Mahmut DEMİR	Bedensel Engelliler Derneği
202	Arslan Arslan	Bedensel Engelliler Derneği
203	Kemal ÇAĞLAYAN	Türkiye Spor Yazarları
204	Meral TUMAR	Raportör
205	Dr.Öğr.Üyesi Esra ÖZKAN ÖNEM	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
206	Şaban DOĞAN	Sivas Belediyesi
207	Serkan KARANFİL	Sivas İl Milli Eğitim Müd. Sultan Şehir Turizm Meslek Lisesi
208	Canan DOĞAN ŞAHİNBAŞ	Buruciye A.Ş.
209	Şemseddin YOLALAN	Sivas Turistik Otel ve İşletmeciler Derneği (Sultan Otel)
210	Oktay ÜNER	Buruciye Otel
211	Erhan ÇAKMAK	Tarihi Behrampaşa Otel
212	Şeyma KÖREKE	Eretna Otel -Butik
213	Aykut YARAR	As Yarar
214	İhsan ÇALAPVERDİ	Divriği Mengücek Vakfı
215	Melda GENEŞ	Memleket Gazetesi
216	Sena SUNAR	Raportör
217	Fatih AKBULUT	Sivas İl Özel İdare
218	Uğur GÜLDÜ	Sivas Belediyesi
219	Hakan ŞEKER	Sivas Valiliği
220	Doç.Dr.Can Bülent KARAKUŞ	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
221	Araş.Gör. Furkan Atasoy KARACABEY	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
222	Hüseyin BEKMEZ	TCDD İşletmesi 4. Bölge Müdürlüğü
223	Uğur TUĞRUL	TCDD Taşımacılık A.Ş. Sivas Bölge Müdürlüğü
224	Mehmet AYDIN	DHİM- Nuri Demirağ Havalimanı Müdürlüğü
225	Zafer ÇAN	Karayolları 16. Bölge Müdürlüğü
226	Kübra ERDEM YAŞAK	Türk Hava Yolları Sivas Satış Müdürlüğü
227	Süha SAYICI	Sivas Seyahat
228	Cafer ÜZREK	Sultan Şehir Turizm
229	Ercenk KOCAOĞLU	TGA

230	Betül GENÇ	Sivas İl Özel İdaresi
231	Muhammet KUŞÇU	Sivas Belediyesi
232	Dr. Öğr. Üyesi Ebru BİLGET FATAHA	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
233	Yavuz AKKAYA	Sivas Müze Müdürlüğü
234	Ahmet Emin KARAMEHMETOĞLU	Sivas İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü
235	Muhammed EKER	Orta Anadolu Kalkınma Ajansı
236	Celal KARAHAN	Sivas Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müd.
237	Semih VERGİ	Savaş Atları Müzesi
238	Serdar TUĞRUL	Divriği Mengücek Vakfı
239	Özlem ÖZEN	Kokartlı Rehber
240	Betül KÖSE	Şehir Müzesi
241	Beyze Nuriye YILDIRIM	Sivas Belediyesi
242	Merve SEVİMLİGÜL	Sivas Belediyesi
243	Amine ŞAHİN	Sivas Belediyesi
244	Muhsin KAYA	Bizim Sivas Gazetesi
245	Süleyman CERAN	Sivas İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü
246	Alper KARACA	Sivas Belediyesi
247	Sibel AKYÜZ	Sivas İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü
248	Ufuk DEMİR	Sivas İl Gençlik ve Spor Müdürlüğü
249	Nihal SÖNMEZ	Sivas İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü
250	Muhammed DOĞAN	Sivas İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü
251	Hünkar Kayhan ÖZDEMİR	Sivas İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Şube Müdürü
252	Ali Rıza AKYÜZ	Sivas İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü
253	Ahmet Emin KARAAHMETOĞLU	Sivas İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü
254	Aslıhan ÖNİZ	Sivas İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü
255	Hakan KAYA	Sivas İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü
256	Özlem ARSLAN	Sivas İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü
257	Melike Sevinç AĞUŞ	Sivas Valiliği - İl Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü
258	Arzu YARAŞ	Sivas Valiliği - AB ve Dış İlişkiler Bürosu
259	Şebnem KÜMBETLİOĞLU	Sivas Valiliği - AB ve Dış İlişkiler Bürosu
260	Nazan EROĞLU GÖK	Sivas Valiliği - AB ve Dış İlişkiler Bürosu
261	Ferdağ Gül POLAT	Sivas Valiliği - AB ve Dış İlişkiler Bürosu
262	Şahika İmren ŞEKER	Sivas Valiliği - AB ve Dış İlişkiler Bürosu
263	Prof. Dr. Bilgehan GÜLCAN	Kapadokya Üniversitesi
264	Doç. Dr. Halil Burak SAKAL	Kapadokya Üniversitesi
265	Prof. Dr. Mehmet GÜL	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
266	Prof. Dr. Mustafa KAYA	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
267	Şefika GÜNYEL	Şef
268	Prof. Dr. Evrim Ölçer ÖZÜNEL	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
269	Prof. Dr. Canan TANRISEVER	Kastamonu Üniversitesi
270	Öğr. Gör. Dr. Avşin AYHAN	Kapadokya Üniversitesi
271	Öğr. Gör. Dr. Burcu TEZCAN	Kapadokya Üniversitesi

EK-3 Etkileşimli Arama Konferansı Özet Raporu

Sivas Turizm Master Planı çerçevesinde, Kapadokya Üniversitesinin katılımcı metodolojisiyle gerçekleştirilen arama konferansı; kentin turizm potansiyeline dair yerel aktörlerin algılarını, önceliklerini ve stratejik önerilerini sistematik bir şekilde yansıtmaktadır. Katılımcıların cevaplama sistemine yönelik yüksek uyum düzeyi (4,4), elde edilen bulguların güvenilirliğini ve paydaşların sürece olan nitelikli katılımını teyit etmektedir. Bu rapor, ankete dayalı verileri nesnel bir perspektifle sentezleyerek Sivas'ın gelecek turizm projeksiyonuna ışık tutmaktadır.

Katılımcıların Sivas'ın mevcut turizm gelişmişlik düzeyini 5 üzerinden 2,9 olarak puanlaması, kentin turizmde henüz gelişim aşamasında olan bir destinasyon olarak algılandığını ortaya koymaktadır. Buna karşılık, yerel halkın turizm gelişimine yönelik isteklilik düzeyinin de 2,9 seviyesinde kalması, toplumsal bilinçlendirme ve sosyal kabul çalışmalarının artırılması gerekliliğine işaret etmektedir. Turizmin gelişiminin önündeki en temel engeller; tanıtım, pazarlama ve reklam eksikliği (85 puan) ile yerel halkın turizm farkındalığının düşük olması (28 puan) olarak tespit edilmiştir.

Turist deneyimi bağlamında mevcut tablo incelendiğinde, ziyaretçilerin en çok kültür turizmi (154 kişi) ve gastronomi (91 kişi) aktivitelerini tercih ettikleri görülmektedir. Turistlerin karşılaştığı başlıca darboğazlar; ulaşım (58 kişi) ve konaklama (54 kişi) olarak belirmektedir. Misafir memnuniyetini artırmanın en kritik yolu olarak hizmet kalitesinin yükseltilmesi (167 kişi) ve turistik merkezlere ulaşım konforunun artırılması (115 kişi) ön plana çıkmaktadır.

Gelecek dönemde önceliklendirilmesi gereken turizm türleri arasında somut kültürel miras turizmi (121 kişi), termal turizm (97 kişi) ve kış turizmi (68 kişi) kentin en rekabetçi alanları olarak görülmektedir. Mekânsal önceliklerde şehir merkezinin (136 kişi), kırsal alanlara (69 kişi) oranla daha fazla vurgulanması; Gökmedrese (47 kişi), Kale (42 kişi) ve müzeler (30 kişi) gibi kentsel miras alanlarının merkeze alınması gerektiğini kanıtlamaktadır. Kırsal odak noktalarında ise Divriği (134 kişi) ve Gökpınar Gölü (61 kişi) lokomotif destinasyonlar olarak tanımlanmıştır.

Sivas'ın mevcut marka kimliği Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası (56 kişi), Kangal köpeği (54 kişi) ve Sivas köftesi (42 kişi) ekseninde şekillenirken geleceğin marka adayları arasında kaplıcalar (54 kişi), Kızılırmak (22 kişi) ve gastronomi unsurları (21 kişi) dikkat çekmektedir. Katılımcılar kentin en etkileyici hikâyesinin Cumhuriyet'in ilanı, Sivas Kongresi ve Millî Mücadele süreci (62 kişi) olması gerektiğini belirtirken; ana mottoda "Yiğidolar Şehri" (24 kişi) ve "Cumhuriyet Şehri" (17 kişi) vurguları ön plana çıkmaktadır.

Destinasyon cazibesini güçlendirmek adına mevcut hediyelik eşya seçeneklerinin 2,7 puanla yetersiz bulunması, Sivas halısı (77 kişi) ve kilim (31 kişi) gibi geleneksel ürünlerin modern bir tasarımla geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Ayrıca bölgesel iş birliği stratejilerinde; kültür ve gastronomi alanında Tokat (90 ve 112 puan), kış turizminde Kayseri (120 puan) ve doğa turizminde Erzincan (84 puan) en stratejik ortaklar olarak belirlenmiştir.

Arama konferansından elde edilen tüm bu bulgular, Sivas'ın sahip olduğu güçlü kültürel mirası ve termal potansiyeli, hizmet kalitesi ve ulaşım altyapısı (özellikle hızlı tren entegrasyonu) ile desteklemesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Kentin, "Sultan Şehir" ve "Cumhuriyet Şehri" vizyonu doğrultusunda, yerel halkın desteğini arkasına alan ve tanıtım kanallarını etkin kullanan sürdürülebilir bir modelle turizmde hak ettiği konuma gelmesi hedeflenmelidir.